
SPISI SVETOGLA FRANJE I SVETE KLARE

Nakladnik
FRAM-ZIRAL
Knjiga 167

Glavni urednik
Fra Miljenko Stojić

Urednik
Fra Milan Lončar

Franjevačka lektura
Fra Hrvatin Gabrijel Jurišić
Fra Nikola Vukoja

Jezična lektura
S. Marija Ancila Bubalo

© FRAM-ZIRAL, Mostar

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

27-789.32-274.2

Spisi svetoga Franje i svete Klare / preveli Dionizije Lasić, Serafin Hrkać, - Mostar : FRAM-ZIRAL, 2005. 242 str.

Prijevod djela: Concordantiae verbales Opusculorum S. Francisci et S. Clarae Assisiensium.

- Bibliografija i druge bilješke uz tekst

ISBN 9958-37-036-0

COBISS-ID 14051846

**S P I S I
SVETOGA FRANJE
I
SVETE KLARE**

Preveli

[Dr. fra Dionizije Lasić]

[Dr. fra Serafin Hrkać]

Mostar, 2005.

Naslov izvornika

**CONCORDANTIAE VERBALES
OPUSCULORUM
S. FRANCISCI ET S. CLARAE
ASSISIENSIMUM**

*Copyright © Edizioni Porziuncola
Via Protomartiri Francescani, 2
06088 Santa Maria degli Angeli - Assisi (Pg) 1995*

IZ RIJEČI PREVODITELJA I IZDAVAČA UZ LATINSKO-HRVATSKO IZDANJE

Ovo izdanje prijevoda latinskoga izvornika na hrvatski jezik, slijedi drugo izdanje koje je izdao Joannes M. Boccali pod naslovom: *Concordantiae verbales opusculorum S. Francisci et S. Clarae Assisiensium*, Edizioni Porziuncola, 1995. Po strani smo ostavili izdanje u *Fontes franciscani*, Edizioni Porziuncola, 1995. Pri prevođenju na hrvatski jezik pred očima smo imali i druge nane poznate prijevode, iako ih nismo slijedili, kao što su:

Spisi svetoga Franje, preveo fra Franjo Žilić, Sarajevo 1974.

Redovnička pravila: Sv. Pahomije, Bazilije, Augustin, Cezarije, Benedikt, *Franjo*, priredio fra Hadrijan Borak, OFM Cap, Zagreb, 1985.

Spisi sv. oca Franje i sv. majke Klare Asižana, preveli fra Andrija Bonifačić i fra Damjan Damjanović, Split 1988.

U našemu predložniku, iako stoji “Opuscula” djelca, tu riječ prevodimo riječju “spisi”. U prijevodu ne navodimo podatke koji su stavljeni na rubu predložnika, osim izravne navode Svetoga pisma. Preveli smo ulomke, koji su navedeni u Dodatku.

U našemu prijevodu nastojali smo da on bude što vjerniji izvorniku svetoga Franje. Zato mu nije svrha da u njemu hrvatski izraz bude što “književniji”. Naime latinski je jezik sv. Franje jednostavan, katkada hrapav, nedotjeran i natrunjen tadanjim pučkim talijanskim jezikom. Franjo je bio čak protiv nekih tadanjih naziva: “... i nijedan od braće neka se ne naziva prior (prvak).” Isticao je druge nazive koji su prikladni za redovnički život njegovih sljedbenika; na primjer riječ “minister” nije tek neki poglavar ili čak general Reda (vojnički izraz), nego je “minister et servus”. Dodao je riječ “servus”, da se što bolje odredi i istakne značenje službe na

koju se odnosi ta riječ: “poslužitelj i sluga”, to jest, on mora biti svojoj braći poslužitelj i sluga.

Franjini navodi Svetoga pisma uzeti su prema prijevodu Vulgate, i k tomu on ih je tu i tamo mijenjao prema svojemu nutarnjemu proživljavanju. Stoga ovdje takve navode ne prepisujemo iz prijevodâ Biblike na hrvatski jezik. Naslove pojedinih poglavlja ili ulomaka, kao i brojeve kojima se razlikuju redci štiva, te mjesta Svetoga pisma, stavio je izdavač latinskoga sloga.

(2003.)

UVOD*

1. SPISI SVETOGLA FRANJE

U trenutku u kojemu se nalazimo – franjevci ili ne, školovani ili ne, redovnici i svjetovnjaci (također i bezvjerци) – u sve većemu poštovanju prema svetome Franji Asiškomu, ne smatramo prijeko potrebnim, pa možda niti nužnim, prethodno govoriti o tome, što je značio sveti Franjo, izravno ili neizravno, u povijesti svetosti, kršćanstva, pa i kulture (književnosti, umjetnosti, društvenih pokreta). Sve je već rečeno, ili gotovo sve, prije nas i bolje od nas. Rečeno je sve, mada glasom ne tako punim i vrlo kasno, također o svetome Franji piscu, iako on nije bio pisac po zvanju, sebe je nazivao čak “nepismenim i neznanicom”, kako to nalazimo više puta ponovljeno na stranicama koje donosimo.

Istina, on je cijenio i poštivao riječi, uvijek u odnosu prema *Riječi*, poštivao je spise (slova, rasprave, knjige) u odnosu prema *Knjizi* nad knjigama, prema *Bibliji*, čije su tragove i odjeke mogli nositi drugi spisi. “Bio je ganut više nego što se na ljudsku može zamisliti, kad bi izgovarao twoje ime, o Bože sveti, i bio bi tako pun čistoga veselja te bi izgledao drukčije i ne više čovjekom od ovoga svijeta. Zato, gdje god bi našao nešto napisano što je božanskoga sadržaja, ili također ljudskoga: na putu, u kući, na tlu, to bi skupljao s velikim poštovanjem i sve bi stavljao na sveto, ili barem na časno mjesto, s opaskom da bi se tu moglo naći napisano ime Go-

---

*Ovaj Uvod uzet je prema latinsko-talijanskomu izdanju, koje je priredio fra Luciano Canonici, Edizioni Porziuncola, 1978., s vrlo kratkim prilagodbama za hrvatski prijevod.

spodinovo, ili nešto drugo, što se odnosi na Gospodina. Jedanput, kad ga je neki brat pitao, zašto s toliko marljivosti skuplja i spise poganâ kao i one na kojima nije napisano ime Božje, odgovorio mu je: ‘Moj sine, jer ondje su slova od kojih je sastavljeno Ime slavnoga Gospodina Boga. Uostalom što god se tu može odnositi na dobro, ne treba pridavati poganim ni drugim ljudima, nego samo Bogu od kojega je svako dobro.’ I nešto, još više zadivljuje: kad bi dao pisati vijesti pozdrava ili savjeta, nije dopuštao da se prekriži neko slovo ili slog, mada bi bili suvišni ili pogrješni.”¹

Iz ovih riječi njegova prvoga životopisca vidi se da je Franjo bio, ne samo zaljubljenik u sva stvorenja, nego i u stvari (misli se na ono što su napravili i ostvarili ljudi). Znademo općenito, da je sveti Franjo kazivao u pero više nego je osobno pisao, osobito nakon što je primio rane i nakon što je gotovo posve oslijepio. Odatle potječe teškoća – to kažem odmah – kako naći njegove vlastoručne spise i točno odrediti njegov osobni način pisanja, točne njegove slovničke i rječničke izraze. Tim više što je on, vjerojatno, često kazivao u pero pučkim govorom također riječi, koje su nam predane na latinskom jeziku.

Kažemo, bio je slučajan pisac, a ne pisac po zvanju. Bio je pisac po apostolskome žaru: da preda zakonske odredbe, koje mu je Bog kazivao i koje je on želio ponoviti “sine glossa”, kako je htio da se prihvate “bez tumačenja”, izvrše i predaju dalje (*Pravilo, Oporuka*)². Bio je pisac da opominje i savjetuje (*Opomene, Pisma*). Bio je pisac da slavi Boga (*Pohvale, Hvalospjevi, Molitve, Bogoslužje*).

Franjo je, zapravo, bio učitelj, zakonodavac, odgojitelj, i to s izričitom nakanom. Više puta ponavlja i tvrdi uporno kako hoće da, uza svu svoju poniznost, kao takav bude priznat. Radi toga nije mario za vanjski oblik, nego je sve uperio na srž i htio je da i drugi na nju ciljaju.

---

¹1 Cel., 82; cfr. 2 *Testameno*, 14; 2 Ep 45-46; 3 Ep 12; 6 Ep 5,8.

²2 *Testamento*, 42-47.

Imao je točne pojmove i priznavao je, da mu ih je Bog objavio.³ Zato nije dopuštao da se mimo idu: “Braćo moja! Bog me je pozvao na put jednostavnosti i poniznosti” – govorio je u vezi s riječima Pravila – “i doista mi je objavio ovaj put za mene i za one, koji hoće vjerovati u mene i naslijedovati me. Dosljedno, ne primam da mi navodite Pravila svetoga Benedikta, ili ono svetoga Augustina, ili ono svetoga Bernarda, niti bilo koji put ili pravilo života, izvan onoga koje mi je Gospodin, u svojemu milosrđu, pokazao i dao.”⁴

Sveti Bonaventura kaže o njegovoj izobrazbi, da je imao “primjereni književno znanje.”⁵ Njegovo znanje potječe, iznad svega, izravno iz duga razmatranja biblijskih, osobito evanđeoskih riječi. Kad mu je, već bolesnu na očima, neki poslužitelj savjetovao da čita koji drugi ulomak Svetoga pisma, umjesto da se ograničuje na riječi Evandelja, odgovorio mu je: “Brate, svakodnevno nalazim u svojoj pameti toliko slatkoće i okrepe, kad razmatram ponizne stope Sina Božjega, da mi ne bi, kad bih živio sve do konca svijeta, bilo nužno razmatrati druga Pisma.”⁶ Iz toga se može shvatiti, da je u svojemu životu čitao vrlo malo knjigâ.

Njegova vrlo osjetljiva narav, uvijek pozorna na *stvari* (prirodne, tvarne, a ne samo nadnaravne), čini da ga upoznamo i u njegovim spisima kao pjesnika, zrenika i zanesenjaka te kao čovjeka sigurna, odlučne volje, koji put čak silovita.

Imao je umnost i pamćenje, ali iznad svega voljnost. “Nikada nije bio gluh slušatelj Evandelja, nego je, povjerivši dobru pamćenju ono što je čuo, nastojao doslovce sve izvršiti.”⁷ Možemo također nadodati: doslovce prepisati i predati dalje. Napamet su, možda, kazivani i psalmi njegova *Bogoslužja Muke*, ne imajući

³2 *Testamento*, 17.

⁴*Specchio di perfezione*, a cura di E. Franceschini, Milano 1961, 5aed., c. 68.

⁵*I Bon.*, I, 1.

⁶*I Fiori dei tre Compagni*, a cura di J. Cambell, Milano 1966, p. 301.

⁷*Cel.*, 22.

pred sobom pisane riječi. Odatle u njima uveličavanja, ponavljanja, "miješanja".

Njegovi se spisi, uz njegovu obrazovno-evandeosku poruku, mogu smatrati njegovim duhovnim opisom vlastitoga života, kako je dao razumjeti već Paul Sabatier: "Istina je da nam svečevi spisi daju malo vijesti o njegovu životu i ne pružaju nam podatke ni čine. Ali čine nešto što je bolje, jer oni označuju razne postaje njegove misli i njegova duhovnoga razvitka..., *pokazuju nam njegovu dušu*. On je svaku riječ, ne samo mislio, nego proživiljavao. Svaka njegova riječ daje nam još sada osjetiti uzbudljiva čuvstva Siromanskova... U tim stranicama Franjo sebe dariva svojim čitateljima kao što se, u svoje vrijeme, darivao svojim drugovima. Svaka od tih riječi jest produženje čuvstva, krik njegova srca i zalet prema nevidljivomu."⁸

Pojedini spisi

U vrlo kratkim bilješkama, koje su priložene u dnu stranice (tijekom izdanja), dali smo neke zaključke, više o vremenu sastavljanja i njegovim naslovnicima nego o sadržaju pojedinih spisa. I to zbog tiskarskih zahtjeva.

A ni ovdje ne želimo dugo govoriti o sadržajima, što su mnogi prije nas i bolje od nas izložili i tumačili. Tko bi to htio još dublje i potanje proučiti, upućujemo ga na popis knjiga, koji ovdje objavljujemo. Ipak nam ostaje dužnost da damo barem neke kratke upute o samim spisima, popunjajući i objašnjujući ono što kažemo u bilješkama i što je naznačeno u biblijskim i drugim franjevačkim navodima na rubu sloga, i također u "svjedočanstvima" na kraju svakoga djelca.

---

⁸Sabatier P., *Examen de quelques travaux récents sur les Opuscules de St. François*, in "Op. de crit. historique", X.

---

a) *Opomene.* – Opomene smo stavili prije zakonskih spisa, kao što je i u rukopisnom kodeksu 338 Općinske knjižnice u Asizu. To su, naime, *usmeni* ulomci prikupljeni iz propovijedi i iz dnevnih razgovora (osobito iz razgovora prigodom zborovanja) svetoga Franje s braćom. Ti su pojmovi poslije sliveni, uglavnom, u Pravilo i u Pisma, čija su prepostavka.

Razdijeljene su u “pouke” (1-12) i “blaženstva” (12-28). Osnovne misli, ponavljane više puta u poukama, jesu: Euharistija, Kristovo čovještvo, pobožnost prema Gospi, vjernost Crkvi majci i učiteljici. K tome: poniznost, jednostavnost, mrtvenje vlastitoga tijela, bratska ljubav, sućut nad slabostima drugih, izbjegavanje zavisti, otvorenost općemu razumijevanju. Blaženstva, koja je sveti Franjo napisao ili izrekao, zapravo su ponavljanje, uvećavanje i tumačenje onih koja su u Evandelju.

Ostali su spisi doista razvitak tih glavnih misli.

Sveti je Franjo govorio pućkim jezikom (in volgare). Stoga latinske ulomke, iako donesene s nakanom da vjerno prenesu pojmove, ne treba pripisati samomu Svecu, njegovim vrijednostima ili njegovim slovničkim i rječničkim nedostacima.

b) *Pravila i Oporuka.* – *Pravilo prvo* napisano je u suradnji s fra Cezarijem Špajerskim. On ga je opskrbio svetopisamskim navodima, kako tvrde izvori. Ali u njemu je prvo franjevačko pokoljenje pridonijelo svoje osobno iskustvo, osobito na godišnjim saborima (capitoli), pod brižnim vodstvom Utemeljitelja i Učitelja. Na prvotnomu nacrtu Privilâ, iz godine 1209., radilo se do godine 1221., posebice nakon oporbe, koja je među braćom nastala u vrijeme odsutnosti svetoga Franje i izbivanja izvan Italije (1219.- 1220.). To je bilo prvo unošenje u zakon življenoga života, u prianjanju uz riječi Evandelja, u poslušnosti Katoličkoj crkvi, u siromaštvu i apostolskomu zalaganju. U njemu je često ostavljeno široko polje duhovnoj opomeni, umjesto istinskim i svojstvenim pravnim odredbama. Stoga se na to moralno ponovno vratiti.

U godini 1223. bilo je sastavljanje konačnoga oblika i Papino odobrenje. Nastalo je *Pravilo drugo*, ili konačno, također nazvano “potvrđeno”, jer je potvrđeno poveljom “Solet annuere” pape Honorija III. (29. studenoga 1223.). Neki su vidjeli previše bitnih razlika i suprotnosti između dva zakonska sloga, koje zapravo ne postoje. Zato se ne može govoriti o uplitanju papinske vlasti (kurije) u to što je bilo istinsko kazivanje i prvotno nadahnuće sve-toga Franje. Prianjanje uz Evandjelje, krajnje siromaštvo, vjernost crkvenom poglavarstvu, zalaganje za bratstvo, koje svjedoči i za apostolat u domovini i u misijama, temeljni su stupovi toga “propisa života” (često smo zadržali izraze *put i život*, također ondje, gdje drugi prevode *pravilo*).

Pravilo je dopunjeno *Oporukom*, koju je Franjo na času smrti kazivao u pero, u Porcijunkuli (u rujnu 1226.). U Oporuci su s izvjesnom strogošću potkrijepljene točne zakonske i duhovne Utemeljiteljeve nakane, koje su sadržane u Potvrđenomu pravilu. Kao nastavak zakonodavstva treba čitati i nadodati pisane dijelove: *Kratka Sienska oporuka* i, djelomice, *Boravak redovnika u samotištu*, te *Način života što ga je sveti Franjo napisao svetoj Klari*, *Posljednja volja upućena svetoj Klari*, kao i *Posljednja volja što ju je sveti Franjo napisao svetoj Klari*.

Iz svih zakonskih sastavaka, posebice kad su uspoređeni s *Opomenama* i s nekim *Pismima* (pr. Braći na kapitulu), očituje se skladno prilagođavanje volje između učitelja i učenikâ, između poglavara i podložnika, u ljubavi i slobodi Evandjela.

Tko čita *Pravila* odijeljeno od drugih spisa svetoga Franje, teško će uspjeti potpuno shvatiti dušu Utemeljiteljevu. Zahvati rimske vlasti i raznih “sabora” – ponavljamo – nisu izdali duh Zakonodavca-Utemeljitelja, nego su poslužili da se točno odrede u izvršivanju i općemu crkvenomu zakoniku, zanose i duhovni izljev svetoga Franje.

Ne treba ovdje dugo raspravljati o novosti i izvornosti franjevačkoga zakonodavstva, sučelice s prethodnim manihejstvom, ili općenito s crkvenim zakonodavstvom. To je pokušano u mnogim svečevim životopisima. Upućujemo na njih. Ograničujemo se na dvije značajke. Prva značajka, koja nije možda dovoljno vrednovana u naše doba, jest da život Manje braće nije utemeljen na prosjačenju (unatoč naslovu *prosjački*), nego na radu vlastitim rukama (rad *siromaški*), a to je bilo točno određeno već u *Pravilu prvome* i nije zanijekano u *Drugomu*. Rad, koji se zahtijeva, ne samo da se izbjegne besposlica, nego kao redovito sredstvo uzdržavanja.⁹ Druga značajka, misionarski nacrt “među Saracenima i drugim nevjernicima”¹⁰, bio je junački iskorak: raskid s načinom mišljenja toga doba, pa i crkvenoga, koji je morao svjedočiti i pokazati način propovijedanja Evandjela, u suprotnosti s ustrojavanjem i vođenjem križarskih ratova.

c) *Pisma.* – Pisma svetoga Franje mogu biti razdijeljena u dva skupa: *društvena i osobna*.

Društvena su pisma: *Svim vjernicima*, svećenicima, redovnicima, svjetovnjacima (1P). U pismu *Svim vjernicima* ponetko pokušava otkriti barem neobrađen nacrt, ili barem jedini Svečev odgovor na traženje “pravila evandeoskoga života”, koje mu je tražilo mnoštvo od Alviana, a poslije i mnogi drugi. Moglo bi biti također tako, ali u njemu nema sigurno nikakve sadržajne veze s *Pravilom za pokornike*, koje sveti Franjo nije, možda, ni poznavao;¹¹ zatim: *Braći na kapitulu* (2P), *Svim klericima* (3P), *Upraviteljima naroda* (5P), *Svim kustodima* (6P), *Svim kustodima i gvardijanima* (9P).

Osobna su pisma: *Nekom provincijalu* (4P), *Bratu Leonu* (7P), *Svetomu Antunu* (8P), *Bratu Iliju* (10P i 11P), *Bratu Agnelu* (12P), *Gospodi Jakobi de Septemsoliis* (13P).

⁹1 Reg., VII; 2 Reg., V.

¹⁰1 Reg., XVI; 2 Reg., XII.

¹¹Canonici L., *Problemi sulle origini del T.O.F.*, Roma 1967, pp. 45-56.

U tomu bismo odsjeku mogli također ukratko naznačiti temeljne glavne misli, manje-više ponavljane u svim *društvenim* pismima: na prvom je mjestu štovanje Euharistije, uzor-siromaštvu Krista i njegove preblažene Majke. Svečev kristocentrizam tu ima posebno mjesto za bogoslovno i duhovno razlaganje. Neke tvrdnje njegovih prvih životopisaca ne bi se mogle opravdati, a da nisu uzeli dokaze upravo iz tih *Pisama*. Poseban govor zaslužuje *Pismo svim vjernicima*, ovdje objavljeno među pismima, kako to čine i drugi. U kodeksu 338 je predstavljeno kao posebno djelce, "poruka svijetu", i sažetak je bitnoga što je u kršćanskome katekizmu. Stoga je o njemu bilo govora kao o prvotnomu pravilu *franjevačkih pokornika*. Kratki naslovi, koje smo tamo stavili, daju izgled *rasprave* ili *pravila* i istodobno ističu i pokazuju raznoličnost sadržaja i nauka o sakramentima, Božjim zapovijedima, ljubavi prema Bogu i štovanju Boga, sudu, ljubavi prema bližnjemu, izbjegavanju mâna i uvježbavanju kreposti. Primjer nepokajanoga bolesnika, čime završava, daje dojam, ne samo rasprave nego i propovijedi *četrdesetnice*, kakve su se i onda upotrebljavale.

Pismo treće, upravljeno svećenicima odnosno svim klericima, cijelo je posvećeno Euharistiji. Na Euharistiju je usmjereno i *Pismo drugo*, upravljeno braći na kapitulu. Moglo bi se govoriti o *trima vrstama* poruka (drugi govore o *okružnim pismima*), koje su upravljene svim kršćanima: svećenicima, redovnicima, svjetovnjacima, s općim sadržajem; zatim posebno braći o euharistijskome bogoslužju, o časoslovu i propovijedanju, napokon svim klericima o Euharistiji. U drugim pismima braći pridržan je govor o bratskoj ljubavi i o vjernosti Pravilu.

Osobna pisma – izuzevši ono jednomu poslužitelju (točnije bratru Iliju), čiji je središnji sadržaj ljubav i način obdržavanja Pravila – imaju posebni sporedni i osobni sadržaj.

d) *Pohvale*. – Svima je poznata *Pohvala stvorova*, koja je "najdulja i najglasovitija među njegovim pohvalama". Pisana je pučkim rijećima i u stihovima. Zato je često promatrana jedino i iznad sve-

---

ga kao pjesma, više nego kao molitva, kao duhovna i odgojiteljska isprava: način moljenja, pobuda uzdignuća i razmatranja, način zahvaljivanja Stvoritelju i bratstva među svim stvorovima.

Rijetko se poznaju *druge pohvale*, pisane ili kazivane u pero, isključivo kao molitve, bez brige za sloganu i govoru ravnomjernost, ali sa žarom pobožnosti i zrenjem. One su slučajno postale pjesme, jer ih je izrekao pjesnik u zanosnoj molitvi. To su: *Bratu Leonu* zajedno s obrascem *blagoslova*, koji bi ga trebao oslobođiti od upornih napasti (Leon je sačuvao taj obrazac na poleđini pisanoga blagoslova); pjesma *Molitva Blaženoj Djevici* te zanosno tumačenje Očenaša (*Pohvale za sve časove*) koje smo, prema spomenutome kodeksu, uključili u bogoslužne tekstove. Poslije ćemo govoriti o više pjesničkih tekstova – koji se nalaze u drugim spisima, a ovdje su navedeni u stihovima – u kojima su u pogledu izražavanja i ustroja pjesničke rečenice, a koje smo također preveli na hrvatski jezik.

e) *Bogoslužna molitva svetoga Franje*. – Prema rukopisnomu kodeksu 338, bogoslužne (liturgijske ili izvanliturgijske) molitve svetoga Franje poredane su drukčije nego u drugim izdanjima. Povezani niz počinje nagovještajem tumačenja *Očenaša*, s očitim na-glaskom na *Boga Oca*, da se potom spusti na *Sina* (*Časoslov Muke Gospodinove*) i zatim val zanosa prelazi od *Krista* na *Blaženu Djevicu, Majku Božju*. Tajna Božjega jedinstva i trojstva uživana je, kušana i opjevana u kazivanju hvale: *Svet, Svet, Svet!* koja mu, naravno, provire iz srca nakon laganoga slovkanja *Očenaša*.

Ta se veza ne zapaža u drugim izdanjima, u kojima su te riječi poredane drukčije. Mi smo sve opravdali donoseći i odnosne “rubrike” rečenoga rukopisa.

2. SPISI SVETE KLARE

Ako mnogi ne znaju ništa, ili vrlo malo, o djelovanju svetoga Franje – pisca, još manje je poznato takvo djelovanje svete Klare Asiške. Ovo je prvi put da su spisi svete Klare objavljeni u potpunosti: latinski i talijanski, odnosno hrvatski, nakon što nam je o. Giovanni Boccali dao kritičko izdanje u dva prethodna objavljivanja na latinskom jeziku, od kojega je današnje izdanje samo prijevod.

Dalje ćemo govoriti o rasudbi izdanja. Ovdje se ograničujemo na jedinstvenu važnost spoja dvaju spisa: spisâ svetoga Franje i spisâ svete Klare. Doista, poznavanje spisâ svete Klare vrijedi kao dopuna spisima svetoga Franje i prvotnoj franjevačkoj duhovnosti. Naime, uspoređivanjem moguće je pronaći jedinstvo nadahnuća i sadržaja, što je stvarno (također *po rječniku*) utvrdio sami o. Boccali.

Spisi svete Klare nisu brojni: *Pravilo* i četiri *Pisma svetoj Janji Praškoj*. Dodati treba *Oporuku svete Klare*, koja je sumnjiva i izgleda kao oponašanje Oporuke svetoga Franje. K tomu izgleda kao opis vlastitoga života. Napokon *Pismo Ermentrudi*.

Neki dijelovi tih spisa prikazani su u *stihovima*, što daje potvrdu, prvi put, da je sveta Klara imala pjesničku sklonost sličnu onoj svetoga Franje. To je otkriće, koje do sada nitko nije ni slutio, barem ne u istoj mjeri.¹²

3. RAZLOG I MJERILO OVOGA IZDANJA

Već smo više puta natuknuli, da izdanje spisâ svetoga Franje i svete Klare – nakon dvaju objavljivanja na latinskom jeziku,

---

¹²Cfr. *Textus opusculorum etc. a cura di p. G. Boccali; per confronto, vedere: Omaechevarria I., Escritos de santa Clara y Documentos contemporáneos*, Madrid 1970 Casoli G., S. Chiara d'Assisi; *vita e gli scritti*, Roma 1975.

koje je priredio o. Giovanni Boccali pod naslovom: *Concordantiae verbales opusculorum sancti Francisci et sanctae Clarae Assisiensium i Textus opusculorum sancti Francisci et sanctae Clarae Assisiensium*¹³ – donosimo s prijevodom na talijanski (odnosno na hrvatski) jezik.

Neki latinski ulomci franjevačkih izvora već se teško mogu naći, a još su traženi. Veći dio onih, koji ih traže, uz latinski tekst žele imati i prijevod. Tomu zahtjevu mi smo već odgovorili. Ovdje donosimo, po prvi put, *spise svetoga Franje i svete Klare*. Time odgovaramo na jedan drugi zahtjev, koji je dosada ostao neuslišan. Doista, dok su *Spise svetoga Franje* priredivali već nekoliko desetaka godina, razni izdavači s raznim namjenama, također na pučkoj razini, *Spisi svete Klare* ostali su ograničeni na dosta uzak krug.

Kad je izашlo latinsko izdanje tih Spisa, koje je priredio o. Boccali, o. Alberto Ghinato zabilježio je: “Uspoređeni su spisi svetoga Franje i svete Klare, ne samo radi štovanja koje ih ujedinjuje u razmatranju jednote izvornoga milosnoga dara i u zajedništvu prvočnoga oblika života, trenutka i duhovnosti, što je kasnije dobilo naziv franjevaštva, nego također radi stvarnoga iskorištavanja istih spisa, s kojima se istraživači moraju često zajedno posavjetovati, tim više što se današnja istraživanja, osobito na polju franjevačkoga života i franjevačke duhovnosti, rukovode time da služe članovima svih franjevačkih ustanova, obuhvativši – i to s neочекivanom živošeu – one Drugoga reda ili klarisa. I također radi poštovanja ‘biljčice’ svetoga Franje, kako je sebe nazivala sveta Klara, koja također u ovome odsjeku otkriva, da crpi svoj životni sok iz istoga izvora i korijena a to, ne samo u poznatoj uzajamnosti svojega konačnog Pravila s konačnim Pravilom Manje braće, nego i u brojnim drugim sastojcima.”¹⁴

---

¹³Ediz. Porziuncola, Assisi 1976.

¹⁴Ghinato A., *Concordantiae verbales Opusculorum S. Francisci et S. Clarae Assisiensium - Una nuova edizione critica degli Scritti di S. Francesco?*, in “Frate Francesco” a XLIII (1976), pp. 177-185.

a) *Broj spisa*

Spisi svetoga Franje, koji su ovdje preuzeti, obilniji su nego oni u drugim izdanjima. Naime, preuzeta su djelca koja su, ne samo izvorna, nego i ona sumnjive izvornosti. Izbor je učinio o. Boccali u vidu “rječničke usporedbe” koja bi, tim sučeljavanjem riječi, slovničke uporabe i načina izražavanja, mogla donijeti neku potvrdu izvornosti, ili neizvornosti. Uostalom, mimo oznake koju dajemo svaki put, sumnjivi ili lažni ulomci tiskani su sitnjim slovima, kao neposredan izbor. Ovo izdanje prihvatiло je, prije svega, broj izabralih ulomaka. Korisna je podjela štiva, naznačena sitnim brojkama, za daljnje istraživanje i navođenje. Slijedili smo, općenito, podjelu, koju su učinili francuski izdavači: Desbonnets i Vorreux¹⁵, ali dosta slobodno, kad se činilo da štivo zahtijeva drukčiju podjelu.

Ulomci u *stihovima* brojniji su nego u drugim izdanjima. Tako smo ih rasporedili svaki put, kad se činilo da se tu nalazi ravnomjerni i pjesnički zanos, kako u svetoga Franje, tako i u svete Klare. Obilniji su navodi iz Svetoga pisma, doslovni ili po smislu. Drukčiji je slijed pojedinih ulomaka nego u prethodnim izdanjima, stavljanje naslova i podnaslova te razdioba u poglavlja. To je učinjeno, kako smo rekli, zbog vjernosti rukopisnomu kodeksu. A gdje je izdavač o. Boccali učinio zahvat u latinskim ulomcima, naslovi su stavljeni u zagrade.

U prijevodu na hrvatski jezik nastojali smo biti, što je moguće, doslovniji. Željeli smo dati što vjerniji izraz izvornika (koji put pučki i neuredan): rječničko siromaštvo, ponavljanje riječi, nutarnja dopuna predmeta. To je posebice bilo teško kad smo, da održimo riječi u istome stihu latinskome, morali navesti obrnute rečenične sastave u podjeli skučenoj za naše književne ukuse, ali neizbjježive, da bismo zbližili navode u hrvatskome štivu k onima u latinskome.

---

¹⁵Desbonnets Th. - Vorreux D., *St. François d'Assise - documents, Écrits et premières biographies*, Paris 1968.

Napominjem da su, osobito *Opomene*, prijepis i prijevod na latinski iz obiteljskoga i pučkoga govora svetoga Franje, bez obaziranja na književni i rječnički oblik. Takve smo ih nastojali sačuvati. Htjeli smo biti vjerni izvornomu štivu i u njegovu prijevodu, kao i u biblijskim navodima, dugim i kratkim (psalmi i drugi spisi).

Za Spise svetoga Franje kao osnova uzet je rukopis 338 iz Asiza, naravski uspoređen s drugim kodeksima, kako se vidi iz rasudbe ne opreme raznih inačica. Za *Spise svete Klare* o. Boccali je uzeo kodeks M-10, iz ugledne bazilike Svetoga Ambrozija u Milanu. Zato, ovo je izvorno rasudbeno izdanje, u usporedbi s prethodnim izdanjima: pisma svete Klare svetoj Janji Praškoj. Stoga, na ovo se izdanje mogu pozivati susljetni izdavači.

b) *Izdavačka mjerila*

Izvornik je obogaćen, na rubovima, *biblijskim navodima*, koji su u prijevodu stavljeni ispod sloga, *usporednim mjestima* ili *nutarnjim navodima* (Spisi svetoga Franje ili svete Klare). Ti navodi pokazuju katkada istovjetnost ili sloga, ili misli, ili pojmove sličnih i čak suprotnih. Popis je biblijskih navoda obilan, mogli bismo reći *potpun*, u omjeru prema prethodnim izdanjima. Navodi *usporednih franjevačkih mesta* pokazuju srodnost, i čitateljima su od koristi.

Ispod prijevoda navedene su vrlo kratke naznake vremenoslovlja, ili kratki tumači.

Na kraju svakoga djelca stavljena su neka *svjedočanstva*, koja pokazuju vezu između tih spisa i franjevačkih izvora XIII. stoljeća. Ali ta “svjedočanstva” nisu potpuna ni sva. No, jesu jedan primjer. U ostalomu, mnogi su franjevački izvori međusobno ovisni pa, kad smo naveli neke, već je dosta, makar da se ne traže usporedni navodi.

4. OBVEZA VJERNOSTI

Prije nego završim, moram još nešto objasniti i zapravo ispovjediti se.

Odavno čitam i navodim *Spise svetoga Franje*. Ipak nikada nisam dostačno pazio na izvjesne posebnosti, na primjer, kako Svetac uporno zahtijeva, da njegovi spisi budu čitani, razmatrani, prebirani, prepisivani raspačavani u što širemu krugu. Prevodeći ih, upravo sam otkrio to uporno ponavljanje.

Evo, primjerice, *Pismo drugo* (58-60): “Ja, brat Franjo, čovjek beskoristan i nedostojan stvor Gospodina Boga, govorim – po Gospodinu našemu Isusu Kristu – bratu Iliju, generalu cijelog našega Reda, i svim generalima koji će biti poslije njega, i ostalim kustodima i gvardijanima braće, koji jesu i koji će biti, da uza se imaju ovaj spis, da ga obdržavaju i brižno čuvaju. I vruće ih molim da, što je u njemu napisano, pomno čuvaju i da učine da se brižljivije vrši po volji svemogućega Boga, sada i uvijek, dokle bude ovoga svijeta.“

To mi se ne čini samo kao obveza, nego i vremensko produženje i proročanstvo o trajnosti samoga spisa. K tomu još (3P 15): “I koji budu pravili prijepise ovoga spisa, da se mogne bolje obdržavati, neka znadu da su blagoslovljeni od Gospodina Boga.”

Franjo jamči blagoslov *upraviteljima naroda* (5P 11), koji će njegov spis sačuvati i izvršavati.

Obvezatnija je dužnost povjerena svoj njegovoj braći kustodima (6P 12-15): “I do kojega god od moje braće kustoda dopre ovaj spis, neka ga prepisuje u više primjeraka, i neka ga ima kod sebe, i neka ga za braću, koja imaju službu propovijedanja i upravljanja braćom, prepiše i sve što je u ovom spisu sadržano neka braća propovijedaju do svršetka! Neka znaju da imaju blagoslov Gospodina Boga i moj. I to neka im bude prava i sveta poslušnost! Amen.”

Franjo se ne zadovoljava da njegovi spisi budu u rukama braće i u krugu samostana, nego hoće da dođu do svih, najviših i najnižih, kako traži od kustoda i od gvardijana (9P 4-6): “*Molim vas pred Gospodinom, našim Bogom, koliko mogu, da ono pismo, u kojem je riječ o presvetome tijelu i krvi našega Gospodina, predate biskupima i drugim klericima i upraviteljima i da zadržite u sjećanju ono, što smo vam o tome preporučili. Od drugoga pisma, koje vam šaljem da ga predate poglavarima, vijećnicima i upraviteljima, u kojemu je sadržano, da se po pucima i trgovima objave hvale Bogu, odmah napravite mnogo primjeraka i prijepisa. I vrlo brižno pružite ih onima kojima moraju biti predani.*”

Upravo čovjek *neškolovan* ima toliko poštovanje prema pisanoj riječi, kako ponavlja u *Oporuci* i drugdje. Ali on je također čovjek Božji, koji zna da ima milosni dar (karizmu) za apostolat (riječju i pismom) i hoće da ga upotrijebi na svoje spasenje i na spasenje drugih. On osjeća dužnost govoriti: “Budući da sam svima sluga, svima sam dužan služiti i upraviti miomirisne riječi moga Gospodina” (1P 4).

Mislim da je bila naša obveza na vjernost Ocu, da i mi množimo njegove spise, da ih širimo u što je moguće širemu krugu.

Postoje toliki prijevodi, tolika izdanja. Mi smo učinili još jedno s pokušajem da ih umnožimo, da ove riječi dopru doista do svakoga. Naša obveza vjernosti Ocu jest također način da izvršimo svoju apostolsku obvezu prema Evandelju, kako ga je on tumačio, postavši “*drugi Krist*” i “*živo Evandelje*”.

Dakle, primite ovo novo izdanje kao naš čin posluha i ljubavi.

Porcijunkala, na svetkovinu sv. o. Franje, 1977.

Luciano Canonici

I. DIO

SPISI SVETOGLA FRANJE

OPOMENE* **

*U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen. Ovo su riječi svetih opomena
časnoga oca našega svetoga Franje upravljene svoj braći.*

1. O Tijelu Gospodinovu

¹Gospodin je Isus rekao svojim učenicima: *Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu, osim po meni. ²Kad biste poznavali mene, poznavali biste i Oca mojega, i odsada ga poznajete i vidjeli ste ga.* ³Kaže mu Filip: *Gospodine, pokaži nam Oca i nama dosta!* ⁴Isus mu kaže: *Toliko sam vremena s vama i niste me upoznali! Filipe, tko vidi mene, vidi i Oca mojega^a.* ⁵Otac stanuje u nepriступačnoj svjetlosti^b i Bog je duh^c i Boga nitko nikada nije video^d. ⁶Budući da je Bog duh, stoga se samo duhom može vidjeti. ⁷Jer duh je onaj koji oživljava, a tijelo ne koristi ništa^e.

⁸A ni Sina, u onome po čemu je jednak Ocu, nitko ne vidi drukčije nego Oca, drukčije nego Duha Svetoga. ⁹Zato su osuđeni svi, koji su vidjeli Gospodina Isusa Krista po čovječnosti, a nisu ga vidjeli ni vjerovali po duhu i božanstvu, da je on pravi Sin Božji. ¹⁰Slično su i sada osuđeni svi, koji vide sveto otajstvo tijela Kristova, koje svećenik riječima Gospodinovim na oltaru posvećuje u obliku kruha i vina, i ne vide i ne vjeruju po duhu i božanstvu, da je

---

^aIv 14, 6-9

^b1Tim 6,16

^cIv 4,24

^dIv 1,18

^eIv 6,63

---

*OPOMENE OP

**Pojedine je opomene sv. Franjo izrekao svoj braći u raznim zgodama, što je najvjerojatnije, a možda i na zborovanjima braće. Poslije ih je neki brat sabrao, odnosno prepisao ili doslovce ili prema smislu. Vrijeme izricanja seže od g. 1208. (prvi skup braće u Porcijunkuli) do 1226. (smrt sv. Franje u Porcijunkuli).

to uistinu presveto tijelo Gospodina našega Isusa Krista – kako to svjedoči sâm Svevišnji, ¹¹koji kaže: *Ovo je tijelo moje i krv novoga zavjeta^a*; ¹²i: *'Tko jede tijelo moje i piye moju krv, ima život vječni^b*.

¹³Stoga Duh Gospodinov, koji prebiva u svojim vjernicima, on je onaj koji prima presveto Gospodinovo tijelo i krv. ¹⁴Svi ostali koji nemaju toga Duha i usuđuju se primati ga, *osudu svoju jedu i piju^c*. ¹⁵Zato, sinovi čovječji, dokle će vam srca ostati tvrda? ^dZašto ne spoznate istinu i ne vjerujete u Sina Božjega?! ¹⁶Evo, svaki se dan ponizuje kao kad je *s kraljevskih prijestolja^e* sišao u Djevičinu utrobu; ¹⁷svaki dan on sam dolazi k nama u poniznu oblicju; ¹⁸svaki dan *iz krila Očeva* po svećenikovim rukama *silazi* na oltar. ¹⁹I kao što se svetim apostolima pokazao u pravomu tijelu, tako se i sada pokazuje nama u svetomu kruhu. ²⁰I kao što su oni, promatrajući njegovo tijelo, vidjeli samo tijelo njegovo, ali su, promatrajući ga duhovnim očima, vjerovali da je on Bog, ²¹tako i mi, gledajući tjelesnim očima kruh i vino, vidimo i čvrsto vjerujemo da je to živo i pravo njegovo tijelo i krv. ²²I na taj je način Gospodin uvijek sa svojim vjernicima, ²³kako sam kaže: *Evo, ja sam s vama do svršetka svijeta^f*.

2. O zlu samovolje

¹Gospodin reče Adamu: *Sa svakoga stabla u vrtu jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo!*^g ²Sa svakoga stabla u vrtu mogao je jesti, i nije sagriješio sve dok nije bilo protiv poslušnosti.

³Onaj, naime, jede sa stabla spoznaje dobra, tko sebi prisvaja svoju volju i uznoси se zbog dobara, koje Gospodin u njemu govori i dje luje. ⁴I tako je u njemu, po đavlovu nadahnuću i po prekršaju zapovijedi, postalo voće spoznaje zla. Stoga treba podnositi kaznu.

---

^aMt 26, 26-28

^bIv 6,55

^c1 Kor 11, 29

^dPs 4,3

^eMudr 18,15

^fMt 28,20

^gPost 2,16-17

3. O savršenome posluhu

¹Gospodin kaže u Evandđelju: *Tko se ne odreće svega što posjeduje, ne može biti moj učenik^a.* ²I: *Tko hoće sačuvati svoj život, izgubit će ga^b.* ³Onaj čovjek ostavlja sve što posjeduje i izgubi svoje tijelo i svoju dušu, koji sebe samoga preda na poslušnost po rukama svojega starještine. ⁴I što god čini ili kaže – što sâm zna da nije protiv njegove volje – dok je dobro ono što čini, to je istinski posluh. ⁵Ako pak podložnik kadgod vidi nešto bolje ili korisnije za svoju dušu nego ono što mu poglavar zapovijeda, neka dragovoljno Bogu žrtvuje ono svoje; što spada na poglavara, neka nastoji odjelotvoriti. ⁶To je, naime, pravi i ljubavi pun posluh, jer udovoljava Bogu i bližnjemu.

⁷Ako bi pak poglavar zapovijedao podložniku nešto što je protiv njegove duše, on, ako ga i ne posluša, neka ga ne ostavlja! ⁸I ako bi ga zbog toga neki progonili, neka ih poradi Boga još više ljubi! ⁹Naime, tko radije podnosi progonstvo nego da se dijeli od svoje braće, taj doista ostaje u savršenome posluhu jer *dušu svoju polaže za svoju braću*. ¹⁰Ima, naime, mnogo redovnika koji se, pod izlikom da vide bolje od onoga što zapovijedaju njihovi poglavari, okreću natrag^c i vraćaju se bljuvotini vlastite samovolje^d. ¹¹Ti su ubojice i zbog svoga loša primjera upropasćuju mnoge duše.

4. Neka nitko sebi ne prisvaja predstojništvo

¹*Nisam došao da mi služe, nego da služim*, kaže Gospodin^e. ²Oni koji su postavljeni nad drugima, neka se tim starješinstvom toliko hvale, koliko bi se hvalili kada bi bili određeni za službu da *braći* Peru *noge^f*. ³I koliko se više uz nemiruju za oduzeto im starješinstvo nego za službu pranja nogu, koliko više sebi pune novčanike opasne za dušu.

^aLk 14,33

^dIzr 26,11

^bMt 16,25

^eMt 20,28

^cLk 9,62

^fIv 13,14

5. Neka se nitko ne uzoholi, nego neka se hvali križem Gospodinovim

¹Promisli, čovječe, na kakvo te je dostojanstvo postavio Gospodin Bog, jer te je stvorio i u tijelu oblikovao *na sliku* svoga ljubljenog Sina i u duhu na njegovu *priliku!* ²I svi stvorovi, koji su pod nebom, po svojoj biti služe, spoznaju i svojemu se Stvoritelju pokoravaju bolje nego ti. ³Pa ni đavli ga nisu razapeli, nego s njima si ga razapeo ti i još ga razapinješ, kad se naslađuješ u manama i grijesima.⁴Dakle, čime se možeš *hvaliti?*

⁵Naime, kad bi bio toliko oštrouman i mudar da bi imao *sve znanje* i znao protumačiti sve *vrste jezikâ* i tankoćutno razlagati o nebeskim stvarima, u svemu tome ne možeš se hvaliti. ⁶Jer, jedan đavao znao je o nebeskim stvarima, i sada zna o zemaljskim više nego svi ljudi, ako bi postojao neki čovjek, koji je primio od Gospodi-na posebno poznavanje vrhovne mudrosti.

⁷Slično: I kad bi bio ljepši i bogatiji od svih, te kad bi činio čudesa, da bi izgonio đavle, sve je to tebi protivno, i ništa ne pripada tebi, te se u tome ne možeš ničim hvaliti. ⁸Ali ovim se možemo *hvaliti:* Svojim *slabostima* i svaki dan *nositi* sveti *križ* Gospodina našega Isusa Krista.

6. O nasljedovanju Gospodina

¹Braćo svakolika, motrimo *Dobroga Pastira*, koji je podnio muku križa, da spasi *svoje ovce*. ²Gospodinove su ovce njega slijedile u *nevvolji i progonstvu*, u strahu i *gladi*, u nemoći i kušnji i u svemu ostalome. ³Zato su od Gospodina primile vjekovječni život. ⁴Stoga je velika sramota nama, slugama Božjim, što su sveci učinili djela, a mi, čitajući i propovijedajući ta djela, želimo za to primiti čast i slavu.

7. Neka znanje prati i dobro djelovanje!

¹Kaže apostol: *Slovo ubija, a duh oživljuje.*^a ²Slovo je ubilo one, koji žele znati samo riječi, da bi ih držali mudrijima od drugih i da mogu stići veliko bogatstvo i davati ga rodbini i prijateljima. ³Slovo je ubilo i one redovnike, koji ne slijede duh božanskoga slova, nego žele radije znati samo riječi i drugima ih tumačiti.

⁴A duh božanskoga slova oživljuje one, koji svako slovo koje znaju i koje žele znati, ne pripisuju tijelu, nego ga riječju i primjerom vraćaju preuzvišenomu Gospodinu Bogu, čije je svako dobro.

8. O izbjegavanju grijeha zavisti

¹Apostol kaže: *Nitko ne može reći: Gospodin Isus, osim u Duhu Svetom*^b, ²i: *Nema nikoga, koji bi činio dobro, nema ni jednoga*^c. ³Dakle, tko god zavidi svojemu bratu na dobru što Gospodin u njemu govori i čini, taj *huli* na Boga, ⁴jer zavidi samomu Svevišnjemu, koji govori i čini svako dobro.

9. O ljubavi

¹Gospodin kaže u Evanelju: *Ljubite svoje neprijatelje*, itd.!^d ²Onaj istinski ljubi svojega neprijatelja, koji se ne žalosti zbog uvrede, koju mu čini, nego iz ljubavi prema Bogu *izgara* poradi grijeha njegove duše. ³I *neka mu djelima iskaže ljubav!*^e

10. O Kroćenju tijela

¹Ima ih mnogo koji, kad grijše ili primaju uvredu, često okrivljuju neprijatelja ili bližnjega. ²Ali nije tako. Naime, svatko ima u svojoj vlasti neprijatelja, tj. svoje tijelo po kojemu grijesi. ³Stoga, blažen onaj sluga, koji takva neprijatelja, predana u njegovu vlast, uvijek drži zarobljena i od njega se mudro čuva. ⁴Jer, dokle god

^a1Kor 12,3

^bRim 3,12

^cKor 3,6

^dMt 5,44

^eJak 2,18

bude tako činio, ne će mu moći škoditi nijedan drugi neprijatelj, vidljivi ili nevidljivi.

11. Tuđe zlo neka nikoga ne zavede

¹Sluzi Božjemu ništa ne treba biti odvratno, osim grijeha.²I kako god bi neka osoba sagriješila, i ako bi se zbog toga sluga Božji uznemiravao i srđio – osim iz ljubavi – *na sebe navlači* krivnju.³Onaj sluga Božji, koji se zbog drugoga ne srdi niti se uznemiruje, živi ispravno i bez grijeha.⁴I blažen je tko sebi ne zadržava nešto, nego *uvraca caru što je carevo i Bogu što je Božje^a*.

12. Kako spoznati duh Gospodinov

¹Ovako se može spoznati, ima li sluga Božji Duha Gospodinova. ²Kad Gospodin preko njega čini neko dobro, ako se zbog toga ne uznosi njegovo tijelo – jer ono se uvijek protivi svakomu dobru – ³nego, naprotiv, ako se u svojim očima drži nevrijednjim i smatra se manjim od svih ostalih ljudi.

13. O strpljivosti

¹Sluga Božji ne može spoznati koliku u sebi ima strpljivost i poniznost, dok sve ide po njegovoj volji. ²Ali kad dođe vrijeme da oni, koji bi mu trebali udovoljavati, rade protiv njega, koliku tada ima strpljivost i poniznost, toliku ima i ne više.

14. O siromaštvu duha

¹*Blaženi siromasi duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko^b.*
²Mnogi uporno nastoje oko molitava i pobožnih vježbi, mnogi se odriču i trpe u svojim tijelima,³ali se zbog samo jedne riječi, koja bi im se učinila nepravdom njihovu tijelu ili zbog bilo koje druge stvari, koja bi im se oduzela, *sablažnjuju i stalno uznemiruju*.⁴Ti nisu siromasi duhom.⁵Tko je, naime, istinski siromah duhom, *mrzi sâm sebe*, a ljubi one koji ga *udaraju po obrazu^c*.

---

^aMt 22,21; Lk 20,25

^bLk 14,26; Mt 5,39

^cLK 14,26; Mt 5,39

15. O miru

¹Blaženi mirotvorci, jer će se zvati sinovima Božjim^a. ²Oni su istinski mirotvorci koji, poradi ljubavi Gospodina našega Isusa Krista, u svemu što trpe u ovome vijeku sačuvaju mir u duši i u tijelu.

16. O čistoći srca

¹Blaženi čista srca, jer će oni Boga gledati^b. ²Istinski su čista srca oni, koji preziru zemaljske stvari, traže nebeske i uvijek se klanjaju živomu i istinitomu Gospodinu Bogu i ne prestaju gledati ga čistim srcem i duhom.

17. O poniznome sluzi Božjemu

¹Blažen onaj sluga^c koji se ne uznesi više zbog dobra, što Gospodin govori i čini po njemu, nego zbog onoga što govori i čini po drugome. ²Griješi čovjek koji od svojega bližnjega hoće primati više nego što od sebe hoće dati Gospodinu Bogu.

18. O samilosti prema bližnjima

¹Blažen čovjek koji tako podnosi svojega bližnjega u njegovoj slabosti, kako bi htio da bližnji podnosi njega u sličnu slučaju.

19. O blaženome i neblaženome slugi

¹Blažen onaj sluga koji sva svoja dobra užvraća Gospodinu Bogu. ²Tko, naime, nešto zadrži za sebe, u sebi skriva novac Gospodina Boga svojega. I bit će od njega oduzeto, što je mislio da ima^d.

---

^aMt 5,9

^bMt 5,8

^cMt 24,46

^dLk 8,18; 19,26

20. O dobrome i poniznome redovniku

¹Blažen sluga koji se, kad ga ljudi veličaju i uznose, ne smatra boljim nego onda kad ga smatraju nevrijednim i jednostavnim i prezrenim, ²jer koliki je čovjek pred Bogom, toliki je i ne više.

³Jao onomu redovniku kojega su drugi postavili na visoko i svojom voljom ne želi sići.

⁴I blažen onaj sluga kojega bez njegove volje stave na visoki položaj, a on uvijek želi biti pod nogama drugih.

21. O dobrome i površnome redovniku

¹Blažen onaj redovnik koji nema ugodnosti i veselja, osim u presvetim riječima i djelima Gospodinovim i po njima, radosno i veselo, dovodi ljude Božjoj ljubavi.

²Jao onomu redovniku koji uživa u dokonim i ispraznim riječima i po njima navodi ljude na smijeh.

22. O ispraznome i brbljavome redovniku

¹Blažen sluga koji ne govori nadajući se nagradi i ne očituje sve svoje, i nije *brz na jeziku*, nego mudro promisli što treba govoriti i odgovoriti.

²Jao onomu redovniku koji dobra, koja mu Gospodin iskazuje, ne zadržava u svome srcu i drugima ih očituje djelovanjem, nego ih – nadajući se nagradi – više želi riječima pokazati. ³On je već primio svoju plaću^a, a slušatelji dobivaju mali plod.

23. O bratskome ispravljanju

¹Blago sluzi koji tako strpljivo podnosi stegu, optužbu i ukor od drugoga kao od samoga sebe.

²Blažen sluga koji, kad je ukoren, dobrostivo prihvati, čedno sasluša, ponizno priznaje i rado učini zadovoljštinu.

---

^aMt 6,2.5.16

³Blažen sluga koji se brzo ne ispričava i koji ponizno podnese sramotu i ukor za grijeh i kad nije počinio zlo.

24. O poniznosti

¹Blažen sluga koji se ponaša tako ponizno među svojim podložnicima, kao kad bi bio među svojim gospodarima.

²Blažen sluga koji uvijek ostaje pod šibom ispravljanja.

³Vjeran je i razborit sluga^a koji u svim svojim uvredama ne oklijeva sebe kazniti iznutra kajanjem, izvana priznanjem i djelotvornom zadovoljštinom.

25. O pravoj ljubavi

¹Blažen sluga koji bi toliko ljubio svojega brata kad je bolestan i ne može mu uzvratiti, koliko i kad je zdrav i može mu uzvratiti.

²Blažen sluga koji bi toliko ljubio i poštivao svojega brata kad bi bio od njega daleko, kao i kad bi bio s njim, i o njemu ne bi ništa iza leđa govorio što, s ljubavlju, ne bi mogao reći pred njim.

26. Neka sluge Božje poštuju klerike!

¹Blažen sluga Božji koji ima povjerenje u klerike, koji žive ispravno po načinu svete Rimske crkve.

²I jao onima koji ih preziru. Naime, makar da su grješnici, ipak nitko ih ne smije osuditi, jer sami Bog sebi pridržava da ih sudi.

³Jer, koliko je od svih uzvišenija njihova služba, koju imaju o presvetom tijelu i krvi našega Gospodina Isusa Krista, koju oni primaju i oni sami poslužuju, ⁴toliko veći grijeh imaju oni, koji griješe protiv njih, nego protiv svih drugih ljudi ovoga svijeta.

27. O krepostima koje pobjeđuju mane

¹Gdje su ljubav i mudrost,
tu nema ni straha ni neznanja.

---

^aMt 24,45

²Gdje je strpljivost i poniznost,
tu nema ni srdžbe ni uznemirivanja.

³Gdje je siromaštvo s veseljem,
tu nema ni pohlepe ni škrtosti.

⁴Gdje je mir i razmatranje,
tu nema ni užurbanosti ni lutanja.

⁵Gdje strah Gospodnji
čuva svoj dvor,
tu neprijatelj ne može
imati pristupa.

⁶Gdje je milosrđe i razbor,
tu nema ni suviška ni tvrdoće srca.

28. O skrivanju dobra da se ne izgubi

¹Blažen sluga koji za nebo sabire dobra, koja mu Gospodin iskazuje, i ne želi ih pokazivati ljudima – u očekivanju nagrade od njih – ²jer će sam Svevišnji očitovati njegova djela, kojima god htjedne.

³Blažen sluga koji Gospodinove tajne čuva u srcu svojemu.

NEPOTVRĐENO PRAVILO MANJE BRAĆE*

Ovo je Prvo pravilo koje sastavi blaženi Franjo i papa Inocent ga usmeno potvrdi.

Proslov

¹*U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.*

²Ovo je život, koji je brat Franjo tražio, da mu gospodin papa Inocent dopusti i potvrdi. ³I on ga je dopustio i potvrdio njemu i njegovoj braći, ondašnjoj i budućoj.

⁴Brat Franjo, i tko god bude glavarom ovoga Reda, neka obeća poslušnost i poštovanje gospodinu papi Inocentu i njegovim nasljednicima. ⁵I ostala braća dužna su slušati brata Franju i njegove nasljednike.

1. Neka braća žive u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći!

¹Ovo je pravilo i život ove braće, tj. živjeti u poslušnosti, u čistoći i bez vlasništva, ²te *slijediti nauk i stope Gospodina našega Isusa Krista* ³koji kaže: *Ako hoćeš biti savršen, idi i prodaj sve što imaš, podaj siromasima i imat ćeš blago na nebu, te dodji i slijedi mene*^a. ⁴I: *Ako netko hoće ići za mnom, neka se odreče sama sebe i neka uzme svoj križ i neka slijedi mene*^b. ⁵Također: *Ako netko hoće doći k meni i ne mrzi oca i majku, ženu i djecu, braću i sestre, pa čak i svoj život, ne može biti moj učenik*^c. ⁶I: *Svaki koji radi mene bude ostavljao oca ili majku, braću ili sestre, ženu ili djecu, kuće ili njive, primit će stostruko i baštinit će život vječni*^d.

^aMt 19,21; Lk 18,22

^bMt 16,24

^cLk 14,26

^dMt 19,29; Lk 18,29

* NEPOTVRĐENO PRAVILO NPr

2. O primanju braće i o njihovoj odjeći

¹Ako netko, po Božjemu nadahnuću, voljan prihvati ovaj način života, dođe k našoj braći, neka ga oni dobrostivo prime... ²Ako je čvrsto odlučio prihvati naš život, neka se braća dobro čuvaju da se ne upliću u njegove vremenite poslove, nego neka ga, što prije mognu, predstave svojemu provincijalu. ³Provincijal pak neka ga primi dobrostivo i ohrabri ga i neka mu pomno izloži način našega života. ⁴Nakon toga, ako spomenuti hoće i duhovno može, te ako je bez zapreke, neka *proda* sve svoje i neka nastoji to sve razdijeliti *siromasima*.

⁵Neka se pak braća i provincijali (ministri) braće čuvaju da se nikako ne upliću u njegove poslove, da ne primaju nikakve novce, niti osobno niti po posredniku. ⁶Ipak, ako bi oskudijevali, mogu braća, kao i drugi siromasi, primiti stvari potrebne za tijelo, osim novca.

⁷I kad se bude vratio, neka mu provincijal dade odjeću kušnje na godinu dana, tj. dvije tunike bez kapuljače i pasac i hlače i ogrtač do pojasa. ⁸Završivši godinu i vrijeme kušnje, neka bude primljen u posluh. ⁹Poslije toga, po odredbi gospodina pape, nije mu dopušteno pristupiti u drugi red niti lutati izvan posluha.¹⁰Jer, po Evandelju, *nitko tko stavi ruku na plug i obazire se natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje^a*.

¹¹Ako bi pak došao netko, tko bez zapreke ne može razdijeliti svoje imanje i ima duhovnu volju, neka ostavi dobra i dosta mu je.

¹²Neka se protiv načina i odredbe svete Crkve nikoga ne prima!

¹³Druga pak braća, koja su obećala poslušnost, neka imaju jednu tuniku s kapućem i, ako je potrebno, drugu bez kapuča, pasac i hlače. ¹⁴Neka se sva braća odijevaju pri prostom odjećom, i s blagoslovom Božnjim mogu je krpati – zakrpama. ¹⁵Naime, Gospodin kaže u Evandelju: *Koji su u raskošnoj odjeći i užitcima i koji se odijevaju mekanom odjećom, stanuju u kraljevskim dvorima^b*. ¹⁶I, makar ih

---

^aLk 9,62

^bLk 7,25; Mt 11,8

nazivali licemjerima, neka ne prestaju činiti dobro! ¹⁷Neka u ovomu vijeku ne traže skupocjenu odjeću, da mogu imati haljinu u nebeskomu kraljevstvu.

3. O božanskome časoslovu i postu

¹Gospodin kaže: *Ova vrsta đavolâ ne može se istjerati osim postom i molitvom^a*. ²Pa opet: *Kad postite, nemojte biti žalosni kao licemjeri^b!*

³Radi toga sva braća, bilo klerici bilo laici, neka mole božanski časoslov, pohvale i molitve, kako je propisano da moraju činiti.

⁴Klerici neka obavljaju časoslov za žive i mrtve po kleričkome običaju. ⁵Za propuste pak i nemarnost braće neka svaki dan mole *Smiluj mi se, Bože i Očenaš*. ⁶Za pokojnu braću neka mole: *Iz dubine i Očenaš*. ⁷I mogu imati samo one knjige koje su nužne da obave svoju službu. ⁸Jednako je i laicima, koji umiju čitati Psalm, dopušteno imati ga. ⁹Drugima pak, koji ne umiju čitati, nije dopušteno imati knjigu.

¹⁰Laici neka mole za Matutin *Vjerujem u Boga* i dvadeset i četiri Očenaša sa *Slava Ocu*; za Jutarnju pet; ¹¹za Prvi čas *Vjerujem u Boga* i sedam Očenaša sa *Slava Ocu*; za Treći, Šesti i Deveti čas, za svaki neka mole po sedam Očenaša; za Večernju dvanaest, ¹²za Povečerje *Vjerujem u Boga* i sedam Očenaša sa *Slava Ocu*; ¹³za pokojne sedam Očenaša s *Pokoj vječni*. ¹⁴Za propuste i nemarnost braće neka svaki dan mole tri Očenaša!

¹⁵I slično, neka sva braća poste od svekovine Svih Svetih do Rođenja Gospodinova, te od Bogojavljenja, kad je Gospodin naš Isus Krist započeo *postiti*, sve do Uskrsa. ¹⁶U drugo vrijeme kroz godinu, po načinu ovoga života, nisu dužni postiti osim petkom. ¹⁷I neka im bude dopušteno, prema Evanđelju, *jesti od svih jela koja im se ponude^c*.

^aMk 2,29

^bMt 6,16

^cLk 10,8

4. O odnosu između provincijala i ostale braće

¹*U ime Gospodnje^a* sva braća, koja su postavljena za provincijale i sluge drugoj braći, neka u provincijama i drugim mjestima u kojima će živjeti, razmjeste svoju braću, neka ih često pohađaju i duhovno opominju i potiču. ²I sva ostala moja blagoslovljena braća neka ih marljivo slušaju u onome, što se odnosi na spasenje duše, a nije protivno našemu načinu života.

³I neka među sobom postupaju kako kaže Gospodin: *Što god želite da ljudi čine vama i vi činite njima^b!* ⁴I: *Što ne želiš da tebi bude, ne čini drugomu^c!* ⁵Neka provincijali i sluge imaju na umu što kaže Gospodin: *Nisam došao da mi služe, nego da služim^d;* ⁶i da je njima povjerena briga za duše braće, za koju će – ako bi se neki izgubio zbog njihove krivnje ili zla primjera – *na dan suda morati dati račun pred Gospodinom Isusom Kristom^e.*

5. O popravljanju braće koja su sagrijesila

¹Čuvajte, dakle, duše svoje i svojê braće, jer je strašno upasti u ruke Boga živoga^f. ²Ako bi koji od provincijala zapovjedio nekomu bratu nešto, što je protiv našega načina života i protiv njegove duše, brat ga nije dužan poslušati, ³jer ta poslušnost nije ona u kojoj se čini prekršaj ili grijeh. ⁴Ipak sva braća, koja su pod vlašću provincijala i slugâ, neka razumno i pomno prosuđuju njihove postupke.

⁵Ako budu vidjeli da se prema ispravnosti našega načina života neki od njih ponaša tjelesno, a ne duhovno, neka ga, ⁶ako se ne popravi nakon treće opomene, na Duhovskome (generalnome) kapitulu, bez odgađanja, prijavi ministru i sluzi cijelog bratstva.

⁷Ako bi pak među braćom, gdje god bili, bio neki brat, koji hoće živjeti tjelesno, a ne duhovno, neka ga braća, s kojima živi, ponizno i ljubazno opomenu, pouče i upozoreg. ⁸Ako se on poslije treće

---

^aKor 3,17;

^bMt 7,12; Lk 6,31

^cTob 4,16

^dMt 20,28

^eMt 12,36

^fHeb 10,31

^gGal 6,1

opomene ne bi htio popraviti, neka ga što prije pošalju provincijalu ili neka ga o tomu obavijeste, ^a a on neka s njim postupi kako će mu se, po Božjemu nadahnuću, učiniti najbolje.

¹⁰I sva braća, kako provincijali tako i drugi, neka se čuvaju da se ne uz nemiruju ili ne srde zbog tudega grijeha i zla primjera, jer poradi grijeha jednoga đavao želi pokvariti mnoge, ¹¹nego neka, koliko god bolje mogu, duhovno pomognu onomu koji je sagrijeo, jer liječnik nije potreban zdravima, *nego bolesnima*^a.

¹²Slično, sva braća neka nemaju neke vlasti ili gospodarenja među sobom. ¹³Naime, Gospodin kaže u Evandelju: *Vladari narodâ gospodare njima i velikaši vladaju nad njima.* ¹⁴Među braćom neka ne bude tako, nego: *tko god među njima želi biti veći, neka im bude poslužitelj i sluga*^b. ¹⁵I *tko je među njima veći, neka bude kao manji*^c.

¹⁶Neka nijedan brat ne čini drugomu zlo, niti ga vrijeđa. ¹⁷Štoviše, u duhu ljubavi radije dragovoljno jedni druge poslužuju i slušaju. ¹⁸To je pravi i sveti posluh Gospodina našega Isusa Krista.

¹⁹I neka sva braća znaju, koliko god bi puta *skrenula od zapovijedi* Gospodinovih i lutala izvan posluha, da su – kako kaže prorok^d – *prokleti* izvan posluha sve dok svjesno ostaju u takvu grijehu. ²⁰I dokle ustraju u Gospodinovim zapovijedima, koje su po Evandelju i po svojem životu obećali, neka znaju da ostaju u pravom posluhu i neka budu *blagoslovljeni od Gospodina!*

6. Priziv braće na provincijale i neka se nijedan brat ne naziva prvakom

¹Braća, boravila u bilo kojemu mjestu, ako ne mogu opsluživati naš život, neka se, što prije mogu, obrate na svoga poslužitelja i to mu priopće. ²Poslužitelj pak neka nastoji tako im providjeti, kako bi htio da se učini njemu, kad bi bio u sličnu slučaju. ³I nijedan od

^aMt 9,12; Mk 2,17

^bMt 20,25-27

^cLk 22,26

^dPs 118,21

braće neka se ne naziva priorom (prvakom), nego neka se svi općenito nazivaju manja braća! ⁴*I neka jedan drugomu pere noge^a.*

7. Način služenja i rada

¹Sva braća, nalazila se u bilo kojem mjestu da služe i rade u drugih, neka ne budu rizničari ni tajnici i neka ne budu na čelu kućama onih kojima služe.²Neka ne uzimaju neku službu, koja bi prouzročila sablazan ili *bi nanijela njihovoj duši štetu^b*; ³nego neka budu manji i podložni svima koji su u kući.

⁴Braća, koja znadu raditi, neka rade i neka obavljaju onaj posao koji znadu, ako nije protiv spasenja njihove duše, i koji mogu časno obavljati. ⁵Naime, prorok kaže: *Jer ćeš jesti plod ruku svojih, blažen si i dobro će ti biti^c*; ⁶i Apostol: *Tko ne želi raditi, neka ne jede^d*! ⁷I: *Svatko neka ostane u onome umijeću i službi u kojoj je pozvan^e*! ⁸Za rad mogu primati sve nužno, osim novca. ⁹A kad bude nužno, neka idu za milostinjom kao i ostala braća! ¹⁰I dopušteno im je imati željezno oruđe i sprave nužne za njihovo umijeće.

¹¹Neka sva braća nastoje truditi se oko dobrih djela, jer je pisano: Uvijek čini neko dobro djelo da te davao nađe zaposlenim!^f ¹²I opet: Besposlenost je neprijateljica duše.^g ¹³Stoga, sluge Božje treba da uvijek nastoje oko molitve ili oko nekoga dobrog djela.

¹⁴Neka se braća, gdje god boravila – u samotištima ili u drugim mjestima – čuvaju da sebi ne prisvajaju nikakva mjesta, niti da to bilo komu zabranjuju.

¹⁵I tko god k njima dođe, prijatelj ili protivnik, lopov ili razbojnik, neka ga dobrohotno prime! ¹⁶I gdje god su braća i u kojemu se god mjestu nalazila treba se, *bez mrmljanja^h*, duhovno i brižljivo uzajamno uvažavati i poštivati. ¹⁷I neka se čuvaju braća da se na izvan ne bi pokazivala *žalosnima* i turobnim *licemjerima*, ¹⁸nego

---

^aIv 13,14

^bMk 8,36

^cPs 128,2

^d2Tim 3,10

^e1Kor 3,10

^fHier. *Epist.* 125,11

^gBened., *Reg.* 48,1

^h1Pet 4,9

(PL 22,1078)

neka se pokazuju *radosnima u Gospodinu* i veselima i primjereno prijaznima!

8. Neka braća ne primaju novca

¹Gospodin u Evandelju nalaže: *Pazite! Čuvajte se svake zloće i pohlepe^a! I: Čuvajte se od zabrinutosti ovoga vijeka i od briga za ovaj život^b!* ²Stoga ni jedan od braće, gdje god bio i kamo god išao, neka ni na jedan način ne nosi niti prima, niti išta poduzima da se primaju novci ili denari, ³niti poradi odjeće, ili knjiga, ili plaće za neki posao, što više, ni radi kakva razloga, osim radi očite nužde bolesne braće. ⁴Naime, ne smijemo smatrati da imamo veću korist od denara i novca nego od kamenja. ⁵A đavao hoće zaslijepiti one koji žude i drže da je novac bolji od kamenja. ⁶Dakle, čuvajmo se da mi, koji smo ostavili sve, ne bismo izgubili kraljevstva za tako malu stvar!

⁷I ako na nekomu mjestu nađemo denare, ne marimo za njih više nego za prah što ga nogama gazimo, jer je *ispravnost nad ispravnostima i sve je ispravnost^c*.

⁸I ako bi se, slučajno, dogodilo – a to ne bilo – da bi neki brat skupljao ili posjedovao novac ili denare, izuzev samo gore spomenutu potrebu za bolesnike, neka ga sva braća, ako se istinski ne pokaje, smatraju lažnim bratom i *lopovom* i razbojnikom i onim koji *posjeduje kesu^d*. ⁹I neka braća ni na kakav način ne primaju niti učine da se primi, ne traže niti učine da se traži novac za milostinju, niti denare za neke kuće ili mjesta; ¹⁰i neka ne prate osobu koja za takva mjesta traži novac ili denare.

¹¹Druge pak službe, koje se ne protive našemu životu, braća mogu obavljati s blagoslovom Božjim. ¹²Ipak, u očitoj potrebi za gubavce braća mogu za njih tražiti milostinju. ¹³Neka se ipak jako čuvaju novca. ¹⁴Jednako neka se sva braća čuvaju da ne putuju po svijetu radi bilo kakva nečasna dobitka.

^aLk 12,15

^bLk 21,34; 8,14

^cProp 1,2

^dIv 12,6

9. O prošnji milostinje

¹Sva braća neka nastoje nasljedovati poniznost i siromaštvo Gospodina našega Isusa Krista, ²i neka imaju na umu da nam ne treba imati išta drugo od svega svijeta, osim – kako kaže Apostol – *hranu i odjeću i time biti zadovoljni*^a.

³I trebaju se veseliti kad se druže s priprostim i prezrenim osobama, sa siromasima i nemoćima, bolesnima i gubavcima, te s onima koji kraj puta prose.

⁴A kad bude potrebno, neka idu u prošnju! ⁵Neka se toga ne stide, nego neka se radije sjećaju da je Gospodin naš Isus Krist, Sin svemogućega Boga živoga, *učinio svoj obraz kao kremen*^b i nije se stidio. Bio je siromah i stranac i živio je od milostinje on sâm, i blažena Djevica, i njegovi apostoli. ⁷I kad bi ih ljudi izrugivali i ne bi im htjeli dati milostinju, neka radi toga zahvaljuju Bogu, ⁸jer će za te poruge primiti veliku čast pred sudištem Gospodina našega Isusa Krista. ⁹I neka znaju da se poruga ne uračunava onima koji je podnose, nego onima koji je nanose. ¹⁰I milostinja je baština i pravica koja se duguje siromasima, a nju nam je stekao Gospodin naš Isus Krist.

¹¹Braća koja rade u prikupljanju milostinje, imat će veliku placu, a čine da je zarade i steknu oni koji je udjeluju. ¹²Jer sve što ljudi ostavljaju u svijetu, propast će, ali za ljubav i milostinju, koju su učinili, imat će nagradu od Gospodina.

¹³I neka jedan drugomu, bez straha, očituje svoju potrebu da mu, što je nužno, nađe i posluži! ¹⁴I neka svaki onim, čim ga je Bog milosno obdario, ljubi i hrani svoga brata kao što majka ljubi i hrani svoga sina.

¹⁵I koji jede, neka ne prezire onoga koji ne jede; i koji ne jede, neka ne osuđuje onoga koji jede^c! ¹⁶I kad god nadode potreba, dopušteno je svoj braći, gdje god se nalazila, poslužiti se svim jelima, koje ljudi mogu jesti, ¹⁷kao što Gospodin kaže o Davidu, koji je jeo

---

^a1Tim 6,8

^bIv 11,27; Iz 50,7

^cRim 14,3

prinesene kruhove, koje nije bilo dopušteno jesti osim svećenicima^a. ¹⁸I neka imaju na pameti ono što Gospodin kaže: *Čuvajte se, da vam srca ne otupe u proždrljivosti i pijančevanju i brigama za ovaj život, i da vas iznenada ne zaskoči onaj dan;* ¹⁹doista, doći će kao zamka na sve, koji prebivaju na krugu zemaljskomu^b.

²⁰Slično i u vrijeme očite potrebe neka se sva braća služe potrebnim stvarima, kako im Gospodin udijeli milost, jer potreba nema zakona.

10. O bolesnoj braći

¹Ako koji od braće oboli, gdje god se nalazio, neka ga druga braća ne napuštaju dok ne odrede jednoga od braće ili više njih, ako bude potrebno, koji neka ga poslužuju kako bi htjeli da se njih poslužuje. ²Ali, u krajnjoj potrebi mogu ga povjeriti nekoj osobi, koja mu mora pomagati u njegovoj bolesti.

³I molim bolesnoga brata da za sve zahvaljuje Stvoritelju. ⁴I kakvim ga hoće Gospodin, neka želi da takav bude, bilo zdrav bilo bolestan, ⁵jer sve, koje je Gospodin odredio za vječni život^c, on usavršava ostanima bičeva i bolesti i duhom skrušenosti, ⁶kako kaže Gospodin: *Ja sve koje ljubim korim i odgajam*^d. ⁷Ako bi se pak uznemiravao ili srdio – bilo protiv Boga, bilo protiv braće, ili bi uporno zahtijevao lijekove, odveć želeći oslobođiti tijelo, koje je neprijatelj duše i naskoro će umrijeti – *to mu dolazi od zloga i tjelesan je*^e te se čini da ne pripada braći, ⁸jer više ljubi tijelo nego dušu.

11. Neka braća ne hule i ne ocrnujuju, nego neka se uzajamno ljube!

⁹I svakolika braća neka se čuvaju da nekoga ne ocrnuju i da se ne prepiru riječima! Naprotiv, neka nastoje ostati u šutnji, kad

^aMk 2,26

^bLk 21,34-35

^cDap 13,48

^dOtk 3,19

^eMt 5,37; 1Kor 3,3

god im Bog dade za to milost. ²Neka se ne svađaju međusobno niti s drugima, nego neka nastoje odgovarati ponizno govoreći: *Sluge smo beskorisne^a.* ³I neka se ne ljute, jer *svatko tko se ljuti na svojega brata, krivac je pred sudom. A tko rekne svojemu bratu "glupane", krivac je pred vijećem. A tko rekne "luđače", bit će krivac paklu ognjenomu^b.*

⁴I neka se uzajamno ljube, kako kaže Gospodin: *Ovo je moja zapovijed, da ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas^c.* ⁵Neka djelima pokažu ljubav, koju imaju međusobno, kao što Apostol govori: *Ne ljubimo riječju ni jezikom, nego djelom i istinom^d!*

⁶I neka nikoga ne pogrdjuju^e, niti mrmljaju! Neka ne kleveću drugih jer je pisano: *Ogovarači i klevetnici mrski su Bogu^f.* ⁷Neka budu čedni, pokazujući svu blagost prema svim ljudima^g. ⁸Neka ne sude niti osuđuju. ⁹I kao što govori Gospodin, neka ne gledaju najmanje grijehu drugih, neka radije u *gorčini svoje duše razmatraju o svojima^h.*

¹⁰I neka se bore da uđu na uska vrataⁱ! ¹¹Gospodin, naime, kaže: *Uska su vrata i tjesan je put koji vodi u život, i malo ih je koji ga nalaze^j.*

12. O izbjegavanju grješnoga pogleda i nepotrebnih susreta sa ženama

¹Sva braća, gdje god jesu i kamo god idu, neka se čuvaju grješnoga pogleda i pohađanja ženâ i neka se nijedan sâm s njima ne savjetuje, [niti sâm s njima putuje, niti za stolom blaguje iz iste zdjele]. ²Neka svećenici s njima govore časno i dadu im pokoru ili kakav duhovni savjet. ³Neka nijedan brat ne prima u poslušnost nijednu ženu, nego, davši joj duhovni savjet, neka ona čini pokoru

---

^aLk 17, 10

^bMt 5,22

^cIv 15,12

^dIv 3,18

^eTit 3,2

^fRim 1,29-30

^gTit 3,2

^hIz 38,15

ⁱLk 13,24

^jMt 7,14

gdje hoće.⁴I svi se mi veoma čuvajmo i držimo čistima sve svoje udove,⁵jer Gospodin kaže: *Svaki koji gleda ženu i žudi za njom, već je s njom učinio preljub u svojemu srcu;*⁶[i apostol: *Zar ne zna te, da su vaši udovi hram Duha Svetoga?*^a?] Zato, *tko razara hram Božji, njega će Bog razoriti^b*].

13. O kažnjavanju bludništva

¹Ako neki brat, na đavlov poticaj, počini blud, neka bude lišen redovničke odjeće, koju je izgubio svojom sramotnom krivdom i neka je posve odloži, i neka se posve istjera iz našega Reda! ²Neka poslije čini pokoru za svoje grijeha!

14. Kako braća moraju ići svijetom

¹Kad braća idu svijetom, neka ništa ne nose na put: ni vrećice za novac, ni torbe, ni kruha, ni novca, ni štapa^c. ²I u koju god kuću uđu, neka najprije reknu: *Mir ovoj kući!*^d. ³Ostajući u istoj kući, neka jedu i piju, što je kod njih^e. ⁴Neka se ne parniče sa zlotvorom^f nego, ako ih udari po obrazu, neka mu pruže i drugi^g. ⁵I tko im uzme ogrtać, neka mu ne krate ni haljine^g. ⁶Svakomu, tko ište, neka mu daju. I ako im netko uzme što je njihovo, neka ne traže natragⁱ.

15. Braća neka ne drže životinja i neka ne jahaju

¹Nalažem svojoj braći, kako klericima tako laicima, koji idu po svijetu ili koji borave u mjestima, da ni na kakav način u sebe, ili u drugoga, ili na neki drugi način, ne drže neke životinje. ²Niti im je dopušteno jahati, osim ako su prisiljeni bolešcu ili velikom potrebom.

^a1Kor 6,19

^b1Kor 3,17

^cLk 9,3; 10,4

^dLk 10,5

^eLk 10,7

^fMt 5,39

^gLk 6,29

^hLk 6,29; Mt 5,40

ⁱLk 6,30

16. O onima koji idu među Saracene i druge inovjerce

¹Gospodin kaže: Evo ja vas šaljem kao ovce među vukove.

²Zato budite mudri kao zmije, a bezazleni kao golubovi^a. ³Zato, koji god od braće, po božanskomu nadahnuću, htjedne ići među Saracene i ostale nevjernike, neka ide s dopuštenjem svojega ministra i sluge. ⁴A ministar neka im dade dopuštenje i neka se ne protivi, ako vidi, kako su prikladni da se pošalju! ⁵Uistinu, bit će dužan dati Gospodinu račun^b, ako u tomu ili u nečemu drugom bude postupao nerazborito.

⁶Braća pak koja podu, mogu se na dva načina među njima ponašati. ⁷Jedan je način, da se ne svađaju niti prepiru, nego da, radi Boga, budu podložni svakomu ljudskomu stvorenju^c i neka se priznaju kršćanima. ⁸Drugi je način da, kad vide da se to sviđa Bogu, naviještaju Božju riječ, ⁹da vjeruju u Boga svemogućega, Oca i Sina i Duha Svetoga^d, Stvoritelja svega, u Sina Otkupitelja i Spasitelja, ¹⁰da se krste i postanu kršćanima jer, ako se tko ne rodi iz vode i Duha Svetoga, ne može ući u kraljevstvo Božje^e.

¹¹Te i druge stvari, koje će se svidjeti Gospodinu, mogu govoriti njima i drugima. ¹²Naime, Gospodin u Evandjelu kaže: Svatko tko mene prizna pred ljudima, i ja ču njega priznati pred svojim Ocem, koji je na nebesima^f. ¹³I: Tko se stidi mene i mojih riječi, toga će se i Sin Čovječji stidjeti, kad dođe u svojoj slavi i u slavi Očevoj i svetih anđela^g.

¹⁴I sva braća, gdje god jesu, neka imaju na umu da su darovali sebe i prepustili svoja tjelesa Gospodinu našemu Isusu Kristu, i za njegovu ljubav moraju se izložiti neprijateljima, kako vidljivima tako i nevidljivima. ¹⁵Naime, Gospodin kaže: Tko izgubi svoj život radi mene, spasiti će ga u životu vječnom^h. ¹⁶Blaženi koji trpe pro-

---

^aMt 10,16

^bLk 16,2; Heb 13,17

^c1 Pet 2,13

^dMt 28,19

^eIV 3,5

^fMt 10,32

^gLk 9,26

^hMk 8,35; Lk 9,24

gonstvo radi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebesko^a. ¹⁷Ako su mene progonili, i vas će progoniti^b. ¹⁸Ako vas progone u jednomu gradu, bježite u drugi^c! ¹⁹Blaženi ste kad vas budu ljudi mrzili i zlo vam govorili i kad vas budu odijelili, predbacivali vam i izbacili vaše ime kao zlo i kad budu lažno govorili protiv vas radi mene^d. ²⁰Radujte se u onaj dan i kliktajte, jer je velika vaša plača u nebesima^e. ²¹A vama, svojim prijateljima, kažem: Nemojte ih se plašiti, niti se bojte onih, koji ubijaju tijelo i poslije toga više nemaju što činiti^f. ²²Gledajte da se ne uznemirujete^g! Jer u svojoj strpljivosti posjedovat ćete svoj život^h. ²³A tko bude ustrajao do konca, taj će se spasitiⁱ.

17. O propovjednicima

¹Neka nijedan brat ne propovijeda protiv običaja i propisa svete Rimske crkve te ako mu nije dopušteno od njegova ministra! ²A ministar neka pazi da službu nepromišljeno nekomu ne dopusti! ³Ipak, sva braća neka propovijedaju *djelima!* ⁴I nijedan ministar ili propovjednik neka sebi ne prisvaja službu (položaj) među braćom, ili službu propovijedanja, nego u koji god mu čas bude naloženo, neka bez ikakva protivljenja napusti svoju službu!

⁵Stoga, u ljubavi koja je Bog^j, vruće molim svu svoju braću propovjednike, molitelje, radnike, kako klerike, tako i laike, da se nastoje u svemu poniziti, ⁶da se ne hvastaju ni da u sebi uživaju, niti da se iznutra s dobrih riječi i djela uznose, čak s nikakva dobra koje Bog u njima i po njima katkada govorí ili čini i izvršuje, ⁷po onome što kaže Gospodin: *Ali ne radujte se toliko tomu što vam se duhovi pokoravaju^k.*

⁸I čvrsto znajmo da nam pripadaju samo mane i grijesi. ⁹Štoviše, treba se radovati *kad upadnemo u različite kušnje^l*, i kad radi života

^aMt 5,10

^bIv 15,20

^cMt 10,23

^dLk 6,22; Mt 5,11

^eMt 5,12; Lk 6,23

^fLk 12,4; 10,28

^gMt 24,6

^hLk 21,19

ⁱMt 10,22; 24,13

^jIv 4,8,16

^kLk 10,20

^lJak 1,2

vječnoga podnosimo u ovome svijetu svakakve tjeskobe i patnje duše i tijela.

¹⁰Svi se, dakle, braćo, čuvajmo svake oholosti i isprazne slave!

¹¹Čuvajmo se *mudrosti* ovoga svijeta i *razboritosti tijela*: ¹²doista, duh tijela hoće i mnogo nastoji imati riječi, ali malo nastoji imati djela, i ne traži unutarnju bogoljubnost i svetost duha, nego hoće i želi bogoljubnost i svetost koje se naizvan pokazuju ljudima. ¹³I to su oni o kojima kaže Gospodin: *Doista, kažem vam, primili su svoju plaću*^a.

¹⁴Duh Gospodinov pak hoće da se tijelo umrtvi i prezre, bez cijene i zapostavljeno i pogrdjivano; ¹⁵i teži za poniznošću i strpljivošću, za čistom jednostavnosću i istinskim mirom duha; ¹⁶i uvijek i povrh svega želi božanski strah, i božansku mudrost, i božansku ljubav *Oca i Sina i Duha Svetoga*.

¹⁷I sva dobra uzvraćajmo

Gospodinu Bogu, svevišnjemu i vrhovnomu,
i priznajmo da su njegova sva dobra,
i za sva zahvalujmo njemu,
od kojega sva dobra proizlaze.

¹⁸I neka sam Svevišnji i Vrhovni,

jedini pravi Bog, ima i neka se njemu uzvraćaju,
i neka on jedini prima:

sve časti i poklonstva,
sve pohvale i *blagosliviljanja*,
sve milosti i svu *slavu*,
¹⁹jer njegovo je sve dobro,

i on je *jedini dobar*.

²⁰I kad vidimo ili čujemo

da se zlo govori ili čini,
ili da se huli na Boga,

---

^aMt 6,2

tada mi dobro govorimo i činimo
i hvalimo Gospoda,
koji je blagoslovljen u vjekove^a!
Amen.

18. Kako se imaju sastajati provincijali

¹Svake godine svaki provincijal, na blagdan svetoga Mihovila arkandela, može se, gdje god im se svidi, sastati sa svojom braćom da raspravljaju o onome što se odnosi na Boga. ²Svi pak ministri, koji prebivaju u krajevima s onu stranu mora ili planina, neka jednom u tri godine, a ostali ministri jednom u godini, na blagdan Duhova dođu na kapitol kod crkve svete Marije Porcijunkulske, ³osim ako ministar i sluga cijelog bratstva nije drukčije odredio.

19. Neka braća žive katolički!

¹Neka sva braća budu katolici, neka žive i govore kao katolici! ²Ako pak netko, bilo riječima bilo činom, zabludi od katoličke vjere i života i ne će da se popravi, neka bude potpuno istjeran iz našega bratstva. ³I sve klerike i sve redovnike smatrajmo svojim gospodarima u onome što se odnosi na spas duše i ne odstupaju od našega Reda. ⁴Poštujmo u Gospodinu njihov Red i službu i upravljanje!

20. O isповijedanju braće i o primanju tijela i krvi Gospodina našeg Isusa Krista

¹Moja blagoslovljena braća, kako klerici, tako laici, neka svoje grijehe isповиједaju pred svećenicima našega Reda. ²I ako ne mognu, neka se isповиједaju pred ostalim razboritim i katoličkim svećenicima, ³čvrsto znajući i držeći: od kojega god katoličkoga svećenika budu primili pokoru i odrješenje, bez sumnje će biti odriješeni od onih grijeha, ako se pobrinu da naloženu im pokoru ponizno i vjerno izvrše.

^aRim 1,25; 9,25

⁴Ako pak tada ne mognu imati svećenika, neka se ispovjede svojemu bratu, ⁵kako kaže apostol Jakov: *Ispovijedajte svoje grijehe jedni drugima*^a! ⁶Ipak, neka zbog ovoga ne propuste obratiti se svećenicima, jer je vlast *vezati i opraštati grijehe*^b dana samo svećenicima. ⁷I tako skrušeni i ispovjedeni neka uzimaju tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista, s velikom poniznošću i poštovanjem ⁸spominjući se onoga, što sâm Gospodin kaže: *Tko jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni*^c, ⁹i: *Ovo činite na moj spomen*^d!

21. O pohvali i nagovoru što ih braća mogu činiti

¹Sva moja braća, kad god im se svidi, mogu s blagoslovom Božnjim, među bilo kojim ljudima, navješćivati ovaj ili sličan nagovor i pohvalu:

²Bojte se i častite,
hvalite i blagosliviljajte,
zahvalujujte i klanjajte se
Gospodinu Bogu svemogućemu
u Trojstvu i Jedinstvu,
Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,
Stvoritelju svega!

³Činite pokoru,
donesite plodove dostojarne pokore^e,
jer znajte da ćete brzo umrijeti!

⁴Dajite i dat će vam se!
Opraštajte i bit će vam oprošteno^g!

⁵I ako ne oprostite ljudima
njihove grijehe,

---

^aJak 5,16

^bMt 16,10; 18,18

^cIv 6,55

^dLk 22,19; 1 Kor 11,24

^eMt 3,2; Lk 3,8

^fLk 6,38

^gLk 6,37

*Gospodin ne će vama oprostiti
vaše grijeha^a.*

⁶Ispovijedajte sve svoje grijeha^b!

*⁷Blaženi koji umiru u pokori,
jer će biti u kraljevstvu nebeskomu!*

*⁸Jao onima koji ne umiru u pokori,
jer će biti sinovi đavla,
čija djela čine,
i otići će u oganj vječni.*

*⁹Čuvajte se i uzdržite se od svakoga zla,
i u dobru ustrajte do svršetka!*

22. O opominjanju braće

¹Braćo, svakolika, imajmo na pameti što kaže Gospodin: *Ljubite svoje neprijatelje i činite dobro onima koji vas mrze^c!* ²Jer i Gospodin naš Isus Krist, čije stope treba slijediti, nazvao je prijateljem svoga izdajnika i svojevoljno se predao svojim raspinjateljima. ³Dakle, prijatelji su naši svi oni koji nam nepravedno nanose patnje i tjeskobe, sramote i nepravde, bolove i mučenja, mučeništvo i smrt. ⁴Te moramo veoma ljubiti jer iz toga, što nam nanose, imamo život vječni.

⁵A mrzimo svoje tijelo s njegovim manama i grijesima jer ono, živeći tjelesno, hoće nam oteti ljubav prema Gospodinu našemu Isusu Kristu i život vječni, i samo sebe sa svime izgubiti u paklu; ⁶budući da smo mi po svojoj krivnji smrdljivi, bijedni i protivni dobru, a na zlo brzi i skloni, ⁷jer kao što Gospodin kaže u Evangeliju: *Iz ljudskoga srca vrve i izlaze zle misli, preljubi, bludnosti, ubojstva, krađe, škrtosti, nepravde, prijevare, bestidnost, zlo oko, lažna svjedočanstva, bogopsovke, oholost.* ⁸Sva ta zla iznutra, iz čovječjega srca proizilaze, i to je ono, što onečišćuje čovjeka^d.

^aMt 6,15; Mk 11,26

^bJak 5,16

^cMt 5,44 ; Lk 6,27

^dMt 5,19.20; Mk 7,21-23

⁹Sada pak, pošto smo ostavili svijet, nemamo ništa drugo činiti, osim da brižno slijedimo volju Gospodinovu i da se njemu svidamo.

¹⁰Pripazimo veoma da ne budemo zemlja uz put, ili kamenita, ili trnjevita, ¹¹po onomu što Gospodin kaže u Evandelju: *Sjeme je riječ Božja.* ¹²Koje je palo na put i pogaženo je, to su oni koji slušaju riječ i ne razumiju je, ¹³i davao odmah dolazi i grabi ono, što je posijano u njihovu srcu i odnosi iz njihovih srdaca riječ, da se vjerujući ne spase.

¹⁴A koje je palo na kamenito tlo, to su oni koji, kad čuju riječ, odmah je s veseljem prime. ¹⁵Ali kad nadode nevolja i progonstvo zbog riječi, odmah se sablazne, i ti nemaju u sebi korijena, nego su nestalni, jer neko vrijeme vjeruju, a za vrijeme kušnje otpadaju.

¹⁶A ono koje je palo u trnje, to su oni, koji slušaju riječ Božju, ¹⁷ali brige i nevolje ovoga vijeka, obmana bogatstva, požude sa svim drugim navale, uguše riječ, i biva bez ploda.

¹⁸Ono pak koje je posijano na dobro tlo, to su oni koji čuju riječ i čuvaju je u dobru i najboljem srcu te u strpljivosti donose plod^a.

¹⁹I stoga mi braćo, kako kaže Gospodin, *ostavimo da mrtvaci pokopavaju svoje mrtve^b!*

²⁰I veoma se čuvajmo zloće i prepredenosti sotone, koji hoće da čovjek svoj duh i srce nema usmjerene prema Gospodinu; ²¹i salijećući ljudsko srce, pod vidom neke nagrade ili pomoći, želi iz pamćenja ugrabiti i ugušiti riječ i zapovijedi Božje, i hoće svjetovnim poslovima i brigom zaslijepiti srce čovjeka i ondje stanovati, ²²kako kaže Gospodin: *Kad nečisti duh izade iz čovjeka, luta po suhim i bezvodnim mjestima tražeći počinak. Ali, kako ga ne nalazi, kaže: Vratit će se u kuću svoju, odakle sam izšao.* ²³Kad se vrati, nađe je praznu, pometenu i ukrašenu. ²⁴Tada ode i uzme sa sobom sedam drugih zlih duhova, gorih od sebe, te uđu i tu se nastane. I posljednje stanje onoga čovjeka postaje gore od pređašnjega^c.

---

^aMt 13,19-2; Mk 4,15-9;
Lk 8,11-15

^bMt 8,22

^cLk 11, 24-6;
Mt 12,43-5

²⁵Stoga, sva braćo, veoma se čuvajmo da svoj duh i srce ne izgubimo ili odvratimo od Gospodina! ²⁶Nego u svetoj ljubavi, koja je Bog, molim svu braću, kako ministre tako i druge da, odstranivši svaku prepreku i odbacivši svaku brigu i užurbanost, najboljim mogućim načinom treba služiti, ljubiti, klanjati se i častiti Gospodina Boga, čistim srcem i čistim duhom, što on iznad svega traži.

²⁷I u sebi uvijek izgrađujmo stan i prebivalište njemu, koji je Gospodin svemogući Bog, Otac i Sin i Duh Sveti, ²⁸koji kaže: Bdijte, dakle, i molite svaki čas, da biste mogli umaknuti svemu zlu, što se ima dogoditi i stati pred Sinom Čovječjim^a. ²⁹A kad ustanete da molite, recite: Oče naš, koji jesi na nebesima^b! ³⁰I klanjajmo se njemu čistim srcem jer treba uvijek moliti i nikada klonuti^c. ³¹Nai-me, Otac traži takve klanjatelje. ³²Bog je duh i, koji mu se klanjaju, moraju mu se klanjati u duhu i istini^d.

³³I njemu se utječimo kao pastiru i nadgledniku naših duša^e; ³⁴on kaže: Ja sam pastir dobri koji pasem svoje ovce i polažem svoj život za svoje ovce^f. ³⁵Vi ste pak svi braća! ³⁶I Ocem zvati nemojte nikoga na zemlji! Jedan je, naime, vaš Otac, koji je na nebesima. ³⁷Niti se nazivajte učiteljima; jedan je, naime, vaš Učitelj, koji je na nebesima, Krist^g. ³⁸Ako ostanete u meni, i riječi moje ostanu u vama, ištite što god hoćete, i bit će vam^h. ³⁹Gdje god su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, ondje sam ja među njimaⁱ. ⁴⁰Evo, ja sam s vama do svršetka svijeta^j. ⁴¹Riječi, koje sam vam govorio, duh su i život^k. ⁴²Ja sam put, istina i život.

⁴³Dakle, držimo riječi, život i nauk i sveto Evandjelje onoga, koji se udostojao moliti za nas svoga Oca i očitovati nam njegovo ime ⁴⁴govoreći: Oče, objavio sam tvoje ime onima, koje si mi dao. ⁴⁵Jer riječi, koje si mi predao, predao sam njima, i oni su ih primili i upoznali su da sam od tebe izišao, te povjerovali da si me ti poslao.

^aLk 21,36

^bMk 11,25; Mt 6,9

^cLk 18,1

^dIv 4,23-24

^e1Pet 2,25

^fIv 10,11-15

^gMt 23,9-10

^hIv 15,7

ⁱMt 18,20

^jMt 28,20

^kIv 6,63-64

⁴⁶Za njih ja molim, ne molim za svijet, nego za one koje si mi predao, jer su tvoji i sve moje i tvoje je. ⁴⁷Oče sveti, čuvaj u svojemu imenu koje si mi dao, da budu jedno kao i mi. ⁴⁸To govorim u svijetu, da oni imadnu u tebi moju radost u svoj punini. ⁴⁹Ja sam im predao tvoju riječ, i svijet ih mrzi jer nisu od svijeta, kao što ni ja nisam od svijeta. ⁵⁰Ne molim da ih digneš sa svijeta, nego da ih očuvaš od Zloga.

⁵¹Posveti ih u istini! Tvoja je riječ istina. ⁵²Kao što ti mene posla u svijet, i ja njih poslah u svijet. ⁵³Ja sebe samoga posvećujem za njih da i oni budu posvećeni u istini.

⁵⁴Ne molim samo za njih, nego za one koji će po njihovoj riječi povjerovati u mene, ⁵⁵da se svi sliju u jedno, da svijet upozna da si me ti poslao i da si ljubio njih kao što si mene ljubio. ⁵⁶I obznanio sam im tvoje ime da ljubav, kojom si mene ljubio, bude u njima, i ja u njima. ⁵⁷Oče, hoću da i oni, koje si mi dao, budu sa mnom, gdje sam ja, da gledaju tvoju svjetlost u tvojem kraljevstvu^a! Amen.

23. Molitva, pohvala i zahvala

¹Svemogući, svevišnji,
presveti i najviši Bože,
Oče sveti i pravedni,
Gospodaru, Kralju neba i zemlje^b,
zahvaljujemo ti radi tebe samoga,
²jer si svojom svetom voljom
i po svojemu jedinomu Sinu,
u Duhu Svetomu,
stvorio sva duhovna i tjelesna bića.

³Stvorio si nas
na svoju *sliku i priliku*
i stavio u raj^c.

---

^aIv 17, 6-26

^bMt 11,25; Lk 10,21

^cPat 1,26-27; 2,15

⁴I mi smo svojom krivnjom pali.

⁵Zahvaljujemo ti,

jer, kako si nas po svome Sinu stvorio,
kako si htio da mi, zarobljeni, budemo otkupljeni,
tako si i po istinitoj i svetoj svojoj *ljubavi*,
kojom si nas ljubio,

učinio da se od slavne uvijek Djevice
preblažene svete Marije rodi
isti pravi Bog i pravi čovjek,
⁶i htio si po njegovu križu i krvi i muci
nas zarobljene otkupiti.

⁷I zahvaljujemo ti,

jer će isti tvoj Sin
opet doći
u slavi svojega veličanstva,
da u oganj vječni
pošalje proklete,
koji nisu činili pokoru
i tebe nisu upoznali,

⁸i da rekne svima,
koji su te upoznali i tebi se klanjali
i tebi služili u pokori:

Dodite, blagoslovljeni Oca mojega,
primiti kraljevstvo
koje vam je pripravljeno od početka svijeta^a.

⁹I budući da svi mi bijednici i grješnici
nismo dostojni tebe imenovati,

¹⁰smjerno prosimo
da Gospodin naš Isus Krist,

---

^aMt 25,31-34

tvoj *ljubljeni Sin,*
koji ti je omilio^a,
zajedno s Duhom Svetim Tješiteljem,
tebi za sve zahvali,
kako se tebi i njemu sviđa,
¹¹on koji ti je uvijek dostatan za sve,
po komu si nama toliko učinio.
Aleluja!

¹²I smjerno, radi tvoje ljubavi, molimo slavnu Majku, preblaženu Mariju vazda Djевичu, blažene: Mihovila, Gabrijela, Rafaela i sve redove blaženih duhova, seraфа, keruba, prijestolja, poglavica i vlasti, sila nebeskih, anđela i arkandela, ¹³blaženoga Ivana Krstitelja, Ivana evanđelistu, Petra, Pavla i blažene patrijarhe, proroke, nevine, apostole, evanđeliste, učenike, mučenike, priznavaoce, djevice, ¹⁴blažene: Iliju i Henoka i sve svete, koji su bili i koji će biti i koji jesu, ¹⁵da, kako se tebi mili, za sve to zahvaljuju tebi, vrhovnomu, *pravomu*, vječnomu i živomu Bogu s tvojim *predragim Sinom*, Gospodinom našim Isusom Kristom, i s Duhom Svetim Braniteljem u vijeke vjekova. Amen. Aleluja!

¹⁶I mi svi, manja braća, sluge beskorisne, ponizno molimo i vruće prosimo sve koji hoće Gospodinu Bogu služiti u svetoj Katoličkoj crkvi, ¹⁷i sve crkvene redove, svećenike, đakone i podđakone, akolite, egzorciste, čitače, vratare i sve klerike, ¹⁸svekolike redovnike i sve redovnice, ¹⁹sve dječake i mališane, siromahe i uboge, kraljeve i knezove, radnike, ratare, sluge i gospodare, ²⁰sve djevice, djevojke i udane, svjetovnjake muške i ženske, svu djecu i odrasle, ²¹mladiće i starce, zdrave i bolesne, sve malene i velike, ²²i sve pučanstvo, rodove, plemena i jezike, sve narode i sve ljude po svemu svijetu, koji jesu i koji će biti, da svi ustrajemo u pravoj vjeri i pokori, jer drugčije se nitko ne može spasiti.

---

^aMt 3,17

²³*Svim srcem, svom dušom, svim umom, svom snagom i jakošću, svim razumom i svim silama^a, svim poletom, svim čuvstvom, svom nutrinom, svim željama i htijenjima svi ljubimo Gospodina Boga,*²⁴koji daje svima nama cijelo tijelo i cijelu dušu,²⁵koji nas je stvorio, otkupio i spasit će nas samim svojim milosrdem,²⁶koji je učinio i čini sva dobra nama bijednicima i jadnima, trulima i smrđljivima, nezahvalnima i zlima.

²⁷Ništa, dakle, drugo nemojmo željeti,

ništa drugo htjeti,

neka nam se ništa drugo ne sviđa, niti nas raduje,

osim Stvoritelj

i Otkupitelj i Spasitelj naš,

jedini pravi Bog,

²⁸koji je potpuno dobro,

svako dobro, sve dobro,

istinito i vrhovno dobro,

koji je *jedini dobar*,

koji je pobožan i *blag, ugodan* i sladak,

²⁹koji je jedini svet,

pravedan, istinit i pravičan,

koji je jedini dobrostiv,

nevin i čist,

³⁰od kojega, *po kojemu* i u kojemu jest

sve praštanje, sva milost, sva slava

svih pokornika, svih pravednika, svih blaženika,

koji se skupa vesele u nebu.

³¹Neka nas, dakle, ništa ne priječi,

ništa ne razdjeljuje,

ništa ne rastavlja!

---

^aMk 12, 30.33; Lk 10,27

³²Svi mi posvuda, na svakomu mjestu,
svaki čas i u svako vrijeme,
svaki dan i neprestano,
istinski i ponizno vjerujmo,
u srcu držimo i ljubimo,
častimo, klanjajmo se, služimo,
hvalimo i blagoslivljajmo,
slavimo i nadasve uznosimo,
veličajmo i zahvaljujmo
svevišnjemu i vrhovnomu Bogu vječnomu,

³³Trojstvu i Jedinstvu,
Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,
Stvoritelju svega,
Spasitelju onih koji u njega vjeruju,
koji se u njega ufaju i koji ga ljube,
³⁴koji je bez početka i bez svršetka,
nepromjenjiv, nevidljiv, neizreciv,
neiskaziv, neobuhvatljiv,
neistraživ,
blagoslovljen, hvale vrijedan, slavan,
nadasve uzvišen, veličanstven, visok,
blag, ljubak, slastan,
sav poželjan, uvijek iznad svih stvari
u vijke vjekova.

Amen.

³⁵*U ime Gospodinovo molim svu braću da nauče značenje i smisao onoga što je za spas naše duše napisano u tomu načinu života i neka to sebi dozivaju u pamet!* ³⁶I usrdno molim Boga da on, koji je svemoguć, trojstven i jedan, blagoslovi sve koji poučavaju, uče, drže, pamte i vrše sve to, koliko god puta obnavljaju i čine ono što je ondje zapisano za naše spasenje. ³⁷I zaklinjem sve, cjelivajući im noge, da to veoma ljube, čuvaju i zadrže!

³⁸A u ime Boga svemogućega i gospodina pape i pod poslušnost, ja, brat Franjo, čvrsto zapovijedam i nalažem da od toga, što je napisano u tomu načinu života, nitko *ne umanjuje* ili njemu nešto pisano *dodaje!* I neka braća nemaju drugoga Pravila!

³⁹Slava *Ocu i Sinu i Duhu Svetomu*, ⁴⁰kako bijaše na početku, tako i sada i vazda i u vjeke vjekova! Amen.

POTVRĐENO PRAVILO MANJE BRAĆE***

Proslav

Bula pape Honorija III.

¹Honorije, biskup, sluga slugu Božjih.

²Dragim sinovima, bratu Franji i ostaloj braći Reda Manje braće, pozdrav i apostolski blagoslov!

³Apostolska Stolica obično dobrohotno daje naklonost pobožnim čežnjama i časnim željama onih, koji to mole. ⁴Stoga, u Gospodinu dragi sinovi, naklonjeni vašim pobožnim molbama, Pravilo vašega Reda, koje je naš prethodnik blage uspomene papa Inocent odobrio, ⁵zabilježeno u ovoj ispravi, apostolskom vlašću vam potvrđujemo i zaštićeno ovim pismom pružamo. ⁶Pravilo glasi:

1. (Početak)

¹U ime Gospodnje počinje život Manje braće.

²Pravilo i život Manje braće jest ovo: obdržavati sveto Evandjeљe Gospodina našega Isusa Krista živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.

³Brat Franjo obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju i njegovim zakonitim nasljednicima i Rimskoj crkvi. ⁴I druga braća dužna su slušati brata Franju i njegove nasljednike.

---

* PPr POTVRĐENO PRAVILO

** Ovdje donosimo Pravilo, nazvano je "potvrđeno", jer ga je papa Honorije III. potvrdio 29. studenoga 1223. To je jedina službena isprava franjevačkoga zakonodavstva dana za života Utjemeljiteljeva. Uvijek je bila i ostala, temelj života Manje braće, svake obitelji i svake obnove. Unatoč svemu, što su drugi rekli, ne čini nam se da se nalazi bitna razlika između Pravila "nepotvrđenoga i potvrđenoga", a još manje suprotnosti.

Pravilo Potvrđeno samo je kraće, točnije, djelotvornije i pravno dotjerano.

2. **'O onima koji hoće prihvati ovaj život i kako ih treba primiti**

²Ako bi koji htjeli prihvati ovaj život te došli k našoj braći, neka ih pošalju svojim provincijalima kojima je jedino, a ne drugima, dano dopuštenje primati braću. ³Provincijali, pak, neka ih pomno ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima! ⁴I ako sve to vjeruju i hoće vjerno priznavati i do svršetka čvrsto obdržavati, ⁵te ako nemaju ženâ ili, ako imaju i već su im žene ušle u samostan, ili su im dale dopuštenje s ovlaštenjem dijecezonskoga biskupa – nakon što su izrekle zavjet uzdržljivosti – ⁶i žene su im te dobi da o njima ne može nastati sumnja, ⁷neka im kažu riječ svestoga Evandelja, da *idu i prodaju* sve svoje i da to nastroje *razdijeliti siromasima*. ⁸Ako to ne bi mogli učiniti, dosta im je dobra volja.

⁹I neka se čuvaju braća i njihovi provincijali da se ne bi brinuli za svoja vremenita dobra, da sa svojim stvarima slobodno učine što god im Gospodin nadahne. ¹⁰Ipak, ako traže savjet, ministri neka imaju dopuštenje da ih pošalju k nekim *bogobojaznim* ljudima, i neka po njihovu savjetu razdijele svoja dobra siromasima.

¹¹Nakon toga neka im dadnu odjeću kušnje, tj. dvije tunike bez kapuča, pojas, hlače i ogrtač do pasa, osim ako bi se istim provincijalima, po Bogu, drukčije učinilo. ¹²Kad završe godinu kušnje, neka ih primi u posluh, neka obećaju da će ovaj život i Pravilo uvijek obdržavati. ¹³I po zapovijedi gospodina pape ne će im ni na jedan način biti dopušteno izići iz ovoga Reda, ¹⁴jer po svetomu Evandelju: *Nitko, tko stavi svoju ruku na plug i pogledava natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje*^a.

¹⁵A oni koji su već obećali posluh, neka imaju jednu tuniku s kapučom i drugu bez, koji bi to htjeli imati. ¹⁶I koji su nuždom prisiljeni, mogu nositi obuću. ¹⁷I sva braća neka se odijevaju priprustom odjećom. I mogu je, s blagoslovom Božjim, krpati vrećama i drugim komadima tkanine. ¹⁸Opominjem ih i potičem da ne preziru

---

^aLk 9,62

niti sude ljudi, koje vide odjevene mekom i šarenom odjećom, da se služe slasnim jelom i pićem, nego neka svaki radije sebe samoga sudi i prezire.

3. ¹O božanskome časoslovu i postu i kako braća moraju ići po svijetu^a

²Klerici neka mole božanski časoslov po redu svete Rimske crkve, izuzevši Psalmir, od kojega mogu imati brevijare. ³Laici neka pak mole za Matutin dvadeset četiri *Očenaša*, za Pohvale pet, ⁴za Prvi, Treći, Šesti i Deveti čas – za svaki od njih po sedam, za Večernju dvanaest, za Povečerje sedam. ⁵I neka mole za preminule.

⁶Neka poste od blagdana Svih svetih do Porodjenja Gospodinova. ⁷Svetu četrdesetnicu – koja počinje od Bogojavljenja i traje neprekinuto četrdeset dana, i koju je Gospodin posvetio svojim svetim postom – oni, koji je hoće dragovoljno postiti, bili blagoslovljeni od Gospodina, a koji ne će, nisu obvezatni. ⁸Ali, neka poste drugu do Uskršnja Gospodinova. ⁹U ostalim pak vremenima nisu dužni postiti, osim petkom. ¹⁰U vrijeme očite potrebe braća nisu obvezatna na tjelesni post.

¹¹Ipak savjetujem, opominjem i potičem svoju braću u Gospodinu Isusu Kristu da se, kad idu svijetom, ne svadaju niti *prepiru rijećima* i da ne sude druge, ¹²nego neka budu *blagi, miroljubivi, čedni, umiljati i ponizni* i neka sa svima, kako se pristoji, časno govore. ¹³I ne smiju jahati, osim ako ih sili očita nužda i bolest. ¹⁴U koju god kuću uđu, neka najprije reknu: *Mir ovoj kući!*^b! ¹⁵I po svetom Evangeliju dopušteno im je jesti od svih jela, *koja im se ponude*^c.

4. ¹Braća neka ne primaju novca

²Odlučno zapovijedam svoj braći da ne primaju novca ni na kakav način, ni po sebi, ni posredstvom neke osobe. ³Ipak, za potrebe bolesnikâ i za odjeću druge braće samo provincijali i kustodi neka,

---

^aMt 10,5-7

^bLk 10,5

^cLk 10,8

po duhovnim prijateljima, vode pomnu brigu, u skladu s mjestima, vremenima i hladnim krajevima, kako vide da zahtijeva nužda,⁴ ali uvijek bez povrede onoga, kako je rečeno, da ne primaju denara ili novaca.

5. **'O načinu rada**

²Ona braća, kojoj je Gospodin dao milost rada, neka rade vjerno i predano³ tako da, isključivši besposlenost koja je neprijatelj duše, ne *ugase duh* svete molitve i pobožnosti, kojemu treba da služe ostale vremenite stvari. ⁴Od plaće za rad, za sebe i za svoju braću, mogu primati što je potrebno za tijelo, osim denara ili novca,⁵a i to ponizno, kako dolikuje Božjim slugama i sljedbenicima presvetoga siromaštva.

6. **'Neka braća sebi ništa ne prisvajaju, o prošnji milostinje i o bolesnoj braći**

²Braća neka sebi ne prisvajaju ništa: ni kuće ni mjesta, niti ikoje stvari. ³I, kao *putnici i pridošlice* u ovomu svijetu^a, neka – služeći Gospodinu u siromaštvu i poniznosti – s pouzdanjem prose milostinju. ⁴I neka se ne stide jer Gospodin *se* u ovomu svijetu za nas *učinio* siromaškom. ⁵To je ona uzvišenost *krajnje siromaštine* koja je vas, moju predragu braću, učinila baštinicima i kraljevima nebeskoga kraljevstva, učinila vas je siromašnima u stvarima, uzvisila krepostima. ⁶To neka bude vaš *dio* koji dovodi u *zemlju živih*. ⁷Posve prianjajući uza nj, predraga braćo, za ime Gospodina našega Isusa Krista, nikada ništa drugo pod nebom nemojte željeti.

⁸I gdje god braća jesu, ili se susretnu, neka se međusobno pokazuju domaćima. ⁹Neka bez ustručavanja jedan drugomu očituje svoju potrebu¹⁰jer, ako majka hrani i ljubi svoga bolesnoga sina, koliko brižljivije treba netko ljubiti i njegovati svojega brata duho-

---

^aPet 2,11; Ps 38,13

vnoga? ¹¹I ako netko od njih oboli, ostala braća treba da mu služe, kao što bi htjeli da se njima služi.

7. ¹O pokori koja se ima naložiti braći koja su sagriješila

²Ako koji od braće, na neprijateljev poticaj, smrtno sagriješi, za one grijeha za koje među braćom bude određeno da se obrate na same provincijale, moraju se spomenuta braća bez oklijevanja na njih obratiti što prije mogu. ³Provincijali pak, ako su svećenici, neka im milosrdno nalože pokoru. ⁴Ako pak nisu svećenici, neka provide da im pokoru nalože drugi svećenici Reda, kako im se po Bogu bude činilo prikladnijim.

⁵I neka pripaze da se ne ljute i ne uznemiruju zbog nečijega grijeha, jer srdžba i uznemiravanje priječe ljubav u njima i u drugima.

8. ¹O izboru generala ovoga bratstva i o duhovskome kapitulu

²Sva su braća uvijek dužna imati jednoga od braće ovoga Reda za generala i slugu cijelog bratstva i dužna su ga odlučno slušati.

³Kad on umre, neka nasljednika izaberu provincijali i kustodi na kapitulu o Duhovima na koji su se provincijali uvijek dužni sabratiti gdje god bude odredio general.

⁵I ako bi se u koje vrijeme cjelokupnom zboru provincijala i kustoda učinilo da spomenuti general nije prikidan za službu i zajedničku korist braće, dužna su gore spomenuta braća, kojoj je povjeren izbor, u ime Gospodnje sebi drugoga izabratи za kustodu. ⁶A nakon kapitula o Duhovima pojedini provincijali i kustodi mogu, ako budu htjeli i ako im se bude činilo korisnim, iste godine u svojim kustodijama jedanput sazvati svoju braću na kapitol.

9. **O propovjednicima**

²Neka braća ne propovijedaju u biskupiji nekoga biskupa, kad im on zabrani. ³I neka se nijedan brat nikako ne usudi propovijedati narodu, ako ga nije ispitao i odobrio general našega bratstva, te ako mu on nije dopustio službu propovijedanja. ⁴Također opominjem i bodrim istu braću da u propovijedi, koju drže, budu *promišljene* i čiste njihove riječi, na korist i izgradnju naroda, ⁵navještajući im o manama i krepostima, o kazni i slavi, kratkim govorom ⁶jer je Gospodin, dok je hodao zemljom, kratko govorio^a.

10. **O opominjanju i popravljanju braće**

²Braća, koja su provincijali i sluge ostale braće, neka pohađaju i opominju svoju braću, neka ih ponizno i s ljubavlju ispravljaju ne zapovijedajući im ništa, što bi bilo protiv njihove duše i našega Pravila. ³A braća podložnici neka imaju na umu da su se radi Boga odrekli vlastite volje. ⁴Stoga im odlučno zapovijedam da se pokoravaju svojim provincijalima u svemu što su obećali Gospodinu da će opsluživati, a nije protiv duše i našega Pravila.

⁵I gdje god jesu, braća koja bi znala i spoznala da ne mogu na duhovan način opsluživati Pravilo, moraju i mogu obratiti se svojim provincijalima. ⁶Provincijali pak neka ih prime ljubazno i dobrostivo i neka im budu tako bliski, da braća mogu s njima govoriti i činiti kao gospodari sa svojim slugama. ⁷Naime, tako treba biti da provincijali budu sluge sve braće.

⁸A opominjem i potičem u Gospodinu Isusu Kristu, da se braća *čuvaju svake oholosti, isprazne slave, zavisti, škrrosti, brige i zabiljutosti* za ovaj *svijet*, ogovaranja i mrmljanja. ⁹I koji ne znaju slova, neka ne teže da ih nauče, ¹⁰nego neka pripaze da iznad svega moraju željeti da imaju duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje, ¹¹da mu se uvijek čistim srcem mole i da imaju poniznost, strpljivost u progonstvu i bolesti ¹²i da ljube one koji nas progone,

^aRim 9,28; Iz 10,23

kude i potvaraju, ¹³jer Gospodin kaže: *Ljubite svoje neprijatelje i molite za one koji vas progone i kleveću^a!* ¹⁴*Blago progonjenima zbog pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko^b!* ¹⁵*A tko ustraže do konca, taj će se spasiti^c.*

11. ¹Braća neka ne ulaze u samostane redovnica

²Odlučno zapovijedam svoj braći, da nemaju sumnjivih odnosa ili savjetovanja sa ženama ³i da ne ulaze u samostane redovnica, osim onih kojima je Apostolska Stolica dala posebno dopuštenje. ⁴Neka ne budu kumovi ni muškima ni ženskim, da se zbog toga među braćom ili o braći ne pojavi sablazan.

12. ¹O onima koji idu među Saracene i druge nevjernike

²Koji god bi između braće, po Božjemu nadahnuću, htjeli ići među Saracene i druge inovjerce, neka za to traže dopuštenje svojih provincijala. ³A provincijali neka, dopuštenje da idu, ne daju nikomu osim onima koje smatraju prikladnima da ih pošalju.

⁴K tomu, pod posluh zapovijedam provincijalima da od gospodina pape zatraže jednoga od kardinala svete Rimske crkve, koji neka bude upraviteljem, zaštitnikom i popraviteljem našega bratstva, ⁵da uvijek pokorni i podložni nogama te iste svete Crkve, *postojani u katoličkoj vjeri*, obdržavamo siromaštvo i poniznost i sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista, što smo čvrsto obećali.

---

^aMt 5,44

^bMt 5,10

^cMt 10

Pogовор

⁶Dakle, nikomu od ljudi nipošto nije dopušteno raskinuti ovu povelju naše potvrde ili joj se tvrdoglavu protiviti. ⁷Ako bi se pak netko usudio to pokušati, neka znade, da će vrlo rasrditi svemogućega Boga i njegove blažene apostole Petra i Pavla.

⁸Dano u Lateranu, dvadeset devetoga studenoga, osme godine našega papinstva.

KRATKA SIJENSKA OPORUKA SVETOGLA NAŠEGA OCA FRANJE***

¹Piši, kako blagoslivljam svu svoju braću, koja su u Redu i koji će doći do svršetka svijeta.

²Zbog slabosti i iscrpljenosti od bolesti, jer govoriti ne mogu, kratko svojoj braći u ove tri riječi očitujem svoju volju, to jest: ³da se u znak sjećanja na moj blagoslov i na moju oporuku uvijek ljube i međusobno poštiju; ⁴da uvijek ljube i opslužuju našu gospodu Svetu siromaštinu, ⁵i da se uvijek pokazuju vjerni i podložni predstojnicima i svim klericima svete Majke Crkve.

---

^{*OS} KRATKA SIJENSKA OPORUKA

^{**}Oporuka je ujedno blagoslov i molitva, pisana u Sieni 1226.

OPORUKA*

Počinje Oporuka blaženoga Franje**

¹Gospodin dade meni, bratu Franji, da ovako započnem činiti pokoru: naime, dok bijah u grijesima, činjaše mi se veoma gorkim gledati gubavce ²i sam me Gospodin dovede među njih i bio sam s njima milosrdan. ³I odlazeći od njih, ono što mi se činjaše gorkim pretvori mi se u slast duše i tijela. ⁴I zatim malo počekah i izadoh iz svijeta.

⁵I Gospodin mi dade takvu vjeru u crkvama, da sam tako jednostavno molio i govorio: ⁶Klanjam ti se, Gospodine Isuse Kristu, ovdje i u svim tvojim crkvama koje su po cijelom svijetu, ⁷i blagoslivljam te, jer si po svojemu svetom križu otkupio svijet.

⁸Poslije mi Gospodin dade i daje toliku vjeru u svećenike, koji žive po uredbi svete Rimske crkve, poradi njihova reda, da se – ako bi me i progonili – hoću njima utjecati. ⁹I kad bih imao toliku *mudrost*, koliku je imao *Salomon*, i kad bih našao siromašne svećenike ovoga svijeta u župama, gdje borave, ne ču propovijedati protiv njihove volje. ¹⁰Hoću poštivati njih i sve druge, ljubiti i častiti kao svoje gospodare. ¹¹I ne želim u njima gledati grijeha, jer u njima nazirem Sina Božjega i moji su gospodari. ¹²A to činim zato, što ništa tjelesno na ovomu svijetu ne vidim od samoga Svevišnjega Sina Božjega, osim njegova presvetoga tijela i njegove presvete krvi, što oni primaju i samo oni drugima poslužuju. ¹³I vrhu svega hoću da se ta presveta otajstva časte, štuju i u dragocjenim mjestima pohranjuju.

¹⁴Gdje god na nedoličnim mjestima nađem presveta imena i njegove napisane riječi, pokupit ču ih i molim da se pokupe i stave

---

*OPORUKA OR

**Oporuka je napisana u jesen 1226. Franjo je tada bio slijep i Oporuku je diktirao pisaru.

na dolično mjesto. ¹⁵I sve teologe, i one koji poslužuju presvete božanske riječi, treba poštivati i častiti kao one koji nam poslužuju *duh i život*.

¹⁶I pošto mi Gospodin dade braće, nitko mi ne pokazivaše što bih morao činiti, ¹⁷nego mi sâm Svevišnji objavi, da moram živjeti po načinu svetoga Evandželja. ¹⁸I ja sam to dao jednostavno napisati s malo riječi, i gospodin mi papa potvrđi. ¹⁹I oni, koji dolažahu da prihvate ovaj život, davahu siromasima sve što su mogli imati. ²⁰I bijahu zadovoljni jednom haljinom, zakrpanom iznutra i izvana, i koji su htjeli s pasom i hlačama. ²¹I ne htjedosmo imati više.

²²Mi klerici molismo časoslov, kao što mole i drugi klerici, laici moliše *Očenaše*. I veoma rado smo boravili u crkvama. ²³I bijasmo *neuki* i svima podložni.

²⁴Ja sam svojim *rukama radio* i hoću raditi i odlučno hoću da sva druga braća rade častan posao. ²⁵Oni koji ne znaju, neka nauče, ne radi pohlepe da prime plaću za rad, nego radi primjera i da odagnaju besposlenost. ²⁶A kad nam ne bi bila dana plaća za rad, utjecali bismo se stolu Gospodnjemu, moleći milostinju od vratâ do vratâ.

²⁷Gospodin mi je objavio pozdrav da govorimo: *Gospodin ti dao mir^a!*

²⁸Neka braća pripaze da nipošto ne primaju crkava, siromašnih nastamba i svega drugoga, što je napravljeno za njih, ²⁹ako to nije tako, kako dolikuje svetomu siromaštvu, koje smo u Pravilu obećali, da ondje boravimo *kao pridošlice i putnici^b*.

³⁰Svoj braći, gdje god jesu, odlučno pod posluh zapovijedam da se ne usude ni sami, ni po posredniku tražiti u Rimskoj kuriji neko pismo, ³¹niti za crkvu, ni za drugo mjesto, niti pod izlikom propovijedanja, niti za progonstva svoga tijela, ³²nego gdje ne budu primljeni, *neka bježe u drugu zemlju* činiti pokoru s Božjim blagoslovom.

---

^aLk 10,5-6

^b1Pet 2,11; Ps 38,13

³³I odlučno hoću pokoravati se generalu našega bratstva i onomu gvardijanu, koga mi htjedne dati. ³⁴I tako hoću da budem u njegovim rukama, da ne mogu ići niti što činiti mimo poslušnosti i njegove volje, jer je moj gospodar. ³⁵I mada sam jednostavan i slab, ipak, hoću uvijek imati klerika da mi obavlja časoslov, kako propisuje Pravilo.

³⁶I sva ostala braća dužna su tako slušati svoje gvardijane i moliti časoslov po Pravilu. ³⁷I ako bi se našlo onih koji ne bi molili časoslov po Pravilu i koji bi htjeli na drugi način moliti ili ne bi bili katolicima, sva su braća, gdje god bila, gdje god bi pronašla kojega od takvih, pod posluh dužna predati ga najbližemu kustodu onoga mjesta, gdje su ga našli. ³⁸I kustod je strogo pod posluh dužan čuvati ga danju i noću, kao čovjeka u okovima, tako da ne bi mogao pobjeći iz njegovih ruku dok ga osobno ne preda u ruke njegova provincijala. ³⁹I provincijal je strogo pod posluh obvezatan poslati ga po takvoj braći, koja će ga danju i noću čuvati kao čovjeka u okovima, dokle ga ne predvedu pred gospodina ostijskoga koji je gospodar, zaštitnik i popravitelj cijelog bratstva.

⁴⁰I neka ne reknu braća: Ovo je drugo Pravilo! ⁴¹Jer ovo je spomen, opomena, poticaj i moja oporuka, koju ja, maleni brat Franjo, ostavljam vama, svojoj blagoslovljenoj braći, radi toga da bolje katolički obdržavamo Pravilo koje smo Gospodinu obećali. ⁴²I general i svi ostali provincijali i kustodi, dužni su pod posluh ovim riječima ništa ne dodavati niti *oduzimati*. ⁴³I neka ovaj spis, zajedno s Pravilom, uvijek uza se imaju. ⁴⁴I na svim kapitulima, koje održavaju, kad čitaju Pravilo, neka čitaju i te riječi!

⁴⁵I svoj svojoj braći klericima i laicima odlučno pod posluh zapovijedam, da u Pravilo ni u ove riječi ne unose tumačenje, ⁴⁶govoreći: Tako se imaju razumjeti! ⁴⁷Nego, kako je Gospodin meni dao da jednostavno i čisto reknem i napišem Pravilo i te riječi, tako ih jednostavno i bez tumačenja vi prihvate i svetim djelovanjem obdržavajte do kraja.

⁴⁸I tko god bude to obdržavao, neka bude u *nebu* ispunjen *blagoslovom* svevišnjega Oca, a na *zemlji* neka bude ispunjen blagoslovom njegova ljubljenoga Sina s presvetim Duhom Braniteljem i sa svim silama nebeskim i sa svima svetima. ⁴⁹A ja, brat Franjo, vaš veoma maleni i sluga, koliko god mogu, potvrđujem vam iznutra i izvana taj presveti blagoslov. Amen.

BORAVAK REDOVNIKA U SAMOTIŠTU*

¹Oni koji žele boraviti u samotištima radi pobožnijega života, neka budu tri brata, ili najviše četvorica. ²Dvojica od njih neka budu majke i neka imaju dva sina, ili najmanje jednoga. ³Ta dvojica, koji su majke, neka žive životom Marte, a dva sina životom Marije. ⁴I neka imaju jedan klaustar, u kojem svaki neka ima svoju celiju u kojoj će moliti i spavati.

⁵I neka uvijek mole Povečerje od dana, neposredno nakon zalaska sunca, i neka nastoje održavati šutnju, i neka mole svoje liturgijske časove, i neka ustaju rano! ⁶Neka traže najprije kraljevstvo Božje i njegovu pravdu^a! ⁷I neka mole Prvi čas u prikladan sat. Poslije Trećega časa neka više ne šute, i mogu govoriti i ići k svojim majkama, i kad htjednu, mogu od njih tražiti milostinju kao majušni siromasi, radi ljubavi Gospodina Boga. ⁸Poslije neka mole Šesti i Deveti čas. Večernju neka mole u prikladan sat.

⁹U klaustar, gdje borave, neka ne dopuštaju da ulazi ikoja osoba, i neka ondje ne jedu. ¹⁰Ta braća, koja su majke, neka nastoje biti daleko od svake osobe i pod posluh svoga provincijala neka od svake osobe čuvaju svoje sinove, da nitko ne mogne s njima razgovarati. ¹¹I ti sinovi neka ne govore s bilo kojom osobom, osim sa svojim majkama te sa svojim provincijalom i kustodom, kad im se svidi da ih pohode s blagoslovom Gospodina Boga.

¹²Sinovi pak neka, katkada, preuzmu službu majki, kako im se povremeno bude činilo korisnim da se međusobno zamijene, ¹³a svi neka nastoje, sve gore rečeno, pomjivo i brižljivo obdržavati.

---

^aMt 6,33; Lk 12,31

NAČIN ŽIVOTA ŠTO GA JE SVETI FRANJO NAPISAO SVETOJ KLARI*

¹Budući da ste, po Božjemu nadahnuću, postale kćerima i službenicama svevišnjega vrhovnoga Kralja, Oca nebeskoga, izabirući da živite po savršenstvu svetoga Evandelja i da ste se zaručile s Duhom Svetim, ²hoću i obećavam za sebe i za svoju braću da će uvijek o vama, kao i o njima, voditi pažljivo brigu i osobitu skrb.

---

*NŽ NAČIN ŽIVOTA ZA SV. KLARU

POSLJEDNJA VOLJA ŠTO JU JE SVETI FRANJO NAPISAO SVETOJ KLARI*

¹Ja, neznatni brat Franjo, hoću slijediti život i siromaštvo svevišnjega Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke i u tome ustrajati do kraja. ²I vas, svoje gospodarice, molim i savjetujem vam da uvijek živite u ovome presvetome životu i siromaštvu. ³I veoma se čuvajte da bilo čijim naukom ili savjetom ni najmanje od njega nikada ne odstupite.^{**}

---

*POSLJEDNJA VOLJA ZA SV. KLARU PV

**Ta dva ulomka treba promatrati u kontekstu Pravila sv. Klare, gl. 6 (1253), da se ispravno ocijeni Franjin odnos sa sv. Klarom. Prvi je ulomak napisan oko 1212/1213., a drugi u jesen 1226.

PISMO PRVO

(*Svim vjernicima*)^{*}

Počinje Pismo opomenâ i poticaja časnoga oca našega svetoga Franje.

1. (Uvod)

¹*U ime Gospodina Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.*

²Svim kršćanima, redovnicima, klericima i laicima, muževima i ženama, svima koji prebivaju u svekolikomu svijetu, ³brat Franjo, njihov sluga i podložnik, želi duboko poštovanje, istiniti mir s neba i iskrenu ljubav u Gospodinu!

⁴Budući da sam svima sluga, svima sam dužan služiti i upraviti miomirisne riječi moga Gospodina. ⁵Stoga, razmišljajući u sebi da zbog bolesti i slabosti svoga tijela osobno ne mogu pohoditi pojedince, ⁶odlučio sam ovim pismom i po glasnicima dostaviti vam riječi Gospodina našega Isusa Krista, koji je Riječ Očeva, i riječi Duha Svetoga, koje su *duh i život*^a.

2. O Riječi Očevoj

¹Tu Riječ Očevu, tako dostoju nu, tako svetu i slavnu, s neba je svevišnji Otac navijestio, po svomu svetom anđelu Gabrijelu u utrobi svete i slavne Djevice Marije. ²Iz njezine je utrobe primila istinito tijelo naše ljudskosti i krhkosti. ³On, premda iznad svega bogat, sam je htio sa svojom Majkom, preblaženom Djericom, u svijetu izabrati siromaštvo.

---

^aIv 6,63-64

*1P PISMO PRVO

**Ne zna se sigurno kad je sastavljeni pismo svim vjernicima: 1212., 1216., 1221., 1225. ili 1226.

⁴I malo prije svoje muke slavio je Pashu sa svojim učenicima i, uzimajući kruh, zahvalio je i blagoslovio i razlomio govoreći: Uzmite i jedite: Ovo je tijelo moje! ⁵I uzimajući kalež, rekao je: Ovo je krv moja novoga zavjeta, koja će se proliti za vas i za mnoge na oproštenje grijeha^a.

⁶Zatim je molio Oca govoreći: Oče, ako može bit, neka me mimoiđe ovaj kalež! ⁷I znoj mu se pokaza kao kapi krvi, koje kapaju na zemlju^b. ⁸Ipak, svoju je volju položio u volju Očevu govoreći: Oče, budi volja tvoja. Ne kako ja hoću, nego kako ti^c. ⁹Očeva volja bila je ta, da njegov blagoslovljeni i slavni Sin koga je dao nama i koji je rođen za nas, sebe samoga svojom vlastitom krvljū^d prikaže kao prinos i žrtvu klanicu na oltaru križa, ¹⁰ne za sebe, po kojemu je sve postalo^e, nego za naše grijehе ostavljajući nama primjer, da slijedimo stope njegove^f.

¹¹I on hoće da se svi po njemu spasimo i njega primamo čistim srcem i neporočnim našim tijelom. ¹²Ali malo ih je koji bi ga željeli primati i po njemu biti spašeni, mada je njegov jaram sladak i breme njegovo lako^g.

3. O onima koji hoće opsluživati Božje zapovijedi

¹Prokleti su oni, koji ne žele kušati kako je sladak Gospodin i ljube više tamu nego svjetlo^h, ne hoteći izvršivati Božje zapovijedi.

²O njima prorok kaže: Prokleti koji odstupaju od tvojih zapovijediⁱ.

³Ali, oh kako su blaženi i blagoslovljeni oni koji Boga ljube i rade,

⁴kako sâm Gospodin kaže u Evandelju: Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim i svim umom svojim, a bližnjega svojega kao samoga sebe^j!

^aMt 26,26-28; Lk 22,19-20; ^bMt 26,39 Mk 14,35-36;

Mk 14,24; 1Kor 11,24 Lk 22,24

^cIv 1,3

^hPs 33,9; 1Pet 2,3; Iv 3,19

^cMt 26, 39-42

^dHeb. 9,12

^gMt 11,30

^jMt 22,37-39;

Lk 19,18

4. O ljubavi i štovanju Boga

¹Dakle, ljubimo Boga i njemu se klanjajmo čistim srcem i čistim duhom, jer tražeći to iznad svega on je sam rekao ovo: *istiniti klanjatelji klanjat će se Ocu u duhu i istini.* ²Naime svi koji se njeni klanjaju i treba da mu se klanjaju u duhu istine^a. ³I izgovarajmo mu, danju i noću, pohvale i molitve govoreći: *Oče naš, koji jesi na nebesima, jer treba da mi uvijek molimo i da ne sustanemo^b.*

5. Da grijeha ispovijedamo svećenicima

¹K tome, moramo svećeniku ispovijedati sve svoje grijeha i od njega primati tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista. ²Tko ne jede njegovo tijelo i ne pije njegovu krv, ne može ući u kraljevstvo Božje^c. ³Ipak, neka dostoјno jede i pije, jer *tko ih nedostojno prima, sebi sud jede i pije, ne razlikujući tijelo Gospodinovo*^d, to jest, ne razlikujući ga od drugih jela.

⁴Povrh toga, *činimo dostoјne plodove pokore!* ⁵I *ljubimo bližnje kao sebe same!*^e! ⁶Ako netko ne će ljubiti njih kao sebe samoga, neka im barem ne nanosi zlo, nego neka im čini dobro!

6. Kako bi trebali suditi drugima oni koji su primili vlast

¹Koji su primili vlast da sude drugima, neka milosrdno sude, kako sami hoće da od Gospodina zadobiju milosrde. ²Naime, *sud bez milosrđa bit će onima koji nisu činili milosrđe*^f.

³Zato, imajmo ljubavi i poniznosti i dajimo milostinju, jer ona pere dušu od mrlja *grijeha*. ⁴Naime, ljudi gube sve što ostavljaju u ovome svijetu, ⁵a sa sobom ipak nose plaću za ljubav i milostinju koju su činili, za koje će imati od Gospodina i doličnu plaću i nagradu.

^aIv 4,23-24

^bMt 6,9; Lk 18,1

^cIv 6,53-54; Mt 5,20; 7,21

^d1Kor 11,29

^eLk 3,8

^fMt 19,19; 22,39

^gJak 2,13

7. O uzdržavanju od manâ i od hrane

¹Moramo također postiti i *suzdržavati se od mana i grijeha*, i od preobilna jela i pića i biti katolicima.

²Također moramo često pohađati crkve, poštivati i častiti klerike, ne toliko radi njih, ako bi bili grješnici, nego poradi službe i posluživanja presvetoga tijela i krvi Gospodina našega Isusa Krista, ³što oni žrtvuju na oltaru i primaju i drugima poslužuju. ⁴I svi sigurno znajmo da se nitko ne može spasiti, osim po svetim riječima i po krvi Gospodina našega Isusa Krista, ⁵koje klerici izgovaraju, navješćuju i poslužuju, i samo ih oni trebaju posluživati, a ne drugi.

⁶A posebno redovnici, koji su se odrekli svijeta, dužni su više i bolje *činiti*, a ono *ne propusititi*^a.

⁷Moramo mrziti svoja tjelesa zajedno s manama i griesima, jer Gospodin kaže u Evandelju: Sve mane i griesi *izlaze iz srca*^b.

8. Kako moramo ljubiti neprijatelje i činiti im dobro

¹Moramo *ljubiti* svoje *neprijatelje* i *činiti dobro onima koji nas mrze*^c. ²Moramo obdržavati zapovijedi i savjete Gospodina našega Isusa Krista. ³Moramo se također odreći sebe i tjelesa svoja staviti pod jaram služenja i svete poslušnosti, kako je svaki obećao Gospodinu. ⁴I nijedan čovjek nije dužan pod poslušnost pokoravati se nekomu u onomu, gdje bi se počinio prekršaj ili grijeh.

9. Da bude kao manji onaj koga treba slušati

¹Onaj, koga se mora slušati, i *koji* je smatran *većim*, neka bude *kao manji*^a i sluga ostaloj braći, ²i neka prema pojedinoj braći bude milosrdan, kako bi želio da u sličnu slučaju budu i drugi prema nje-mu. ³I neka se zbog bratova prekršaja ne srdi na brata, nego neka ga sa svom strpljivošću i poniznošću dobrostivo opominje i podnosi!

^aLk 11,42

^bMt 15,19; Mk 7,21-23

^cMt 5,44; Lk 6,27

10. Ne budimo mudri po tijelu

¹Ne smijemo biti *mudri i pametni po tijelu*, nego, štoviše, moramo biti *jednostavni*, ponizni i čisti. ²I držimo svoja tjelesa u ruglu i preziru, jer smo svi svojom krivnjom bijedni i gnjili, smrdljivi i crvi, ³kako kaže Gospodin po proroku: *Ja sam crv, a ne čovjek, ruglo ljudima i prezir naroda*^b.

⁴Nikada ne smijemo željeti gospodariti nad drugima, nego radije biti sluge i podložni *svakomu ljudskomu stvoru radi Boga*^c. ⁵I nad svima njima, dok budu radili to i ustrajali do kraja, *počivat će Duh Gospodinov i učinit će u njima stan i boravište*^d, ⁶i bit će *sinovi Oca* nebeskoga čija djela čine, i jesu zaručnici, *braća i majke Gospodina našega Isusa Krista*^e.

⁷Zaručnici smo kad se po Duhu Svetomu vjerna duša sjedini s Isusom Kristom. ⁸Braća smo njegova, kad *vršimo volju* njegova *Oca, koji je na nebesima*^f. ⁹Majke smo njegove kad ga po ljubavi i čistoj i iskrenoj savjesti *nosimo* u svome srcu i u *tijelu*, i rađamo ga po svetome *djelovanju*, koje mora *svijetliti* drugima za primjer.

¹⁰O kako je slavno i sveto i veliko imati u nebu Oca! ¹¹O kako je sveto, lijepo i ljupko imati u nebu Zaručnika! ¹²O kako je sveto i kako je lijepo, ugodno i ponizno, smirujuće i slatko i ljupko, i nada sve poželjno, imati takva Brata, koji je *položio* svoj *život za svoje ovce*^g! ¹³I za nas je molio Oca govoreći: *Oče sveti, sačuvaj u ovome svijetu one, koje si mi dao!* ¹⁴*Oče, svi koje si mi dao u svijetu, bijahu tvoji, i njih si dao meni.* ¹⁵*Riječi koje si mi dao, dao sam njima i oni su ih primili i upoznali su, da sam od tebe izišao, i vjerovali su da si me ti poslao.* ¹⁶*Molim za njih, ne za svijet, blagoslovi ih i posveti.* ¹⁷*I za njih posvećujem sebe, da budu sveti i jedno, kako smo i mi.* ¹⁸*I hoću, Oče, gdje budem ja, da i oni budu sa mnom, da vide moju slavu u tvojem kraljevstvu*^h!

^aLk 22,26

^bPs 22,7

^c1Pet 2,13

^dIz 11,2; Iv 14,23

^eMt 5,45; 12,49-50

^fMt 12,50

^gIv 10,15

^hIv 17,6-24

11. Treba hvaliti Boga

¹Njemu, koji je za nas toliko podnio,
toliko dobra donio
i donijet će takoder u budućnosti,
svako stvorenje
na nebu i na zemlji,
u moru i bezdanim,
neka Bogu uznosи hvale,
slavu, čast i blagoslov^a,
jer on je snaga i jakost naša.
On je *jedini dobar*,
jedini svevišnji,
jedini svemoguć,
divan, slavan
i jedini svet,
hvale vrijedan i *blagoslovljen*
u beskonačne vijke vjekova.
Amen.

12. O pokori i tijelu Kristovu

¹Svi oni – koji nisu u pokori i ne primaju tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista, ²a čine mane i grijeha i srljaju za zlim požudama i opakim željama, i ne obdržavaju ono što su obećali, ³i svijetu na tjelesan način služe *putenim željama*, brigama i *uzurbanosti* ovoga svijeta, ⁴i davao ih je zaludio zabrinutošću za ovaj život, i njegovi su sinovi i njegova djela *čine* – slijepi su, jer ne vide istinito svjetlo Gospodina našega Isusa Krista. ⁵Nemaju duhovne mudrosti, jer u sebi nemaju Sina Božjega koji je istinita *mudrost Očeva^b*. O njima se kaže: *Ništavna je njihova mudrost^c*. ⁶Vide, spoznaju, znaju i čine зло, i svjesno gube svoje duše.

^aOtk 5,13

^b1Kor 1,24.30

^cPs 107,27

⁷Slijepci, prevareni od svojih neprijatelja, tj. od *tijela, svijeta* i đavla, uvidite da je tijelu slatko grijesiti i gorko služiti Bogu, ⁸jer sve mane i griesi *izlaze i izviru iz čovjekova srca*, kako kaže Gospodin u Evanđelju^a.

⁹I nemate ništa dobro u ovomu svijetu, niti u drugomu. ¹⁰Mislite du-go posjedovati ispraznosti ovoga svijeta, ali prevareni ste, jer će doći dan i sat, o kojemu ne mislite i ne znate, i skriveni su vam.

13. O bolesniku koji se nedovoljno kaje

¹Oboli tijelo, smrt se približava, dolaze rođaci i prijatelji govorči: *Sredi svoje stvari*^b! ²I njegova žena i njegova djeca, rođaci i prijatelji pretvaraju se da plaču. ³I obazirući se naokolo vidi ih kako plaču, i potaknut zlim ganućem i promišljajući u sebi kaže: “Evo, svoju dušu i tijelo, i sve svoje stavljam u vaše ruke.”

⁴Taj je čovjek doista proklet, koji pouzdano predaje svoju dušu i tijelo i sve svoje u takve ruke. ⁵Stoga kaže Gospodin po proroku: *Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka!*

⁶I odmah se pobrinu da dođe svećenik. ⁷I svećenik mu kaže: “Hoćeš li primiti pokoru za svoje grijehu?” Odgovori: “Hoću!”

⁸Hoćeš li, koliko možeš, od svojega imetka zadovoljiti za počinjeno i za ono što si krađom oteo i prevario ljude?” Odgovora: “Ne!”

⁹Svećenik mu kaže: “Zašto ne?” “Jer sam sve stavio u ruke svojih rođaka i prijatelja.” ¹⁰I počinje gubiti govor, i tako onaj bijednik umre gorkom smrću.

¹¹Ali, neka svi znaju, gdje god i kako god čovjek umirao u smrt-nomu grijehu bez zadovoljštine, može zadovoljiti, a nije zadovoljio, đavao grabi iz njegova tijela njegovu dušu s tolikom tjeskobom i mukom, kakvu nitko ne može znati, osim onaj kom se to događa. ¹²I svi talenti i vlast, znanje i mudrost, što je mislio da ima, od njega će se oduzeti^d.

^aMt 15,18-19; Mk 7,21-23   ^bIz 38,1

^cJr 17,5

^dLk 8,18

¹³I ostavlja rodbini i prijateljima, a oni će odnijeti i podijeliti njegovo imanje i poslije će reći: "Prokleta mu bila duša, jer nam je mogao više dati i steći nego je stekao." ¹⁴Crvi jedu tijelo. ¹⁵I tako u ovomu kratkomu vijeku gubi tijelo i dušu i otići će *u pakao*, gdje će *biti mučen* bez kraja^a.

14. (Zaključak)

¹*U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.* Amen.

²Sve, kojima ovo pismo dođe, ja, brat Franjo, manji vaš sluga, molim i zaklinjem vas u *ljubavi*, koja je *Bog* – i voljan da poljubim vaše noge – ³da ove miomirisne riječi Gospodina našega Isusa Krista ponizno i s *ljubavlju* primite i dobrohotno vršite i savršeno opslužujete.

⁴A koji ne znaju čitati, neka se pobrinu da im se često čitaju, neka ih uza se drže sa svetim djelovanjem sve do kraja, jer su *duh i život*. ⁵A oni, koji to ne budu činili, *dat će račun u dan suda*^b pred sudačkom stolicom Kristovom. ⁶I sve, muškarce i žene, koji to dobrohotno prime i razumiju i drugima pošalju za primjer, ako u njima *ustraju sve do kraja*, neka blagoslovi *Otac i Sin i Duh Sveti*. Amen.

---

^aLk 16, 33-34

^bMt 12,36; Heb 13,17

PISMO DRUGO*

(*Braći na kapitulu*)

Pismo i opomena preblaženoga našega oca Franje koju je, kad je bio bolestan, poslao braći na kapitulu.

¹U ime vrhovnoga Trojstva i svetoga Jedinstva, *Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.*

²Svoj poštovanoj i veoma ljubljenoj braći i bratu I.^{**}, generalu Reda Manje braće, svojemu gospodaru i drugim generalima, koji će biti nakon njega, ³i svim provincijalima i kustodima i svećenicima ovoga bratstva u Kristu poniznim, i svoj braći jednostavnoj i poslušnoj, prvima i posljednjima, ⁴brat Franjo, čovjek pri prost i neznatan, vaš maleni sluga, pozdrav u onomu *koji* nas otkupi i *opra svojom predragocjenom krvlju*, ⁵čije ime kad čujete, njemu se, *prostrti na tlo*, poklonite sa strahopoštovanjem: Ime mu je Gospodin Isus Krist, *Sin Svevišnjega, koji je blagoslovjen u vjekove. Amen.*

⁶Poslušajte, sinovi Gospodinovi i moja braćo, i *ušima prihvitate moje riječi*^a! ⁷*Nagnite uho*^b svoga srca i pokorite se glasu Sina Božjega! ⁸Čuvajte svim svojim srcem njegove zapovijedi, ispunjavajte savršenim duhom njegove savjete! ⁹*Priznajte mu da je dobar i uzvisujte ga svojim djelima*^c, ¹⁰jer vas je zato poslao *u cijeli svijet* da riječu i djelom svjedočite za njegov glas i da svima *obznanite da je svemoguć samo on.* ¹¹*Ustrajte u stezi i u svetome*

---

^aDap 2,14; Ps 48,2

^bPs 77,1; Iz 55,3

^cPs 135,1; Tob 13,6

---

*²P PISMO DRUGO

**Brat Ilija, bio je general Reda. Pismo je pisano oko god. 1221.

posluhu dobrom i čvrstom odlukom ispunjavate ono što ste mu obećali! ¹²Gospodin *Bog nudi se vama kao sinovima*^a.

¹³Dakle, sve vas, braćo, zaklinjem ljubeći vam noge i onom ljubavlju kojom mogu, da sve poštovanje i svaku čast, koliko god možete, iskazujete presvetomu tijelu i presvetoj krvi Gospodina našega Isusa Krista, ¹⁴u kojemu je sa svemogućim Bogom *izmireno i pomireno sve što je na nebu i na zemlji*.

¹⁵Također molim u Gospodinu svu svoju braću, koja su svećenici, i bit će i žele biti svećenicima Svevišnjega ¹⁶da, kad budu htjeli slaviti misu, pravu žrtvu presvetoga tijela i krvi Gospodina našega Isusa Krista, čisti čisto s poštovanjem služe sa svetom i čistom načanom, ¹⁷ne poradi ikakve zemaljske stvari, niti iz straha ili ljubavi nekoga čovjeka *da se svidi ljudima*. ¹⁸Nego neka se sva volja, koliko pomogne milost Svemogućega, upravi Bogu želeći se u tome samo svevišnjemu Gospodinu svidjeti, jer ondje djeluje samo on, kako se njemu svida; ¹⁹jer, kao što sam kaže: *Ovo činite na moj spomen*^b; ako tko bude drukčije činio, postaje Judom izdajnikom i *krivac je tijela i krvi Gospodinove*^c.

²⁰Sjetite se, moja braćo svećenici, da je pisano o Mojsijevu Zakonu, kako su prijestupnici čak u tjelesnim stvarima, po Gospodinovo osudi, *umirali bez ikakva smilovanja*. ²¹Koliko veće i gore patnje treba trpjeti onaj, koji bi pogazio Sina Božjega i onečistio krv saveza u kojoj je posvećen, i uvrijedio Duha milosti^d?!? ²²Čovjek, naime, prezire, onečišćuje i gazi Jaganjca Božjega, ²³kad – kako kaže Apostol – *ne razlikujući*^e i ne razlučujući sveti kruh Kristov od drugih jela i čina, ili nedostojan blaguje ili ga također – premda bi bio dostojan – blaguje isprazno i nedostojno, ²⁴jer Gospodin kaže po proroku: *Proklet čovjek koji himbeno čini djelo Gospodinovo*^f. ²⁵I svećenike, koji to ne žele uzeti srcu, prezire govoreći: *Proklet ču vaše blagoslove*^g.

^aHeb 12,7

^bLk 22,19; 1Kor 11,24

^c1Kor 11,27

^dHeb 10,29

^e1Kor 11,29

^fJer 48,10

^gMal 2,2

²⁶Čujte, braćo moja! Ako se blažena Djevica Marija toliko časti, kako je dostoјno, jer je u svojoj presvetoj utrobi nosila njega, ²⁷ako je blaženi Krstitelj uzdrhtao i nije se usudio dotaknuti sveto tjeme Božje, ²⁸ako se štuje grob, u kojem je neko vrijeme ležao, ²⁹koliko treba biti svet, pravedan i dostojan onaj koji rukama dotiče, srcem i ustima uzima i drugima pruža da uzimaju onoga, koji više ne će umrijeti, nego će vječno živjeti i biti slavljen, *u koga anđeli žele gledati*^a?

³⁰Pazite na svoje dostojanstvo, braćo svećenici, i *budite sveti, jer je on svet*^b! ³¹I kao što je Gospodin Bog, poradi ovoga otajstva, vas iznad svih počastio, tako i vi, više nego svi, njega ljubite, poštujte i častite.

³²Velika je bijeda i vrijedna sažaljenja slabost, kad njega imate tako prisutna, a vi se za nešto drugo na cijelom svijetu brinete.

³³Cijeli čovjek neka se zaprepasti,
cijeli svijet neka uzdrhti,
i nebo neka kliče,
kad je na oltaru,
u rukama svećenika,
Krist, Sin Boga živoga.

³⁴O zadivljujuća uzvišenosti
i čudesna blagonaklonosti!

³⁵O uzvišena poniznosti!
O ponizna uzvišenosti,
da se Gospodar svemira,
Bog i Božji Sin,
tako snizuje,
da se radi našega spasenja
skriva pod smjernim obličjem kruha!

---

^a1Pet 1, 12

^bLev 11,44;19,2

³⁶Braćo, gledajte Božju poniznost
i pred njim izlijevajte svoja srca.
 I vi se *ponizujte*,
da vas on uzvisi^a!

³⁷Dakle, ništa od sebe ne zadržavajte sebi,
 da vas cijele prihvati onaj
 koji se vama cio dariva!

³⁸Zato, opominjem i potičem vas u Gospodinu da se u mjestima, u kojima braća borave, slavi samo jedna misa na dan, po obredu svete Crkve. ³⁹Ako bi pak u mjestu bilo više svećenika neka, za ljubav milosrđa, drugi bude zadovoljan prisustvovanjem slavljenju drugoga svećenika, ⁴⁰jer Gospodin Isus Krist ispunja nazočne i od-sutne, koji su njega dostojni. ⁴¹Iako se čini da je on na više mjesta, ipak ostaje nedjeljiv i ne poznaje neki gubitak, ⁴²nego kao jedan posvuda djeluje s Gospodinom Bogom Ocem i Duhom Svetim Tješiteljem, kako se njemu sviđa, u vijeke vjekova. Amen.

⁴³I budući *da onaj, tko je od Boga, sluša riječi Božje*^b, zato mi, koji smo posebno određeni za službu Božju moramo, ne samo slušati i vršiti što Bog kaže, ⁴⁴nego također, da u sebi naznačimo uzvišenost našega Stvoritelja i u njemu svoju podložnost, čuvati sveto posuđe i ostale obredne predmete koji sadrže njegove svete riječi.

⁴⁵Zato opominjem i u Kristu ohrabrujem svu svoju braću, gdje god se nalazila, da pisane Božje riječi, koliko mogu, poštiju ⁴⁶te ako nisu dolično smještene ili u nekome mjestu razasute nedolično leže, neka ih – što se njih tiče – saberu i spreme, časteći u govorima Gospodina koji je govorio. ⁴⁷Naime, mnoge se stvari *posvećuju Božjim riječima*, a snagom se Kristovih riječi ostvaruje sakrament oltara.

⁴⁸Zato sve svoje grijehe isповijedam Gospodinu Bogu *Ocu i Sinu i Duhu Svetomu*, i blaženoj Mariji vazda Djevici, i svima

^a1Pet 5,6; Jak 4,10

^bIv 8,47

svetima u nebu i na zemlji, bratu I.* , generalu našega Reda kao svojemu poštovanomu gospodaru, i svim svećenicima našega Reda, i svoj drugoj mojoj blagoslovljenoj braći.⁴⁹U mnogo čemu sam teško sagriješio, posebice jer nisam opsluživao Pravilo koje sam obećao Gospodinu,⁵⁰ni časoslov nisam molio, kako Pravilo propisuje, ili zbog nemara, ili zbog svoje bolesti, ili stoga što sam nezNALICA i neuk.

⁵¹I zbog svega toga, koliko mogu, molim brata I., generala, gospodara svojega, neka nastoji da sva braća nepovređivo opslužuju Pravilo⁵²i da klerici mole časoslov pobožno pred Bogom, ne pazeci na napjev glasa, nego na suzvuče duha, da se glas slaže s duhom, a duh s Bogom,⁵³da bi se čistoćom duha mogli svidjeti Bogu, a ne da obiješću glasa draškaju uši naroda.

⁵⁴Ja doista obećavam da ču to odlučno obdržavati i to predajem braći, koja su sa mnom, da obdržavaju u časoslovu i u ostalim propisanim uredbama.⁵⁵A koji god od braće ne budu htjeli obdržavati, ne držim ih katolicima niti svojom braćom i ne želim ih vidjeti, niti s njima govoriti, dok ne budu činili pokoru.⁵⁶To kažem i o svima drugima koji skitaju i lutaju i zanemaruju redovničku stegu;⁵⁷jer Gospodin naš Isus Krist dao je život svoj da ne bi izgubio poslušnost presvetomu Ocu.

⁵⁸Ja, brat Franjo, čovjek beskoristan i nedostojan stvor Gospodina Boga, govorim – po Gospodinu našemu Isusu Kristu – bratu Iliju, generalu cijelog našega Reda, i svim generalima koji će biti poslije njega,⁵⁹i ostalim kustodima i gvardijanima braće, koji jesu i koji će biti, da uza se imaju ovaj spis, da ga obdržavaju i brižno čuvaju.⁶⁰I vruće ih molim da, što je u njemu napisano, pomno čuvaju i da učine da se brižljivije vrši po volji svemogućega Boga, sada i uvijek, dokle bude ovoga svijeta.

⁶¹Neka Gospodin blagoslovi vas koji to budete činili i Gospodin neka bude s vama zauvijek. Amen.

---

*Ilijii

Molitva

⁶²Svemogući, vječni,
pravedni i milosrdni Bože,
daj nama bijednicima da zbog tebe činimo
ono što znamo da ti hoćeš,
i da uvijek hoćemo što je tebi milo,
⁶³da iznutra očišćeni,
iznutra rasvijetljeni
i zapaljeni ognjem Svetoga Duha,
mognemo *naslijedovati stope* tvoga ljubljenoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
⁶⁴i samo twojom milošću dospjeti
tebi, o Svevišnji,
⁶⁵koji u savršenome Trojstvu
i jednostavnome jedinstvu
živiš i vladaš
i slavljen si kao Bog svemogući
po sve vijeke vjekova.
Amen.

PISMO TREĆE*

O poštovanju tijela Gospodinova i čistoći oltarâ.

Svim klericima

¹Svi klerici, pripazimo na veliki grijeh i neznanje, koje neki imaju o presvetom tijelu i krvi Gospodina našega Isusa Krista i o njegovim presvetim imenima i napisanim riječima, koje posvećuju tijelo. ²Znademo da ne može biti tijelo, ako se prije ne posveti riječju. ³Doista, od istoga Svevišnjeg na ovome svijetu ništa tjelesna nemamo i ne vidimo osim tijela i krvi, imenâ i riječi po kojima smo stvoreni i otkupljeni od smrti na život.

⁴A svi oni koji poslužuju tako presveta otajstva, ponajviše oni koji ih nedostojno poslužuju, neka u sebi promisle kako su bez vrijedni kaleži, tjelesnici i ruho, gdje se šrtvaju tijelo i krv našega Gospodina. ⁵I mnogi ga polazu i ostavljaju u nedoličnim mjestima, nose ga bijedno i nedostojno uzimaju i drugima dijele bez razbora.

⁶Također se imena i riječi njegove katkada nogama gaze, ⁷jer tjelesni čovjek ne shvaća ono što je Božje^a. ⁸Zar u svemu tome nismo potaknuti na ljubav, kad se sâm milosrdni Gospodin predaje u naše ruke, i dodirujemo ga i svakodnevno uzimamo svojim ustima. ⁹Ili, možda, zaboravljamo da moramo dospjeti u njegove ruke?

¹⁰Dakle, popravimo se brzo i odlučno od svega toga i ostaloga. ¹¹I gdje god bi tijelo Gospodina našega Isusa Krista bilo nedostojno smješteno i ostavljeno, neka se prenese s toga mjesta i postavi – i zatvori na dragocjenu mjestu. ¹²Slično, napisana imena i riječi Gospodinove, gdje god se nađu na nečistim mjestima, neka se sabiju i moraju se smjestiti na časnome mjestu.

---

^a1Kor 2,14

¹³I znamo da smo iznad svega dužni sve to obdržavati po Gospodinovim zapovijedima i po propisima svete majke Crkve. ¹⁴I tko to ne bude činio, neka zna, *da će na dan suda dati račun^a* pred Gospodinom našim Isusom Kristom.

¹⁵I koji budu pravili prijepise ovoga spisa, da se mogne bolje obdržavati, neka znadu da su blagoslovljeni od Gospodina Boga.

---

^aMt 12,36; Heb 13,17

PISMO ČETVRTO*

Nekomu provincijalu**

¹Bratu N., provincijalu: *Gospodin te blagoslovio!*

²Govorim ti, kako mogu, o stanju tvoje duše, da ono što te prijeći ljubiti Gospodina Boga, i tko god bi ti postavljao zapreku, ili braća ili ostali, ako bi te čak i šibali, sve to moraš smatrati milošću. ³I tako to prihvati i ništa drugo! ⁴I to neka ti bude kao prava poslušnost gospodinu Bogu i meni, jer sigurno znam da je to prava poslušnost.

⁵I ljubi one, koji ti tako čine, i nemoj tražiti drugo od njih, osim koliko ti Gospodin bude dao. I u tome ljubi ih tako, kako bi želio da oni postanu bolji kršćani. ⁶To neka ti bude više nego samotište!

⁷I po ovome želim dozнати, ljubiš li Boga i mene, njegova i tvoga slugu: ako budeš ovo činio, ⁸tj. da ne bude nijednoga brata na svijetu koji bi griješio, koliko god bi mogao sagriješiti, da ne bi, pošto je bio vidiо twoje oči, nikada otišao bez tvoga smilovanja, ako traži smilovanje. ⁹I ako ne bi tražio smilovanje, ti traži od njega, želi li smilovanje. ¹⁰I ako bi se poslije tisuću puta pojавio pred tobom, ljubi ga više nego mene, da bi ga privukao Gospodinu! I takvima se uvijek smiluj!

¹¹I to, kad mogneš, obznani gvardijanima da si – što se tebe tiče – tvrdo odlučio tako postupati.

¹²A iz svih poglavlja Pravila, koja govore o smrtnim grijesima, na Duhovskome kapitulu – uz pomoć Gospodina i savjetovanjem s braćom – predložit ćemo ovakvu uputu: ¹³Ako bi neki od braće, na poticaj đavlov, teško sagriješio, dužan je pod poslušnost uteći se svojemu gvardijanu.

---

*⁴P PISMO ČETVRTO

**Pismo je pisano između 1221. i 1223.

¹⁴I nitko od braće, koja bi znala da je on sagrijeo, neka ga ne sramoti niti ogovara, nego neka svi s njime imaju veliko smilovanje i neka dobro skrivaju grijeh svoga brata ¹⁵jer, *ligečnik nije potreban zdravima, nego bolesnima*^a.

¹⁶Jednako su tako pod poslušnost dužni poslati ga s pratiocem kustodu. ¹⁷A sam kustod neka se milostivo pobrine za njega, kako bi sam htio da njemu bude provideno, kad bi bio u sličnu položaju.

¹⁸I ako bi pao u neki laki grijeh, neka se ispovjedi svojemu bratu svećeniku, ¹⁹a ne bude li ondje svećenika, neka se ispovjedi svomu bratu, dok ne imadne svećenika koji će ga kanonski odriješiti, kako je rečeno. ²⁰I ti nemaju nikakve ovlasti, da nalažu druge pokore osim ove: *Idi i nemoj više griješiti*^b!

²¹Da ga mogneš što bolje obdržavati, imaj sa sobom sve do Dušova ovaj spis. Ondje ćeš biti sa svojom braćom. ²²I to i sve drugo, što je u Pravilu manje jasno, s pomoću Gospodina Boga nastojat ćeš ispuniti.

---

^aMt 9,12

^bIv 8,11

PISMO PETO*

Upraviteljima naroda**

¹Svim poglavarstvima i vijećnicima, sucima i upraviteljima po cijelome svijetu, i svima ostalima do kojih dospije ovo pismo, ²brat Franjo, vaš u Gospodinu Bogu maleni i prezreni sluga, želi svima vama zdravlje i mir.

³Promislite i gledajte, kako se *približava dan smrti!*

⁴Molim vas, dakle, s poštovanjem – koliko mogu – da zbog bri-
ga i *uznemirujuće zabrinutosti* ovoga svijeta, koje imate, ne zabo-
ravite Gospodina i ne odstupite od njegovih zapovijedi, ⁵jer svi oni,
koji ga zaboravljuju i *odstupaju* od njegovih *zapovijedi, prokleti su,*
i on će njih *zaboraviti*^a. ⁶I kad dođe dan smrti, *od njih će se oduzeti*
sve što su *mislili da imaju*^b. ⁷I koliko su bili mudriji i moćniji u
ovomu vijeku, toliko će veće *muke* podnositi u paklu.

⁸Stoga vama, gospodarima svojim, odlučno savjetujem da napu-
stite sve brige i uznemirujuće zabrinutosti i da blagohotno primate
presveto tijelo i presvetu krv Gospodina našega Isusa Krista, na
njegov sveti spomen. ⁹I u povjerenome vam narodu iskažite toliku
čast Gospodinu, da se svake večeri, po glasniku ili po drugome
znaku, obznanjuje da sav narod hvali i zahvaljuje svemogućemu
Gospodinu Bogu. ¹⁰I ako to ne budete činili, znajte da ćete morati
na dan suda dati račun Gospodinu Bogu vašemu Isusu Kristu.

¹¹Koji uza se budu držali ovaj spis i obdržavali ga, neka znaju
da su blagoslovljeni od Gospodina.

---

^aPs118,21; Ez 33,13

^bLk 8,18

*5P PISMO PETO

**Pismo je vjerojatno napisano 1223. nakon potvrde Pravila.

PISMO ŠESTO*

Svim kustodima**

¹Svim kustodima Manje braće, do kojih dopre ovo pismo, ²brat Franjo, u Gospodinu Bogu vaš sluga i maleni čovjek, pozdrav ³s novim znakovima neba i zemlje, koji su veliki i veoma uzvišeni kod Gospodina, a mnogi redovnici i ostali ljudi smatraju ih veoma malima.

⁴Molim vas više nego za sebe samoga da onda, kad je dolično i vidite da je korisno, ponizno i usrdno molite svećenike, ⁵da iznad svega moraju častiti presveto tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista i sveta imena i napisane njegove riječi, kojima posvećuju njegovo tijelo. ⁶Moraju kao dragocjenost držati kaleže, tjelesnike, oltarske ukrase i sve što pripada žrtvi. ⁷I ako na nekomu mjestu bude vrlo siromaški smješteno presveto tijelo Gospodinovo, neka ga oni, po zapovijedi Crkve, polože na dragocjenu mjestu i zaključaju, i da se nosi s velikim poštovanjem, i da se s razborom poslužuje drugima.

⁸Jednako imena i pisane riječi Gospodinove, gdje god se nađu na nečistim mjestima, neka se pokupe i smjeste na časnu mjestu!

⁹U svakoj propovijedi, koju držite, opominjite narod na pokoru i da se nitko ne može spasiti, ako ne prima presveto *tijelo* i *krv* Gospodinovu. ¹⁰Kad ga svećenik žrtvuje na oltaru i nosi na drugo mjesto, neka svi klečeći iskazuju hvalu, *slavi i čast* Gospodinu *Bogu, životu i pravomu*.

¹¹I tako ćete svim pucima naviještati i propovijedati o njegovoj slavi, da svakoga sata i kad zvone zvona, sav narod po čitavomu svijetu, iskazuje, hvali i zahvaljuje Bogu svemogućemu.

---

*PISMO ŠESTO 6P

**Pismo je vjerojatno napisano nakon 1223. godine.

¹²I do kojega god od moje braće kustoda dopre ovaj spis, neka ga prepisuje u više primjeraka, i neka ga ima u sebe, ¹³i neka ga za braću, koja imaju službu propovijedanja i upravljanja braćom, prepiše i sve što je u ovome spisu sadržano neka braća propovijedaju do svršetka! ¹⁴Neka znaju da imaju blagoslov Gospodina Boga i moj. ¹⁵I to neka im bude prava i sveta poslušnost! Amen.

PISMO SEDMO*

Bratu Leonu**

¹Brate Leone, pozdrav i mir od tvoga brata Franje!

²Tako ti govorim, sine moj, kao majka, jer sve riječi, koje smo putem govorili, sažimam kratko u ovoj riječi i savjetu: Ako radi savjetovanja treba da poslije dodeš k meni, ovako ti savjetujem: ³Na koji god ti se način *čini*, da ćeš se bolje svidjeti Gospodinu *Bogu* i *slijediti stope* njegove i njegovo siromaštvo, učini to s blagoslovom Gospodina Boga i s mojoim poslušnošću.

⁴I ako je tebi, radi tvoje duše ili druge tvoje utjehe, potrebno, i hoćeš, Leone k meni doći, dođi!

---

*PISMO SEDMO 7P

**Pismo je vjerojatno autograf sv. Franje, protkan načinom ondašnjega talijanskoga govora.

PISMO OSMO*

Svetomu Antunu **

¹Bratu Antunu, mojemu biskupu, brat Franjo pozdrav!

²Drago mi je što braći predaješ sveto bogoslovlje, ³samo da se u takvu poučavanju *ne gasi duh* svete molitve i pobožnosti, kako stoji u Pravilu. Zdrav bio!

---

*8P PISMO OSMO

**Pismo je vjerojatno sastavljeno 1223. ili 1224.

PISMO DEVETO*

Svim kustodima ili gvardijanima

¹Svim kustodima Manje braće do kojih ovo pismo bude došlo, brat Franjo, najmanji od slugu Božjih, pozdrav i sveti mir u Gospodinu!

²Znajte da je pred Bogom nešto vrlo visoko i uzvišeno, što ljudi kat-kada smatraju bezvrijednim i niskim. ³Drugo dragocjeno i ugledno među ljudima, a pred Bogom je posve bezvrijedno i neznatno.

⁴*Molim vas pred Gospodinom, našim Bogom, koliko mogu, da ono pismo, u kojemu je riječ o presvetomu tijelu i krvi našega Gospodina, predate biskupima i drugim klericima i upraviteljima, i da zadržite u sjećanju ono, što smo vam o tome preporučili. ⁵Od drugoga pisma, koje vam šaljem da ga predate poglavarima, vijećnicima i upraviteljima, u kojemu je sadržano, da se po pucima i trgovima objave hvale Bogu, odmah napravite mnogo primjeraka i prijepisa. ⁶I vrlo brižno pružite ih onima kojima moraju biti predani.*

⁷Ostajte zdravi u Gospodinu!

---

*PISMO DEVETO 9P

PISMO DESETO*

(*Krivotvoreno*)

Bratu Iliju, generalnomu vikaru cijelog Reda **

¹U Kristu poštovanomu ocu, bratu Iliju, vikaru cijelog Reda,
brat Franjo pozdrav u Kristu!

²Brate, Gospodin ti dao svoj sveti blagoslov! ³U svemu budi
strpljiv i dobro raspoložen! ⁴Ako te koji brat uvrijedi, prikaži Bogu
što si primio! ⁵Samo po ovome će spoznati jesu li sluga Božji, ako
zalataloga brata milostivo povratiš Bogu i ako ne prestaneš ljubiti
onoga, koji teško grijesi. ⁶Ako se, suzdržan nekim ljudskim stra-
hom, ne bi usudio to pokušati, pitaj ga, želi li smilovanje.

⁷I ako koji brat, na đavlov poticaj, upadne u neki teški grijeh,
neka se obrati gvardijanu, a on neka ga pošalje provincijalu, koji
neka ga primi milosrdno! ⁸Ako vidi da se pokajao, neka mu rekne:
Idi i ne grijesi više^a!

⁹Ostaj zdravo u Gospodinu!

---

^aIv 8,11

---

*10P PISMO DESETO

**Pismo potječe iz posljednjih mjeseci ili danâ Franjina života, 1226.

PISMO JEDANAESTO*

(Krivotvoreno)

Istomu bratu Iliju, generalnomu vikaru cijelog Reda **

¹U Kristu poštovanomu ocu, bratu Iliju, generalnomu vikaru cijelog Reda, brat Franjo pozdrav u Kristu!

²Brate Ilija, u svemu što budeš činio, veoma ti preporučujem ljubav i strpljivost: ³treba, naime, da mnoge podnosiš, i teret koji nosiš na ramenima, tj. duše mnogih, velik je i težak. ⁴U Staromu zavjetu vrhovni je svećenik u *naprsniku za prosuđivanje*, koji je visio s ramena na prsa, nosio imena dvanaest plemena Izraelovih^a. ⁵Time se označivalo da prelat, kao što svoje podložnike nosi na ramenima, treba ih nositi i u srcu. ⁶Ne bi, naime, mogao podnositи one, koje bi prestao ljubiti.

⁷Isus Krist, naš Gospodin, kad je htio Petru predati svoju Crkvu, prije nego mu je povjerio ovce, ispitao ga je o ljubavi. ⁸Pobrini se, dakle, da nijedan brat ne grijesi. Ali ako sagrijesi, neka od tvoga lica ne ode bez milosrđa i ispravljanja. ⁹A jer si liječnik, ponudi bolesniku lijek jer, kako Gospodin reče: *Liječnik nije potreban zdravima, nego bolesnima*^b. ¹⁰*Bdij, opominji, radi, pasi, ljubi, iščekuj, strahuј!*

¹¹Zdrav bio u Gospodinu!

---

^aIzl 38, 15.29

^bMt 9,12

---

*PISMO JEDANAESTO 11P

**Pismo sadrži ista pitanja kao i pismo br. 10.

PISMO DVANAESTO*

(*Krivotvoreno*)

Bratu Agnelu **

¹Bratu Agnelu iz Pise, iz Toskanske provincije Manje braće,
brat Franjo iz Asiza, general, iako nedostojan, pozdrav!

²Zapovijedam ti pod zaslugu spasonosne poslušnosti, da ideš u
Englesku i da ondje vršiš službu provincijala.

³Pozdravljam ✕ te.

---

*12P PISMO DVANAESTO

**Franjo je poslao brata Agnela (*Pisa oko 1194. - Oxford 1232.) u Francusku (1217.), a zatim u Englesku (1224.), da ondje osnuje franjevačku redodržavu. U Oxfordu je osnovao školu. Njegovo štovanje, kao blaženika, odobrio je papa Leon XIII., 1892.

PISMO TRINAESTO*

Gospodji Jakobi de Septemsoliis**

¹Gospodji Jakobi, službenici Svevišnjega, brat Franjo, siromaska Isusa Krista, pozdrav i *zajedništvo* Duha Svetoga u Gospodinu *Isusu Kristu*.

²Znaj, predraga, da mi je Krist blagoslovljeni svojom milošću objavio skori svršetak mojega života. ³Stoga, ako me želiš naći živa, kad pročitaš ovo pismo, požuri i dođi Svetoj Mariji od Andelâ. ⁴Naime, ako ne dođeš do toga dana, nećeš me moći naći živa.

⁵Sa sobom ponesi sukno od kostrijeti, da u njega zaviješ moje tijelo i svijeću za pogreb. ⁶Molim te, također, ponesi mi od onih jela koja si mi obično davala, kad sam u Rimu bolovao.

---

*PISMO TRINAESTO 13P

**Nije sigurna izvornost toga Pisma. U svakom slučaju, nikad nije bilo poslano naslovnici.

POZDRAV KREPOSTIMA*

Kreposti kojima je bila ukrašena sveta Djevica, a njima mora biti ukrašena i sveta duša.

- ¹Zdravo, Kraljice mudrosti,
Gospodin te sačuvao
s tvojom sestrom, čistom svetom jednostavnošću!
- ²Gospođo, sveta Siromaštino,
Gospodin te sačuvao
s tvojom sestrom, svetom poniznošću!
- ³Gospođo, sveta Ljubavi,
Gospodin te sačuvao
s tvojom sestrom, svetom Poslušnošću!
- ⁴Sve presvete kreposti,
sačuvao vas Gospodin,
od kojega proistječete i dolazite!
- ⁵Nema nikako nijednoga čovjeka u cijelomu svijetu,
koji bi jednu od vas mogao imati,
ako prije ne umre.
- ⁶Tko ima jednu i ne povrijedi druge,
ima ih sve:
- ⁷i tko povrijedi jednu,
nema nijedne i povrjeđuje sve;
- ⁸i svaka pojedina
zbunjuje mane i grijeha.
- ⁹Sveta mudrost
zbunjuje sotonu
i sve njegove zloće.

---

*PK POZDRAV KREPOSTIMA

¹⁰Čista sveta jednostavnost
zbunjuje svu *mudrost ovoga svijeta*
i *tjelesnu mudrost.*

¹¹Sveta Siromaština
zbunjuje svu pohlepu i škrrost
i *brige ovoga svijeta.*

¹²Sveta Poniznost
zbunjuje oholost
i sve ljude ovoga svijeta
i sve što je u svijetu.

¹³Sveta Ljubav
zbunjuje sve đavolske
i tjelesne napasti
i neki tjelesni *strah.*

¹⁴Sveta Poslušnost
zbunjuje sve tjelesne
i putene želje,
¹⁵te drži ukroćeno svoje tijelo
za poslušnost duhu
i za poslušnost svojemu bratu.

¹⁶Ona čini čovjeka podložnim
svim ljudima ovoga svijeta
¹⁷i ne samo ljudima,
nego također svim životinjama i zvijerima,
¹⁸da od njega mognu činiti što god hoće,
koliko im *bude odozgo dano*
od Gospodina.

POZDRAV BLAŽENOJ DJEVICI*

¹Zdravo, sveta Gospodarice,
presveta Kraljice,
Roditeljko Božja, Marijo,
²koja si vječno Djevica,
izabrana od presvetoga Oca nebeskoga.

Tebe je posvetio
s presvetim Sinom ljubljenim
i Duhom Braniteljem.

³U tebi je bila i jest
sva punina *milosti*
i svako dobro.

⁴Zdravo, dvoru njegov!
Zdravo, *šatore* njegov!

⁵Zdravo, dome njegov!
Zdravo, svečano ruho njegovo!

⁶Zdravo, *službenice* njegova!
Zdravo, majko njegova!

⁷I vi sve svete krepsti,
koje ste po milosti
i rasvjetljenju Svetoga Duha
ulivene u srca vjernikâ,

⁸da od nevjernika učinite ljudi vjerne Bogu!

---

*PD POZDRAV B. DJEVICI

POHVALE BOGU SVEVIŠNJEMU*

Kartica koju dade bratu Leonu**

¹Ti si svet
jedini Gospodin Bog,
koji činiš divne stvari.

²Ti si jak.

Ti si velik.

Ti si svevišnji.

³Ti si kralj svemogući,
ti, *Oče sveti,*
Kralju neba i zemlje!

⁴Ti si trojstven i jedan,
Gospodin Bog bogova.

⁵Ti si dobro,
svako dobro,
vrhovno dobro,
Gospodin Bog, *živi i istinski.*

⁶Ti si ljubav, djelotvorna ljubav.

Ti si mudrost.

Ti si poniznost.

⁷Ti si strpljivost.

Ti si ljepota.

Ti si sigurnost.

Ti si smirenost.

---

*POHVALE BOGU PB

**Pohvale su vjerojatno pisane u rujnu 1224., prije primanja Kristovih rana.

⁸Ti si radost i veselje.

Ti si nada naša.

⁹Ti si pravda.

Ti si umjerenost.

Ti si sve

bogatstvo naše dostatno.

¹⁰Ti si ljepota.

Ti si blagost.

¹¹Ti si zaštitnik.

Ti si čuvar i branitelj naš.

Ti si jakost.

Ti si rashlađenje.

¹²Ti si nada naša.

Ti si vjera naša.

Ti si djelotvorna ljubav naša.

Ti si sva slast naša.

¹³Ti si naš vječni život,

velik i divan Gospodin,

Bog svemogući,

milosrdni Spasitelj.

Blaženi Franjo, dvije godine prije svoje smrti, postio je četrdesetnicu na brdu Alverna u čast blažene Djevice, majke Božje, i blaženoga Mihovila arkandela, od svetkovine Uznesenja svete Djevice Marije do blagdana svestoga Mihovila, u rujnu. I ruka Gospodinova spusti se na nj. Nakon viđenja i razgovora sa Serafom i nakon utiskivanja rana Kristovih u njegovu tijelu sastavio je ove Pohvale, napisane s druge strane kartice, i svojom je rukom pisao zahvaljujući Bogu za dobročinstvo, koje mu je iskazao.

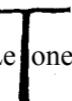
BLAGOSLOV BRATU LEONU*

¹*Blagoslovio te Gospodin
i čuвао те^a!*

²*Pokazao ti svoje lice
i smilovao ti se^b!*

³*Obratio k tebi svoje lice
i dao ti mir^c!*

⁴Gospodin blagoslovio

Tebe, brate Le
tone.

*Brat Franjo svojom je rukom napisao ovaj blagoslov meni bratu Leonu.
Jednako je svojom rukom nacrtao ovaj znak “Tau s glavom”.*

---

^aBr 6,24

^bBr 6,25

^cBr 6,26

POHVALE STVOROVA ILI PJESMA BRATA SUNCA*

Počinju Pohvale stvorova, koje je sastavio blaženi Franjo na hvalu i čast Božju, kad je bio bolestan u Svetome Damjanu.**

¹Svevišnji, svemogući dobri Gospodaru,
tvoje su hvale, slava i čast
i blagoslov svaki!

²Samo tebi dolikuje, o Svevišnji,
i nijedan stvor nije dostojan tebe spominjati.

³Hvaljen budi, moj Gospodaru,
sa svim tvojim stvorovima,
posebno s gospodinom bratom Suncem,
koji je dan i njime nas rasvjetljuješ.

⁴I ono je lijepo
i blista velikim sjajem
i tebe, o Svevišnji, označava.

⁵Hvaljen budi, moj Gospodaru,
po bratu Mjesecu i Zvijezdama!
Na nebu ti ih oblikova sjajne, dragocjene i lijepe.

⁶Hvaljen budi, moj Gospodaru, po bratu Vjetru,
po Zraku, i po oblacima i vedrini,
i svakomu vremenu,
kojim uzdržavaš
svoje stvorove!

---

*PS POHVALE STVOROVA

**Pjesma je pisana starotalijanskim jezikom, a kratki pisarev uvod napisan je latinskim jezikom.

⁷Hvaljen budi, moj Gospodaru, po sestri Vodi,
koja je veoma korisna i ponizna,
dragocjena i čista!

⁸Hvaljen budi, moj Gospodaru,
po bratu Ognju
kojim rasvjetljuješ noć.
On je lijep i ugodan
i snažan i jak.

⁹Hvaljen budi, moj Gospodaru,
po sestri Zemlji, našoj majci,
koja nas uzdržava i upravlja
i proizvodi razne plodove
sa šarenim cvjetovima i travom.

¹⁰Hvaljen budi, moj Gospodaru,
po onima koji iz tvoje ljubavi praštaju,
i podnose bolest i nevolje.

¹¹Blaženi oni, koji ih budu u miru podnosili,
jer će od tebe, o Svevišnji, biti okrunjeni.

¹²Hvaljen budi, moj Gospodaru,
po sestri Smrti našoj tjelesnoj,
kojoj nijedan živi čovjek ne može izbjegći.

¹³Jao onima koji umiru
u smrtnim grijesima!

¹⁴Blaženi koje će ona naći
u tvojoj presvetoj volji,
jer im druga smrt ne će nauditi.

¹⁵Hvalite i blagoslivljajte mog Gospodara,
zahvalujte mu i služite mu
u ponizosti velikoj!

MOLITVA SVETOGA FRANJE*

Pred Raspelom u crkvi Svetoga Damjana**

¹O uzvišeni i slavni Bože,
rasvijetli moje srce!

²Daj mi pravu *vjeru*, sigurnu *nadu*,
svršenu *ljubav*, duboku poniznost,

³osjet i spoznaju,
da opslužujem tvoje zapovijedi.
Amen.

---

*MR MOLITVA PRED RASPELOM

** Molitva je sastavljena na talijanskomu jeziku. Od nje postoje još dva različita teksta istoga sadržaja: jedan latinski, drugi talijanski. Sv. Franjo je tu molitvu molio u crkvi Svetoga Damjana, na početku svoga obraćenja (1206. g.).

MOLITVA*

(*Krivotvorena***)

“Absorbeat”

¹Gospodine, molim te,
neka vatrena i preslatka sila tvoje ljubavi
prožme duh moj svime *što je pod nebom*,
²da umrem iz ljubavi prema tvojoj ljubavi,
jer si se ti udostojao
umrijeti iz ljubavi.

---

*MOLITVA “ABSORBEAT” MA

**Molitva je krivotvorena i nije izvorno sv. Franje. Fra Ubertino da Casale svjedoči, da je ta molitva od sv. Franje. No, vjerojatno je pismeni oblik od samoga fra Ubertina, mada su riječi i misli sv. Franje.

MOLITVA U BOLESTI*

(Krivotvorena^{**})

¹*Zahvaljujem ti, Gospodine Bože, za sve ove moje bolove. Tebe, moj Gospodine, molim, ako se tebi sviđa, da ih nadodaš stostruk.*
²*To će meni biti prihvatljivije da me, zadajući mi bol, ne štediš, nego, kad ispunim tvoju svetu volju, da me potpuno utjeшиš.*

---

*MB MOLITVA U BOLESTI

**Molitva se odnosi na zadnju bolest sv. Franje, a zapisao ju je sv. Bonaventura.

MOLITVA BLAŽENOJ DJEVICI*

(Krivotvorena)

¹Sveta Bogorodice, slatka i dražesna, moli za nas Kralja u smrt
predana, Sina svoga, preslatkoga Gospodina našega Isusa Krista,
²da nam on oprosti naše grijeha po svojoj blagosti i snazi presvetoga utjelovljenja i svoje pregorke muke. Amen.

---

*MOLITVA B. DJEVICI MD

POHVALE ZA SVE ČASOVE*

Počinju Pohvale, koje je sastavio preblaženi naš otac Franjo i molio ih za sve časove dana i noći i prije časoslova blažene Djevice Marije počinjući ovako: Presveti Oče naš, koji jesi na nebesima itd. sa Slava.

¹Presveti Oče naš, Stvoritelju, Otkupitelju i Tješitelju naš!

²Koji jesi na nebesima – u andelima i u svetima, prosvjetljujući ih da spoznaju, jer si ti, Gospodine, *svjetlost*; ³rasplamsavajući ih u ljubavi, jer si ti, Gospodine, ljubav; ⁴nastanjujući se u njima i ispunjavajući ih do blaženstva, jer si ti, Gospodine, vrhovno dobro, vječno dobro, od kojega je svako dobro, bez kojega nema nijednoga dobra.

⁵Sveti se ime tvoje – neka zasja u nama poznavanje tebe, da spoznamo koja je širina tvojih dobročinstava, *duljina* tvojih obećanja, *uzvišenost* veličanstva i *dubina* tvojih sudova.

⁶Dodi kraljevstvo tvoje – da ti svojom milošću u nama vladaš i činiš da mi *dođemo* u tvoje kraljevstvo, ⁷gdje je jasno gledanje tebe, savršena ljubav prema tebi, blaženo drugovanje s tobom, vječno uživanje tebe.

⁸Budi volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji – da tebe ljubimo svim srcem uvijek misleći na tebe svom dušom, tebe uvijek želeti, ⁹svim umom usmjeravajući prema tebi sve svoje nakane i u svemu tražeći tvoju čast, ¹⁰i svim svojim silama upirući svu snagu i osjećaje duše i tijela na pokoravanje tvojoj ljubavi, i ne na drugo i ¹¹da svoje bližnje ljubimo kao same sebe, svim silama privlačeći sve tvojoj ljubavi, ¹²veseleći se dobri drugih kao svojemu, i trpeći u bolima drugih, i *ne nanoseći nikomu nikakvu uvredu*.

¹³Kruh naš svagdanji daj nam danas, svojega ljubljenoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista daj nam danas, ¹⁴na spomen i na razumijevanje i poštivanje ljubavi koju je imao prema nama, i onoga što je za nas rekao, učinio i pretrpio.

---

*PČ POHVALE ZA SVE ČASOVE

¹⁵*I otpusti nam duge naše*, po svomu neizrecivomu milosrđu, po snazi muke tvoga ljubljenoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista¹⁶i po zaslugama i zagovoru preblažene Djevice Marije i svih svetih tvojih.

¹⁷*Kako i mi otpuštamo dužnicima svojim*, i što ne oprštamo potpuno, ti, Gospodine, učini da potpuno oprostimo, da istinski zbog tebe *ljubimo neprijatelje* i da ih kod tebe pobožno zagovaramo,
¹⁸*da za зло nikomu ne uzvraćamo zlom* i da nastojimo svima u tebi koristiti.

¹⁹*I ne uvedi nas u napast* – skrivenu ili očitu, nenadanu ili že-stoku.

²⁰*Nego izbavi nas od zla* – prošloga, sadašnjega i budućega.
Amen.

²¹*Slava Ocu* itd.

Zatim neka se govore pohvale Svet, Svet!

²²*Svet! Svet! Svet!*

Gospodin Bog svemogući,
koji jest i koji bijaše i koji će doći!
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²³*Dostojan si, Gospodine, Bože naš,*
primiti hvalu i slavu,
čast i blagoslov!

Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²⁴*Dostojan je Jaganjac, koji je zaklan,*
primiti silu i božanstvo,
i mudrost i jakost,
i čast i slavu i blagoslov.

Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²⁵Blagoslivljajmo Oca i Sina
sa Svetim Duhom!

Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²⁶Sva djela Gospodnja, blagoslivljajte Gospodina!
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²⁷Slavite Boga, sve sluge njegove,
i koji se bojite Boga, mali i veliki!
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vjekove!

²⁸Neka njega slavnoga hvale nebesa i zemlja
i svaki stvor koji je u nebu
i na zemlji i pod zemljom,
more i što je u njemu!
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

²⁹Slava Ocu, Sinu i Duhu Svetomu!
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

³⁰Kako bijaše na početku, tako sada i vazda
i u vijeke vjekova! Amen.
Hvalimo i uzvisujmo ga iznad svega u vijeke!

Molitva

³¹Svemogući, presveti,
previšoki i preuzvišeni Bože,
vrhovno dobro,
sve dobro,
potpuno dobro,
koji si *jedini dobar*,^a

---

^aLk 18,19

³²tebi uzvraćamo svaku hvalu,
svaku *slavu*, svaku milost,
svaku *čast*, svaki *blagoslov*

³³i sva dobra
tebi uvijek ponovno uzvraćamo.
Amen.

ČASOSLOV MUKE GOSPODINOVE*

Počinju psalmi, koje je rasporedio preblaženi naš otac Franjo na čast, uspomenu i hvalu Muke Gospodinove. Treba ih moliti: u svaki sat dana i noći. Počinju Povečerjem Velikoga petka, zato što je te noći bio izdan i zarođen Gospodin naš Isus Krist. Ovako je molio časoslov blaženi Franjo: najprije molitvu, koju je nas naučio Gospodin i Učitelj: Presveti Oče naš itd., s hvalama: Svet, Svet, Svet, kako su gore donešene. Svršivši Pohvale s molitvom, počinjao je antifonu Sveta Marija. Prvo je molio psalme od svete Marije, zatim ostale psalme, koje je izabrao. Na kraju svih izabranih psalama govorio je psalme Muke. Svršivši psalam, molio je ovu antifonu: Sveta Marija Djevice. Time je završio časoslov. **

I. obrazac Povečerje

Antifona: Sveta Marija Djevice...

Psalam

¹Bože, tebi sam otkrio svoj život,
moje si suze stavio pred svoje oči.

²Svi neprijatelji moji
smišljali su zlo protiv mene:
skupa su se dogovarali.

³Protiv mene su uzvratili zlom za dobra,
mržnjom za moju ljubav.

⁴Namjesto da me ljube, kudili su me,
a ja sam molio.

---

*ČM ČASOSLOV MUKE GOSPODINOVE

**Uvod je poslije nastao i drukčiji je od ostalih. Psalmi su zabilježeni, ne prema biblijskim prijevodima, nego kako ih je Franjo osobno razmatrao i doživljavao.

⁵Moj sveti Oče, kralju neba i zemlje,
ne udaljuj se od mene,
jer je muka vrlo blizu,
i nema ga tko bi mi pomogao.

⁶Neka se natrag okrenu moji neprijatelji,
u koji god dan tebe zazovem:
Evo, spoznao sam, da si ti Bog moj.

⁷Moji prijatelji i moji najbliži
približili su se i stali su protiv mene,
a moji najbliži stali su nadaleko.

⁸Udaljio si od mene poznanike moje,
postavili su me gnusobom sebi.
Predan sam i ne mogu izaći.

⁹Oče sveti,
ne udaljuj od mene svoju pomoć!
Bože moj, gledaj da mi pomogneš!

¹⁰Pohiti meni u pomoć,
Gospodine, Bože spasenja mojega!

¹¹Slava...

Molitva (*Antifona*)

¹Sveta Marijo Djevice,
nema tebi slične *među ženama*
na svijetu rođene.

²Kćeri i *službenice* svevišnjega Kralja, Oca nebeskoga,
majko presvetoga Gospodina našega Isusa Krista,
zaručnice Duha Svetoga,

³moli za nas
sa svetim Mihovilom arkanđelom

i sa svim nebeskim silama
i svima svetima
kod svoga presvetoga ljubljenoga Sina.
Gospodina našega i Učitelja.

⁴Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,

⁵Kako bijaše na početku, tako i sada i vazda
i u vijeke vjekova.

Amen.

Pazi, da se gore navedena antifona moli u svim časovima. Govori se kao antifona, kratko čitanje, himan, stih i molitva. Slično za Matutin i sve časove. Ništa drugo nije molio, osim tu antifonu s njezinim psalmima.

Na kraju časoslova uvijek je molio blaženi Franjo:

¹Blagoslivljajmo Gospodina Boga,
živoga i istinitoga.

²Hvalu, slavu,
čast, blagoslov
i sva dobra njemu uvijek dajmo!

³Amen. Amen. Neka bude! Neka bude!

Matutin

Antifona: Sveta Marija Djevice...

Psalam

¹Gospodine, Bože moga spasenja,
pred licem tvojim vikah danju i noću.

²Neka molitva moja dođe pred lice tvoje,
prigni uho svoje k mojoj molitvi!

³Pobrini se za moju dušu i osloboди me,
izbavi me od mojih neprijatelja!

⁴Jer ti si mene izvukao iz utrobe,
nado moja, od grudi majke moje.
Tebi sam bačen iz utrobe.

⁵Ti si Bog moj od utrobe majke moje.
Nemoj se udaljiti od mene!

⁶Ti znaš kako mene pogrdjuju,
Ti znaš i moju zbnjenost
i moju smjernost.

⁷Pred tobom su svi, koji mene muče.
Srce je moje očekivalo
pogrđivanje i bijedu.

⁸Očekivao sam da bi se netko sažalio,
ali ga ne bijaše,
i tko bi me tješio, ali ga ne nađoh.

⁹Bože, zlobnici ustadoše na mene,
i mnoštvo moćnikâ
traži moj život,
i tebe nemaju pred svojim očima.

¹⁰Pribrojen sam potopljenima u jezero,
postao sam kao čovjek bez pomoći,
koji luta među mrtvima.

¹¹Ti si presveti Otac moj,
Kralj moj i Bog moj.

¹²Pohiti mi u pomoć,
Gospodine, Bože spasenja mojega!

Prvi čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Smiluj mi se, Bože, smiluj se meni,
jer se u tebe ufa duša moja!

²Uzdam se u sjenu krila tvojih,
dok prođe nepravda.

³Vičem prema presvetomu,
Ocu mojemu svevišnjemu,
Bogu koji mi učini dobro.

⁴Iz neba je poslao i oslobodio me
ponizio je one, koji me zlostavljuju.

⁵Bog je poslao svoje milosrđe
i svoju istinu.
Izbavio je dušu moju
od vrlo jakih mojih neprijatelja,
i od onih koji mene mrze,
budući da su se utvrdili protiv mene.

⁶Zamke su pripravili nogama mojim
i shrvali dušu moju.

⁷Preda mnom su iskopali jamu
i u nju su pali.

⁸Spremno je srce moje, Bože, spremno je srce moje,
pjevat ču i psalam govoriti.

⁹Ustani, slavo moja,
ustani, harfo i citro,
u zoru ču ustati.

¹⁰Gospodine, tebe ču među narodima priznavati,
tebi ču psalme pjevati među poganima.

¹¹Jer je tvoje milosrđe
do nebesa proslavljen
i do oblaka istina tvoja.

¹²Bože, uzvisi se nad nebesa.
Tvoja slava nek je nad svom zemljom!

Pazi da se gornji psalam uvijek moli za Prvi čas.

Treći čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Smiluj mi se, Bože,
jer me je čovjek zgazio,
nasruči na mene mučio me cijeli dan!

²Moji me neprijatelji cijeli dan gaziše,
jer ih je mnogo, koji ratuju protiv mene.

³Svi moji neprijatelji
smišljaju zlo protiv mene,
protiv mene su postavili
lažno svjedočanstvo.

⁴Oni, koji su čuvali dušu moju,
dogоворили су се против мени.

⁵Izlaze van
i govore против мени.

⁶Svi, koji me vide, ismjeхивју ме,
šapću usnama i glavama mašu.

⁷A ja sam crv, a ne čovjek,
prezir ljudima i odbačen od svjetine.

⁸Iznad svih svojih neprijatelja
postao sam velika sramota susjedima svojim
i strah svojim znancima.

⁹Oče sveti,
nemoj od mene udaljiti svoju pomoć,
pogledaj na moju obranu,

¹⁰Pohiti meni u pomoć,
Gospodine, Bože spasenja mojega!

Šesti čas

Antifona: Sveta Marija...

Psalam

¹Glasom svojim vatio sam Gospodinu,
glasom svojim molio sam Gospodina.

²Pred licem njegovim izlijevam molbu svoju,
pred njim iznosim
nevvolju svoju.

³Dok iz mene nestaje duha moga,
ti si već spoznao staze moje.

⁴Na putu, kojim sam hodio,
potajno su mi postavili zamku.

⁵Gledao sam desno i video,
ne bijaše onoga, koji bi me poznavao.

⁶Nema za mene načina da pobegnem,
niti ima onoga, koji će tražiti dušu moju.

⁷Radi tebe sam podnosio pogrdnu,
zbunjenost je pokrila lice moje.

⁸Stranac sam postao braći svojoj
i tuđinac sinovima majke svoje.

⁹Oče sveti, revnost za dom tvoj mene izjeda,
pogrde onih koji tebi predbacuju
padoše na me.

¹⁰Protiv mene se vesele u svojim skupovima,
nada mnom su skupljeni bičevi,
a nisam znao.

¹¹Više nego vlasti na mojoj glavi ima onih,
koji me bezrazložno mrze.

¹²Utvrdili su se moji neprijatelji,
koji me progone nepravedno,
što nisam oteo, tada morah platiti.

¹³Ustali su nepravedni svjedoci,
pitali su me za ono, što nisam znao.

¹⁴Uzvraćali mi zlo za dobro
i klevetali su mene,
jer sam slijedio dobrotu.

¹⁵Ti si moj presveti Otac,
Kralj moj i Bog moj.

¹⁶Pohiti mi u pomoć,
Gospodine, Bože spasenja mojega!

Deveti čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹O vi svi, koji prolazite putom,
pogledajte i vidite,
postoji li bol, kao što je bol moja!

²Opkolili su me mnogi psi,
rulja je zločinaca opkolila mene.

³Oni su me promatrali i ispitali,
između sebe razdijelili odjeću moju,
za haljinu moju bacili su kocku.

⁴Proboli su ruke moje i noge moje,
izbrojili su sve kosti moje.

⁵Nada mnom su otvorili usta svoja,
kao lav koji grabi i riče.

⁶Razliven sam kao voda,
i razasute su sve kosti moje.

⁷Srce je moje postalo
kao rastopljeni vosak
usred utrobe moje.

⁸Osušila se snaga moja poput opeke,
jezik mi se prilijepio uz nepce moje.

⁹Dali su mi žuč za jelo,
u žeđi mojoj napojili su me octom.

¹⁰Odveli su me u prah smrti,
na bol mojih rana
još su nadodavali.

¹¹Ja sam usnuo i uskrsnuo sam.
O tac moj presveti
primio me sa slavom.

¹²Oče sveti,
držao si moju desnu ruku,
vudio si me po svojoj volji
i sa slavom si me primio.

¹³Što ja imam u nebu?
Što sam od tebe tražio na zemlji?

¹⁴Vidite, vidite, da sam ja Bog,
kaže Gospodin:
Uzvisit će se među narodima i uzvisit će se na zemljiji.

¹⁵Blagoslovjen Gospodin, Bog Izraelov,
koji duše slugu svojih otkupljuje
svojom vlastitom presvetom krvlju;
i ne će pogriješiti svi oni koji se uzdaju u njega!

¹⁶I znamo, da on dolazi,
dolazi suditi po pravdi.

Večernja

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Svi narodi, plješcite rukama,
slavite Boga glasom kliktavim!

²Jer je Gospodin uzvišen, strahovit,
kralj velik nad zemljom svom.

³Jer presveti je Otac nebeski,
kralj naš prije vjekova,
odozgo je poslao svojega ljubljenoga Sina,
ostvario je spasenje usred zemlje.

⁴Neka se raduju nebesa i neka kliče zemlja,
neka se uzburka more i njegova punina,
neka se raduju polja i sve što je na njima!

⁵Pjevajte mu pjesmu novu!
Pjevaj Gospodinu, sva zemljo!

⁶Jer velik je Gospodin
i svake hvale predostojan.
Strašniji je nego svi poganski bogovi.

⁷Prinesite Gospodinu, domovi poganski,
prinesite Gospodinu slavu i čast,
prinesite Gospodinu slavu imena njegova!

⁸Prikažite svoja tjelesa
i nosite njegov sveti križ!
Slijedite sve do kraja
presvete njegove zapovijedi!

⁹Od lica njegova neka strijepi sva zemlja!
Recite narodima, da Gospodin kraljuje.

Dovle se moli svaki dan od Velikoga petka do svetkovine Uzašća. Na Uzašće nadodaju se ovi stihovi:

¹⁰Uzašao je na nebesa
i sjedi zdesna presvetomu Ocu
na nebesima.

¹¹Bože, uzvisi se nad nebesa!
I slava je tvoja nad svom zemljom.

¹²I znamo da dolazi,
da će doći suditi po pravdi.

Pazi! Od Uzašća do Došašća moli se svaki dan na isti način taj psalam, tj. Svi narodi s gore spomenutim stihovima, dodajući Slava Ocu, gdje završava psalam Da će doći suditi po pravdi.

Pazi! Gore navedeni psalmi mole se od Velikoga petka do Uskrsa. Na isti način mole se od osmine Duhova do Došašća i od osmine Bogojavljenja do Uskrsa, osim nedelja i glavnih blagdana, kad se ne mole. U drugo doba mole se svakoga dana.

II. obrazac

NA VELIKU SUBOTU
tj. na svršetku dana, za Povečerje
nakon subotnje službe

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

Bože, u pomoć *itd.*

Moli se čitavi psalam kao što je u Psaltilu (Ps 69,2-6).

¹Bože, u pomoć mi priteci!

Gospodine, pohiti da mi pomogneš!

²Neka se zbune i neka strahuju

koji traže dušu moju

³Neka uzmaknu i neka se posrame

oni koji meni žele zlo!

⁴Neka odmah uzmaknu i postide se

oni koji govore: Dobro, dobro!

⁵Neka klikču i nek se vesele u tebi

svi koji tebe traže

⁶i neka uvijek govore: Neka je uzveličavan Gospodin!

oni koji ljube spasavanje tvoje.

⁷Ja sam doista ubog i siromah.

Bože, pomozi meni!

⁸Ti si pomoćnik moj i osloboditelj moj.

Gospodine, nemoj kasniti!

Za Povečerje moli se svaki dan do Duhova osmine.

USKRS

Matutin

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Pjevajte Gospodinu pjesmu novu,
jer učini djela čudesna!

²Njegova desnica žrtvovala je svoga Sina,
i sveta ruka njegova.

³Obznanio je Gospodin spasavanje svoje,
pred licem svih naroda
očitovao je pravdu svoju.

⁴U onaj dan
Gospodin je očitovao milosrđe svoje,
a noću pjesmu svoju.

⁵Ovo je dan, koji učini Gospodin,
kličimo i radujmo se u njemu!

⁶Blagoslovjen koji dolazi u ime Gospodinje,
Gospodin Bog zasvijetlio je nama.

⁷Neka se raduju nebesa i neka klikće zemlja,
neka se užburka more i njegova punina,
neka se raduju polja i sve što je u njima!

⁸Prinesite Gospodinu, krajevi narodâ,
prinesite Gospodinu slavu i čast!
Prinesite Gospodinu slavu imenu njegovu!

Dovle se moli svaki dan, od Uskrsa do Uzašašća, za sve časove, osim za Večernju, Povečerje i Prvi čas. U noći Uzašašća nadodaju se stihovi:

⁹Kraljevstva zemlje, pjevajte Bogu,
pjevajte psalme Gospodinu, pjevajte psalme Bogu,
koji uzlazi nad nebesâ, prema istoku!

¹⁰Evo, grlu svojemu dat će snažan glas.
Dajte slavu Bogu u Izraelu!
Veličanstvo je njegovo i sila njegova u oblacima.

¹¹Divan je Bog u svetima svojim:
Sam Bog Izraelov dat će snagu i jakost narodu svojemu.
Blagoslovjen Bog!

Pazi! Ovaj psalam od Uzašašća Gospodinova do Duhovske osmine moli se svakoga dana s gore navedenim stihovima za Matutin, Treći, Šesti i Deveti čas, govoreći Slava Ocu, gdje se kaže Blagoslovljen Bog, a ne na drugome mjestu. Pazi, također, da se istim načinom moli samo na Matutinu u nedjelje i glavnim blagdanima od Duhovske osmine do Došašća i od osmine Bogojavljanja do Četvrtka Večere Gospodnje, jer je na taj dan Gospodin sa svojim učenicima slavio Pashu. Može se uzeti po volji i drugi psalam za Matutin ili za Večernju: Uzvisujem te, Gospodine itd., kako je u Psaltiru, i to od Uskrsa do Uzašašća, a ne više.

Prvi čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Smiluj mi se, Bože, o smiluj se meni, (kao gore, str. 277.).

Treći, Šesti, Deveti čas

Govori se psalam: Pjevajte, (kao gore, str. 289.).

Večernja

Psalam: Svi narodi... (kao gore, str. 285.).

III. obrazac

Počinju drugi psalmi, koje je slično rasporedio preblaženi naš otac Franjo, koji treba moliti mjesto gore navedenih psalama Muke Gospodinove, u nedjelje i glavne svetkovine od Duhovske osmine do Došašća i od osmine Bogojavljanja do Četvrtka Večere Gospodnje. Pazi dobro, govore se na taj dan, jer je Pasha Gospodinova.

Povečerje

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Bože, u pomoć, kako stoji u Psaltiru... (kao gore, str. 289.).

Matutin

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Pjevajte... (*kao gore*, str. 289.).

Prvi čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Smiluj mi se, Bože, smiluj se meni, (*kao gore*, str. 277.).

Treći čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Kliči Bogu, sva zemljo,
pjevajte psalam imenu njegovu!
Dajte slavu hvali njegovoj!

²Recite Bogu:
Kako su divna djela tvoja, Gospodine!
Zbog silne jakosti tvoje
laskaju ti tvoji neprijatelji.

³Neka ti se klanja sva zemlja i neka ti pjeva
i kliče psalam tvojemu imenu!

⁴Dodite! Slušajte! Pripovijedat će svima vama,
koji se bojite Gospodina,
kolika je dobra učinio duši mojoj.

⁵Njemu sam vikao svojim ustima,
veličao ga svojim jezikom.

⁶I usliša moj glas
iz svetoga hrama svojega,
viku moju pred licem svojim.

⁷Blagoslivljajte o narodi, Gospodina našega,
učinite, da se čuje glas hvale njegove!

⁸U njemu će se blagoslivljati sva plemena zemlje.
Svi će narodi njega veličati.

⁹Blagoslovjen Gospodin, Bog Izraelov,
on jedini čini djela čudesna.

¹⁰Blagoslovljeno uvijeke
ime njegova veličanstva,
i sva će se zemlja napuniti njegovim veličanstvom.
Tako neka bude, neka bude tako!

Šesti čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Uslišao te Gospodin u dan nevolje,
Zaštito te ime Boga Jakovljeva!

²Poslao ti pomoć iz svetišta
i sa Siona te zaštitio!

³Sjetio se svake tvoje žrtve
i bila plodna tvoja paljenica!

⁴Dao ti po želji tvoga srca
i potvrdio svaki naum tvoj!

⁵Radovat ćemo se tvomu spasavanju,
i slavit ćemo ime,
Gospodina, Boga našega.

⁶Ispunio Gospodin sve molbe tvoje!
Sada sam spoznao,
da je Gospodin poslao

Isusa Krista, Sina svojega,
i po pravdi će suditi narode.

⁷Gospodin je postao utočište siromahu,
pomoćnik u nezgodama, i u nevolji.
Neka se u tebe uzdaju, koji poznaju ime tvoje!

⁸Blagoslovljen Gospodin, Bog moj,
jer me je prihvatio,
i meni je postao utočište u dan nevolje moje!

⁹Pomagaču moj, tebi pjevam,
jer ti si Bog, moj prihvatitelj,
Bog moj, milosrđe moje!

Deveti čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Gospodine, u tebe sam se pouzdao,
da se ne smetem dovjeka,
u svojoj me pravdi osloboди i istrgni me.

²Prigni k meni svoje uho
i spasi me!

³Budi mi Bog, moj zaštitnik
i kao utvrđeno mjesto,
da me spasiš!

⁴Ti si, Gospodine, moja strpljivost,
Gospodine, nado moja, od moje mladosti!

⁵U tebi sam potvrđen od svojega rođenja,
od utrobe majke moje ti si moj zaštitnik.
Ja uvijek tebi pjevam!

⁶Neka su usta moja puna hvale tvoje,
da pjevam tvoju slavu,
cijeli dan veličinu tvoju!

⁷Usliši me, Gospodine,
jer je blago milosrđe tvoje!
Po velikom smilovanju svojemu
pogledaj na mene!

⁸Ne odvrati svoje lice od sluge svojega,
jer sam u nevolji, usliši me brzo!

⁹Blagoslovljen Gospodin, Bog moj,
jer je postao moj prihvatitelj,
utočište moje u dan nevolje.

¹⁰Pomoćniče moj, tebi pjevam psalam,
jer si Bog prihvatitelj moj,
Bog moj, moje milosrđe!

Večernja

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Svi narodi, (*kao gore*, str. 285.).

IV. obrazac

*Počinju drugi psalmi, koje je slično rasporedio preblaženi naš otac Franjo.
Treba ih moliti namjesto gore navedenih Muke Gospodinove od Došašća
do Badnjaka, i ne više.*

Povečerje

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Dokle, Gospodine, *itd.*,

kao što je navedeno u Psaltiru (Ps 12,1-6).

¹Dokle ćeš, Gospodine, potpuno zaboravljati mene!
Dokle ćeš odvraćati lice svoje od mene!

²Kako ču dugo stavljati bojazan u dušu svoju,
bol u svoje srce po cio dan!

³Dokle će se iznad mene
uzdizati neprijatelj moj!
Obazri se i uslišaj me, Gospodine, Bože moj!

⁴Rasvijetli moje oči,
da nikada ne bih zaspao u smrti,
da moj neprijatelj ne bi rekao:
Nadvladao sam ga.

⁵Koji me progone,
klicali bi, ako padnem,
a ja se uzdam u tvoje milosrđe.

⁶Srce će moje klicati u spasavanju tvojemu,
pjevat ču Gospodinu, koji mi učini dobro
i klicat ču imenu Gospodina svevišnjega.

Matutin

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Tebe ču slaviti Gospodine,
presveti Oče, kralju neba i zemlje,
jer si utješio mene.

²Ti si Bog, moj Spasitelj.
Pouzdano ču raditi i ne ču se bojati.

³Gospodin je moja snaga i moja slava,
on mi je postao spasenje.

⁴Tvoja desnica, Gospodine,
jakošću se uzvisila,
desnica tvoja, Gospodine, srušila je neprijatelja
i veličinom slave svoje
porazio si moje neprijatelje.

⁵Neka vide siromasi i neka se raduju!
Tražite Gospodina i živjet će vaša duša.

⁶Neka ga hvale nebesa i zemlja:
more i svi gmazovi u njemu,
⁷jer će Bog spasiti Sion,
i bit će obnovljeni gradovi Judini.

⁸U njemu će stanovati,
i zadobit će ga kao baštinu.

⁹Posjedovat će ga potomstvo slugu njegovih
i u njemu će stanovati oni, koji ljube ime njegovo.

Prvi čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Smiluj mi se, Bože, smiluj se meni... (*kao gore*, str. 277.).

Treći čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Kličite Bogu... (*kao gore*, str. 293.).

Šesti čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Uslišao te... (*kao gore*, str. 295.).

Deveti čas

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: U tebe se, Gospodine, pouz dah... (*kao gore*, str. 297.).

Večernja

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam: Svi narodi... (*kao gore*, str. 285.).

Pazi također, da se ne moli cijeli psalam, nego do stiha: Neka se od lica njegova pokrene sva zemlja. Pripazi da se moli cijeli stih Prikažite tjelesa vaša. Nakon toga stiha moli se Slava Ocu. Tako se na Večernji moli svaki dan od Došašća do Badnjaka.

V. obrazac

VEČERNJA ROĐENJA GOSPODINOVA

Antifona: Sveta Marijo...

Psalam

¹Kličite Bogu, pomoćniku našemu,
radujte se Gospodinu, Bogu živomu i istinitomu,
glasom kliktanja!

²Jer Gospodin je uzvišen, strašan,
kralj nad svom zemljom.

³Jer presveti Otac nebeski,
kralj naš, prije vjekova,
posla nam odozgo svojega ljubljenoga Sina,
koji je bio rođen od blažene Djevice, svete Marije.

⁴On će me zazivati: Ti si moj Otac,
a ja ću ga postaviti kao prvorodjenca,
uzvišena iznad svih kraljeva zemlje.

⁵U onaj je dan Gospodin Bog očitovao
svoje milosrđe,
a noću svoj blagoslov.

⁶Ovo je dan koji učini Gospodin,
kličimo i radujmo se u njemu!

⁷Jer je presveto ljubljeno Dijete
nama dano,
rođio se za nas na putu,
i stavljen je u jaslice,
jer za njega nije bilo mesta u svratištu.

⁸Slava Gospodinu Bogu u nebeskim visinama,
a na zemlji mir ljudima dobre volje!

⁹Neka se vesele nebesa i neka klikće zemlja,
neka se uzburka more i njegova punina:
radovat će se polja i sve što je u njima.

¹⁰Pjevajte mu pjesmu novu,
pjevaj Gospodinu, sva zemljo!

¹¹Jer velik je Gospodin,
hvale predostojan,
strašan iznad svih poganskih bogova.

¹²Prinesite Gospodinu, krajevi narodâ,
prinesite Gospodinu slavu i čast,
prinesite Gospodinu slavu imena njegova!

¹³Prikažite svoja tjelesa
i nosite sveti križ njegov:
i slijedite sve do kraja
njegove presvete zapovijedi!

Pripazi, taj se psalam moli od Božića do osmine Bogojavljenja, na svim časovima.

Ako tko želi moliti ovaj časoslov blaženoga Franje, neka ga moli ovako: najprije neka moli Oče naš s hvalama, tj. Svet, svet, svet. Nakon hvalâ s molitvom kao gore, neka počne antifonom Sveta Marijo s psalmom, koji je određen za svaki čas dana i noći, i neka se moli s velikim poštovanjem!

II. DIO

SPISI SVETE KLARE

PRAVILA SVETE KLARE*

Proslov

Povelja pape Inocenta IV.**

'Inocent, biskup, sluga slugu Božjih, žljubljenim u Kristu kćerima opatice Klare i ostalim sestrama samostana Svetoga Damjana u Asizu, pozdrav i apostolski blagoslov.

³Apostolska Stolica običava dati dobrohotnu naklonost pobožnim željama i časnim molbama moliteljâ. ⁴Vi ste nas s vaše strane ponizno zamolile da način života, po kojem imate živjeti zajednički u jedinstvu duha i u zavjetu najuzvišenijega siromaštva, ⁵koji vam je predao blaženi Franjo, a vi ste ga svojevoljno primile, ⁶i za koji je naš časni brat biskup ostijski i veletrijski smatrao da ga treba potvrditi, kako je opširnije sadržano u pismu istoga biskupa koje je sastavljen u tu svrhu, ⁷da bismo se mi pobrinuli potkrijepiti ga apostolskim pečatom. ⁸Dakle, skloni molbama vaše pobožnosti, smatrajući potvrđenim i ugodnim što je o tome učinio isti biskup, apostolskom ovlašću to potvrđujemo i zaštitom ovoga pisma utvrđujemo, ⁹te činimo da se sadržaj istoga pisma od riječi do riječi unese u ovo pismo, a ono glasi:

¹⁰Rajnald, po milosti Božjoj biskup ostijski i veletrijski, predragoj u Kristu majci i kćeri, gospodî Klari, opatici Svetoga Damjana Asiškoga, ¹¹i njezinim kćerima, kako sadašnjima tako i budućima, pozdrav i očinski blagoslov!

¹²Budući da ste vi, ljubljene u Kristu kćeri, prezrele ispravnosti i slasti svijeta ¹³i, nasljeđujući stope samoga Krista i njegove presvete Majke, izabrale ste stanovati u klauzuri, i u najvećemu siromaštvu služiti Gospodinu, da biste u slobodi duha mogli biti podložne Gospodinu, ¹⁴mi – vašu svetu odluku

---

*PRAVILA SV. KLARE PKI

**Povelja pape Inocenta IV. (1243.-1254.) izdana je u Asizu, 9. kolovoza 1253., i predana Klari, 10. kolovoza 1253., u Sv. Damjanu, upravo uoči njezine smrti.

u Gospodinu preporučujući – vašim zavjetima i svetim željama rado ćemo očinskim osjećajem dodijeliti dobrohotnu naklonost.

¹⁵*Stoga, skloni vašim molbama, oblik života i način svetoga zajedništva i najuzvišenijega siromaštva, koje vam je na opsluživanje usmeno i pismeno predao blaženi vaš otac sveti Franjo,* ¹⁶*u ovome pismu zabilježeno, ovlašću gospodina pape i našom – vama svima i onima koje će vas slijediti u vašemu samostanu – zauvijek potvrđujemo i zaštitom ovoga spisa utvrđujemo,* ¹⁷*a ono glasi ovako:*

1. U ime Gospodinovo počinje oblik života siromašnih sestara

¹Način života Reda siromašnih sestara, koji je ustanovio blaženi Franjo, jest ovaj: ²obdržavati sveto Evandelje Gospodina našega Isusa Krista, živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.

³Klara, nedostojna službenica Kristova i biljčica preblaženoga oca Franje, obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Inocentu i njegovim zakonitim nasljednicima i Rimskoj crkvi. ⁴I kako je u početku svoga obraćenja zajedno sa svojim sestrama obećala poslušnost blaženomu Franji, tako istu obećava očuvati nepovredivo njegovim nasljednicima. ⁵Druge sestre dužne su se uvijek pokoravati nasljednicima blaženoga Franje, i sestri Klari i drugim, zakonito izabranim, opaticama.

2. Kako primati one koje hoće prihvatići ovaj život

¹Ako bi koja, po Božjemu nadahnuću, došla k nama, hoteći prihvatići ovaj život, opatica je dužna tražiti pristanak svih sestara.

²Ako bi većina pristala, dobivši dopuštenje od gospodina kardinala našega zaštitnika, može je primiti. ³Ako vidi da je treba primiti, neka je pomno ispita, ili dade ispitati, o katoličkoj vjeri i crkvenim sakramentima. ⁴Ako sve to vjeruje i hoće vjerno priznavati i sve do kraja čvrsto obdržavati ⁵te nema muža, ili ako ima i već je ušao u red s odobrenjem mjesnoga biskupa i već je položio zavjet

uzdržljivosti, ⁶ako također nema zapreke, kao što je odmakla dob, ili neka bolest, ili intelektualna zaostalost da obdržava ovaj život, ⁷neka joj se pomno izloži način našega života.

⁸Ako je pronađena prikladnom, neka joj se kaže riječ svetoga Evandžela, da *ide i proda* sve svoje i da sve to nastoji razdijeliti *siromasima*. ⁹Ako to ne bi mogla učiniti, dosta joj je dobra volja. ¹⁰Neka se opatica i njezine sestre čuvaju, da se ne bi brinule za njezine vremenite stvari, da bi ona slobodno učinila sa svojom imovinom, kako god joj Gospodin nadahne. ¹¹Ipak, ako zatraži savjet, neka je pošalju nekim razboritim i *bogobojaznim ljudima* po čijemu će savjetu razdijeliti siromasima svoja dobra. ¹²Zatim, ošišavši joj kosu uokrug i pošto ona odloži svjetovnu odjeću, neka joj se dadnu tri tunike i plašt. ¹³Poslije toga nije joj dopušteno izlaziti iz samostana bez korisna, razložna, očita i uvjerljiva razloga. ¹⁴Kad završi godina kušnje, neka se primi u poslušnost, obećavajući da će zauvijek obdržavati život i oblik našega siromaštva.

¹⁵Za vrijeme kušnje neka nijedna ne bude pokrivena koprenom. ¹⁶Sestre mogu imati male plašteve radi olakšanja i prikladnosti pri službi i radu. ¹⁷Opatica pak neka im razborito provida odjeću prema svojstvima pojedine osobe, prema mjestima, vremenima i hladnim krajevima, kako se bude vidjelo da se zadovoljava potrebi. ¹⁸Djevojčice, primljene u samostan prije zakonite dobi, neka se šišaju nakratko. ¹⁹Pošto odlože svjetovnu odjeću, neka budu obučene u redovničke haljine, prema uviđavnosti opatice. ²⁰Kad pak dođu u propisanu dob, obučene kao i druge, neka se zavjetuju. ²¹I njima, kao i ostalim novakinjama neka opatica pomno odredi učiteljicu, jednu od razboritijih cijelog samostana. ²²Ona neka ih pomno poučava u svetoj promjeni života i čestitom ponašanju po načinu našega zavjetovanja.

²³U ispitivanju i primanju sestara, koje služe izvan samostana, neka se poštuje gore rečeni oblik. One mogu nositi obuću. ²⁴Nijedna ne smije stanovati s nama u samostanu, ako nije bila primljena po obliku našega zavjetovanja. ²⁵I iz ljubavi prema presvetom i preljubljenomu Djetešcu *povijenu u siromašne pelene, u jaslice po-*

loženu, i ljubavlju presvete Majke njegove, opominjem, zaklinjem i potičem svoje sestre, da se uvijek odijevaju priprostom odjećom.

3. O božanskome časoslovu, te o postu, isповijedi i pričesti

¹Sestre, koje znaju čitati, neka mole božanski časoslov po običaju Manje braće. Stoga mogu imati brevijare i neka mole bez pjevanja. ²Onima koje iz razumnih razloga katkada ne mogu moliti časove, dopušteno im je moliti *Oče naš*, kao što mole druge sestre. ³Koje ne znaju čitati, neka mole za Matutin dvadeset četiri *Očenaša*, za Jutarnju pet. ⁴Po sedam za svaki od časova: za Prvi, Treći, Šesti i Deveti. Za Večernju dvanaest, za Povečerje sedam. ⁵Za pokojne također neka mole: za Večernju sedam *Očenaša* s *Pokoj vječni*, za Matutin dvanaest. ⁶Sestre, koje znaju čitati, dužne su moliti časoslov za pokojne. ⁷Kada pak premine sestra našega samostana, neka mole pedeset *Očenaša*.

⁸Neka sestre poste u sve vrijeme. ⁹Na dan Rođenja Gospodinova, došlo ono na bilo koji dan, mogu jesti dvaput. ¹⁰Slabašnim djevojkama i onima koje poslužuju izvan samostana, neka se, po uviđavnosti opatice, dadne oprost od posta. ¹¹U doba očite nužde sestre nisu dužne na tjelesni post.

¹²S dopuštenjem opatice neka se u godini isповijedaju najmanje dvanaest puta. ¹³I moraju se čuvati da tom prilikom ne dodaju druge riječi, osim onih koje se odnose na isповijed i spasenje duša.

¹⁴Neka se pričeste sedam puta: na Božić, Veliki Četvrtak, na Uskrs, Duhove, Uznesenje blažene Djelvice, na svetkovinu svetoga Franje i na svetkovinu Svih Svetih. ¹⁵Radi pričešćivanja zdravih ili bolesnih sestara, kapelanu je dopušteno slaviti misu u klauzuri.

4. O izboru i službi opatice, o kapitulu, te o dužnosnicama i savjetnicama

¹Sestre su se pri izboru opatice dužne držati crkvenih propisa. ²Neka na vrijeme pozovu generala ili provincijala Reda Manje

braće ³koji će ih riječju Božjom poučiti da izbor bude u potpunoj slozi i na zajedničku korist. ⁴I neka se ne izabire nijedna, ako nije zavjetovana. ⁵A ako bi bila izabrana, ili na drugi način dana ona, koja nije zavjetovana, nisu je dužne slušati dok ne zavjetuje oblik našega siromaštva. ⁶Kad ona umre, neka se obavi izbor druge opatice.

⁷Ako se u neko vrijeme učini svim sestrama, da izabrana opatica nije prikladna za službu i zajedničku korist sestara, ⁸dužne su spomenute sestre, što brže mogu, po navedenom obliku, sebi izabrati drugu za opaticu i majku.

⁹Izabranica neka promisli kakav je teret na sebe primila i komu će morati *dati račun* za sebi povjeroeno stado. ¹⁰Neka nastoji drugima prednjačiti više krepostima i svetim ponašanjem, nego službom, da je sestre, potaknute njezinim primjerom, slušaju više iz ljubavi nego iz straha. ¹¹Neka se čuva posebne naklonosti, da ne bi – dok jedne više ljubi – u zajednici izazvala sablazan. ¹²Neka tješi snuždene! Neka ona bude također posljednje *utočište* onima, *koje trpe*, da ne bi, ako u nje nema lijekova za zdravlje, prevladala u bolesnim bolest očajavanja.

¹³Neka zajednicu u svemu poslužuje, posebice u crkvi, u spavanici, blagovaonici, na odjelu za bolesnike i u odjeći! ¹⁴To je na isti način dužna obdržavati i njezina zamjenica.

¹⁵Barem jednom u tjednu opatica je dužna sazvati sestre na kapitol. ¹⁶Tu će – kako ona, tako i sestre – morati ponizno priznati opće i javne grješke i nemarnosti. ¹⁷I neka tu sa svim svojim sestrama raspravi sve što se odnosi na korist i čast samostana. ¹⁸Često, naime, Gospodin ono što je bolje otkrije onoj koja je manja. ¹⁹Neka ne čini nikakav velik dug bez pristanka sestara i očite nužde, i to preko upravitelja. ²⁰Neka se opatica sa sestrama čuva, da u samostan ne prima neki polog. ²¹Često, naime, od toga nastaju smetnje i sablazni.

²²Da se sačuva jedinstvo uzajamne ljubavi i mira, neka se zajedničkim pristankom svih sestara izaberu sve dužnosnice samosta-

na.²³Na isti način neka se, između razboritijih, izabere najmanje osam sestara kao savjetnice, čijim se je savjetom opatica uvijek dužna poslužiti u onome što se odnosi na oblik našega života.²⁴Sestre mogu i moraju, ako im se to čini korisnim i učinkovitim, katkada opozvati dužnosnice i savjetnice i umjesto njih izabrati druge.

5. O šutnji, o razgovornici i o rešetkama

¹Od časa Povečerja sve do Trećega časa sestre su dužne držati šutnju, izuzevši one koje služe izvan samostana. ²Neka neprekidno šute u crkvi, spavaonici, u blagovaonici samo dok jedu, ³ali ne u bolnici gdje je sestrama uvijek slobodno obazrivo govoriti za odmor i službu bolesnicâ. ⁴Mogu ipak uvijek i posvuda kratko i tiho priopćiti što je nužno.

⁵U razgovornici i na rešetki sestrama nije dopušteno govoriti bez dopuštenja opatice ili njezine zamjenice. ⁶I kojima je dopušteno govoriti u razgovornici, neka se ne usude govoriti osim u nazočnosti dviju sestara, koje ih mogu čuti. ⁷Neka se ne usuđuju pristupiti rešetki, osim ako su nazočne najmanje tri, koje je opatica ili njezina zamjenica doznačila između osam savjetnica, koje su sve sestre izabrale za opatičine savjetnice. ⁸Taj oblik razgovora dužne su obdržavati opatica i njezina zamjenica. ⁹Taj način razgovora uz rešetku neka se upotrebljava vrlo rijetko, na vratima nikako.

¹⁰Na rešetku neka se iznutra stavi zavjesa, koja neka se ne uklanja, osim kad se navješće riječ Božja, ili kad će koja s nekim razgovarati. ¹¹Neka također imaju drvena vrata s dvije različite željezne ključanice, s dobro utvrđenim vratnim krilima i prijevornicima, ¹²da se – osobito noću – zaključaju dvama ključevima, od kojih će jedan držati opatica, a drugi sakristanka.¹³Neka vrata ostanu uvijek zatvorena, izuzevši kad se sluša služba Božja, ili zbog gore spomenutih uzroka.

¹⁴Nijedna ne smije ni s kim razgovarati kroz rešetku prije izlaska sunca, ili poslije zalaska. ¹⁵U razgovornici neka iznutra uvijek stoji zavjesa i neka se ne uklanja. ¹⁶U četrdesetnici svetoga Martina

i u velikoj četrdesetnici neka nijedna ne govori u razgovornici,
¹⁷osim svećeniku radi ispovijedi, ili radi neke druge očite nužde, po razboritoj procjeni opatice, ili njezine zamjenice.

6. Obećanja svetoga Franje i odrekuće posjeda

¹Pošto se Svevišnji Otac nebeski udostojao svojom milošću prosvijetliti moje srce, da činim pokoru po primjeru i nauku preblaženoga oca našega svetoga Franje, kratko nakon njegova obraćenja zajedno sa svojim sestrama, njemu sam dragovoljno obećala poslušnost.

²Blaženi pak otac – videći da se ne plašimo nikakva siromaštva, posla, nevolje, grubosti i prezira svijeta, čak da to držimo velikim užitkom – samilošću ganut, napisao nam je način života na ovaj način: ³Budući da ste, po Božjemu nadahnuću, postale kćerima i službenicama svevišnjega vrhovnoga Kralja Oca nebeskoga i da ste se, izabirući da živite po savršenstvu svetoga Evandđelja, zaručile s Duhom Svetim, ⁴hoću i obećavam za sebe i za svoju braću, da će uvijek o vama, kao i o njima, voditi pažljivu brigu i osobitu skrb. ⁵Dok je on bio živ, to je brižno ispunjavao, i htio je da to uvijek ispunjavaju njegova braća.

“I da ne bismo nikad zastranile od presvetoga siromaštva ko-je smo prihvatile, ni mi niti one koje će iza nas doći, malo prije svoje smrti opet nam je napisao svoju posljednju volju, rekavši: ⁷”Ja, neznatni brat Franjo, želim slijediti život i siromaštvo svevišnjega Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke i u tome *ustrajati do kraja*. ⁸I vas, svoje gospodarice, molim i savjetujem vam da uvijek živite u ovomu presvetomu životu i siromaštву. ⁹I čuvajte se veoma da, po bilo čijem nauku ili savjetu, ni najmanje od njega nikada ne biste odstupile.”

¹⁰I kako sam ja sa svojim sestrama bila uvijek spremna brižno čuvati siromaštvo, koje smo obećale Gospodinu Bogu i blaženomu Franji, ¹¹tako su to dužne opatice koje će mene naslijediti u službi, i sve sestre, do svršetka, nepovrijedeno obdržavati, ¹²tj. tako što ni

same, ni po posredniku, ne će primati niti imati posjeda ili vlasništva,¹³ niti išta što bi se razložno moglo zvati vlasništvom,¹⁴ osim ono malo zemlje, koliko traži potreba za čestitost i odvojenost samostana.¹⁵ I ta zemlja neka se ne obrađuje, osim kao vrt za potrebe sestara.

7. O načinu rada

¹Sestre, kojima je Gospodin dao milost da rade, neka rade vjerno i pobožno poslije Trećega časa u poslu časnu i korisnu zajednicu,²tako da, odstranivši dokolicu – neprijateljicu duše, *ne utrnu* u sebi *duha* svete molitve i pobožnosti, komu moraju služiti ostale vremenite stvari.

³I ono, što svojim rukama rade, dužna je opatica, ili njezina zamjenica, na kapitulu pred svima doznačiti. ⁴Isto neka bude, ako neki pošalju milostinju za potrebe sestara, da im zajednica uzvrati molitvom. ⁵I neka sve to, na preporuku savjetnika, opatica ili njezina zamjenica raspodijeli na zajedničku korist.

8. Neka sestre ništa sebi ne prisvajaju, o skupljanju milostinje i o bolesnim sestrama

¹Neka sestre sebi ništa ne prisvajaju: ni kuću, ni mjesto, niti ikakvu stvar,²i kao *putnice i pridošlice* na ovome svijetu služeći Gospodinu u siromaštvu i poniznosti, neka pouzdano traže milostinju.

³I ne treba se stidjeti jer je Gospodin za nas bio siromah na ovomu svijetu. ⁴To je onaj vrhunac *najuzvišenijega siromaštva* koje je vas, predrage moje sestre, učinilo baštinicama i kraljicama nebeskoga kraljevstva, učinilo vas siromašnima zemaljskim stvarima, uzvisilo krepostima. ⁵To neka bude vaš *dio*, koji dovodi *u zemlju živih*. ⁶Potpuno uza nj prianjajući, nikada pod nebom nemojte željeti imati išta drugo za ime Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke.

⁷Bez odobrenja opatice nije dopušteno nekoj sestri slati pismo, ili nešto primati, ili nešto dati izvan samostana. ⁸Niti je išta do-

pušteno imati što opatica nije dala ili dopustila. ⁹Ako bi joj nešto poslali njezini roditelji, ili netko drugi, neka se opatica pobrine da joj se to dade. ¹⁰Ako je njoj potrebno, može se time poslužiti, ako ne, neka to ljubazno dade sestri kojoj treba. ¹¹Ako je kojoj poslan novac, neka opatica – po savjetu vijećnica – priskrbi što joj je potrebno.

¹²Opatica je dužna, osobno ili preko drugih sestara, istražiti što je potrebno bolesnim sestrama – kako u savjetima, tako u hrani i drugim potrebama – ¹³te im prema mogućnostima mjesto ljubazno i milosrdno priskrbiti. ¹⁴Sve su, naime, dužne brinuti se i poslužiti svoje bolesne sestre, kako bi htjele da se njima poslužuje, ako ih zahvati kakva bolest. ¹⁵S pouzdanjem neka jedna drugoj očituje svoju potrebu. ¹⁶Ako, naime, majka ljubi i hrani svoju tjelesnu kćer, koliko pomnije mora sestra ljubiti i njegovati svoju duhovnu sestru!

¹⁷Bolesnice neka leže na slamaricama i neka pod glavom imaju pernate jastuke. ¹⁸One, kojima je potrebno, mogu se služiti vunenim papučama i čarapama. ¹⁹Kad pojedine, gore navedene bolesnice, posjete samostanski prijatelji, mogu kratko odgovoriti na lijepe riječi, koje su im upravljene. ²⁰Druge pak sestre koje s dopuštenjem prisustvuju, neka se ne usude govoriti s posjetiteljima samostana, osim u nazočnosti dviju sestara vijećnica, koje je doznačila opatica ili njezina zamjenica, i koje slušaju razgovor. ²¹Taj način razgovora vrijedi i za opaticu i njezinu zamjenicu.

9. O pokori koju treba naložiti sestrama, koje sagriješe, i o sestrama koje poslužuju izvan samostana

¹Ako bi, na đavlov poticaj, neka sestra smrtno sagriješila protiv naših zavjeta, neka je opatica ili druge sestre, opomenu dvaput ili triput. ²Ako se ne bi popravila, koliko je dana ustrajala u tvrdoglavosti, toliko dana neka u blagovaonici, pred svim sestrama na podu jede kruh s vodom. ³Neka je podložna i težoj kazni, ako to opatica procijeni. ⁴Međutim, dok ustraje u tvrdoglavosti, neka se za nju mole, da joj Gospodin rasvijetli srce na pokoru.

⁵Opatica pak i njezine sestre moraju se čuvati, da se ne ljute i ne uznemiruju zbog grijeha neke setre, ⁶jer srdžba i uznemiravanje priječe ljubav u sebi i u drugima.

⁷Ako bi se dogodilo, što Bože sačuvaj, da se nekada između sestre i sestre, riječju ili znakom, pojavi slučaj uznemiravanja ili sablazni, ⁸ona koja je prouzročila nemir neka se odmah, ne samo ponizno prostre pred nogama druge tražeći oproštenje, ⁹nego neka je također jednostavno zamoli da je zagovara kod Gospodina, da joj oprosti. ¹⁰Druga pak, sjećajući se riječi Gospodinove: Ako od srca ne oprostite, ni Otac vaš nebeski ne će vama oprostiti, ¹¹neka velikodušno oprosti svojoj sestri svaku uvredu, koju joj je nanijela.

¹²Sestre, koje služe izvan samostana, neka ne ostaju vani dugo, osim ako to zahtijeva razlog očite potrebe. ¹³I neka se lijepo ponašaju i malo govore, da bi mogle uvjek izgrađivati one koji ih vide.

¹⁴Neka se paze osobito, da ne bi imale sumnjivih susreta i sastanaka ni s kim. ¹⁵Neka ne budu kumovi muževima ili ženama, da zbog toga ne bi nastalo mrmljanje i uznemiravanje. ¹⁶Neka se ne usuđuju prenositi u samostan svjetovna govorkanja. ¹⁷Strogo su dužne, da iz samostana ne iznose ništa od onoga, što se u samostanu govori ili čini, što bi moglo prouzročiti neku sablazan. ¹⁸Ako neka zbog svoje naivnosti u ta dva slučaja pogriješi, neka joj opatica razborito i milosrdno naloži pokoru. ¹⁹Ako li pak ima lošu naviku, neka joj opatica s vijećem savjetnica naloži pokoru prema težini krivnje.

10. O opominjanju i popravljanju sestara

¹Neka opatica opominje svoje sestre i neka ih ponizno i s ljubavlju ispravlja, neka im ne zapovijeda ništa, što bi bilo protiv njihove duše i protiv načina našega zavjetovanog života. ²A podložne sestre neka se sjećaju, da su se radi Boga odrekle vlastite volje. ³Stoga su iznad svega dužne pokoravati se svojim opaticama u sve му, što su Gospodinu obećale i što nije protiv duše ni protiv naših zavjeta. ⁴Opatica neka im bude tako bliska, da joj mogu reći sve i

postupati s njom kao gospodarice sa svojim službenicama.⁵ Naime, tako treba biti da opatica bude sluškinjom svojim sestrama.

⁶Opominjem i potičem u Gospodinu Isusu Kristu, da se sestre čuvaju svake oholosti, isprazne slave, zavisti, škrtošti, brige i uznenamirenosti ovoga svijeta, ocrnjivanja i mrmljanja, razilaženja i diobe. ⁷Neka uvijek budu brižljive jedna s drugom, da očuvaju jedinstvo uzajamne ljubavi, koja je sveza savršenstva.

⁸I one, koje ne znaju čitati, neka se ne brinu da to nauče, ⁹nego neka pripaze, da iznad svega žele imati duha Gospodinova i njegovo sveto djelovanje, ¹⁰da ga uvijek mole čistim srcem i da imaju poniznost, strpljivost u nevolji i bolesti, ¹¹i da ljube one koji nas progone, kore i klevetaju, ¹²jer Gospodin kaže: *Blaženi koji podnose progonstvo radi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebеско.* ¹³Tko pak ustraže do kraja, taj će se spasiti^a.

11. O čuvanju klauzure

¹Neka vratarica bude zrela u ponašanju i razborita, i neka bude prikladne dobi, neka ondje danju boravi u otvorenoj ćeliji bez vrata. ²Neka joj bude dodijeljena druga prikladna pomoćnica koja će je, kad bude potrebno, u svemu zamjenjivati.

³Neka vrata budu veoma dobro utvrđena dvjema različitim željeznim bravama, vratnim krilima i prijevornicama ⁴da, osobito noću, budu zaključana dvama ključevima, od kojih jedan drži vratarica a drugi opatica. ⁵I danju neka se nipošto ne ostavljaju bez čuvanja i neka su čvrsto zatvorena jednim ključem.

⁶Neka pomno pripaze i pobrinu se da vrata nikada ne stoje otvorena, osim koliko je neophodno. ⁷Neka se nikako ne otvara nikomu, tko hoće ući, osim komu bi dopustio papa, ili naš gospodin kardinal. ⁸Neka se ne dopušta ući u samostan prije izlaska sunca, niti ostati unutra nakon zalaska sunca, osim u slučaju očite, razložne i neizbjježive potrebe.

^aMt 5,10.22

⁹Ako za blagoslov opatice ili za posvećenje neke sestre za redovnicu, ili zbog drugoga razloga, nekom biskupu bude dopušteno unutra slaviti misu, neka se zadovolji sa što manjim brojem čestitih pratileaca i poslužitelja. ¹⁰Kad je potrebno da neki uđu i rade u samostanu, neka onda opatica brižno na vrata stavi prikladnu osobu, ¹¹koja neka otvara samo onima, koji su dodijeljeni za posao, a ne drugima. ¹²Neka se pomno čuvaju sve sestre, da ih tada ne bi vidjeli oni koji ulaze.

12. O vizitatoru, kapelanu i o kardinalu pokrovitelju

¹Naš pohoditelj neka uvijek bude iz Reda Manje braće, po voji i naredbi našega kardinala. ²Neka bude onaj čija su čestitost i ponašanje svima poznati. ³Njegova će služba biti ispraviti, kako u glavi, tako u udovima, prekršaje počinjene protiv načina našega zavjetovanoga života. ⁴Njemu je, dok se nalazi na javnome mjestu da ga druge mogu vidjeti, dopušteno razgovarati s više njih ili s pojedinima o onome što se odnosi na službu pohoda, kako mu se učini da je najbolje izvesti.

⁵Iz ljubavi prema Bogu i blaženome Franji ⁶takoder od istoga Reda kao milost tražimo kapelana, s jednim pratiocem klerikom dobra glasa, providnosne razboritosti, i dvojicu braće laika sveta ponašanja i ljubitelja čestitosti, ⁷na pomoć našemu siromaštvu, kako smo to uvijek milostivo od spomenutoga Reda Manje braće imale. ⁸Kapelanu nije dopušteno bez pratioca ulaziti u samostan. ⁹I kad ulaze, neka budu na očigledu da mogu uvijek vidjeti jedan drugoga i da ih mogu drugi vidjeti. ¹⁰Za isповijed bolesnicâ, koje ne mogu doći u razgovornicu, za njihovu pričest, za bolesničku pomast, za preporuku duše dopušteno im je ući. ¹¹Za pogreb i svečanu misu zadušnicu, za iskopavanje ili otvaranje groba, ili za preuređenje, po uviđavnosti opatice, mogu ući oni koji su dostatni i prikladni.

¹²K tomu, sestre su strogo dužne uvijek imati onoga kardinala svete Rimske crkve za našega upravitelja, zaštitnika i ispravitelja, kojega gospodin papa bude dodijelio Manjoj braći, ¹³da bismo uvijek, podložne i podređene nogama iste svete Crkve, *stalne u vjeri katoličkoj*, zauvijek obdržavale siromaštvo i poniznost Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke, i sveto Evandjeљe, što smo čvrsto obećale. Amen.

Pogovor

¹⁴Dano u Peruđi 16. rujna, desete godine papinstva gospodina pape Inocenta IV.^a

¹⁵Nikomu, dakle, od ljudi nikako nije dopušteno ovu povelju naše potvrde prekršiti ili tvrdoglavo protiv nje raditi. ¹⁶Ako bi se netko usudio to pokušati, neka zna da će upasti u gnjev Boga sve-mogućega i blaženoga Petra i Pavla, njegovih apostola.

¹⁷Dano u Asizu 9. kolovoza jedanaeste godine našega papinstva.^b

---

^a To je dan 16. rujna 1252., kad je kardinal zaštitnik Rajnald potvrdio Pravilo sv. Klare.

^b To je dan 9. kolovoza 1253., kad je papa Inocent IV. potvrdio Pravilo na uzglavlju umiruće svete Klare.

OPORUKA SVETE KLARE*

Počinje Oporuka svete Klare, djevice. **

¹U ime Gospodinovo! Amen.

²Među drugim dobroćinstvima, koja smo primile i svaki dan primamo od *Oca milosrđa*^a, i zbog čega moramo zato njemu, slavnomu Ocu, sve više uzvraćati zahvalnost, jest naše zvanje. ³Koliko je ono savršenije i veće, toliko više njemu dugujemo. ⁴Stoga Apostol veli: *Upoznaj svoje zvanje*^b!⁵Sin Božji nama je postao *put*, koji je *riječju i primjerom* pokazao i učio nas blaženi otac naš Franjo, istinski njegov prijatelj i nasljedovatelj.

⁶Dakle, drage sestre, moramo promatrati neizmjerna Božja dobroćinstva, koja su nam dana. ⁷Ali među ostalima ona koja je, po svojemu sluzi, ljubljenomu našemu ocu, blaženomu Franji, udstoјao se Bog u nama djelovati, ⁸ne samo nakon našega obraćenja, nego i dok smo bile u bijednoj ispravnosti svijeta. ⁹Naime, dok sam Svetac još nije imao braće ni drugova, nekako odmah nakon svoga obraćenja, ¹⁰kad je obnavljaо crkvу Svetoga Damjana gdje je, Božjom utjehom posve prožet, bio prisiljen potpuno napustiti svijet, ¹¹tada je od velike radosti i prosjetljenja Duha Svetoga o nama prorekao, što je Gospodin poslije ispunio.

¹²Naime, popevši se tada na zid spomenute crkve nekim siromasima, koji su ondje u blizini boravili, počne visokim glasom, francuskim jezikom, dovikivati: ¹³”Dođite i pomozite mi u gradnji samostana Svetoga Damjana, ¹⁴jer će ovamo doći gospode, čijim će

---

^a2Kor 1,3

^b1Kor 1,26

---

*OKI OPORUKA SV. KLARE

**Općenito se drži da je Oporuka sv. Klare, u kojoj ona sažeto donosi svoj prekrasni životopis, njezino izvorno djelo.

glasovitim životom i svetim ponašanjem biti *proslavljen* naš *Otac nebeski* u cijeloj njegovoj svetoj Crkvi.”

¹⁵U ovome, dakle, možemo u sebi vidjeti izobilnu dobrohotnost Boga, ¹⁶koji se, radi svoga obilnog milosrđa i ljubavi, udostojao po svojem Svecu tako govoriti o našemu *zvanju i izboru*. ¹⁷I ne samo da je to o nama preblaženi naš otac Franjo prorekao, nego također o drugima, koje će doći u sveto zvanje, u koje nas je Gospodin pozvao.

¹⁸Kolikom, dakle, marljivošću i kolikim naprezanjem duha i tijela moramo vršiti zapovijedi Boga i Oca našega, da, uz *pomoć Gospodinovu*, njemu vratimo umnožen njegov *talent*. ¹⁹Naime, sam Gospodin nas je postavio – ne samo da drugima budemo lik, uzor i ogledalo – nego i našim sestrama, koje će Gospodin pozvati na naš način življenja, ²⁰da bi i one bile ogledalo i uzor onima koji žive u svijetu. ²¹Dakle, budući da nas je Gospodin pozvao na tako velike stvari, da se u nama mogu ogledati one, koje su drugima za primjer i ogledalo, ²²dužne smo mnogo blagoslivljati i slaviti Boga i još se više u Gospodinu poticati da činimo dobro. ²³Zato, ako budemo živjele po gore navedenom *načinu življenja, ostavit* ćemo drugima plemenit primjer, te ćemo postići vrlo *kratkim* naporom nagradu vječnoga blaženstva.

²⁴Pošto se svevišnji Otac nebeski – po svojemu milosrđu i milosti – udostojao rasvijetliti moje srce, da činim pokoru po primjeru i nauku preblaženoga našega oca Franje – ²⁵kratko nakon njegova obraćenja – zajedno s malo sestara, koje mi Gospodin bijaše dao – malo nakon moga obraćenja – njemu sam dragovoljno obećala poslušnost, ²⁶kako nam je Gospodin dao svjetlo svoje milosti, po njegovu divnome životu i nauku. ²⁷Kad je pak sveti Franjo video da, iako nemoćne i krhkhe tijelom, ipak nismo odbacile nikakve oskudice, siromaštva, napora, nevolje ili neuglednosti i prezire svijeta, ²⁸čak smo ih – po primjeru svetaca i njegove braće – smatrале za veliku nasladu, kao što su se on sam i njegova braća češće uvjerili, mnogo se u Gospodinu veselio. ²⁹I, ganut ljubavlju prema nama,

obvezao nam se da će, bilo on sâm bilo po svojem Redu, uvijek imati o nama kao o svojoj braći, pomnjivu brigu i posebnu skrb.

³⁰I tako smo, voljom Božjom i preblaženoga našeg oca Franje, pošle boraviti uz crkvu Svetoga Damjana, ³¹gdje nas je Gospodin svojim milosrđem i milošću u kratko vrijeme umnožio, da se ispunи ono što je Gospodin prorekao po svomu Svecu. ³²Prije toga stanovali smo, iako kratko, na drugome mjestu.

³³Poslije nam je napisao način života, i iznad svega da ustrajemo u svetome siromaštvu. ³⁴Nije se zadovoljio u svojemu životu *poticati* nas *mnogim govorima* i primjerima na ljubav i obdržavanje svetoga siromaštva, nego nam je predao više spisâ, da ne bismo – poslije njegove smrti – nikako od njega odstupile, ³⁵kao što ni Sin Božji – dok je živio u svijetu – nikad nije htio odstupiti od svetoga siromaštva. ³⁶I preblaženi naš otac Franjo, slijedeći *stope njegove*, svojim primjerom i svojim naukom, dok je živio, nikako nije odstupio od njegova svetoga siromaštva, koje je izabrao za sebe i za svoju braću.

³⁷Ja, Klara, makar nedostojna službenica Kristova i siromašnih sestara samostana Svetoga Damjana, biljčica svetoga Oca, s ostalim svojim sestrama – promatraljući naše uzvišene zavjete i zapovijed takvoga Oca, ³⁸također i krhost drugih, koje smo se u sebi bojale poslije smrti svetoga našega oca Franje, koji je bio naš *potporanj*, poslije Boga jedina utjeha i *utvrda* – ³⁹uzastopce smo se dragovoljno obvezale gospodi našoj presvetoj Siromaštini da sestre, koje su sada i koje će doći poslije moje smrti, ne bi mogle od nje nikako odstupiti.

⁴⁰Pa kako sam ja uvijek bila založena i brižna da sveto siromaštvo, koje smo obećale Bogu i našemu ocu Franji, obdržavam i pobrinem se da ga i druge obdržavaju, ⁴¹tako su – uz pomoć Božju – one koje me naslijede u službi dužne do kraja obdržavati i pobrinuti se, da se obdržava sveto siromaštvo. ⁴²Štoviše, radi veće sigurnosti pobrinula sam se da gospodin papa Inocent, za vrijeme kojega započesmo, i drugi njegovi nasljednici, svojim povlastica-

ma učvrste naš zavjet presvetoga siromaštva, koje smo obećale Gospodinu i blaženomu našemu Ocu,⁴³da ne bismo nikada i nikako od njega odstupile.

⁴⁴Stoga na koljenima, te prostrta dušom i tijelom, preporučujem majci svetoj Rimskoj crkvi, vrhovnomu svećeniku, i osobito gospodinu kardinalu koji bude zadužen za Red Manje braće i za nas, sve svoje sestre koje jesu i koje će doći,

⁴⁵da bi se, iz ljubavi onoga Boga,
koji je siromašan *položen u jaslice^a*,
siromašan je živio u ovome svijetu
i gol je ostao na križu

⁴⁶brinuo za njegovo *malo stado*, koje je Gospodin Otac, riječju i primjerom preblaženoga našega oca Franje, radio u svojoj svetoj Crkvi, da uvijek nasljeđuje siromaštvo i poniznost njegova ljubljennoga Sina i slavne Djevice njegove Majke,⁴⁷da obdržava sveto siromaštvo, koje smo obećale Gospodinu i preblaženomu našemu ocu Franji, i da bi se udostojao u njemu ih uvijek podupirati i sačuvati.

⁴⁸I kako je Gospodin nama dao preblaženoga našega oca Franju kao našega utemljitelja, osnivača i pomagača u službi Kristu i u onomu što smo obećale Gospodinu i blaženomu Ocu našemu,⁴⁹koji je također – dok je živio – bio brižan riječju i djelom uvijek njegovati i podupirati nas, svoju biljčicu,⁵⁰tako preporučujem i ostavljam svoje sestre, koje jesu i koje će doći, nasljedniku preblaženoga našega oca Franje i svemu Redu,⁵¹da nam budu na pomoć, da uvijek bolje napredujemo u služenju Bogu i osobito, da bolje obdržavamo presveto siromaštvo.

⁵²Ako bi se pak nekad dogodilo da spomenute sestre napuste rečeno mjesto i presele se na drugo, gore navedeni oblik siromaštva, koje smo Bogu i preblaženomu našemu ocu Franji obećale, gdje god bile, dužne su i poslije moje smrti, ništa manje, obdržavati.

---

^aLk 2,12

⁵³Ipak, neka budu uvijek brižne i razborite – kako ona koja će biti u službi, tako i druge sestre – da ne nabavljuju i ne primaju zemlje za gore rečeno mjesto, osim koliko zahtijeva krajnja nužda za vrt i uzgoj povrća. ⁵⁴Ako pak u neko vrijeme, radi dobra glasa i odvojenosti samostana, bude potrebno imati više zemlje izvan ograda vrta, neka ne dopuste da se nabavlja ili prima više nego li zahtijeva krajnja nužda. ⁵⁵I ta zemlja neka se uopće ne obrađuje i ne zasijava, nego neka uvijek ostane tvrda i neobrađena.

⁵⁶Opominjem i potičem u Gospodinu Isusu Kristu sve svoje sestre, koje jesu i koje će doći, da uvijek nastoje slijediti put svete jednostavnosti, poniznosti, siromaštva i također čestitosti sveta života, ⁵⁷kako smo od početaka našega obraćenja Kristu bile poučene od preblaženoga našega oca Franje. ⁵⁸Po tim krepostima, ne po našim zaslugama, nego po samome milosrđu i milosti darovatelja, sam je *Otc milosrđa* raširio miris dobra glasa, kako onima koje su daleko, tako onima koje su blizu. ⁵⁹I ljubeći se uzajamno Kri-stovom ljubavlju, izvana ćete djelima pokazati ljubav koju imate unutra, ⁶⁰da tim primjerom potaknute sestre uvijek rastu u ljubavi prema Bogu i uzajamnoj ljubavi.

⁶¹Molim također onu, koja će biti u službi sestara, da nastoji prednjačiti drugima više krepostima i svetim ponašanjem, nego službom, ⁶²kako bi je njezine sestre, potaknute njezinim primjerom, slušale ne samo zbog službe, nego radije iz ljubavi. ⁶³Neka bude također uvidavna i razborita prema svojim sestrama, kao dobra majka prema svojim kćerima, ⁶⁴i osobito da od milostinje, koju će im Gospodin dati, nastoji svakoj pojedinoj pribaviti po potrebi. ⁶⁵Neka bude također toliko dobrostiva i pristupačna, da joj mogu bez oklijevanja očitovati svoje potrebe ⁶⁶i k njoj se svaki čas obratiti s povjerenjem, što im se učini korisnim kako za sebe, tako i za svoje sestre.

⁶⁷Sestre pak koje su podložne, neka imaju na umu da su se radi Boga odrekle vlastite volje. ⁶⁸Zato želim da se pokoravaju svojoj majci, kako su drage volje obećale Gospodinu, ⁶⁹da njihova majka

– videći ljubav, poniznost i jedinstvo, koje uzajamno imaju – lakše nosi svaki teret, koji po službi podnosi,⁷⁰i da joj se, zbog njihova sveta života, obrati u slatkoču, što je teško i gorko.

⁷¹I jer je *tjesan put* i staza, i *uska su vrata*, po kojima se ide i ulazi u život, malo ih je koji njime hode i kroz njih ulaze^a. ⁷²I ako ima nekih, koji neko vrijeme njim hode, vrlo je malo onih koji na njemu ustraju. ⁷³A blaženi su oni kojima je dano njime *hoditi* i *ustrajati do kraja*.

⁷⁴Čuvajmo se, dakle, ako smo ušle na put Gospodnji, da zbog naše krivnje, nemara i neznanja s vremenom od njega nikako ne odstupimo, ⁷⁵da ne nanesemo nepravdu takvomu Gospodinu i njegovoj Majci Djevici, i ocu našemu blaženomu Franji, i Crkvi slavnoj, također i vojujućoj. ⁷⁶Naime, pisano je: *Prokleti koji odstupaju od tvojih zapovijedi*^b.

⁷⁷Radi toga prigibam svoja koljena pred Ocem Gospodina našeg Isusa Krista^c, da po zagovoru i zaslugama slavne Marije majke njegove i preblaženoga našega oca Franje i svih svetih,⁷⁸sam Gospodin, koji dade dobar početak, *dadne i napredak*, i da također dadne konačnu ustrajnost. Amen.

⁷⁹Ovaj spis, da bi se bolje obdržavao, vama, svojim predragim i ljubljenim sestrama, sadašnjima i budućima, ostavljam kao znak Gospodinova blagoslova i preblaženoga našega oca Franje, i blagoslova mene, vaše majke i službenice.

Završava Oporuka blažene Klare, djevice.

---

^aMt 7,12

^bPs 118,21

^cEf 3,14

BLAGOSLOV SVETE KLARE*

(Ispravljeni tekst)

Počinje blagoslov iste svete Klare njezinim sadašnjim i budućim sestrama.**

¹*U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.*

²*Blagoslovio vas Gospodin i čuva vas!*

³*Pokazao vam svoje lice i smilovao vam se!*

⁴*Okrenuo svoje lice k vama
i dao vam mir,*

mojim sestrama i kćerima, ⁵i svima drugima, koje će doći i ostati u našoj zajednici i ostalim drugima, kako sadašnjima tako budućima, koje do kraja budu ustrajale u svim drugim samostanima siromašnih gospoda.

⁶Ja, Klara, Kristova sluškinja, biljčica preblaženoga našega oca svetoga Franje, sestra i majka vaša i drugih siromašnih sestara, iako nedostojna, ⁷molim Gospodina našega Isusa Krista po njegovu milosrđu i po zagovoru presvete njegove roditelje svete Marije i svetoga Mihovila arkanđela i svih svetih Božjih anđela, i svetoga Franje, našega oca, i svih njegovih svetaca i svetica, ⁸da vam sâm nebeski Otac dade i potvrди ovaj presveti svoj blagoslov u *nebu* i na *zemlji*: ⁹na zemljii, umnožavajući vas milošću i svojim krepostima među svojim slugama i sluškinjama u svojoj vojujućoj Crkvi, ¹⁰a u nebu, uzvisujući vas i proslavljajući u svojoj pobjedničkoj Crkvi, među svojim svećima i sveticama.

¹¹Blagoslivljjam vas za svoga života i poslije svoje smrti, koliko mogu i više nego mogu, svim blagoslovima, ¹²kojima je Otac milosrđa sinove i kćeri *blagoslovio* i *blagoslovit* će *na nebu* i na

---

*BKI BLAGOSLOV SV. KLARE

**Spis potječe iz XIV. stoljeća. Znanstvenici sumnjuju da je izvoran.

zemlji,¹³i kojima su duhovni otac i majka blagoslovili i blagoslovit će svoje duhovne sinove i kćeri. Amen.

¹⁴Budite uvijek ljubiteljice Boga, svojih duša i svih svojih sestara¹⁵i budite uvijek spremne obdržavati ono što ste Bogu obećale!

¹⁶*Gospodin bio s vama* uvijek, a sada vi budite uvijek s njime! Amen.

Završava Blagoslov presvete majke naše Klare.

PRVO PISMO SVETE KLARE SVETOJ JANJI PRAŠKOJ*

¹Časnoj i presvetoj djevici, gospodi Janji, kćeri preuzvišenoga i presjajnoga kralja Češke, ²Klara, nedostojna službenica Isusa Krista i nekorisna sluškinja zatvorenih gospođa samostana Svetoga Damjana, tvoja, svugdje podanica i sluškinja, u svemu preporučujući sebe, s posebnim poštovanjem, da bi *postigla slavu* vječne sreće!

³Čuvši za veoma čestit glas o vašemu svetomu ponašanju i životu, koji je dopro, ne samo do mene, nego je raširen gotovo po sve му svijetu, veoma se *radujem i klicem u Gospodinu*. ⁴Zbog čega mogu klicati ne samo ja jedina, nego svi koji služe ili žele služiti Isusu Kristu? ⁵Razlog je ovaj: premda ste mogle, više nego ostale, uživati u gizdanju i častima i svjetovnome ugledu, da se s veoma velikom slavom zakonito vjenčate sa znamenitim carem, kako se dolikovalo vašemu i njegovu veličanstvu, ⁶sve ste to odbacile i izabrale ste svom dušom i osjećajem srca radije presveto siromaštvo i tjelesnu oskudicu, ⁷prihvativši zaručnika plemenitijega roda, Gospodina Isusa Krista, koji će vaše djevičanstvo uvijek čuvati neokaljano i neozlijedeno.

⁸Njega ljubeći, ostajete čista,
dodirujući, postajete čistija,
prihvaćajući, ostajete djevica.

⁹Njegova je moć jača, velikodušnost uzvišenija.
Njegovo lice ljepše, ljubav slađa
i sva milina otmjenija.

¹⁰U njegovu ste već zagrljaju.
i draguljima je uresio
vaše grudi,

---

*1PJ PRVO PISMO JANJI PRAŠKOJ

a na uši vam stavio
neprocjenjive bisere.

¹¹Svu vas je okružio safirima
i svjetlucavim dragim kamenjem
i okrunio *zlatnom krunom*,
zapečaćenom znakom svetosti.

¹²Dakle, sestro predraga, što više vrlo poštovana gospođo, jer ste *zaručnica i majka i sestra* Gospodina moga Isusa Krista, ¹³sjajno obilježeni stijegom nepovrediva djevičanstva i presvetoga siromaštva, ohrabrite se u svetoj službi, započetoj gorućom željom siromašnoga Propetoga, ¹⁴koji je za sve nas *podnio muku križa*, *izbavljajući nas iz vlasti kneza tmine* u kojoj smo, po prekršaju praroditeljâ, bili svezani verigama, i *pomirujući nas* s Bogom Ocem.

¹⁵O blažena Siromaština
koja, onima koji je ljube i prigrle,
nudi vječno bogastvo.

¹⁶O sveta Siromaštino,
onima koji je imaju i želes
Bog je obećao *kraljevstvo nebesko*
i sigurno se daje
vječna slava i blažen život.

¹⁷O pobožna Siromaština,
koje se Gospodin Isus Krist,
koji nebom i zemljom upravljaše i upravlja
i koji *reče*, i *sve postade*,
udostojao više nego ostalo prigriliti!

¹⁸*Lisice*, naime, reče, *imaju jame i ptice nebeske gnijezda*, a
Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio^a nego, *naslonivši glavu*,
predade duh^b.

^aMt 8,20

^bIv 19, 30

¹⁹Ako se je, dakle, toliki i takav Gospodin, došavši u djevičansku utrobu, htio pokazati prezrenim, ubogim i siromašnim u svijetu ²⁰da ljudi, koji su bili vrlo siromašni i ubogi, podnoseći preveliku oskudicu nebeske hrane, u njemu postaju *bogati* posjedujući kraljevstvo nebesko, ²¹*kličite* i vi mnogo i *veselite se*, napunjeni golemim duhovnim veseljem i radošću, ²²jer kad se vama svidio više prezir svijeta nego časti, siromaštvo više nego vremenito bogatstvo, i *blago radije u nebu* pohraniti nego u zemlji, ²³*gdje ni* rđa ne uništava, *niti moljac izjeda, i lopovi ne prokopavaju niti kradu, vaša je nagrada obilna u nebu*^a. ²⁴I dostoјno ste zaslужili, *sestro*, da se nazivate *zaručnicom i majkom* Sina svevišnjega Oca i slavne Djevice.

²⁵Čvrsto, naime, vjerujem da ste vi znale, da *kraljevstvo nebesko* Gospodin obećava i daruje samo *siromasima*, jer kad se ljubi vremenita stvar, gubi se plod ljubavi; ²⁶*znali ste da se Bogu i bogatstu* ne može služiti, jer ili se jednoga ljubi, a drugoga se mrzi, ili se jednomu služi, a drugoga prezire^b, ²⁷i da se obučen ne može boriti s golim, jer će brzo biti bačen na zemlju, jer ga ima zašto uhvatiti, i da je slavno ostati u svijetu i ondje vladati s Kristom, ²⁸i da će deva prije proći kroz *iglene usice*, nego *bogataš* ući u nebesko *kraljevstvo*^c. ²⁹Stoga ste odbacili odjeću, to jest vremenito bogatstvo, da ne možete nikako podleći u borbi, da možete ući tjesnim *putem* i kroz *uska vrata* u kraljevstvo nebesko.

³⁰Velika je, doista, i hvale vrijedna zamjena:
ostaviti vremenito za vječno,
zaslužiti nebeska dobra za zemaljska,
primiti stoput više za jedno
i *posjedovati* vječni blaženi život.

---

^aMt 6,20

^bMt 6,24

^cMt 19,24

³¹Stoga sam smatrala da, koliko mogu, vašu visost i svetost vruće zamoliti poniznim molbama u *Kristovu srcu* – koliko hoćete da budete utvrđene u njegovu svetomu služenju, ³²rastući iz dobra u bolje, *iz kreposti u kreposti* – da se onaj, kojemu svom željom duha služite, udostoji podijeliti vam željenu nagradu.

³³Također vas zaklinjem u Gospodinu, koliko mogu, da mene, vašu sluškinju – iako *nekorisnu* – i ostale sestre, nama odane, koje borave sa mnom u samostanu, preporučujete u *svojim* presvetim *molitvama*, ³⁴da njima poduprte možemo zaslužiti milosrđe Isusa Krista, kako bismo zajedno s vama zaslužile uživati u vječnom gledanju.

³⁵Ostajte zdravo u Gospodinu i *molite za* mene!

DRUGO PISMO SVETE KLARE SVETOJ JANJI***

¹Kćeri *Kralja kraljeva*, službenici *Gospodara gospodarâ*, za-ručnici predostojnoj Isusa Krista i zato veoma plemenitoj kraljici, gospodi Janji,²Klara, *beskorisna* i nedostojna sluškinja siromašnih gospoda, pozdrav i želja da uvijek živi u uzvišenome siromaštvu!

³Zahvaljujem Darovatelju milosti, od kojega vjerujemo da do-lazi *svako izvrsno davanje i svaki savršen dar*, što te je uresio toli-kim naslovima kreposti i rasvijetlio znakovima tolike savršenosti,⁴da – pošto si postala revnom nasljedovateljicom *savršenoga Oca* – zaslужiš postati savršenom, da njegove *oči* ne bi na tebi *vidjele* nešto *nesavršeno*.

⁵To je ona savršenost, kojom će te sebi sâm Kralj združiti u nebeskoj odaji, gdje sjedi slavan na zvjezdanomu prijestolju,⁶bu-dući da si malo cijenila vrhunce zemaljskoga kraljevstva i ponude carskoga braka malo dostojarne,⁷postala si takmacem presvetoga siromaštva u duhu velike poniznosti i žarke ljubavi, prionula uz *stope* onoga s kojim si se zaslужila vjenčati.

⁸Budući da znam da si krepostima ispunjena, štedeći na riječi-ma, ne želim ni ja tebe opterećivati suvišnim riječima,⁹iako se tebi ne čini suvišnim od onoga od čega bi ti mogla doći neka utjeha.

¹⁰Ali jer je jedno potrebno, samo to žarko zazivam i potičem za ljubav onoga, kojemu si se prikazala za *svetu* i ugodnu *žrtvu*,¹¹da – sjećajući se svoje odluke kao druga Rahela, neprestano gledajući svoj početak –

zadržiš, što imaš,
učiniš, što činiš i da *ne popustiš*,

---

*2PJ DRUGO PISMO JANJI PRAŠKOJ

**Pismo je pisano prije 11. svibnja 1238.

¹²nego da hitrim trkom, laka koraka,
nesputanim nogama
– da ni tvoji koraci ne hvataju prašine –

¹³radujući se sigurna i hitra
po stazi blaženstva oprezno koračaš,

¹⁴nikomu ne vjerujući, ni na što ne pristajući,
što bi te moglo odvratiti od ove nakane,
što bi ti moglo na put *staviti spoticaj*,
da u onomu savršenstvu,
kojim te Duh Gospodinov pozvao,
uzvratiš svoje zavjete Svevišnjemu.

¹⁵A u tomu, da što sigurnije stupaš *putem* Gospodinovih *zapovijedi*, slijedi savjet časnoga našega oca brata Ilike, generala. ¹⁶To stavi ispred savjeta drugih te ga smatraj dražim od svakoga dara.

¹⁷Ako bi ti tko govorio drukčije,
savjetovao drukčije,
što bi priječilo tvoje savršenstvo,
što bi se činilo da je protivno božanskomu pozivu,
mada moraš to poštivati,
ipak nemoj slijediti njegova savjeta,

¹⁸nego, siromašna djevice,
prigriši Krista siromašnoga!

¹⁹Gledaj onoga, koji je za tebe postao prezrenim i slijedi ga, postavši za njega u ovomu svijetu prezrena. ²⁰U želji da ga naslijeduješ gledaj, promišljaj, kontemplativno motri, o plemenita kraljice, svoga Zaručnika, *najljepšega od ljudskih sinova*, koji je za tvoje spasenje postao od svih najneuglednijim, prezrenim, izudaranim i po svemu tijelu mnogostruko *bičevanim* – gdje umire u mukama na križu.

²¹Ako s njim trpiš,
s njim ćeš kraljevati,

ako s njim budeš suosjećala, s njime ćeš se radovati,
ako na križu tjeskobe s njim *budeš umrla*,
s njime ćeš *u sjaju svetaca* nebeske stanove posjedovati,
²²i tvoje će *ime* biti zapisano u *knjizi života*,
i bit će slavno među ljudima.

²³Poradi toga ćeš zauvijek, i u vijeće vjekova, imati udjela u
slavi kraljevstva nebeskoga u zamjenu za zemaljsko i prolazno,
u vječnim dobrima u zamjenu za propadljiva, i živjet ćeš u vijeće
vjekova.

²⁴Ostaj zdravo, predraga sestro i gospođo, poradi Gospodina,
svoga zaručnika. ²⁵I mene s mojim sestrama, koje se radujemo
dobrima Gospodinovim koje po svojoj milosti u tebi čini, nastoj
preporučivati Gospodinu u svojim pobožnim molitvama. ²⁶I svo-
jim nas sestrama osobito preporuči.

TREĆE PISMO SVETE KLARE SVETOJ JANJI PRAŠKOJ*

¹Svojoj, u Kristu veoma poštovanoj gospođi i nada sve smrtnike ljubljenoj, sestri Janji, sestri svijetloga Češkoga kralja, ali već *sestri i zaručnici* najuzvišenijega Kralja nebeskoga, ²Klara, veoma ponizna i nedostojna službenica i služavka siromašnih gospoda, želi radosti spasenja u *Začetniku spasenja* i što god se bolje može zaželjeti.

³Doznajem o tvojemu zdravlju, sretnome stanju, obilnim uspjesima kojima snažno napreduješ na započetomu putu da postigneš *nebesku nagradu*, i puna sam tolikoga veselja ⁴i toliko sam oduševljena u Gospodinu, koliko više znam i smatram, da ti čudesno nadopunjueš manjkavosti, kako u meni tako i u ostalim sestrama, u nasljedovanju stopa siromašnoga i poniznoga Isusa.

⁵Doista se mogu radovati, i nitko me ne može otrgnuti od tolike radosti, ⁶jer već *imam* za čim sam pod nebom *čeznula*. Vidim tebe da si, potpomognuta divnom povlasticom mudrosti iz usta samoga Boga, strašno i neočekivano porazila lukavstva prepredenoga neprijatelja i oholost, upropastiteljicu ljudske naravi i ispraznost koja zaluduje ljudska srca, ⁷i da si zagrljajem siromaštva zagrlila neusporedivo *blago skriveno u njivi* svijeta i ljudskih srdaca koje se, od onoga koji je sve *iz ništa stvorio*, kupuje poniznošću i kreplošću vjere; ⁸i, da se poslužim riječima samoga Apostola, smatram te *suradnicom* samoga Boga i podržavateljicom klonulih udova njegova neizrecivoga tijela.

⁹Tko će, dakle, reći da se ne radujem tolikim divnim radostima? ¹⁰I ti se, predraga, *neprestano* raduj u *Gospodinu*, ¹¹i neka te ne obuzme gorčina i magla, o u Kristu ljubljena gospođo, *radosti* anđela i *kruno* sestara. ¹²Stavi svoj duh u ogledalo vječnosti, stavi

---

*TREĆE PISMO JANJI PRAŠKOJ 3PJ

dušu svoju u *sjaj slave*,¹³ stavi srce svoje u *lik božanske biti* i kontemplacijom svu sebe *preobrazi u sliku* njegova božanstva,¹⁴ da i sama osjetiš, što osjećaju prijatelji kušajući *skrovitu slatkoću*, koju je sâm Bog od početaka pridržao svojim ljubiteljima.¹⁵ I posve ostavivši sve, što u ovome varljivome nemirnome svijetu sputava svoje slijepo ljubitelje, potpuno ljubi onoga koji je sebe svega predao za tvoju ljubav,¹⁶ čijoj se ljepoti dive sunce i mjesec, čijim nagradama i njihovoj dragocjenosti i *veličini nema kraja*;¹⁷ onoga, velim, Sina Svevišnjega koga je rodila Djevica i poslije čijega poroda djevicom ostade.¹⁸ Prianjaj uz njegovu preslatku Majku, koja je rodila takvoga Sina koga *nebesa ne mogu obuhvatiti*,¹⁹ pa ipak ona ga je u maloj čeliji svete utrobe obuhvatila i u djevičanskomu krilu nosila.

²⁰Tko se ne bi zgrozio nad zasjedama ljudskoga neprijatelja, koji po raskoši prolaznih stvari i po varljivoj slavi smišlja, da uništi ono što je veće od neba?!²¹Evo, već je jasno, da je duša vjerna čovjeka – najdostojnija od svih stvorenja – po milosti Božjoj veća od neba,²² budući da *nebesa* s ostalim stvorovima *ne mogu obuhvatiti* Stvoritelja, a sama vjerna duša ipak je njegov *stan* i sjedište, i to samo po ljubavi koje nemaju bezbožnici,²³ kako Istina kaže: *Tko mene ljubi, ljubit će ga moj Otac i ja ču ga ljubiti, i k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti*^a.

²⁴Kako ga je, dakle, slavna Djevica djevicâ nosila tjelesno,²⁵ tako ga i ti, bez ikakve sumnje, *slijedeći njezine stope*, osobito poniznost i siromaštvo, možeš duhovno nositi.²⁶ Obuhvatit ćeš onoga, koji tebe i sve *obuhvaća*, posjedovat ćeš ono, što će tebe jače posjedovati nego ostale posjede raspadljivoga svijeta.²⁷ U tome se neki kraljevi i kraljice svijeta varaju,²⁸ *makar se njihova oholost dizala do neba i glava im dirala oblake, na kraju propadaju kao smetlište*.

---

^aIv 14, 23

²⁹O onome, što si me zadužila da ti objasnim, ³⁰to jest koje bi bile svetkovine na koje nas je veoma slavni naš otac, sveti Franjo – kako mislim da si tako prosudila – posebice upozorio, da ih na osobit način svetkujemo uzimajući raznovrsna jela, smatram da tvojoj ljubavi treba odgovoriti. ³¹Neka, dakle, zna tvoja razboritost da – izuzevši slabe i bolesne, za koje nas je potaknuo i zapovjedio nam da ih s velikom obazrivošću hranimo bilo kojom hranom – ³²nijedna od nas zdravih i krepkih, kako običnim danima tako i blagdanima, ne može uzimati drugu hranu osim samo korizmenu. Postiti nam je svaki dan, ³³osim nedjeljama i na dan Rođenja Gospodinova, kad bi trebalo jesti dva puta na dan. ³⁴Također četvrtkom u drugo vrijeme na volju je svakoj, tj. da ona, koja ne će, nije dužna postiti. ³⁵Mi pak zdrave postimo svakim danom, osim nedjeljama i na Božić.

³⁶Ali svakoga Uskrsa, kako kaže spis blaženoga Franje, i na blagdane svete Marije i svetih apostola nismo dužne postiti, osim ako ti blagdani padnu u petak; ³⁷i, kako je prije rečeno, mi koje smo zdrave i krepke uvijek jedemo korizmeno jelo.

³⁸Ali jer naše *tijelo nije mjedeno tijelo, niti je naša snaga snaga kamena*, ³⁹štoviše krhke smo i sklone na sve tjelesne slabosti, ⁴⁰molim te i u Gospodinu tražim, da se mudro i razborito, predraga, ustežeš od neke nerazborite i nemoguće i stroge uzdržljivosti, kojom si – kako sam doznala – krenula, ⁴¹da živeći životom slaviš Gospodina, da se *razborito pokoravaš* Gospodinu i svoju mu žrtvu uvijek, *solju začinjenu*, prikazuješ.

⁴²Ostaj zauvijek zdravo u Gospodinu, kako želim da i ja budem zdravo, i mene tako i moje sestre preporuči u svojim svetim molitvama!

ČETVRTO PISMO SVETE KLARE SVETOJ JANJI PRAŠKOJ*

¹Onoj koja je polovica moje duše i jedinstvena škrinja srdačne ljubavi, svijetloj kraljici, zaručnici vječnoga Kralja Jaganjca, gospodi Janji, svojoj predragoj majci i kćeri, među svim drugima izuzetnoj, ²Klara, nedostojna službenica Kristova i *nekorisna* sluškinja ostalih njegovih službenicâ koje borave u samostanu Svetoga Damjana u Asizu, šalje pozdrav i želi, ³da s ostalim presvetim djevicama *pjeva* pred prijestoljem Božjim i Jaganjčevim *pjesmu novu* i da *slijedi Jaganjca, kamogod ide!*

⁴O majko i kćeri, zaručnice Kralja svih vjekova, ne čudi se ako ti nisam pisala često, kako i moja i tvoja duša jednakо želi i nekako žudi, ⁵i nikako ne misli, da žar ljubavi prema tebi slabije gori. ⁶Evo uzroka: Nisam imala dovoljno glasnika i smetale su me očite pogibli na putu. ⁷Sada pak kad pišem tvojoj ljubavi, radujem se i kličem ti *vesela duha*, zaručnice Kristova, ⁸jer kao druga presveta djevica –sveta Janja – *neoklanomu Jaganjcu, koji oduzima grijehe svijeta*, divno zaručena, slobodna od svih ispravnosti ovoga svijeta.

⁹Doista blažena,

kojoj je dano da uživa na ovoj svetoj gozbi,
da svim srcem pristaje uz onoga,

¹⁰čijoj se ljepoti
neprestano dive
sve blažene čete nebeske,

¹¹čija ljubav prožima,
čije motrenje obuzima,
čija dobrostivost okrjepljuje,
¹²čija ljupkost do vrha napunja,
čiji spomen nježno rasvjetljuje,

---

*4PJ ČETVRTO PISMO JANJI PRAŠKOJ

¹³čijim mirisom mrtvi oživljuju,
kojega slavno gledanje čini blaženima
sve građane nebeskoga Jeruzalema,
¹⁴koji je *sjaj* vječne *slave*,
odsjaj je vječne *svjetlosti*
i ogledalo bez ljage.

¹⁵Svakoga dana motri to ogledalo, o kraljice, *zaručnice* Isusa Krista, i u njemu neprestano ogledaj svoje lice, ¹⁶da tako svu sebe, iznutra i izvana, uresiš zaognutu i *okruženu ljepotom*, ¹⁷cvjetovima svih kreposti i odjećom jednakom ukrašena, kako dolikuje kćeri i zaručnici predragoj vrhovnoga Kralja. ¹⁸U tome ogledalu odsijeva blažena Siromaština, sveta Poniznost i neizreciva Ljubav, kako možeš, s milošću Božjom, motriti u cijelome ogledalu.

¹⁹Motri, kažem, siromaštvo na početku ovoga ogledala, koje je, naime, stavljeno *u jaslice* i *povijeno u pelene*. ²⁰O čudesna Poniznosti, o zapanjujuća Siromaštino! ²¹Kralj anđela, *Gospodar neba i zemlje* položen je u jasle. ²²Usred ogledala motri poniznost, ili barem blaženo siromaštvo, bezbrojne napore i muke, koje je podnio za otkupljenje ljudskoga roda. ²³A na kraju toga ogledala motri neizrecivu ljubav, kojom je htio na drvu križa trpjeti i na njemu umrijeti najsramotnjom smrću.

²⁴Stoga je samo ogledalo, stavljeno na drvo križa, opominjalo prolaznike, što treba promatrati govoreći: ²⁵*O vi svi, koji putem prolazite, pogledajte i vidite, postoji li bol, kao moja bol!* ²⁶Odgovorimo, kaže, onomu koji više i jauče jednim glasom, jednim duhom: *Držah ga dobro u pameti, i u meni klonu moja duša*^b. ²⁷Dakle, ovim se, o kraljice Kralja nebeskoga, neprestano sve više raspaljuj žarom ljubavi!

²⁸K tomu, motreći neizrecive slasti, bogatstvo i vječne časti ²⁹i uzdišući od prevelike želje srca i ljubavi, viči mu:

^aTuž 1,12

^bTuž 3,20

³⁰Povuci me za sobom,
trčat ćemo u mirisu tvojih pomasti^a,
nebeski Zaručniče!

³¹Trčat ću, ne ću prestati,
dok me ne uvedeš u vinogradarsku klijet^b,
³²dok tvoja ljevica ne bude pod mojom glavom
i desnica me sretnu zagrli,
i dok me ne poljubiš preslatkim poljupcem svojih usta^c.

³³Uronjena u to motrenje, sjeti se svoje siromašne majke, ³⁴zna-jući da sam dragi spomen na te neizbrisivo upisala na ploče srca svoga, jer si mi od svih draža.

³⁵Što još? Neka u ljubavi šuti tvoj jezik, da tako kažem, i neka govori jezik duha. ³⁶O kćeri blagoslovljena, jer ljubav, koju imam prema tebi, nikako ne bi mogao potpunije izraziti tjelesni jezik, to naime velim, što sam dijelom napisala. ³⁷Molim, primi blago i po-božno, videći u tome barem materinsko čuvstvo, kojim sam svakoga dana obuzeta prema tebi i prema tvojim kćerima, kojima veoma preporuči mene i moje u Kristu kćeri. ³⁸A ove moje kćeri, a osobito razborita djevica Janja, naša sestra, tebi se i tvojim kćerima, koliko mogu, preporučuju u Gospodinu.

³⁹Budi zdravo, predraga kćeri, sa svojim kćerima, sve do prijestolja slave Velikoga Boga i zagovarajte nas!

⁴⁰Ovim pismom, koliko god mogu, preporučujem tvojoj ljubavi donosioce ovoga pisma: predragoga našega brata Amata, dragoga Bogu i ljudima, i brata Bonaguru. Amen.

---

^aPj 1,2

^bPj 2,4

^cPj 1,1

PISMO ERMENTRUDI***

¹Ermentrudi, predragoj sestri, Klara Asiška, ponizna sluškinja Isusa Krista, pozdrav i mir!

²Doznaš sam, predraga sestro, da si – potpomognuta milošću Božjom – sretno pobjegla od blaga svijeta. ³Stoga se veselim i čestitam ti, te se ponovno radujem što sa svojim kćerima odvažno stupaš stazama kreposti.

⁴Predraga, budi vjerna onomu,
kojemu si se obećala do smrti!
On će te, naime, *okruniti lovorum života.*

⁵Ovdje je kratkotrajan naš *trud*,
ali *nagrada* je vječna.
Neka te ne smuti buka *svijeta*,
koji nestaje poput sjene!

⁶Neka te ne zalude isprazne utvare varljivoga svijeta;
začepi uši od zvižduka pakla,
i budi jaka i savladaj njegove napasti!

⁷Rado podnosi protivštine,
a neka te ne uzohole sretni uspjesi.
To, naime, žarko traži vjeru, a ono je tjera.

⁸Što si *Bogu obećala*, vjerno *uzvrati*
i on će te nagraditi.

⁹O predraga, gledaj gore na nebo,
koje nas zove.

---

*PISMO ERMENTRUDI PE

**Pismo je pripisano sv. Klari, ali nije izvorno. Ermentruda iz Kölna, 1240. godine, napusti domovinu i ode na dugo hodočašće. U gradu Bruges zatvorio se u samotište. Čuvši za Klaru iz Asiza, odluči postati klarisom.

*Uzmi križ i slijedi Krista,
koji ide ispred nas.*

¹⁰Naime, nakon raznih i *mnogih nevolja*
po njemu ćemo *ući u njegovu slavu*.

¹¹*Svim srcem ljubi Boga i Isusa, Sina njegova
za nas grješnike razapeta!*
Neka iz tvoje pameti nikada ne nestane
sjećanje na njega!

¹²Nastoj neprestano razmatrati tajne križa
i boli *Majke koja стоји под криžем*!

¹³*Moli i bdij uvijek!*

¹⁴*Djelo, koje si dobro počela, neprestano usavršuj!*
Službu, koju si preuzela,
ispunjaj u svetomu siromaštvu
i iskrenoj poniznosti!

¹⁵*Ne plaši se, kćeri!*

*Vjeran je Bog u svim svojim riječima
i svet u svim svojim djelima^a.*

Blagoslov će svoj
izliti na tebe i na tvoje kćeri

¹⁶i bit će pomoćnikom vašim i najboljim tješiteljem.
Otkupitelj je naš i vječna nagrada.

¹⁷*Molimo Boga uzajamno jedna za drugu,*
*tako ćemo, naime, noseći *breme jedna druge*,*
lako ispuniti zakon Kristov.

Amen.

---

^aPs 144, 13

DODATAK

PJESMA “ČUJTE, SIROMAŠICE”*

Blaženi je Franjo napisao ove riječi pučkim govorom. One u rukopisu stoje neposredno iza Pjesme brata sunca, a Franjo ih je uputio sv. Klari i njezinim sestrama. Ovaj ulomak na latinskom jeziku, koji ovdje prevodimo, potječe iz početka XIV. st., a drugi na talijanskom jeziku potječe iz početka XVI. st.

¹Počujte, siromašice, od Gospodina pozvane,
koje se s mnogih strana i pokrajina sabraste.

²Uvijek u istini živite,
da biste u posluku umrle.

³Ne obazirite se na život vani,
jer je bolji onaj u duhu!

⁴Ja vas velikom ljubavlju molim,
da imate obazrivosti s milostinjom,
koju vam Gospodin dariva.

⁵One koje su pritisnute bolešću,
one koje se za njih trude,
sve to mirno podnosite,
da vam se taj trud učini dragocjenim,

⁶jer će svaka s djevicom Marijom
u nebu biti okrunjena za kraljicu.

---

*PJESMA “ČUJTE, SIROMAŠICE” PjČ

PISMO VJERNICIMA*

Prvo izdanje

U ime Gospodinovo.

Ovo su riječi života i spasenja. Ako ih netko bude čitao i izvršio, naći će život i primit će spasenje od Gospodina.

1. O onima koji čine pokoru

¹Svi koji Gospodina ljube svim srcem, svom dušom i svim umom, svom snagom, a svoje bližnje kao same sebe, ²i mrze svoje tijelo s manama i grijesima, ³i primaju tijelo i krv našega Gospodina Isusa Krista te čine plodove dostoje pokore. ⁵O kako su blaženi i blagoslovljeni oni i one, dok to čine i u tome ustraju, ⁶jer će nad njima otpočinuti Duh Gospodinov i u njima će se nastaniti i boraviti, ⁷i oni su sinovi Oca nebeskoga čija djela čine, i oni su zaručnici, braća i majke našega Gospodina Isusa Krista. ⁸Zaručnici smo kad se po Duhu Svetome vjerna duša ujedinjuje s našim Gospodinom Isusom Kristom. ⁹Braća smo mu kad vršimo volju Oca, koji je na nebesima. ¹⁰Majke smo, kad ga nosimo u srcu i u našemu tijelu po božanskoj ljubavi, po čistoj i iskrenoj savjesti. Rađamo ga po svetome djelovanju, koje drugima kao primjer treba svijetliti.

¹¹O kako je slavno, sveto i veliko
imati na nebu Oca!

¹²O kako je sveto,
presjajno, lijepo i divno
imati takva Zaručnika!

¹³O kako je sveto, kako li ugodno,
blagohotno, ponizno, miroljubivo,
slatko, milo

---

*1PV PISMO VJERNICIMA

i iznad svega poželjno,
imati takva Brata i takva Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
koji je dao život za svoje ovce,

i Ocu se molio govoreći: ¹⁴*Oče sveti, očuvaj u svojemu imenu one koje si mi dao u svijetu. Tvoji su bili i meni si ih dao.* ¹⁵*I riječi, koje si mi dao, dao sam njima, i oni su ih primili i doista su povjerivali, da sam od tebe izišao, i spoznali su, da si me ti poslao.* ¹⁶*Za njih molim, a ne za svijet.* ¹⁷*Blagoslovi ih i posveti, i ja sebe posvećujem za njih.* ¹⁸*Ne molim samo za njih, nego i za one, koji će na njihovu riječ povjerovati u mene, da budu posvećeni u jedno, kao što smo mi.* ¹⁹*I hoću, Oče, da oni sa mnom budu, gdje sam i ja, da vide moj sjaj u tvojemu kraljevstvu.*^a Amen.

2. O onima koji ne čine pokoru

¹A svi oni i one koji ne čine pokoru, ²i ne primaju tijelo i krv našega Gospodina Isusa Krista, ³i čine mane i grijeha, i koji hode za zlom požudom i zlim željama svojega tijela, ⁴i ne opslužuju ono što su Gospodinu obećali, ⁵i tjelesno služe svijetu *putenim željama i svjetovnim brigama* i zabrinutošću za ovaj život, ⁶sputani su od davla, čija su djeca i čija *djela čine*, ⁷slijepi su, jer ne vide istinito svjetlo, Gospodina našega Isusa Krista. ⁸Oni nemaju duhovne mudrosti, jer nemaju Sina Božjega, koji je prava *mudrost Očeva*. ⁹O njima se kaže: *Njihova je mudrost progutana, i Prokleti koji odstupaju od tvojih zapovjedi*^b. ¹⁰Vide i priznaju, znadu i čine zlo i svjesno gube duše. ¹¹Gledajte, o slijepci, zavarani ste od svojih neprijatelja: od *tijela, svijeta i davla*. Tijelu je, naime, slatko griešiti, a gorko je služiti Bogu, ¹²jer sve mane i svi griesi *izlaze i izviru iz ljudskoga srca*, kako kaže Gospodin u Evandelju. ¹³I nemate ništa u ovome ni u budućemu vijeku. ¹⁴I mislite zadugo posjedovati ispravnosti ovoga vijeka, ali ste prevareni, jer će doći dan i čas o kojima

^aIv 17, 8-19; Mt 20,21

^bPs 118, 21

ne razmišljate, ne znate i ne slutite. Slabi tijelo, smrt se približava i tako se umire gorkom smrću.¹⁵I gdje god, kad god, kako god čovjek umire u tešku grijehu bez pokore i zadovoljštine, ako može zadovoljiti i ne zadovolji, davao grabi njegovu dušu iz njegova tijela s tolikom tjeskobom i patnjom, što nitko ne može znati, osim onoga koji to trpi.¹⁶I od njih se oduzima sve blago i vlast, *znanje i mudrost*, što su mislili da posjeduju.¹⁷I rodbini i priateljima ostavljaju i oni odnose i dijele njihovo imanje, te nakon toga govore: Prokleta bila njegova duša, jer je mogao nama dati više i više stecći nego što je stekao.¹⁸Tijelo pojedu crvi i tako izgube i tijelo i dušu u tome kratkome vijeku i odlaze *u pakao*, gdje će biti *mučeni* bez kraja.¹⁹U ljubavi, koja je Bog, molimo sve one do kojih dođe ovo pismo, da dobrohotno i s božanskom ljubavlju prihvate ove miomirisne riječi našega Gospodina Isusa Krista.²⁰I koji ne umiju čitati, neka se pobrinu da im se često čitaju,²¹i neka ih u sebe svetim dje-lovanjem zadrže do kraja, jer su *duh i život*.²²I tko to ne bude činio, morat će na dan suda dati račun pred sudištem našega Gospodina Isusa Krista.

ULOMCI IZ NEPOTVRĐENOOGA PRAVILA*

1. (Uломци uzeti iz Wortcherskoga kodeksa Q 27)

¹Pazimo svi, braćo, što kaže Gospodin: *Ljubite svoje neprijatelje i činite dobro onima koji vas mrze*, jer je naš Gospodin Isus Krist, čije stope moramo slijediti, nazvao prijeteljem svoga izdajicu i dragovoljno se predao onima koji će ga razapeti. ²Prema tome, naši su prijatelji svi koji nam nepravedno nanose nevolje, tjeskobe, sramote, bolove, muke, mučeništvo i smrt. Njih treba mnogo ljubiti jer, po tomu što nam čine, imamo vječni život. ³I trampimo svoje tijelo razapinjući ga s manama, požudama i grijesima, jer živeći tjelesno, ono od nas hoće odnijeti ljubav prema Kristu i život vječni, a sama sebe s dušom baciti u pakao. ⁴Budući da smo po svome grijehu postali smrdljivi, protivni dobru, na zlo brzi i voljni pristati; ⁵kako naime, kaže Gospodin: *Iz srca nastaju i izlaze zle misli* i ostalo...

⁶Ali pošto smo pak napustili svijet, nemamo ništa drugo činiti osim brižno slijediti volju Božju i njemu se sviđati. ⁷Čuvajmo se veoma, da ne budemo zemlja pokraj puta, kamenita ili puna trnja, kako Gospodin kaže u Evandelju: *Sjeme je riječ Božja*. Koje je *palo pokraj puta, pogaženo je...* do (teksta): ⁸*plod donose u strpljivosti*^a.

⁹Zato, braćo, kako kaže Gospodin: *Ostavimo mrtve... svoje* ¹⁰i jako se čuvajmo zlobe i preprednosti sotone, koji ne želi da čovjek svoje sposobnosti i svoje srce usmjeruje prema Gospodinu Bogu. ¹¹I obilazeći, pod izlikom kakve nagrade ili pomoći, želi ugrabiti čovjekovo srce i *ugušiti riječ* i zapovijedi Gospodinove iz pameti, i nastaniti se u srce čovjeka i zaslijepiti ga svjetovnim poslovima

---

^aLk 8, 11-15

i brigama, kako kaže Gospodin: ¹²*Kad nečisti duh... do (teksta):*

¹³*Posljednje stanje toga čovjeka bude gore nego prije.*

¹⁴Stoga se, braćo, svi jako čuvajmo da, pod izlikom nekoga posla ili nagrade ili pomoći, ne bismo izgubili ili odvratili svoj duh i srce od Gospodina. ¹⁵Nego, u *ljubavi koja je Bog*, molim svu braću, kako provincijale tako i druge, neka učine da – odstranivši svaku prepreku i zapostavivši svaku zabrinutost i užurbanost – kako mogu, ljube, služe i klanjaju se Gospodinu Bogu čistim srcem i čistim duhom, što on traži iznad svega. ¹⁶I uvijek *pripremajmo stan i obitavalište njemu*, koji je svemogući Gospodin Bog *Otac i Sin i Duh Sveti*, koji je rekao: *I tako bdijte i molite u svako doba, da do-stojni budete izbjegći svako zlo, koje će nadoći, i stajati pred Sinom Čovjećim^a, i kad ustanete da molite, recite: Oče naš^b.* ¹⁷I klanjajmo se njemu čistim srcem, jer treba moliti uvijek i ne prestati, jer i *Otac traži takve klanjatelje.* ¹⁸*Bog je duh i oni, koji mu se klanjaju, treba da mu se klanjaju u duhu i istini.* ¹⁹I utecimo se njemu, *pasti-ru i čuvaru naših duša*, koji kaže: *Ja sam pastir dobri...* do (teksta): *dušu svoju polažem za svoje ovce^c.* ²⁰Svi ste vi braća i nikoga na zemlji nemojte zvati ocem itd. ²¹*Ne zovite se učiteljima*, itd. ²²*Ako ostanete u meni i riječi moje u vama, što god hoćete pitajte i bit će vam^d.* ²³*Gdje god su dvojica ili trojica sabrana u moje ime^e!* itd. ²⁴*Evo, ja sam s vama u sve dane^f,* itd. ²⁵*Riječi, koje sam vam govo-rio, duh su i život.* ²⁶*Ja sam put, istina i život.*

²⁷Dakle, držimo riječi, nauk, život i sveto Evandjele Gospodina našega Isusa Krista, koji se je udostojao za nas moliti Oca i očito-vati nam njegovo ime, govoreći: *Oče, očitovao sam tvoje ime ljudima,* itd. do (teksta): ²⁸*Oče, koje si mi dao, hoću da i oni budu sa mnom, gdje sam ja, da vide moj sjaj u tvojemu kraljevstvu^g.*

²⁹Slava *Ocu i Sinu i Duhu Svetomu*, kako bijaše na početku, tako i sada i vazda i u vijeke vjekova. Amen.

---

^aLk 21, 36

^bMk 11, 25

^cIv 10, 15

^dIv 15, 7

^eMt 18, 20

^fMt 28, 20

^gMt 20, 21

³⁰I neka braća pokažu siromasima dobrohotnost, koju imaju jedan prema drugome, kako kaže Apostol: *Ne ljubimo riječju ni jezikom*, itd.

³¹Sva braća, gdje god se nalazila, neka se čuvaju zla pogleda i susreta sa ženama, i neka se nijedan sam s njima ne savjetuje.

³²Niže: I osobito držimo sebe i sve svoje udove čistima, jer Gospodin kaže: *Svaki koji s požudom gleda ženu*,^a itd.

³³Kad braća idu po svijetu, neka *na put* ne nose *ništa: ni kese, ni torbe, ni kruha, ni novca, ni štapa, ni obuće*.

³⁴Dalje: [Neka se ne opiru zlu nego, tko njih udari po jednomu obrazu, neka mu pruže] i drugi. ³⁵[I tko im odnese ogrtač, neka mu ne krate ni haljine]. I tko [od njih uzme] što je njihovo, neka ne traže natrag.

³⁶[Braća, koja s] dopuštenjem svoga provincijala idu među inovjerne, na dva načina [mogu] s njima duhovno postupati. ³⁷Je-dan je, da se ne svađaju niti prepiru, nego neka radi Boga budu podložni svakomu ljudskom stvorenju. ³⁸Drugi je, kad vide da se to Bogu sviđa, neka navješćuju riječ Božju, da vjeruju u Boga Oca svemogućega i Sina i Duha Svetoga.

³⁹Niže: I sva braća, gdje god bila, neka imaju na umu da su se darovali i da su sebe i svoja tjelesa predali Gospodinu Isusu Kristu. ⁴⁰I iz ljubavi prema njemu trebaju podnositi progonstvo i smrt, kako od neprijatelja vidljivih, tako i od nevidljivih, itd.

⁴¹Niže: Sva braća neka ponašanjem propovijedaju. ⁴²Nijedan provincijal ili propovjednik neka sebi ne prisvaja službu provincijala ili službu propovijedanja nego, u koji god mu čas bude na-loženo, neka napusti svoju službu. ⁴³Stoga, u ljubavi koja je Bog, vruće molim svu svoju braću propovjednike, molitelje, radnike, kako klerike tako i laike, da se nastoje u svemu poniziti, ⁴⁴da se ne hvale niti u sebi uživaju, niti da se iznutra poradi dobrih riječi i djela uznose, čak ni radi kakva dobra, koje Bog u njima i po njima

---

^aMt 5, 28

katkad govori ili čini i izvršuje, po onome što kaže Gospodin: *Ipak, ne radujte se toliko tomu što vam se duhovi pokoravaju^a*, itd.

⁴⁵I čvrsto znajmo da nam pripadaju samo mane i grijesi. ⁴⁶I više se treba radovati kad upadnemo u *različite kušnje* i kad, radi života vječnoga, budemo podnosili u ovome svijetu svakakve tjeskobe i patnje duše i tijela.

⁴⁷Svi se braćo, dakle, čuvajmo oholosti i isprazne slave! Veoma se pazimo mudrosti ovoga svijeta i razboritosti tijela. ⁴⁸Naime, duh tijela želi i veoma nastoji imati riječ, ali se malo trudi oko djelovanja. ⁴⁹I ne traži bogoljubnost i svetost duha, nego hoće i želi bogoljubnost i svetost, koje se izvana pokazuju ljudima. ⁵⁰I to su oni, o kojima kaže Gospodin: *Doista kažem vam, primili su svoju plaču.* ⁵¹Duh Gospodinov pak hoće trapljenje i da tijelo bude prezreno, bez cijene i zapostavljeno i pogrdjivano. ⁵²I teži za poniznošću i strpljivošću, za čistom jednostavnosću i istinskim miron duha. ⁵³I povrh svega želi božanski strah i božansku mudrost i božansku ljubav *Oca i Sina i Duha Svetoga.*

⁵⁴I sva dobra

uzvraćajmo Gospodinu Bogu svevišnjemu i vrhovnomu,
i priznajmo da su sva dobra njegova.

⁵⁵I neka on prima sve časti i poklonstva,
sve pohvale i blagoslove,
sve milosti i slave,
jer je njegovo svako dobro,
i on je *jedini dobar*.

⁵⁶I kad čujemo ljude, da zlo govore
ili hule na Boga,
mi činimo dobro
i blagoslivljamo i hvalimo Gospodina,
koji je blagoslovлен u vjekove.

---

^aLk 10, 20

⁵⁷Sve klerike i redovnike smatrajmo gospodarima u onome, što se odnosi na spas duše, i što ne odstupa od našega načina života. I njihov Red i upravu i službu u Gospodinu častimo.

⁵⁸Niže: Sva braća, koliko im Gospodin nadahne, mogu s blagoslovom Božjim i s dopuštenjem svoga provincijala ovaj ili sličan nagovor navješćivati među bilo kojim ljudima:

⁵⁹Bojte se i častite,
hvalite i blagosliviljajte,
zahvalujte i klanjajte se
 Gospodinu Bogu našemu svemogućemu
 u Trojstvu i Jedinstvu,
Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,
 Stvoritelju svega.

⁶⁰Činite pokoru
i donesite plodove dostojarne pokore,
 jer znajte, da ćemo brzo umrijeti.

⁶¹Dajite i dat će vam se!

⁶²Oprostite i bit će vam oprošteno!

⁶³Ako li ne oprostite,
 ni Gospodin vama ne će oprostiti vaše grijehe.
Ispovjedajte sve svoje grijehe!

⁶⁴Blaženi koji umiru u pokori,
 jer će biti u kraljevstvu nebeskome.

⁶⁵Jao onima, koji ne umru u pokori,
 jer će biti *djeca đavola, čija djela čine,*
 i otići će u oganj vječni.

⁶⁶Čuvajte se i uzdržite se od svakoga zla
 i ustrajte u dobru do kraja.

⁶⁷Neka se sva braća, gdje god bila – u samotištima ili u drugim mjestima – čuvaju, da sebi nikakvo mjesto i nikakvu stvar ne prijavaju, niti da bilo komu brane. ⁶⁸I tko god k njima dođe, prijatelj

ili protivnik, neka se s njima nikako ne prepire.⁶⁹I gdje god da su braća, i u kojemu se god mjestu nalazila, trebaju se, *bez mrmlja-nja*, duhovno i brižljivo *uzajamno* susretati i poštivati.⁷⁰I neka se braća čuvaju, da se na izvan ne bi pokazivali žalosnima i turobnim dvoličnjacima, nego neka se pokazuju *radosnima u Gospodinu* i veselima i primjereno prijaznima.

⁷¹Molim svakoga bolesnoga brata da – zahvaljujući za sve Stvoritelju – želi biti takvim, bilo zdrav bilo bolestan, kakvim ga Bog hoće,⁷²jer sve koje je Gospodin *predodredio za vječni život*, on usavršava bičevima i ostanima bolesti i duhom skrušenosti;⁷³i kako kaže: *Koje ja ljubim*, itd.

⁷⁴Stoga molim svu svoju bolesnu braću, da se u svojim bolestima ne srde, niti uz nemiruju protiv Boga ili protiv braće, niti da veoma zabrinuto žele lijekove, niti da previše žele osloboditi tijelo, koje će brzo umrijeti, i koje je neprijatelj duše.

⁷⁵Neka sva braća nastoje slijediti poniznost i siromaštvo Gospodina našega Isusa Krista i neka imaju na umu da nam ne treba imati ništa drugo od svega svijeta, osim – kako kaže Apostol – *imati hranu i odjeću, da se pokrijemo i time budimo zadovoljni*.⁷⁶I trebaju se veseliti kad se druže s priprostim i prezrenim osobama, sa siromasima i nemoćnima, i bolesnima, i gubavcima, i onima koji kraj puta prose.⁷⁷I kad se ukaže potreba, neka idu u prošnju.⁷⁸I neka se ne stide, jer je naš Gospodin Isus *Krist*, *Sin Boga živoga* i svemogućega, *učinio* svoje *lice kao kremen* i nije se studio.⁷⁹I bio je siromašan i gost, i živio je od milostinje on sam i blažena Djevica, majka njegova, sveta Marija, i učenici njegovi.⁸⁰I kad ih ljudi budu izrugivali i ne budu im htjeli udijeliti milostinju, neka opet zbog toga zahvaljuju Bogu, jer će za porugu primiti veliku počast pred sudištem Gospodina našega Isusa Krista.

⁸¹I neka znaju, da se poruga ne će uračunavati onima koji je trpe, nego onima koji je nanose,⁸²i da je milostinja baština i pravica koja se duguje siromasima, a koju nam je stekao Gospodin naš Isus Krist.⁸³I braća, koja se trude u prikupljanju milostinje, imat će ve-

liku plaću i učinit će, da je zarade i steknu oni koji je udjeljuju. ⁸⁴Jer će propasti sve što ljudi ostave u svijetu, ali iz ljubavi i milosrđa, što su učinili, imat će život vječni.

Završava Oporuka svetoga Franje.

2. Ulomci uzeti iz izlaganja Pravila brata Hugona iz Dina

Ulomci su navedeni po redu poglavljâ Nepotvrđenoga pravila. Na hrvatski prevodimo samo latinski slog, a ostavljamo razne oznake, koje su uz latinski slog.

¹[Svetac je govorio u Nepotvrđenome pravilu]: Neka se čuvaju braća i provincijali, da se nikako ne upuštaju u njegove poslove.

²[Prije nego je Pravilo bilo potvrđeno Svetac je nadodao]: I mакar da ih nazivaju licemjerima, neka ne prestanu činiti dobro.

³[Prije potvrde Pravilo je imalo]: A drugim vremenima nisu obvezni, po načinu ovoga života, postiti, osim petkom.

⁴[... da je prije Svetac rekao]: Neka provincijali imaju na umu, da im je povjerena briga za duše braće za koju će – ako se neki izgubi zbog njihove krivnje i zla primjera – *morati položiti račun* pred Gospodinom Isusom Kristom.

⁵[U prvotnome Pravilu Svetac je ovako govorio]: Neka se čuvaju sva braća, kako provincijali tako i drugi, da se ne uznemiruju niti srde zbog nečijega grijeha i zla primjera, jer zbog grijeha jednoga davao hoće pokvariti mnoge. Nego, koliko mogu, neka duhovno pomognu onomu koji je sagriješio, jer *ligečnik nije potreban zdravima*, nego bolesnima.

⁶[Imaju služiti, a ne gospodariti nad braćom, prema onoj Gospodinovo riječi, što je i blaženi Franjo govorio]: *Prvaci naroda gospodaju nad njima i koji su veći imaju nad njima vlast. Ne će biti tako među vama.*

⁷[... ovako ih je Svetac prije potvrde u Pravilu bodrio]: *Po ljubavi duha neka dragovoljno služe i slušaju jedan drugoga.* To je prava i sveta poslušnost Gospodina našega Isusa Krista.

⁸[Stoga je prije u Pravilu govorio ovako]: Braća, u kojim god su mjestima, a ne mogu duhovno obdržavati naš način života, to neka očituju svojemu provincijalu. On neka nastoji providjeti im tako kao što bi on htio, da u sličnu slučaju bude njemu provideno.

⁹[.... ili po prvome Pravilu, kako je rečeno]: U kojim su god mjestima braća.

¹⁰[Stoga je Pravilo prije imalo ovako]: Sva braća, u kojim se god mjestima nalazila u drugih, neka ne budu rizničari, ni tajnici, i neka ne budu na čelu kućama onih kojima služe, niti prihvaćaju neku službu, koja bi prouzročila sablazan, ili bi *nanijela štetu njihovoj duši*, nego neka budu manji i podložni svima, koji su u toj kući.

¹¹[Stoga je u Pravilu otprije rečeno]: Braća, koja znadu raditi, neka rade. I neka obavljaju onaj posao koji znadu, ako nije protiv spasenja njihove duše.

¹²[Malo poslije]: *Svaki neka ostane* u onome poslu i onoj službi, *u koju je pozvan*, prema provincijalovoj odredbi.

¹³[Stoga je prije potvrde u Pravilu ovako stajalo]: Sluge Božje treba da uvijek nastoje oko molitve ili nekoga dobra djela.

¹⁴[Prije potvrde u Pravilu su bile ove riječi]: Neka se braća čuvaju da ne bi nikakvo mjesto ili neku stvar sebi prisvojili ili drugomu branili. I tko bi pak k njima došao – prijatelj ili protivnik – neka se s njima ni na koji način ne prepiru.

¹⁵[Opet]: Gdje god su braća, i u kojemu god se mjestu nalazila, moraju se duhovno i brižljivo susretati i poštivati *jedan drugoga bez mrmljanja*. I neka se braća čuvaju, da se izvana ne bi pokazivala žalosnima i turobnim licemjerima, nego neka se pokazuju *radosni u Gospodinu*, veseli i ugodni te primjereno otmjeni.

¹⁶[O nađenu novcu Svetac je ovako govorio]: Ako bismo našli novac, ne brigajmo se za nj, koliko ni za prah, koji nogama gazimo.

¹⁷[Podržavao je, da braća za gubavce u očitoj potrebi mogu tražiti milostinju, ali tako da se jako čuvaju novca. I mada je ljubio sveta mjesta, u kojima su braća privremeno ili trajno boravila, ipak nije podnosio, da za neko mjesto traže novac, ili utječu na to da se traži, ili da bi išli s onima koji ga traže].

¹⁸[U prvome Pravilu stoji ovako]: Ako bi bilo potrebno, neka braća idu proziti.

¹⁹[Sam On je ovo, u prvotnome Pravilu, opširnije stavio ovako]: Ako bi bilo nužno, neka braća idu po milostinju i neka se ne stide, nego neka se radije sjećaju, da je naš Gospodin Isus Krist, *sin Boga živoga i svemogućega, učinio svoj obraz poput veoma tvrdog kamena*, i nije se stidio, nego je bio siromah i gost i živio je od milostinje on i njegovi učenici. I kad bi im ljudi nanijeli sramotu i ne bi im dali milostinju, neka za to zahvaljuju Bogu, jer će za sramotu primiti veliku čast pred sudištem našega Gospodina Isusa Krista. I neka znadu, da se sramota ne uračunava onima koji je trpe, nego onima koji je nanose. I da je milostinja baština i pravica, što se duguje siromasima, koju nam je stekao Gospodin Isus Krist. I braća, koja se trude tražeći milostinju, imat će veliku plaću i uzrok su, da je zasluge i steknu i oni koji je daju. Jer sve, što ljudi ostavljaju na svijetu, propada, ali će za ljubav i za milostinju, koju su udijelili, imati nagradu od Gospodina.

²⁰[U Pravilu je Svetac prije govorio ovako]: Neka jedan drugomu bez straha očituje svoju potrebu, da mu ono, što je potrebno, pribavi i posluži.

²¹[Svetac je u Nepotvrđenome pravilu ovako opominja bolesnika]: Molim svoga bolesnoga brata, da za sve zahvaljuje Stvoritelju, i da želi biti takvim kakvim ga Bog hoće, ili zdravim ili bolesnim.

²²[I malo poslije]: Molim svu svoju bolesnu braću, da se u bolestima ne srde ili bune protiv Gospodina ili protiv braće, i neka previše zabrinuto ne traže lijekove niti odveć žele osloboditi tijelo, koje će brzo umrijeti i koje je neprijatelj duše.

²³[Grijeh je, držali su, reći *bratu "raka"* ili *"glupane"*, na način uvrede, jer je i Pravilo od ranije preuzelo te riječi iz Evandelja].

²⁴[Zatim Evandelje uči da se *ne prepire*, ne traži nazad svoje, *ne opire se zlu*. To je sve Pravilo prije potvrde osobito izricalo. Ali sada je to sažetim i općenitim riječima obuhvaćeno].

²⁵[Svetac je u Pravilu prije istaknuo dva načina ponašanja među nevjernicima]: Braća na dva načina mogu među njima duhovno nastupati. Jedan je način, da se ne svađaju niti prepiru, nego da budu podložni *svakomu stvorenju radi Boga*, i neka priznaju, da su kršćani. Drugi je način, kad vide da se to svienda Gospodinu, da naviještaju riječ Božju, i da vjeruju u Boga Oca svemogućega i Sina i Duha Svetoga, Stvoritelja svega, Otkupitelja i Spasitelja svih vjernika, i da se krste i postanu kršćanima, jer se ne mogu spasiti, ako se ne krste i doista su produhovljeni kršćani, jer *ne može ući u kraljevstvo Božje nitko osim onoga, tko bude rođen iz vode i Duha Svetoga*.

²⁶[I, umetnuvši još nešto, nadodao je]: I neka braća imaju na umu, da su sebe darovala i da su svoja tjelesa predala Gospodinu Isusu Kristu. I za njegovu ljubav moraju podnositi progonstvo i smrt, jer Gospodin kaže: *Tko izgubi dušu svoju radi mene, spasit će je. A vama, svojim priateljima, kažem: Ne bojte se onih, koji ubijaju tijelo. Ako vas progone u jednome gradu, bježite u drugi.*

²⁷[.... kako je Svetac bodrio prije u Pravilu]: Sva braća neka djelima propovijedaju.

²⁸[Svetac je htio odnositi se sa strahopoštovanjem prema crkvenim osobama, stoga je prije u Pravilo ovako stavio]: Sve klerike i sve redovnike smatrajmo svojim gospodarima u onome, u čemu ne odstupaju od našega Reda te u Gospodinu poštujmo njihov red i upravljanje i službu.

²⁹[... podsjećam da je ponekad, za njegovu doradu i razjašnjenje prema kontekstu izvornika, molio Gospodina da blagoslovi svu braću, koja poučavaju, proučavaju i razglasabiju sadržaj i duh onoga, što je napisano u samome Pravilu].

3. Ulomci uzeti iz knjige fra Tome Čelanskoga

Drugi životopis sv. Franje

¹[Morat će *na sudnji dan* pred tobom, Gospodine, *položiti račun*, ako se neki njihov brat izgubi zbog njihova nemara ili zla primjera, ili čak zbog oštре opomene].

²[... za opću opomenu dao je na nekome kapitulu napisati ove riječi]: Neka se braća čuvaju, da se izvana ne pokazuju turobnim i žalosnim licemjerima, nego neka se pokazuju u *Gospodinu veselima*, radosnima, ljupkima i prikladno otmjenima.

³[... neopreznому je nagla riječ Pravila, po kojoj je posve jasno, da na-đeni novac moramo zgaziti poput prašine].

⁴[U nekome Pravilu pobrinuo se, da se napišu ove riječi]: Molim svu svoju bolesnu braću, da se u svojim bolestima ne srde i ne bune protiv Boga ili protiv braće. Neka previše ne zahtijevaju lijekove, i neka pod svaku cijenu ne žele oslobođiti od bolesti tijelo, koje će ubrzo umrijeti i koje je neprijatelj duše. Neka za sve zahvaljuju Bogu i neka žele biti takvima, kakvima ih Bog želi da budu. Jer koje je Bog *predodredio za život vječni*, on ih usavršava ostanima bićeva i bolesti, kako je sam rekao: *Ja, popravljam i kažnjavam one koje ljubim.*

POHVALE BOGA U MJESTU HEREMITA^{* **}

Dolje zabilježene pohvale, koje su bile na nekoj ploči, na podnožju oltara, u kapelici sv. Franje, u mjestu Heremita, u maloj kapelici. Osobno sam vidio te pohvale napisane na spomenutoj ploči, na zidu na lijevoj strani blizu oltara. Kaže se, da je sv. Franjo zapisao te pohvale. Pohvale, naime, počinju ovako.

¹*Bojte se Gospodina i iskažite mu čast^a!*

²*Dostojan je Gospodin
primiti hvalu i čast^b.*

³*Svi koji se bojite Gospodina, hvalite ga^c!*

⁴*Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom^d!*

⁵*Hvalite Boga, nebo i zemljo^e!*

⁶*Sve rijeke, hvalite Gospodina!*

⁷*Sinovi Božji, blagoslivljajte Gospodina!*

⁸*Ovo je dan, koji učini Gospodin,
kličimo i radujmo se u njemu^f!*

Aleluja, aleluja, aleluja, Kralju Izraelov!

⁹*Neka svaki duh hvali Gospodina^g!*

¹⁰*Hvalite Gospodina, jer je dobar^h!*

Svi koji čitate ovo,
blagoslivljajte Gospodina!

---

^aOtk 14, 7

^bOtk 4, 11

^cPs 21, 24

^dLk 1, 28

^ePs 68, 35

^fPs 146, 1

^gPs 150, 6

^hPs 146, 1

---

^{*}PBH POHVALE BOGA U MJESTU HEREMITA

^{**}Pohvale su pisane latinski Franjinim načinom izražavanja. Taj ulomak potječe iz XIV./XV. stoljeća.

¹¹*Svi stvorovi, blagoslivljajte Gospodina!*

¹²*Sve ptice nebeske, hvalite Gospodina!*

¹³*Svi dječaci, hvalite Gospodina!*

¹⁴*Mladići i djevojke, hvalite Gospodina!*

¹⁵*Dostojan je Jaganjac, koji je zaklan,
primiti hvalu, slavu i čast^a.*

¹⁶*Blagoslovljeno sveto Trojstvo
i nerazdijeljeno Jedinstvo!*

¹⁷*Sveti Mihovile arkanđele,
brani nas u boju!*

---

^aOtk 5, 12

NEKA DIKTIRANA DJELCA*

Bratu Bernardu

[⁹Povrh toga, rekao je jednomu od svojih drugova: "Piši, kako ti kazujem!"]: Prvi brat, kojega mi je Gospodin dao, bio je brat Bernardo. On je prvi počeo i potpuno izvršio savršenost svetoga Evandjelja, razdijelivši siromasima sva svoja dobra. ¹⁰Zbog toga i zbog mnogih drugih prednosti dužan sam ga ljubiti više nego ijeđnoga drugog brata iz cijelog Reda. ¹¹Zato hoću i zapovijedam, koliko mogu, tko god bude general neka ga ljubi i poštuje kao mene samoga. Također i provincijali i braća cijelog Reda neka drže do njega kao mene.

Blaženoj Klari

[... Da bi je utješio, napisao joj je pismeno svoj blagoslov, ⁷i odriješio ju je od svih nedostataka, ako je koji imala protiv njegovih zapovijedi i odredaba, i protiv zapovijedi i odredaba Sina Božjega. ⁸Povrh toga napisao joj je, da odloži svaku žalost i da bude utješena u Gospodinu; nije on govorio te riječi, nego je Duh Božji govorio u njemu ove riječi priopćavajući ih istome bratu, koga ona bijaše poslala: ⁹"Idi i odnesi ovo pismo gospodi Klari! I reći ćeš joj neka odloži svaku bol i žalost zato što me baš sada ne može vidjeti! ¹⁰Ali, doista, neka znade, da će me prije svoga preminuća vidjeti, kako ona, tako i njezine sestre, i od mene će imati veoma veliku utjehu"].

---

*DDj NEKA DIKTIRANA DJELCA

O PRAVOME I SAVRŠENOME VESELJU*

[¹Isti fra Leonardo donio je na istome mjestu, da je blaženi Franjo jednoga dana, kod Svete Marije, zovnuo brata Leona i rekao]:

²Brate Leone, piš! On odgovori: Evo, spreman sam. ³Piši, reče mu, koje je pravo veselje: ⁴Dolazi glasnik i kaže da su svi pariški učitelji ušli u Red. Piši: Nije to pravo veselje. ⁵Isto tako da su ušli u Red svi s one strane Alpa: nadbiskupi i biskupi, jednako kralj Francuske i kralj Engleske. Piši: Nije to pravo veselje. ⁶Također da su moja braća otišla k nevjernicima i sve ih na vjeru obratili. Isto tako, da sam ja dobio od Boga toliku milost te ozdravljam bolesne i činim mnoga čudesa. Tebi kažem, da u svemu tome nije pravo veselje.

⁷Pa onda, koje je pravo veselje?

⁸Vraćam se iz Peruđe i u mrkloj noći dođem ovamo, a blatno je zimsko doba i tako je mrzlo, da ledeni mosuri vise o skutima moje tunike i udaraju me stalno po potkoljenicama te krv teče iz mojih rana. ⁹Sav u glibu, ledu i mrazu dođem na vrata. I pošto sam dugo kucao i zvao, dođe brat i pita: Tko si? Ja odgovorim: Brat Franjo! ¹⁰A on će: Odlazi! Nije ovo vrijeme za skitanje. Ne ćeš ući! ¹¹Dok sam ponovno molio, odgovori mi: Odlazi! Ti si priprost i neuk! Nemoj više dolaziti k nama! Nas ima toliko i takvih te nam ti nisi potreban. ¹²Ja i dalje stojim na vratima i uporno molim: Za ljubav Božju, primite me ove noći! ¹³On odgovori: Ne ću! ¹⁴Idi križarima i ondje traži!

¹⁵Kažem ti, ako budem imao strpljivosti i ne budem se uznenimirivao – da je u tome pravo veselje i prava kreplost i spas duše.

---

*O PRAVOME I SAVRŠENOME VESELJU PSV

KRATICE

Spisi svetoga Franje

- OP : Opomene
NPr : Nepotvrđeno pravilo Manje braće
PPr : Potvrđeno pravilo Manje braće
OS : Kratka Sijenska oporuka svetoga našeg oca Franje
OR : Oporuka
BS : Boravak redovnika u samotištu
NŽ : Način života što ga je sveti Franjo napisao svetoj Klari
PV : Posljednja volja što ju je sveti Franjo napisao svetoj Klari
1P : Pismo prvo (*svim vjernicima*)
2P : Pismo drugo (*braći na kapitulu*)
3P : Pismo treće: *Svim klericima*
4P : Pismo četvrtoto: *Nekomu provincijalu*
5P : Pismo peto: *Upraviteljima naroda*
6P : Pismo šesto: *Svim kustodima*
7P : Pismo sedmo: *Bratu Leonu*
8P : Pismo osmo: *Svetomu Antunu*
9P : Pismo deveto: *Svim kustodima ili gvardijanima*
10P : Pismo deseto: *Bratu Iliju*
11P : Pismo jedanaesto: *Istomu bratu Iliju*
12P : Pismo dvanaesto: *Bratu Agnelu*
13P : Pismo trinaesto: *Gospodi Jakobi de Septemsoliis*
PK : Pozdrav krepostima
PD : Pozdrav Blaženoj Djevici
PB : Pohvale Bogu Svevišnjemu
BL : Blagoslov bratu Leonu
PS : Pohvale stvorova ili Pjesma brata Sunca
MR : Molitva svetoga Franje: *Pred Raspelom u crkvi Sv. Damjana*

- MA : Molitva: “*Absorbeat*”
MB : Molitva u bolesti
MD : Molitva Blaženoj Djevici
PČ : Pohvale za sve časove
ČM : Časoslov Muke Gospodinove

Spisi svete Klare

- PKl : Pravilo svete Klare
OKl : Oporuka svete Klare
Bkl : Blagoslov svete Klare
1PJ : Prvo pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
2PJ : Drugo pismo svete Klare svetoj Janji
3PJ : Treće pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
4PJ : Četvrto pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
PE : Pismo Ermentrudi

Dodatak

- PjČ : Pjesma “Čujte, siromašice”
1PV : Pismo vjernicima (prvo izdanje)
UNPr: Ulomci iz Nepotvrđenoga pravila
PBH : Pohvale Boga u mjestu Heremita
DDj : Neka diktirana djelca
PSV : O pravome i savršenome veselju

BIBLIOGRAFIJA KNJIGA O SVETOME FRANJI I O SVETOJ KLARI NA HRVATSKOME JEZIKU

Bibliografske jedinice iznose se vremenskim redoslijedom. Prvo je zabilježeno ime i prezime autora ili priređivača (s naznakom). Ako je pak riječ o prijevodu spisa sv. Franje i/ili sv. Klare, donosi se ime i prezime prevoditelja (s naznakom), dok se prevoditelji u drugim slučajevima ne navode. Zatim slijedi naslov i podnaslov knjige, mjesto i godina izdanja te u zagradama, gdje nam je to poznato: broj stranica, kratica *c*, što znači da je knjiga objavljena ciklostilom, i/ili *pr*, što je kratica za prijevod.

IVAN VELIKANOVIĆ, *Serafinskoga sv. otca Frane život, naredba i oporuka*, Osijek 1778., (174).

MIHOVIL PAVLINOVICIĆ, *Besjeda na sedamstogodišnjicu sv. Franje Asiškoga...*, Zadar 1882., (23).

Regula i testament (pravilo i oporuka) sv. otca Franje Assiskoga, prer. i popravljen. izd., skupa uvezano s mađarskim i njemačkim istovjetnim izdanjem, u Aradu 1887., (22, pr).

JOSIP ŠAVOR, *Život sv. Franje Serafskog ili Asiškog*, Zagreb 1889.

FRANJO JOSIP IVANČIĆ, *Život sv. Franje Serafskoga ili Asiškoga*, Sušak 1897.

IGNACIJE STRUKIĆ, *Serafinska Palestina: Zabavno i poučno štivo za puk kršćanski*, Sarajevo 1899., (366).

LAV LE MONNIER, *Povijest sv. Franje Asiškoga*, I., Sarajevo 1904., (304); II., Sarajevo 1904., (306); 2. izd. Zagreb 1919., (pr).

MIROSLAV VANINO, *Život sv. Franje Asiškoga*, Zagreb 1907., (30).

- KARLO ETEROVIĆ, *Franjo Asiški, svetac euharistije*, Sarajevo 1911., (22).
- Miomirisni cvjetići iz života siromaška Isukrstova sv. Franje Asiškoga, Zagreb 1913., (160, pr).
- KARLO WILK, *Moderni svetac*, Zagreb 1918., (118).
- JOHANNES JOERGENSEN, *Sveti Franjo Asiški*, Rijeka 1919., (pr).
- JOHANNES JOERGENSEN, *Hodočašće franjevačkom Italijom*, Zagreb 1925., (54, pr).
- IZIDOR KRŠNJAVA, *Božji vitez*, roman iz 13. stoljeća, Zagreb 1925., (187); ponovljeno izd. Našice 1995.; djelo čini cjelinu s romanom Božji sirotan (2. dio), (199).
- ANĐEO BUZOLIĆ, *Uspomeni 700. godišnjice Utemeljitelja Franjevačkog reda*, Zagreb 1926.
- IZIDOR KRŠNJAVA, *Božji sirotan*, roman iz 13. stoljeća, Zagreb 1926.; ponovljeno izd. Našice 1995.; djelo čini cjelinu s romanom Božji vitez (1. dio), (261).
- Nova revija*, jubilarno izdanje, Makarska, V/1926, br. 3-4, (203-550).
- IVAN ŠARIĆ, *Stope Serafinskog Oca* (korizmena poslanica), Sarajevo 1926.
- Spomenica prigodom sedamstote godišnjice blažene smrti sv. Franje*, Zagreb 1927., (128).
- BONO ZEC, *U školi života*, Zagreb 1927.
- OTON KNEZOVIĆ, *Franjevački idealizam*, Mostar 1929., (312).
- NEDJELJKO SUBOTIĆ, *U dubravi Božjeg slavuja*, Zagreb 1931., (144).
- AUGUSTIN GEMELLI, *Franjevački duh*, Sarajevo, 2. izd. 1933., (230, pr).
- HENRI BROCHET, *Gospa i Strijelac: Vizija u jednom činu*, Zagreb 1934., (32, pr).
- HENRI BROCHET, *Sv. Franjo i Zao čovjek: Jedan čin iz života Asiškog Siromaha*, Zagreb 1934., (32, pr).

- KRSTO KRŽANIĆ, *Franjevački ideali i umjetnost*, Šibenik 1937., (86).
- IVAN EVANĐELIST ŠARIĆ, *Sveti Franjo Asiški i Sveti Franjo Ksaverski*, Madrid 1953., (46).
- IVAN GORBY, *Sv. Franjo Asiški i franjevački duh*, Zadar 1959., (119, pr, c).
- ALBERTO GHINTO, *Duhovni lik sv. Franje*, Zadar 1963., (pr).
- IGNACIJE KLUG - DIONIZIJE ANDRAŠEC, *Tri zvijezde na svodu vječnosti*, Subotica 1963., (172).
- YVES IVONIDES, *Život sv. Franje Asiškoga*, Zagreb 1963., (88).
- STANKO PETROV, *Sveti Franjo i njegova braća*, Makarska 1963., (192, c); također u priručniku za nastavu u novicijatu: *Život, duh i poslanje sv. Franje Asiškog*, Cernik 1971., (49).
- PIETRO BARGELLINI, *Cvjetići sv. Klare*, Cavtat 1968., (178, pr); 2. izd. Split 1992., (179, pr).
- ABEL MOREAU, *Iznenađenje u raju: Moderna legenda*, Zagreb 1969., (134, pr).
- MAJKA BAZILIJA, *Moj susret sa svetim Franjom*, Đakovo 1971., (8, pr).
- KAJETAN ESSER, *Pregled povijesti Franjevačkog reda*, Sarajevo 1972., (208, pr).
- Cvjetići sv. Franje*, Zagreb 1972., (200, pr).
- MARIO VON GALLI, *Življena budućnost: Franjo Asiški*, Zagreb 1974., (151, pr).
- FRANJO ŽILIĆ (preveo), *Spisi svetoga Franje* (prema izdanju oo. iz Quaracchia, 1949., i H. BOEHMERA, Tübingen, 1904.), Sarajevo 1974., (134).
- DAMJAN DAMJANOVIĆ, *Sveti Franjo u Zagrebu na Kaptolu*, Zagreb 1975., (80).
- JANKO BUBALO, *Raspon trenutka*, Zagreb 1976.
- Franjo među Hrvatima*, Zbornik radova franjevačkih zajednica u prigodi 750. obljetnice smrti sv. Franje Asiškoga (1226.-1976.), Zagreb 1976., (336).

- YVES IVONIDES, *Vječni zaljubljenik: Poruka sv. Franje Asiškoga braći i suvremenom svijetu*, Zagreb 1976., (196).
- Pravilo i Generalne konstitucije Franjevačkog reda*, Zadar 1976., (180, pr).
- Zbornik seminara franjevačke duhovnosti u Zagrebu 1976.*, Zagreb 1976., (98, c).
- TOMA ČELANSKI, *Život i čudesa sv. Franje Asiškoga*, Zagreb 1977., (pr).
- TOMA ČELANSKI, *Životopis sv. Franje Asiškog*, Zagreb 1977., (pr).
- Doprinos franjevačkih zajednica našoj kulturi*. Radovi simpozija u prigodi 750. obljetnice smrti sv. Franje Asiškoga o doprinosu franjevačkih zajednica u izgradnji naše Crkve i kulture. Zagreb, 29. studenoga do 1. prosinca. Kačić (Split), sv. IX/1977., (VIII + 360).
- LUISE RINSER, *Brat Oganj*, Zagreb 1978., (85, pr).
- IVAN ABRUS, *Mali brat Franjo*, Split 1978., (125).
- TOMA ČELANSKI, *Životopis sv. Klare i njezini spisi*, Split, 1. izd. 1979., 2. izd. 1991., 3. izd. 2001., (152, pr Damjan Damjanović).
- Savez svetoga Franje sa Gospodom Siromaštinom*, Zagreb 1980., (78, pr).
- MIRKO VALIDŽIĆ, *Otac i sin*, Zagreb 1980., (102).
- Brat Franjo*, životopis u stripu, Zagreb 1981., (114, pr).
- Osamstota obljetnica rođenja oca i brata svetog Franje*, Generalni ministri franjevačke obitelji, Zagreb 1981., (64, pr).
- VALENTINO TURETTA, *Sveti Franjo Asiški*, ilustrirani životopis, Imotski 1981., (62, pr); 2. izdanje 1997., (68, pr).
- SV. BONAVENTURA, *Životopis sv. Franje*, Zagreb 1981., (pr).
- Apostolat franjevačkih zajednica u 19. stoljeću*. Radovi simpozija u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Franje Asiškoga o apostolatu hrvatskih franjevačkih zajednica u 19. stoljeću, Zagreb, 14.-16. listopada 1981. Kačić (Split), sv. XIV/1982., (432).

- MARIJA OD PRESVETOGLA SRCA, *Franjina ljubav na križu*, Split 1982., 2. izd. pod naslovom: Mistični sjaj svjetla, Split 1992., (112).
- NAZARENO FABBRETTI, *Franjo*, Sarajevo 1982., (80, pr).
- VINCENZO FREZZA, *Evandeoski način života*, Zagreb 1982., (141, pr).
- DIETMAR LAMPRECHT, *Grad na Gori. Franjo, Asisi i naše vrijeme*, Zagreb 1982., (80, pr).
- Čovjek Božji Franjo iz Asiza, Pismo hrvatskih biskupa prigodom 800. obljetnice rođenja sv. Franje iz Asiza, Zagreb 1982.
- Poruka sv. Franje Asiškoga našem vremenu, Uskrsna poslanica biskupa Metropolije splitske, Split 1982., (32).
- Legenda trojice drugova*, Zagreb 1982., (pr).
- WALTER NIGGA – TONI SCHNEIDERS, *Franjo Asiški i njegov svijet*, Zagreb 1982., (142, pr).
- Iz života svetoga Franje. Asiški zbornik ili Peruđinska legenda, Zagreb 1983., (pr).
- KAJETAN ESSER, Početak i svrha Franjevačkoga reda, Split 1983., (207, pr).
- ANTON ROTZETTER – THADDEE MATURA, *Živjeti evanđelje s Franjom Asiškim*, Zagreb 1984., 2. izd. 1997., (210, pr).
- HADRIJAN BORAK – BONAVENTURA DUDA (preveli), *Pra-vilo svetoga Franje Asiškoga*, u: Hadrijan Borak (priredio), Redovnička Pravila, Zagreb 1985., 301-324.
- ZVJEZDAN LINIĆ, *Moliti sa svetim Franjom*, Zagreb 1986.
- Franjini dani*. Zbornik radova sa skupa održanog u Zagrebu od 31. VII. do 2. IX. 1982. godine u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Franje Asiškoga (1182.-1982.), Split 1988., (184).
- Pravilo, Generalne konstitucije i Generalni statuti Reda Manje braće*, Zagreb 1988., (194, pr).
- LEONARDO BOFF, *Nježnost i snaga: Franjo Asiški – štivo za siromašne*, Sarajevo 1988., (229, pr).
- ANDRIJA BONIFACIĆ – DAMJAN DAMJANOVIĆ (preveli), *Spisi sv. Oca Franje i sv. Majke Klare Asižana*, Split 1988., 2. izd. 1991., 3. izd. 2001., (308).

- MARIO NARDELLI – KREŠIMIR TIČIĆ, *Brat Sunce ili Sv. Franjo Asiški nekad i danas*. Musical (Tekst, Vokalne dionice i klavirska pratnja), Split 1990., (112).
- BONAVENTURA DUDA, *Moj sveti Franjo*, Zagreb 1990., (204).
- HIERONIM ŽVEGLIČ (priredio), *Prorok za naše vrijeme: Sa Svetim Franjom kroz svibanj*, Sarajevo 1991., (144, pr).
- KARLO NOLA (preveo), *Sv. Franjo svojim kćerima* (oporuka), Split 1992., (60).
- KORNELIJE KORDIĆ, *Izvori radosti: Narav i značenje Franjevačkog svjetovnog reda*, Sarajevo 1992., (78).
- OTGER STEGGINK, *Pjesma jednog života: Franjina Pjesma brata Sunca*, Sin 1992., (74, pr).
- PIERO BARGELLINI, *Cvjetići sv. Klare*, Split 1992., (79, pr).
- PIETRO ROSSI, *Moj najdraži svetac*, Kočerin 1993., (brošura, 40, pr).
- Klara Asiška* (strip), Vijeće franjevačkih zajednica, Zagreb 1993.
- BERNARDIN ŠKUNCA (priredio), *Molitvenik za moju dušu: Molitve i poticaji sv. Franje*, Zadar 1993., (138).
- GIAMBATTISTA MONTORISI, *Klara Asiška učiteljica života: Poruka Franjevačkih izvora*, Zagreb 1993., (280, pr).
- Sa svetom Klarom: Razmišljanje i molitva*, Vijeće franjevačkih zajednica, Zagreb 1993.
- Sveta Klara i naše vrijeme*. Radovi Simpozija u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Majke Klare (1193.-1993.) održanoga u Splitu od 7. do 9. listopada 1993. godine. Kačić (Split), sv. XXVI/1994., (520).
- Žed za Raspetim: Pismo pape Ivana Pavla II. Klarisama*, Split 1994., (52, pr).
- Žarka želja za siromašnim raspetim Isusom: Pismo Sv. Oca Ivana Pavla II. Klarisama u povodu 800. obljetnice rođenja Svetе Klare*; usporedo hrv. prijevod i franc. tekst; sadrži: komentar Pisma s. Marija od Presvetoga Srca, Bula Klarine kanonizacije, Blagoslov sv. Majke Klare, Split 1994., (51, pr).

- ALEKSA BENIGAR, *Mudrost Križa: Franjevačke duhovne vrijede*, Zagreb 1994.
- ZVJEZDANA LINIĆ, *Moliti Franjinim srcem*, Zagreb 1994.
- MARIJA OD PRESVETOGLA SRCA, *Mistična zaručnica Utjelovljene Ljubavi*, Split 1994., (136).
- MARIJAN DOMINIK KOVAČ, *U ozračju svete Klare*, Split 1995., (140).
- KAJETAN ESSER, *Opomene svetoga Franje*, Zagreb 1995., (pr).
S Klarovom Asiškom odgovorni za svoje vrijeme. Zbornik radova XII. redovničkoga tjedna (Zagreb, 30. kolovoza do 1. rujna 1994.), Zagreb 1996., (149).
- MARIJAN DOMINIK KOVAČ, *Tri slavne klarise*, Split 1996., (95).
- Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi*, Sarajevo 1998., (215, pr).
- GIORGIO RACCA, *Pravilo Manje braće*, Zagreb 1998., (pr).
- ELISABETA MANDUCA, *Sveti Franjo Asiški*, Zagreb 1999., (46, pr).
- TECLE VETRALI, *Dijalog i franjevački identitet: Ulazeći u treće tisućljeće Red manje braće otkriva jedan živi dio sebe samoga*, Zagreb 2000., (96, pr).
- ŠIMUN ŠITO ČORIĆ, *Čarobne staze i drugi svjetovi: Drukčije priče o sv. Franji i njegovima*, Zagreb 2001., (88).
- ARMANDO MOORE, *Klara Asiška* (dječja slikovnica), Split 2002.
- SAMUELE DURANTI, *Molitve Franje Asiškoga*, Zagreb 2002., (209, pr).
- GIAMBATTISTA MONTOROSI, *Franjo Asiški učitelj života*, Zagreb 2002., (pr).
- Klara Asiška pohvalna pjesma*, Pismo Generalnog ministra fra Giacoma Binija, Rim 2002., (62, pr).
- MARY ST. PAUL, *Odjevena radošću: Životopis svete Klare*, Zagreb 2003., (pr).

- MILAN LONČAR (priredio), *Sveta Klara Asiška: Pisma uz jubileje (1193.-1253.-2003.)*, Mostar – Zagreb 2003., (180, pr).
- ATANAZIJE MATANIĆ, *Na izvorima franjevačke duhovnosti*, Split 2003., (227, pr).
- MARIJA OD PRESVETOGA SRCA, *Zaručnica Kralja Slave* (dramolet), Split 2003., (55).
- THADDEE Matura, *Franjo na drugi način: Poruka njegovih spisa*, Zagreb 2003., (202, pr).
- MARKO SEMREN, *Franjevaštvo u spisima Franje Asiškoga*, Zagreb 2003., (246).
- Blagi revolucionar: Sveti Franjo Asiški*, Mostar – Zagreb 2003., (100, pr).
- Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi*, u 27 sveštića, Sarajevo 2003., (736, pr).
- SV. FRANJO ASIŠKI, *Pjesma stvorova*, usporedo hrvatski i talijanski, ilustracije u bojama, Zagreb 2003., (32, pr).
- DIONIZIJE LASIĆ – SERAFIN HRKAĆ (preveli), *Spisi svetoga Franje i svete Klare: Latinski i hrvatski tekst*, Mostar – Zagreb, 2003., (522).

KAZALO OSOBNIH IMENA

A

Adam, prvi čovjek: 26.
Agnel, brat: 102.
Amat, brat: 178.
Antun, brat: 98.

B

Bernardo, brat: 200.
Bonagur, brat: 178.
Bonaventura, sveti: 114.

D

Damjan, sveti: 110, 145.
David, kralj Izraelov: 42.

E

Ermentruda, iz Kölna: 179.

F

Filip, apostol: 25.
Franjo Asiški, sveti: 20, 25, 35,
59-60, 68-69, 71-72, 74-76,
83-84, 88, 94-95, 97-102,
108-110, 112-114, 116,
120, 122, 131, 135, 138,
145-146, 148, 151, 156,
158-164, 175, 183, 193,
197-198, 201.

G

Gabrijel, arkandeo: 56, 76.

H

Henok, patrijarh: 56.
Honorije III., papa: 60.
Hugon, brat: 193, 254.

I

Ilija, brat: 20, 56, 84, 88, 100,
101, 171.
Inocent IV., papa: 35, 145-146,
157.
Ivan, evanđelist: 56.
Ivan, Krstitelj: 56.
Izrael, Jakov biblijski: 101, 127,
130-131, 133.

J

Jakobia de Septemsoliis: 103,
202.
Jakov, apostol: 50.
Jakov, patrijarh: 133.
Janja Praška: 166, 170, 173,
176, 178.
Juda, Iskatiorski: 85.

K

Klara Asiška, sveta: 74-75,
145-146, 157-158, 160,
163-166, 170, 173, 176,
179, 183, 200.

L

Leon, papa: 97, 102, 107, 109,
201.

Leonardo, fra: 201.

M

Marija, Djevica: 55-56, 73, 76,
86-87, 103, 106, 108,
116-117, 120-127, 129-138,
163-164, 175, 183, 198,
201.

Marija, iz Betanije: 49.

Marta, iz Betanije: 73.

Martin, sveti: 150.

Mihovil, arkandeo: 49, 56, 108,
164, 199.

Mojsije, biblijski: 85.

P

Pavle, apostol: 56, 67, 157.

Petar, apostol: 56, 67, 101, 157.

R

Rafael, arkandeo: 56.

Rahela, Labanova kći: 170.

Rajnald, kardinal: 157.

S

Salomon, Davidov sin: 69.

Seraf, anđeo: 108.

T

Toma Čelanski, fra: 197.

U

Ubertino da Casale, fra: 113.

KAZALO MJESTA

A

Alverna, brdo: 108.
Asiz: 11, 19, 102, 145, 157, 176,
208.

B

Bruges: 179.

C

Česka: 166, 173.

D

Din: 193.

E

Engleska: 102, 201.

F

Francuska: 201.

H

Heremita: 198.

J

Jeruzalem: 177.

K

Köln: 179.

L

Lateran: 67.

M

Marija Porcijunkulska: 12, 21,
49.

P

Peruđa: 157, 201, 208.

Pisa: 102.

R

Rim: 70, 103.

S

Sveti Damjan, samostan: 112,
145, 158, 160, 166, 176.

Sijena: 68, 202.

TEMATSKO KAZALO

A

- Andeo:** 56, 86, 116, 173, 177.
— sveti: 46, 76, 164.
— Sveta Marija od Andela: 103.
— Usp. **Arkandeo.**
Apostol: 42, 44-45, 56, 157, 189.
— sveti: 26, 175.
— (Pavao): 29, 40, 42, 85, 158,
    173, 192.
— Jakov: 50.
Apostolska Stolica: 66.
Arkandeo: 56.
— Mihovil: 49, 108, 121, 164,
    199.

B

- Badnjak:** 135, 137.
Baština: 42, 136, 192, 195.
Baštinik: 63, 152.
Besposlenost: 40, 63, 70.
Biljčica: 161.
— oca Franje: 146, 164.
— svetoga Oca: 160.
Biskup: 65, 100, 156.
— Antun: 98.
— dijecezanski: 61.
— Honorije: 60.
— Inocent: 145.
— mjesni: 146.

- Rajnald, biskup ostijski
    i veletrijski: 145.
Blagdan: 129, 131, 175.
— Duhova: 49.
— svetoga Mihovila: 49, 108.
— svete Marije: 175.
— Svih svetih: 62.
— Usp. **Svetkovina.**
Blagoslov: 72, 81, 85, 100,
    109-111, 118-119, 122,
    137, 180, 191, 200.
— apostolski: 60, 145.
— Božji: 36, 41, 50, 61, 70, 73,
    96-97, 163.
— bratu Leonu: 109.
— opatice: 156.
— svete Klare: 164-165.
Blagoslivljanje: 49.
Blagost: 46, 108, 115.
Blaženik: 57.
Blaženstvo: 116, 159, 171.
Blud/bludnost: 45, 51.
Bludništvo: 45.
Bog: 25-34, 36-50, 52-61, 63-64,
    66-67, 69, 73-74, 77,
    80-96, 99-100,
    106-108, 110, 112, 114,
    117-118, 120-138,
    145-147, 149-151, 154,

- 156-162, 164-165,
167-168, 173, 176-180,
185-192, 194-198, 201.
— Izraelov: 127, 131, 133.
— Jakovljev: 133.
— svemogući: 42, 46, 50, 53-54,
58-59, 67, 81, 85, 89,
94-95, 108, 117-118, 157,
188-189, 191-192,
195-196.
— Usp. **Gospodin, Isus Krist - Mesija, Duh Sveti, Gospodar, Otac Nebeski.**
Bogatstvo: 29, 52, 108, 177.
— vremenito: 168.
Bogojavljenje: 37, 62, 129, 131,
138.
Bogorodica: 115.
Bogovi:
— poganski: 138.
Bolest: 33, 62, 65, 68, 76, 111,
114, 147, 149, 155.
— brata/braće: 43, 192, 195, 197.
— Franje: 84, 88, 110.
— sestre: 152-153.
— Usp. **Liječenje.**
Božić/Rodenje Gospodinovo: 37,
62, 137-138, 148, 175.
Brat/braća: 27, 29, 32-33, 38-45,
47, 50, 64-65, 73, 79-80,
88, 92-93, 103, 105, 111,
184, 191-192, 195.
— Agnel: 102.
— Amato: 178.
— Antun: 98.
— Bernard: 200.
— Bonagur: 178.
— Franjo: 20, 25, 35, 59-60,
68-69, 71-72, 74-76,
83-84, 88, 94-95, 97-102,
108-110, 112-114, 116,
120, 122, 131, 135, 138,
145-146, 148, 151, 156,
158-164, 175, 183, 193,
197-198, 201.
— Hugon: 193, 254.
— Ilija: 20, 56, 84, 88, 100, 101,
171.
— Leon: 97, 102, 107, 109, 201.
— Leonardo: 201.
— Toma Čelanski: 197.
— Ubertino da Casale: 113.
Bratstvo: 38, 49, 64-66, 71, 84.
Brevijar: 62, 148.
- C**
- Crkva:** 61, 95, 101, 146, 148.
— (građevina): 68-69, 79, 112,
149-150.
— katolička: 56.
— Majka: 66, 91, 95.
— Rimska: 33, 36, 47, 60-62, 66,
69, 146, 157, 160-161.
— slavna: 163.
— Svetoga Damjana: 47, 112,
157, 159.
— sveta: 33, 36, 66, 91, 158, 161.
— sv. Marije Porcijunkulske: 49.
— vojujuća: 164.

Č**Časoslov:**

- blažene Djevice: 116.
- blaženoga Franje: 120, 122, 138.
- božanski: 37, 62, 148.
- Muke Gospodinove: 120-138, 145-146.
- Očenaša: 70.
- po Pravilu: 37, 71, 88.
- za pokojne: 37, 148.

Čednost: 32, 44, 62.**Čistoća:** 184, 188, 190.

- duha: 53, 78, 88, 188.
- oltara: 90.
- savjesti: 80, 184.
- srca: 31, 53, 65, 77-78, 188.
- zavjet č.: 35, 45, 53, 60, 65, 71, 85, 110, 146, 155, 166, 189.

Čitanje/čitati: 28, 71, 85, 122, 186.**Čovjek:** 27-28, 31-32, 51-52, 55, 71, 79-80, 82-86, 88, 90, 95, 104-105, 111, 123-124, 174, 185, 187-188.**D****Darivanje (sebe):** 46, 189, 196.**Darovatelj:** 162, 170.**Djeca:** 35, 55, 82.

- đavola: 185, 191.

Djevica Marija: 26, 42, 55-56, 73, 76, 86-87, 103, 106,

108, 116-117, 120-127, 129-138, 148, 161, 163-164, 168, 174-175, 183, 192, 198, 201.

— Usp. Majka Djevica.**Djevica:** 56, 158, 163, 166, 171, 176, 178.**Djevičanstvo:** 166-167.**Djevojčica:** 147.**Djevojka:** 109, 319, 447.**Dobro/dobra:** 29-32, 34, 40, 47-48, 51, 57, 78-79, 81-82, 106-107, 116, 118-119, 122-123, 126, 132, 135, 138, 147, 159, 172, 187-191, 193, 200.

- djelovanje: 29.

— nebeska: 168.

— razdijeliti: 36.

— redovnik: 32.

— stablo: 26.

— tlo: 52.

— vremenito: 61.

Dobročinstvo: 85-86, 108, 110, 116, 158.**Dobrohotnost:** 40, 61, 83, 145-146, 158, 186, 189.**Dobrostivost:** 32, 36, 57, 65, 79, 152, 176.**Došašće:** 129, 131, 135, 137.**Duh:** 25, 29-31, 39, 48, 98, 125, 151-152, 155, 158, 164, 171, 183-184, 188-191, 196, 200.

TEMATSKO KAZALO

- čisti: 53, 78, 88, 188.
- nečisti: 53, 184.
- slova: 29.
- svjetovni: 25-26, 28, 43, 48, 53-54, 65, 70, 76, 83-85, 88, 105, 113, 145-146, 167, 169-170, 173, 176-178, 185-186, 188, 190-191, 195-196, 198.
- tijela: 47, 159, 190.
- Duh Sveti:** 28, 30-31, 43, 45, 54, 56, 58-59, 70, 74, 87, 89, 98, 103, 113, 118, 151.
- Božji: 200.
- Branitelj: 56, 72, 106.
- Gospodnji: 26, 30, 48, 52, 65, 80, 158, 164, 171, 184, 190.
- Očev i Sinov: 25, 35, 46, 48, 50, 55, 58-59, 76, 83-84, 87, 118, 122, 188-189, 191, 196, 200.
- Tješitelj: 56, 87.
- Usp. **Bog.**
- Duhovi:** 49, 64, 93, 129.
- Duhovska osmina:** 129, 131, 148.
- Duhovnost:** 36, 38, 40, 44, 54, 63, 81, 153, 165, 168, 185, 189, 193-194, 196.
- Duša:** 27, 29, 31, 48, 53, 56-57, 80-81, 92, 104, 116, 122-124, 127, 129, 132, 136, 156, 165-166, 174, 176-177, 184-188, 190-191, 196, 201.
- brata/braće: 38, 40, 58, 65, 82, 101, 193-194.
- čovjekova: 82, 97, 186.
- neprijatelj d.: 40, 44, 63, 152, 192, 195, 197.
- osjećaji d.: 116.
- patnja d.: 190.
- slast d.: 69.
- spasenje d.: 38, 49, 148, 191, 201.
- sveta: 104.
- Dužnosnica:**
  - samostana: 149.
- Dužnosnik:** 148, 150.
- Dužnost:** 46, 90, 150, 153-156, 159-161, 175, 200.
- birati kustoda: 64.
- držati šutnju: 149.
- izbora opatice: 147.
- moliti: 146.
- opatice: 151.
- postiti: 37, 62, 148, 174.
- slušati: 35, 38, 60, 64, 71, 79, 92-93, 145, 154.
- služiti: 76, 149.

Đ

- Đakon:** 56.

- Đavao:** 26, 28, 37, 39-41, 45, 51-52, 81-82, 92, 100, 105, 153, 185, 191, 193.
- Usp. **Sotona.**

E

Evangelje: 27, 29, 36-37, 39, 41, 46, 51-53, 60-62, 66, 70, 74, 77, 79, 82, 146-147, 151, 157, 185, 187-188, 196.

— Sveto: 53, 60-62, 66.

Evandeoski savjeti:

— Usp. Čistoća, **Poslušnost, Siromaštvo.**

G

General: 71, 102, 171, 200.

— bratstva: 64-65, 71.
— izbor g.: 64.
— Reda: 84, 88, 148.

Gnjev: 157.

Godina: 36-37, 49, 64, 66, 108, 148, 157.
— kušnje: 61, 147.

Gospod:

— Bog: 25-31, 33-38, 145-149, 151-155, 157-159, 161-169, 171-173, 175, 178, 183-196, 198-200.

Gospodar:

— Bog: 170, 177.

Gospodin:

— Bog: 25-28, 30-32, 38-39, 41-44, 46-53, 55-58, 60-63, 65-66, 69-71, 73, 75-82, 84-90, 92-96, 99-101, 103-105, 107-109, 113-118, 121-138.

— Usp. **Bog, Isus Krist.**

Gospoda/gospode: .

— Jakoba: 103, 202.
— Janja: 166, 170, 173, 176, 178.
— Klara: 74-75, 145-146, 157-158, 160, 163-166, 170, 173, 176, 179, 183, 200.

— Ljubav: 104.

— samostana Svetoga Damjana: 166.

— siromašne g.: 170, 173.

— Siromaština: 68, 104, 160.

Govor: 44, 50, 69-71, 78, 82, 85, 87-88, 97, 120, 154, 160, 177, 185-186, 193-194, 201.

— gubit: 82.

— Istine: 174.

— kratki: 42.

— o novcu: 194.

— Pravila: 92.

— pučki: 183.

— spisa: 175.

— Usp. **Riječ.**

Govoriti: 26, 29, 32-33, 44-47, 49, 53-54, 68, 73, 78-79, 82, 88, 92, 97, 124, 131, 147, 150-151, 153-155, 159, 171, 177, 188-190, 193, 200-201.

— antifone: 122.

— časno: 62.

— dobro: 49.

— jednostavno: 69.

- provincijalu: 65.
- psalme: 120.
- zlo: 49.
- Gozba:** 113.
- Grijeh:** 29-30, 33, 38-39, 44-45, 49-50, 64, 69, 77-79, 81-82, 87, 90, 93, 100, 104, 115, 154, 176, 185, 187, 191, 193, 196.
- ispovijediti: 49-51, 78, 87, 191.
- laki: 93.
- oprostiti: 50, 77, 115, 191.
- smrtni: 64, 82, 92, 111, 153.
- teški: 88, 92, 100, 185.
- Griješiti:** 29, 31, 33, 82, 92-93, 100-101, 185.
- Grješnik:** .
  - javni: .
- Gubavac:** 41, 42, 69, 192, 195.
- Gvardijan:** .
- H**
- Haljina:** 37, 45, 70, 126, 189.
- redovnička: 147.
- Hodočašće:** 179.
- Hram:** 45, 132.
- Hrana:** 42, 79, 153, 175, 192.
  - nebeska: 168.
  - Usp. **Jelo, Blagovanje.**
- Hvale:**
  - Boga: 49, 58, 81, 94-95, 99, 110-111, 117-120, 122,
  - 128, 132-134, 136, 138, 168, 189-190, 198-199.
- Usp. **Pohvale.**

I

- Ime:** 25, 35, 38, 47, 53-55, 58-60, 63-64, 69, 76, 83-84, 90, 95, 101, 116, 128, 130, 132-133, 135-136, 138, 146, 152, 158, 164, 172, 184-185, 188.
- Božje, Gospodnje: 25, 35, 38, 53-54, 58-60, 63-64, 76, 83, 116, 128, 130, 132-133, 135-136, 138.

- Ispovijed/ispovijedati:** 148, 151.
- bolesnice: 156.
- grijeha: 49-50, 78, 87.

- Istina:** 25-26, 44, 53-54, 78, 123-124, 158, 174, 183, 185, 188, 190.

- Isus Krist - Mesija:** 25-26, 28-29, 31, 33, 35, 37-39, 42, 46, 49-51, 55-56, 60, 62-63, 65-66, 69, 75-76, 78-81, 83-85, 87-91, 94-95, 101, 103, 115-117, 120-121, 133, 146, 151-153, 155, 157, 162-164, 166-167, 169-170, 173, 177, 179, 184-189, 192-196.

- Izbor:** 64, 148, 159.

J

- Jaganjac:** 85, 117, 176, 199.
Jedinstvo: 89, 163, 176, 191, 199.
   — duha: 145.
   — u Trojstvu: 50, 58, 84.
   — uzajamne ljubavi: 149, 155.
- Jednostavnost:**
   — čista: 48, 104-105, 190.
- Jelo/jesti:** 26, 37, 40, 42, 62, 85,
   103, 127.
   — dvaput na dan: 148, 175.
   — korizmeno: 175.
   — preobilno: 79.

K

- Kajanje:** 33.
- Kalež:** 77, 90, 95.
- Kapelan:** 148, 156.
- Kapitul:** 49, 71, 84, 148, 152,
   197.
   — Duhovski: 38, 64, 92.
- Kardinal:** 146, 155, 161.
   — Rimske crkve: 66, 156-157.
- Katolik/katolici:** 49, 61, 66, 71,
   79, 88, 146, 157.
- Kazna:** 26, 33, 65.
- Kéer/kéeri:** 153, 162, 164-165,
   176-180.
   — kralja Češke: 166.
   — kralja kraljeva: 170.
   — opatice Klare: 145.
   — svevišnjega Kralja: 125.
   — vrhovnoga Kralja: 74, 151.

Klauzura: 145, 148, 155.

Klerik/klerici: 33, 37, 45, 47, 49,
   56, 62, 68, 70-71, 76, 79,
   88, 90, 99, 156, 189, 191,
   196.

Klevetnik: 44.

Knjiga: 37, 41, 197.

Kontemplacija: 171, 174.

  — Usp. **Promatranje.**

Krada: 51, 82.

Kralj: 54, 56, 106, 115, 123, 126,
   128, 152, 170-171, 174,
   183.
   — anđela: 177.
   — Češke: 166, 176.
   — Engleske: 201.
   — Francuske: 201.
   — Izraelov: 198.
   — Jaganjac: 176.
   — kraljeva: 170.
   — neba i zemlje: 63, 107, 121,
   136.
   — nebeski: 137, 173.
   — svemogući: 107.
   — svevišnji: 121.
   — vrhovni: 74, 151, 177.

Kraljevstvo: 41, 54-55, 80, 116,
   185, 188.
   — Božje: 36, 46, 61, 73, 78, 196.
   — nebesko: 30, 37, 47, 51, 63,
   66, 152, 155, 167, 169,
   173, 191.
   — zemlje: 130, 171.

Kraljica: 152, 174, 176-177, 183.
   — Janja: 170.
   — Kralja kraljeva: 170.

TEMATSKO KAZALO

- mudrosti: 104.
  - plemenita: 170-171.
  - presveta: 106.
  - Krivnja:** 30, 38, 51, 55, 80, 154, 163, 193.
  - navlačiti: 30.
  - Križ:** 35, 55, 69, 77, 128, 138, 161, 167, 171, 177, 201.
  - Gospodinov: 28.
  - nasljedovanje k.: 179.
  - razmatrati: 179.
  - tjeskobe: 172.
  - Kruh:** 26, 45, 77, 86, 153, 189.
  - prineseni: 43.
  - svagdanji: 116.
  - sveti: 26, 85.
  - Krv:** 55, 184-185, 201.
  - Gospodinova: 26, 33, 49-50, 78-79, 81, 85, 90, 94-95, 99.
  - novoga zavjeta: 26, 77.
  - piti: 50, 78.
  - predragocjena: 84.
  - presveta: 69, 127.
  - saveza: 85.
  - Kršćani:** 46, 76, 92, 196.
  - Kum:** 66, 154.
  - Kušnja:** 28, 36, 52, 147.
  - godina k.: 61.
  - različita k.: 47.
- L**
- Laik/laici:** 37, 45, 47, 49, 62, 70-71, 76, 193.
  - braća: 160.
  - Liječenje:** 39, 93, 101, 193.
- Liturgijski** časovi: 73.
  - Lopov:** 40-41, 168.
- LJ**
- Ljepota:** 107-108.
  - dive se lj.: 174, 176-177.
- Ljubav:** 27, 29-31, 33, 39, 42, 44, 46-48, 51, 53-56, 64-65, 73, 76, 78, 80, 83, 85, 87, 90, 101, 104-105, 107-108, 111-113, 116, 120, 147, 149, 154-156, 159-161, 163, 166, 170, 174-175, 178, 183-184, 186-190, 193-196, 201.
  - Božja: .
  - čovjekova: 85.
  - djelotvorna: 107.
  - Kristova: 162.
  - Marijina: 148.
  - plod lj.: 168.
  - prava: 33.
  - prema Bogu: 29, 51.
  - prema Kristu: .
  - savršena: 112, 116.
  - sveta: 53, 55, 104-105.
  - žar lj.: 176-177.
- Ljubitelj** 156:
  - Božji: 165, 174.
  - slijepi: 174.
- Ljubiti:** 69, 78, 86, 101, 153, 156, 165, 174, 187, 200.
  - brata duhovnoga: 63.
  - Gospodina: 53, 92.
  - grješnika: 100.

- jedan drugoga: 44.
- kraljevstvo nebesko: 66.
- neprijatelja: 29, 51, 79.
- Ljudska:** 46, 51-52, 80, 100, 185, 189.
- narav lj.: 173.
- neprijatelj: 174.
- rod lj.: 177.
- sinovi: 171.
- srce: 51-52.
- strah: 100.
- stvorene: 46, 80.
- M**
- Majka:** 35, 42, 56, 63, 68, 73, 75-76, 80, 91, 97, 106, 108, 121-122, 125, 134, 145, 148-149, 151-153, 157, 161-164, 167-168, 174, 176, 178-179, 184, 192.
  - Božja: 108.
  - blagosiliva: 165.
  - Crkva: 68, 91.
  - Gospodinova: 80, 121.
  - ljubi i hrani: 42, 63.
  - presveta: 75, 145, 148, 151-152, 157.
  - slavna: 56.
- Majka Djevica:** 76, 108, 161, 163, 192.
- Usp. **Djevica Marija.**
- Milosrde:** 34, 57, 78, 87, 101, 117, 123-124, 130, 134-135, 137, 158-160, 162, 164, 169, 193.
- blago: 134.
- Gospodinovo: 78, 160.
- Isusa Krista: 164, 169.
- ljubavi: 87.
- neizrecivo: 117.
- obilno: 159.
- Otac m.: 158-159, 162, 164.
- proslavljen: 124.
- Milost:** 172.
  - Božja: 44, 141, 174, 201.
  - darovatelja: 162, 170.
  - Duha: 85.
  - Gospodinova: 43, 63, 152, 159.
  - puna: 106, 198.
  - sva: 48, 57, 119, 190.
  - Svetogućega: 85.
  - traženja kapelana: 156.
- Milostinja:** 40-42, 63, 70, 73, 78, 183, 192, 195.
  - darivanje: 78.
  - Gospodinova: 162.
  - moleći m.: 70.
  - prikupljanje m.: 42.
  - prošnja m.: 42, 63.
  - za sestre: 152.
  - Usp. **Prošnja.**
- Ministar:** 36, 38, 46-47, 49, 53, 61.
- Mir:** 31, 34, 48, 70, 76, 94, 97, 99, 109, 111, 138, 149, 164, 179, 190.
  - Božji: 45, 62.
- Moć:** 166.

Moćnik: 123.

Molitva: 30, 37, 40, 54, 63, 78, 89, 98, 113-115, 118, 120-122, 138, 152, 169, 175, 194.

— antifone: 121.

— blaženoj Djevici: 115.

— pobožna: 172.

— pohvale: 120.

— sluga Božjih: 40.

— sveta: 63, 98.

— svetoga Franje: 112.

— tjeranja đavla: 37.

— u bolesti: 114.

— Usp. **Prošnja**.

Mučenik: 56.

Mučeništvo: 51, 187.

Mudrost: 28, 33, 48, 69, 81-82, 104, 107, 117, 173, 175, 190.

— božanska: 48.

— duhovna: 81.

— istinita: 81.

— kraljica m.: 104.

— Očeva: 185.

— sveta: 104.

— tjelesna: 105.

— vrhovna: 28.

Muka: 28, 77, 82, 94, 115, 117, 120-121, 131, 135, 167, 171, 177, 187.

— križa: 28.

— Gospodina: 117, 120, 131, 135.

— pregorka: 115.

— psalmi m.: 120.

N

Nada: 107-108.

Nadahnuće:

— božansko: 46.

— Božje: 36, 39, 66, 74, 146, 151.

— đavlovo: 27.

Nakana: 85, 116, 171.

Napast: 117, 179.

— tjelesna: 105.

Narav: 173.

Narod: 39, 56, 65, 80, 88, 94-95, 124, 127-131, 133, 135, 137-138.

— Gospodinov: 133.

— prvari n.: 193.

Nasljedovati: 145, 171, 173.

— Gospodina: 28, 42.

— siromaštvo: 161.

— stope Sina: 89.

Nasljednik: 64, 158, 160.

— brata Franje: 35, 60.

— pape Honorija: 60.

— pape Inocenta: 35.

— savršenoga Oca: 170.

Nauk: 35, 53, 75, 151.

— Gospodina: 35.

— svetoga Franje: 159-160, 188.

Nebesa: 46-47, 53, 78, 80, 116, 118, 124, 128, 130, 136, 138.

- Nebo:** 28, 34-35, 46-47, 53-54, 57, 63, 72, 76, 78, 80-81, 85-87, 95, 107, 110, 113, 116, 118, 121, 123-124, 127-128, 130, 136, 151-152, 154, 155, 159, 164, 167-168, 170, 172-173, 174, 176-179, 183-184, 191, 198-199.
- Nedjelja:** 131, 175.
- Nemoć:** 28, 42, 159, 192.
- Nepravda:** 30, 51, 123.
— Gospodinu: 163.
- Nepravedno:** 51, 187.
— progoniti: 126.
- Neprijatelj/neprijateljica:** 30, 34, 46, 64, 82, 120-122, 124-126, 132, 135-136, 152, 173, 185, 187, 189, 192, 195, 197.
— duše: 40, 43, 63.
— ljubiti: 29, 51, 66, 79, 117.
— okriviti: 29.
- Nevjernik/nevjernici:** 46, 66, 106, 196, 201.
- Nevolja:** 28, 52, 111, 125, 151, 155, 159, 179, 187.
— u dan n.: 133-134.
— Usp. **Potreba.**
- Nezahvalnik:** 57.
- Neznanje:** 33, 90, 163.
- Noć:** 71, 78, 110, 116, 120, 122, 130, 137-138.
- mrkla: 201.
— rasvjetliti: 110.
— Uzašašća: 130.
— zaključavati se n.: 150, 155.
- Novac:** 36, 40, 45, 62-63, 153, 189, 194-195, 197.
— Gospodinov: 31.
— za milostinju: 41.
- NJ**
- Nježno:** 176.
- O**
- Obećanje:** 74, 88, 116.
— svetoga Franje: 151.
- Obećati:** 39, 66, 74, 81, 85, 116, 147.
— do smrti: 185.
— Gospodinu: 65, 71, 79, 88, 154, 157, 160-162, 165, 179, 185.
— ocu Franji: 160-161.
— od Boga: 167-168.
— posluh: 61.
— poslušnost: 35-36, 60, 146, 151, 159.
— siromaštvo: 70-71.
- Običaj:** 47.
— klerički: 37.
— po redu Manje braće: 148.
- Obitelj:** 61.
- Objaviti:** 53, 99, 103.
— način života: 70.
— pozdrav: 70.
- Obnova:** 61.

TEMATSKO KAZALO

- Obraćenje:** 146, 151, 158-159, 162.
- Obred:**
- svete Crkve: 87.
- Obuća:** 61, 147, 189.
- Obvezati:** 54, 84, 92, 130.
- Očajanje:** 149.
- Očenaš:** 37, 62, 70, 148.
- Oče naš:** 37, 53, 78, 116, 120, 138.
- Odjeća:** 41-42, 61, 126, 149, 168, 192.
- mekana o.: 36.
  - priprosta o.: 36, 61, 148.
  - raskošna o.: 36.
  - redovnička o.: 45.
  - skupocjena o.: 37.
  - svjetovna o.: 147.
  - šarena o.: 62.
  - ukrašena o.: 177.
- Odrješenje:** 49.
- Oganj:** 110.
- svetoga Duha: 89.
- Oholost:** 48, 51, 65, 105, 155, 173-174, 179.
- Oltar:** 25-26, 77, 79, 86-87, 90, 95.
- čistoća o.: 90.
  - križa: 77.
  - podnožje o.: 198.
  - sakrament: 87.
- Opatica:** 146-147, 151-156.
- blagoslov o.: 156.
  - izbor o.: 149.
- Klara: 145.
  - savjet o.: 150.
  - služba o.: 148.
- Oprost:** 50, 115, 117, 148, 154, 191.
- Oproštaj:** 50, 77, 154, 191.
- Opsluživanje:** 146.
- Opsluživati:** 39, 65, 68, 83, 112, 185.
- Božje zapovijedi: 77.
  - Pravilo: 65, 88.
  - Usp. **Služenje, Služiti.**
- Osjećaj:**
- duše: 116.
  - očinski: 146.
  - srca: 166.
- Osjećati:** 174.
- Osloboditelj:** 129.
- Osloboditi:** 122-123, 129, 134.
- od bolesti: 197.
  - tijelo: 43, 192, 195.
- Osoba:** 30, 41-43, 62, 73, 147.
- crkvena: 196.
  - prezrena: 42, 192.
  - prikladna: 156.
- Osuda:** 26.
- Gospodinova: 85.
- Osuditi:** 33.
- Otac:** 116, 120, 131, 135, 146, 158, 160, 175.
- nebeski: 25, 53, 76, 83, 123, 126-128, 137, 151, 154, 159, 161-162, 164, 174, 188.

- Otajstvo:** 25, 69, 86, 90.
- Otkupitelj:** 46, 57, 116, 180, 196.
- Otkupiti:** 55, 57, 69, 84.
- Otkupljenje:** 55, 90, 177.
- Ovce:** 28, 46, 53, 80, 101, 184, 188.
- P**
- Pakao:** 51, 83, 94, 186-187.
- ognjeni: 44.
- Papa:** 36, 59, 61, 66, 70, 155, 160.
- Honorije III.: 60.
- Inocent IV.: 35, 145-146, 157.
- Leon: 97, 102, 107, 109, 201.
- Pasac/pojas:** 36, 61.
- Patnja:** 48, 51, 85, 186, 190.
- Patrijarh:**
- blaženi: 56.
- Pjesma:** 128, 130, 138, 176.
- “Brata Sunca”: 110.
- “Čujte Siromašice: 183.
- Plaća:** 32, 41-42, 47-48, 63, 70, 78, 190, 193, 195.
- Plašt:** 147.
- Plod:** 52, 111, 187.
- dostojan: 50, 184, 191.
- ljubavi: 168.
- mali: 32.
- pokore: 78, 184, 191.
- ruku svojih: 40.
- Pobožnost:** 63, 98, 145, 152, 178.
- Početak:** 55, 58-60, 118, 122, 146, 170, 174, 177, 189.
- dobar: 163.
- obraćenja: 112, 162.
- svijeta: 55.
- XIV. st.: 183.
- XVI. st.: 183.
- Počinak:** 52.
- Poddakon:** 56.
- Podložnik:** 27, 33, 65, 76, 87, 101.
- Podložnost:** 87.
- Pogani:** 124, 128, 138.
- Poglavar:** 27, 94, 99.
- Poglavarstvo:** 94.
- Pogled:** 61.
- grješnika: 44, 189.
- Pohod:** 73, 76, 156.
- Pohoditelj:** 156.
- Pohvale:** 37, 48, 50, 54, 62, 78, 107-108, 110, 116-117, 120, 190, 198.
- Bogu: 107.
- stvorova: 110.
- Usp. **Hvala.**
- Pokoj:** 148.
- vječni: 37.
- Pokora:** 44, 49-50, 55, 64, 69, 81, 88, 93, 95.
- činiti: 70.
- dostojava: 50, 78.
- ponizna: 49.
- prava: 56.
- umrijeti u p.: 51.
- za grijeha: 45, 82.

- Pokoriti se:** 28, 44-45, 47, 49-51, 55-57, 64-65, 69-71, 78-79, 81-82, 84, 88, 93, 95, 146, 151, 153-154, 159, 162, 184-185, 190-191.
— ljubavi: 116.
— razborito: 175.
- Pokornik:** 57.
- Pomoć:** 52, 121, 125-126, 129, 131, 159-161, 187-188.
— čovjek bez p.: 123.
— Gospodina: 92-93.
— iz svetišta: 133.
— siromaštvo: 156.
- Pomoćnik:** 129, 133-134, 137, 180.
— prikladan: 155.
- Poniznost:** 30, 33-34, 42, 48, 63, 65-66, 78-79, 86, 105, 107, 112, 152, 155, 170, 174, 177, 192.
— Božja: 86.
— duboka: 112.
— Gospodinova: 157.
— iskrena: 180.
— Sina i Djevice: 161-163.
— sveta: 104-105.
— uzvišena: 86.
— velika: 50, 111.
- Porodenje:**
— Gospodinovo: 62.
— Usp. **Božić.**
- Posjed:** 151-152.
— svijeta: 172.
- Posjedovati:** 27, 41, 47, 82, 136, 174, 185-186.
— kesu: 41.
— kraljevstvo nebesko: 168.
— novac: 41.
— potomstvo: 136.
— vječni život: 168.
- Posluh:** 36, 61, 66, 70, 71, 73.
— istinski: 27.
— pravi: 39.
— pun ljubavi: 27.
— savršeni: 27.
— sveti: 39, 84.
— umrijeti u p.: 183.
- Poslušati:** 27, 38.
- Poslušnost:** 26-27, 35, 36, 38, 44, 59-60, 71, 79, 88, 92-93, 96-97, 102, 104-105, 147, 151, 159.
— blaženomu Franji: 146.
— Bogu: 92.
— bratu: 105.
— duha: 105.
— Gospodina: 194.
— prava: 92.
— presvetomu Ocu: 88.
— spasonosna: 102.
— sveta: 79, 96, 104-105.
- Poslužitelj:** 39.
- Poslužiti:** 33, 39, 42-43, 69-70, 79, 90, 95, 148-150, 156, 173, 195.
— bolesne sestre: 153.
- Posluživanje:** 79.
- Posrednik:** 36, 62, 70, 152.

- Posredstvo:** 62.
- Post:**
- tjelesni: 62, 148.
- Posvećenje:** 25, 80, 85, 87, 90, 95, 156.
- Posvećenik:** 54, 185.
- Posveta:**
- riječju: 90.
- Posvetiti:** 54, 62, 80, 106, 185.
- Božjim riječima: 87.
  - tijelo: 90, 95.
- Poštivanje:**
- ljubavi: 116.
- Poštivati:** 40, 69, 116, 171, 192, 194.
- brata: 33.
  - klerike: 79.
- Potreba:** 41-43, 62-63, 147, 153-154, 162, 192, 195.
- bolesnika: 62.
  - krajnja p.: 43.
  - neizbjježiva: 155.
  - sestara: 152.
  - velika: 45.
  - Usp. Nevolja.
- Potvrda:** 67.
- Pravila: 94, 193-194.
  - Pravila sv. Klare: 157.
- Potvrditi:** 70, 133, 145, 164, 196.
- papa: 70.
  - papa Honorije: 60.
  - papa Inocent IV.: 157.
  - usmeno: 35.
- Povečerje:** 37, 62, 73, 129-131, 135, 148, 150.
- Velikoga petka: 120.
- Povjerenje:** 162.
- u klerike: 33.
- Pozdrav/pozdraviti:** 60, 70, 84, 95, 97-104, 106.
- Djevici: 106.
  - Franje: 97-98, 102.
  - Franje Antunu: 98.
  - Franje Leonu: 97.
  - Franje Jakobi: 103.
  - Klare djevicama: 176.
  - Klare Ermentrudi: 179.
  - Klare Janji: 170.
  - krepostima: 104.
  - pape Honorija Franji: 60.
  - pape Inocenta IV.: 145.
  - Rajnalda Klari: 145.
  - u Kristu: 100-101.
- Poziv/pozvati:** 171.
- Požuda:** 52, 185, 187, 189.
- zla: 81.
- Pravednik:** 57.
- Pravednost:** 66.
- Pravilo:** 70-71, 88, 92-93, 98, 145, 194-195, 197.
- Hugona iz Dina: 193.
  - Manje braće: 60.
  - Manje braće nepovrđeno: 35-60, 187, 193, 196.
  - Manje braće potvđeno: 60-68, 193.

- prvo: 35.
- sv. Klare: 75, 145-157.
- Preljub:** 45, 51, 147.
- Prijatelj:** 29, 40, 47, 51, 63, 82-83, 121, 158, 174, 186, 191, 194, 196.
- duhovni: 63.
- naš: 187.
- samostanski: 153.
- Prijestolje:** 56.
- Božje: 176.
- kraljevsko: 26.
- slave: 178.
- zvjezdano: 170.
- Prijestupnik:** 85.
- Prijevara:** 51.
- Prior:** 40.
  - Usp. **Prvak.**
- Progon/progonstvo:** 28, 52, 65, 70, 126, 135, 155.
- nepravedno p.: 126.
- podnosići p.: 27, 189, 196.
- trpjeti p.: 47.
- Prokletstvo/proklet:** 39, 55, 77, 82-83, 85, 94, 163, 185, 186.
- čovjek: 85.
- Promatranje:** 158.
  - Usp. **Kontemplacija.**
- Promatrati:** 26, 126, 158, 177.
- zavjete: 160.
- Propisi:**
  - crkveni: 148.
- Propovijed/propovijedati:** 65, 69-70, 95.
  - djelima: 28, 47, 196.
  - ponašanjem: 189.
  - protiv običaja: 47.
  - služba propovijedanja: 47.
- Propust:** 37, 79.
- Prorok:** 39-40, 56, 77, 80, 82, 85.
- Prosvjetljenje:** 42, 55-56, 63.
  - Duha Svetoga: 192.
- Prošnja:** 192.
  - milostinje: 42, 63.
  - Usp. **Molitva.**
- Protivnik:** 40, 192, 194.
- Provincijal:** 36, 38-39, 49, 61-62, 64-66, 71, 73, 84, 92, 100, 102, 148, 191, 193-194, 200.
  - izbor p.: 64.
  - sastanak p.: 64.
  - služba p.: 188-189.
- Prvak:** 39-40.
  - naroda: 193.
  - Usp. **Prior.**
- Psalam/psalmi:** 122-127, 129-138.
  - čitati: .
  - govoriti: 120, 124, 131.
  - moliti: 120, 122, 124, 129, 131, 137-138.
  - muke: 120.
  - pjevati: 124, 130, 132, 134.

Psaltir: 37, 62, 129, 131-132, 135.

Put: 25, 41-42, 44-45, 52-53, 63, 70, 97, 125-126, 138, 158, 162, 168, 176-177, 187-189, 192.

— Gospodnji: 163, 171.
— tjesan: 44.
— započeti: 173.

Putovati/putovanje: 41, 44.

Putnik: 63, 70, 152.

R

Rad: 30, 40, 63, 70, 77, 80, 136, 147, 152, 156-157, 194.

— milost r.: 63.
— način r.: 40, 63.
— plaća za r.: 63, 70.

Raditi: 30, 40, 42, 77, 80.

— častan posao: 70.
— pouzdano: 136.
— svojim rukama: 70.
— u samostanu: 156.
— vjerno: 63.
— znati: 40.

Radost: 54, 107.

— divna: 173.
— spasenja: 173.
— velika: 158.

Rasvjetliti: 89, 106, 110, 112, 135, 153, 159, 170.

— dan: 110.
— noć: 110.
— nježno: 176.

Rasvjetljenje:

— Svetoga Duha: 106.

Razbojnik: 40-41.

Razboritost: 48, 147, 151, 156, 175.

— providonosna: 154.
— tijela: 48, 190.

Razgovor: 153.

— sa Serafom: 108.

Razgovornica: 150-151, 154.

Razmatranje: 34.

— Usp. **Promatranje,**
Kontemplacija.

Razum: 57, 116, 148.

Razumijevanje: 116.

Redovnik: 29.

— brbljiv r.: 32.
— dobar r.: 32.
— isprazan r.: 32.
— ponizan r.: 32.
— površan r.: 32.

Revnost: 126.

Rešetke: 150.

Riječ: 29-30, 43-44, 48-49, 53-54, 57, 62, 64-65, 68-69, 71, 80, 84, 92, 97, 99, 145, 147-150, 154, 158, 161, 170-171, 173, 180, 184-190, 193-194, 196, 200.

— božanska: 70.
— Božja: 46, 52, 87.
— dobra: 47.

TEMATSKO KAZALO

- Gospodinova: 25, 32, 76, 83, 90, 95.
- isprazna: 32.
- Kristova: 87.
- lijepa: 153.
- napisana: 90.
- Očeva: 76.
- Pravila: 197.
- sveta: 79, 87.
- svetih Opomena: 25.
- svetoga Evandjela: 61.
- svetoga Franje: 113, 183.
- Rođenje:** 134.
- Gospodinovo: 37, 137, 148, 175.
- Usp. **Porođenje, Božić.**

- S**
- Sablazan/sablažniti:** 52.
  - izazvati: 149.
  - među braćom: 66.
  - prouzročiti: 40, 150, 194.
  - slučaj: 154.
- Sagriješiti:** 26, 30, 38-39, 64, 88, 92, 101, 153, 193.
  - i pokora: 64.
  - smrtno: 64.
  - teško: 88, 92.
  - Usp. **Griješiti.**
- Sakramenat:**
  - crkveni: 61, 87, 146.
- Samilost:** 151.
  - prema bližnjima: 31.
- Samostan:** 61, 146-150, 152-156, 162, 169.
- redovnica: 66.
- siromašnih gospođa: 164.
- Svetoga Damjana: 145, 158, 160, 166, 176.
- Savjest:** 80, 184.
- Savjet:** 61, 75, 84, 97, 147, 150-151, 153, 189.
  - brata Ilike: 171.
  - duhovni s.: 44.
  - Isusa Krista: 79.
- Savjetnica/savjetnice:** 148, 152.
  - opatičine s.: 150.
  - vijeće s.: 154.
- Savršenstvo:** 35, 74, 151, 155.
- Sestra/sestre:** 35, 104, 147-169, 172, 175, 178-179, 183, 200.
  - duhovna s.: 173.
  - Janja: 173.
  - Klara: 146.
  - samostanska s.: 145.
  - Smrt: 111.
  - Voda: 110.
  - Zemlja: 111.
- Sila:** 56, 130.
  - i božanstvo: 117.
  - nebeska: 56.
  - preslatka: 113.
- Usp. **Snaga.**
- Sin:** 28, 48, 50, 54-55, 58-59, 73, 76, 83, 87, 97, 115, 118,

- 122, 130, 133, 158,
160-161, 164, 167-168,
171, 174, 179, 184-185,
188-192, 195-196, 198,
200.
- bolesni: 63.
- Božji: 25-26, 31, 69, 81,
84-86.
- Čovječji: 26, 46, 53.
- dragi: 60.
- duhovni: .
- đavla: 51.
- Gospodnji: 84.
- ljubljeni: 56, 72, 89, 116-117,
128, 137.
- ljudski: .
- majke svoje: 125.
- Oca: 80.
- Otkupitelja: 46.
- pravi: 25.
- predragi: 56.
- presveti: 106, 121.
- roditi: .
- slavni: .
- Svetogućega: 42, 77.
- Svevišnjega: 84.
- Siromah/siromasi:**
  - duhom: 30.
- Siromaština:** 30, 34, 42, 66,
68-70, 76, 95, 97, 103,
136, 145-147, 149, 152,
156-157, 159, 162, 164,
168, 171, 173-174, 178,
180, 183, 192.
- blažena: 166, 177.
- krajnja: 63.
- pobožna: 167.
- presveta: 63, 75, 151, 160-161
167, 170.
- sveta: 104-105.
- Siromaštvo:**
  - duhom: 30.
- Sjaj:** 185, 188.
- slave: 177.
- svetaca: 174.
- veliki: 110.
- Sjećanje:** 99.
- znak s.: 68.
- Sjećati:** 42, 68, 99, 154, 170, 179,
195-196.
- Skrušenost:** 192.
- duha: 43.
- Skupljanje:**
  - milostinje: 152.
- Skupljati:** 41.
- Slabost:** 28, 31, 68, 86, 175.
- tjelesna: 76.
- Slava:** 28, 46, 48, 57-58, 65, 77,
80-81, 85, 87, 95, 110,
116, 119, 121, 124,
127-128, 130, 132-134,
138, 148, 156, 159, 175,
179.
- Bogu: 130.
- Gospodinu: 95, 128, 130, 138.
- isprazna: 48, 65, 155.
- kraljevska: 172.
- Ocu: 37, 46, 59, 117-118, 122,
129, 131, 137.
- sreće: 55.

- varljiva: 174.
- veličanstva: 55.
- veličina s.: 136.
- velika: 166.
- Velikoga Boga: 178.
- vječna: 167, 177.
- Slaviti:** 58, 87.
  - Boga: 118, 127.
  - Gospodina: 133, 136.
  - misu: 85, 87.
  - Pashu: 77, 131.
- Slika:** 54.
  - božanstva: 174.
  - ljubljenoga: 28.
- Sloboda:** 150, 176.
  - duha: 145, 147.
- Sluga:** 29-31, 38-39, 46, 49, 60, 64-65, 72, 76, 79-80, 83, 92, 95, 118, 127, 134, 136, 145, 164.
  - beskorisni: 44, 56.
  - blaženi: 31-34.
  - Božji: 28, 30, 33, 40, 63, 99-100.
  - maleni: 84.
  - prezreni: 94.
- Služba:** 27, 33, 37, 40-41, 47, 49, 64-65, 73, 79, 87, 96, 102, 129, 147, 149-151, 160-162, 180, 189, 191, 194, 196.
  - bolesnica: 163.
  - Božja: 87.
  - Kristu: 163.
  - majki: 73.
  - opatice: 148.
- pohoda: 156.
- propovijedanja: 65, 96.
- provincijala: 102.
- subotnja: 129.
- sveta: 167.
- Službenik/službenica:** 74, 106, 155, 160, 163, 173.
  - Gospodara: 170.
  - Kristova: 146, 160, 166, 176.
  - Svevišnjega: 103, 121, 151.
- Služenje:**
  - jaram s.: 79.
  - način s.: 40.
  - sveto s.: 169.
- Usp. **Opsluživati.**
- Služiti:** 27-28, 38, 40, 43, 53, 58, 111, 161, 166, 168-169, 188, 193, 194.
  - Bogu: 56, 82.
  - dužan s.: 76.
  - Gospodinu: 62-64, 145, 152-153, 167.
  - izvan samostana: 147, 150, 154.
  - s poštovanjem: 85.
  - tjelesno: 185.
  - u pokori: 55.
  - željama: 81.
- Usp. **Opsluživati.**
- Smilovanje:** 85, 100.
  - tražiti s.: 92.
  - veliko: 93, 134.
- Smilovati se:** 37, 92, 109, 123-124, 131-132, 136, 164.

- Smisao:** 58.
- Smrt:** 51, 82, 90, 94, 108, 111, 115, 127, 135, 151, 153, 164, 173, 179, 187, 189, 196.
 — dan s.: 94.
 — Franje: 25, 160-161.
 — gorka: 82.
 — najsramotnija: 185.
 — prah s.: 127.
 — se približava: 82.
 — sestra s.: 111.
- Smrtnik:** 173.
- Snaga:** 57, 81, 87, 116, 127, 131, 136, 184.
 — kamena: 175.
 — Kristovih riječi: 87.
 — Usp. **Sila**.
- Sotona:** 104.
 — prepredena: 52.
 — Usp. **Davao**.
- Spas:** 133, 135, 151, 196.
 — duše: 49, 58, 191, 201.
- Spasenje/spasavanje:** 58, 86, 121-123, 125-126, 128-130, 133, 136, 171.
 — duše: 38, 40, 148, 194.
 — od Gospodina: 184.
 — radost s.: 173.
 — Začetnik s.: 173.
- Spasitelj:** 46, 57, 58, 108, 136.
 — milosrdni: 108.
 — vjernika: 196.
- Spasiti:** 46-47, 52, 56-57, 66, 77, 79, 95, 134.
- ovce: 28.
 — Sion: 136.
- Spomen:** 50, 71, 85, 116, 149-150, 156, 158, 161, 176, 198.
 — dragi s.: 178.
 — sveti s.: 94.
- Spoznaјa:** 28, 185.
 — dobra: 26.
 — dobra i zla: .
 — zla: 26.
- Srce:** 26, 31-32, 34, 43, 45, 51-53, 57-58, 65, 77-80, 82, 84-86, 101, 106, 112, 116, 123-124, 127, 133, 135, 153-155, 159, 166, 173, 174, 176-179, 184-185, 187.
 — čisto: 53, 65, 77-78.
 — čovjekovo: 51-52, 82.
 — Kristovo: 169.
 — ljudsko: 51-52.
 — najbolje: 52.
 — od Gospodina: 188.
 — rasvjetliti: 151.
 — tvrdo: 26, 34.
 — vjernika: 106.
- Srdžba:** 34, 64, 154.
- Sreća:**
 — vječna: 166.
- Stado:**
 — malo: 161.
 — povjereno: 149.
- Stanje:**

- duše: 92.
— posljednje: 52, 188.
— sretno: 173.
- Stari zavjet:** 101.
- Starješina:** 27.
- Starještvo:** 27.
- Stol:**
— Gospodnji: 70.
- Strah:** 28, 33, 42, 85, 125, 149, 190, 195.
— božanski: 48.
— Gospodnji: 34.
— ljudski: 100.
— tjelesni: 105.
- Strahopštovanje:** 84, 196.
- Stranac:** 42, 125.
- Strpljivost/strpljenje:** 30, 34, 47, 48, 52, 65, 79, 100-101, 107, 134, 155, 187, 190, 201.
- Stvar:** 30, 36, 46, 58, 61, 63, 82, 87, 152, 191, 194.
— divna s.: 107.
— mala s.: 41.
— nebeska s.: 28.
— potrebna s.: 43.
— prolazna s.: 174.
— tjelesna s.: 85.
— velika s.: 159.
— vremenita s.: 63, 147, 152, 168.
— zemaljska s.: 31, 85, 152.
- Stvor:** 28, 46, 57, 80-81, 88, 90, 110, 118, 174, 189, 196.
- Gospodinov: 88.
— ljudski: 80.
— pohvala s.: 110-111.
- Stvorenje:** 81.
— ljudsko: 46.
- Stvoritelj:** 28, 43, 46, 50, 57-58, 87, 116, 174, 191-192, 195-196.
- Stvoriti:**
— bića: 54.
— na svoju sliku: 54.
— po svome Sinu: 55.
- Sud:** 44, 78, 116.
— bez milosrđa: 78.
— na dan s.: 38, 83, 91, 94.
- Suditi:** 33, 38, 42, 44, 83, 91, 94, 116, 186.
— druge: 62, 78.
— ljude: 62.
— milosrdno: 78.
— narod: 133.
— po pravdi: 127-129.
- Sudište:** 186, 192, 195.
— Gospodina: 42.
- Svada/svadati se:** 44, 46, 62, 189, 196.
- Svećenik/svećenica:** 25, 56, 82, 86, 87, 95.
— brat s.: 84.
— katolički: 49.
— vrhovni: 101.
- Svećenici:** 25, 43-44, 50, 56, 64, 69, 78, 82, 86-87, 93, 95, 101, 151, 161.

- ovoga bratstva: 84.
- katolički: 49.
- Reda: 49, 88.
- Svevišnjega: 85.
- Svetac:** 28, 158-159, 164, 172, 193-196.
- Svetište:** 133.
- Svetkovina:** 175.
  - Duhovske osmine: 131.
  - sv. Franje: 148.
  - Svih svetih: 148.
  - Uzašašća: 128.
  - Uznesenja Marijina: 108.
- Svetost:** 169.
  - duha: 48.
  - znak s.: 167.
- Svevišnji:** 26, 29, 34, 48, 89-90, 110-111.
- Svijet:** 26, 33, 41-42, 45, 48, 52-56, 62-63, 65, 68-69, 76, 78-82, 84, 86, 88, 90, 92, 94-95, 104-105, 121, 155, 161, 166, 185, 187, 189-190, 192-193, 195.
  - blago s.: 179.
  - buka s.: 179.
  - grijeh s.: 176.
  - ispraznost s.: 158, 176.
  - kraljica s.: 174.
  - nemirni: 174.
  - njiva s.: 173.
  - početak s.: 55.
  - prezir s.: 151-152, 159-160, 168, 171.
- raspadljivi s.: 174.
- slasti s.: 145.
- svekoliki: 76.
- svršetak s.: 26, 53, 68.
- varljivi: 179.
- Svjedočanstvo:**
  - lažno: 51, 124.
- Svjedočiti:** 31.
  - riječju: 84.
  - Umbertino da Casale: 113.
- Svjetlo:** 77, 159.
  - Gospoda: 81.
  - istinito: 185.
  - milosti: 196.
- Svjetlost:** 54, 116.
  - nepristupačna: 25.
  - vječna: 177.
- Svršetak:** 51, 58, 61, 96, 151.
  - dana: 129.
  - svijeta: 26, 53, 68.
  - života: 103.
- Š**
- Škrtost:** 34, 51, 65, 105, 155.
- Štovanje:**
  - Boga: 78.
- Šutnja:** 43, 73, 150.
- T**
- Teolog:** 70.
- Tijelo:** 27-28, 30-31, 36, 49-51, 57, 63, 76-77, 80, 82-83, 103, 105, 108, 116, 159, 161, 171, 173, 175,

- 184-187, 190, 192,
195-196.
— bolest t.: 197.
— duh t.: 48.
— Gospodinovo: 25-26, 78, 85,
90.
— Kristovo: 25, 81.
— kroćenje t.: 29.
— ljubiti: 43.
— oboliti: 82.
— oslobođiti: 43.
— patnja t.: 48.
— pravo: 26.
— presveto: 33, 69, 79, 85, 90,
94-95, 99.
— primiti: 78, 81.
— progonstvo t.: 70.
— razboritost t.: 48.
— slast t.: 69.
— ubijati t.: 47.
— žrtvovati t.: 90.
- Tjedan:** 149.
- Trojstvo:** 50, 58, 84, 89, 191, 199.
— Usp. **Jedinstvo.**
- Tumačenje/tumačiti:**
— riječi: 29, 71.
- Tunika:** 36, 61, 147, 201.
- U**
- Učenik:** 25, 27, 35, 56, 77, 131,
192, 195.
- Učitelj:** 53, 120-121, 188, 201.
- Učiteljica:** 147.
- Umjerenost:** 108
- Ustrajnost:**
— konačna: 163.
- Uskrs:** 37, 62, 127, 129-131, 148,
175.
- Uskrsnuće:**
— Gospodinovo: 62.
- Usuditi se:** 65, 67, 70, 86, 100,
157.
— govoriti: 150, 153.
— propovijedati: 65.
- Utjelovljenje:**
— presveto: 115.
- Uzašašće:** 128-130.
— Gospodinovo: 131.
- Uznesenje:** 108, 148.
- Uživanje:** 116.
- Uživati:** 32, 47, 116, 166, 169,
189.
— na svetoj gozbi: 176.
- V**
- Večernja:** 37, 62, 73, 127,
130-131, 135, 137, 148.
- Veličati:** 32.
— jezikom: 132.
— svi narodi v.: 133.
- Vidjenje:**
— sa Serafom: 108.
- Vijećnica:** 153.
- Vijećnici:** 94, 99, 153.
- Vikar:**
— generalni: 100-101.
— Reda: 100-101.

- Vino:** 25-26.
- Vječno:** 43, 46, 48, 50-51, 55-56, 58, 86, 89, 106, 108, 116, 148, 159, 166-169, 172-173, 176-177, 179-180, 187, 190-193, 197.
- Vječnost:**
— ogledalo v.: 173.
- Vjera:** 108, 179, 201.
— katolička: 49, 61, 66, 146, 156.
— poniznošću v.: 174.
— prava: 56, 112.
— u svećenike: 69.
- Vjernik/vjernici:** 26, 184, 196.
— pismo: 185-198.
— srce: 106.
- Vjerovati:** 25, 26, 80.
- Vježbe:**
— pobožne: 30.
- Vladar:**
— naroda: 39.
- Vladati:** 39, 89, 116.
— s Kristom: 168.
— velikaši v.: 39.
- Vlast:** 29, 39, 50, 56, 78, 82, 186, 193.
— kneza tmine: 167.
— neprijatelja: 29.
— primiti: 78.
- Vlasništvo:** 35, 60, 146.
- Voće zla:** 26.
- Volja:** 26-27, 30, 32, 54, 68-69, 71, 83, 85, 111, 116, 127, 131, 160, 175.
— Božja: 187.
— dobra: 61, 138, 147.
— draga: 162.
— duhovna: 36.
— Gospodinova: 52.
— kardinala: 156.
— Očeva: 77, 80, 184.
— posljednja: 75, 151.
— Svemogućega: 88.
— sveta: 114.
— vlastita: 65, 154, 162.
- Vratarica:** 155.
- Vrijeme:** 30, 37, 43, 58, 62, 64, 86, 148-149, 162-163, 175.
— izricaja: 26.
— kratko: 160.
— kušnje: 36, 52, 147.
— za skitnju: 201.
- Z**
- Zadovoljština:** 32, 82, 185.
— djelotvorna: 33.
- Zagovor:** 154, 178.
— Djevice: 117.
— presvete Marije: 163-164.
- Zahvala:** 54.
- Zahvalnost:** 42-43, 48, 50, 54-56, 58, 77, 94-95, 108, 111, 114, 170, 191-192, 195, 197.
— uzvratiti: 158.

Zajedništvo:

- Duha: 103.
- sveto: 146.

Zajednica: 149, 152, 164.

Zakon: 43, 60, 146-147, 166.

- Kristov: 185.
- Mojsijev: 85.

Zamjena: 168, 172.

Zamjenjivati: 155.

Zamjenik: 149-153.

Zapovijed: 26, 44, 84, 91, 94, 112, 128, 163, 200.

- Boga: 159.
- Božja: 52, 77.
- Crkve: 95.
- Gospodina: 39, 79, 171, 187.
- papina: 61.
- presveta: 138.
- Oca: 160.

Zapovijedati: 27, 59, 62, 65-66, 70, 102, 154, 200.

Zaslužiti: 168, 170, 195.

- milosrđe: 169.
- nebeska dobra: 169.

Zasluge: 102, 117, 162-163.

Zavist: 155.

Zavjet: 26, 61, 101, 153-154.

- novi: 77.
- siromaštva: 145.
- Svevišnjemu: 171.
- uzdržljivosti: 61, 146.
- užvišeni: 160-161.

Zavjetovanje: 147.

Zdravlje: 33, 39, 43, 56, 93-94,

- 98-101, 104, 106,
- 148-149, 169, 172-173,
- 175, 178, 192-193, 195,
- 198, 201.

Zemlja: 52-53, 65, 70, 72, 77, 81,

- 85, 87, 95, 116, 118, 124,
- 127, 132-133, 138, 152,
- 162, 164, 167-168,
- 187-188, 198.

— Gospodar z.: 54, 177.

— Kralj z.: 107, 121, 128, 136-137.

— kraljevstvo: 130.

— sestra: 111.

— živih: 63.

Zlo: 26, 30, 33, 39, 47, 48, 51, 78, 81, 117, 120, 124, 126, 129, 185, 187, 188.

— govoriti: 48, 190.

— oko: 51.

— počiniti: 33.

— tuđe: 30.

Znak: 68, 94-95, 109, 154.

— blagoslova: 163.

— novi: 95.

— sjećanja: 68.

— svetosti: 167.

Znanje: 28-29, 82, 182.

Zvanje: 158.

— sveto: 159.

Ž

Žalost: 29, 200.

Želja: 57, 60, 63, 65, 77, 80-81, 145-146, 167, 169-171.

— putena: 105, 185.
— srca: 133, 177.

Željeti: 57, 63, 65, 80, 152, 173.

Žena: 35, 44, 61, 82-83, 189.

Živjeti: 30, 33, 35, 37-38, 49,
69-70, 73, 86, 89, 103,
107, 111, 136, 145, 151,
159, 170, 172.

Život: 25, 27, 36-39, 41, 43-44,
46-50, 53, 58-59, 61, 70,
73-76, 80-81, 83, 88, 90,
103, 120, 123, 145-147,
150-151, 154, 156,
159-160, 162-164, 166,
172, 175, 179, 183-188,
190-194, 197.

— blažen: 167-168.

— Manje braće: 60.

— vječni: 26, 35, 51, 108.

— vjekovječni: 28.

Životinje: 45, 105.

Životopis:

— Franje: 197.

— prekrasni: 158.

Žrtva: 95, 130, 133, 175.

— klanica: 77.

— prava: 85.

— ugodna: 170.

Župa: 69.

KAZALO

- 5 Iz riječi Prevoditelja i Izdavača uz latinsko-hrvatsko izdanje
- 7 Uvod

I. DIO

23 SPISI SVETOGLA FRANJE

- 25 Opomene
- 35 Nepotvrđeno pravilo Manje braće
- 60 Potvrđeno pravilo Manje braće
- 68 Kratka Sijenska oporuka svetoga našega oca Franje
- 69 Oporuka
- 73 Boravak redovnika u samotištu
- 74 Način života što ga je sveti Franjo napisao svetoj Klari
- 75 Posljednja volja što ju je sveti Franjo napisao svetoj Klari
- 76 Pismo prvo
- 84 Pismo drugo
- 90 Pismo treće
- 92 Pismo četvrto
- 94 Pismo peto
- 95 Pismo šesto
- 97 Pismo sedmo
- 98 Pismo osmo
- 99 Pismo deveto
- 100 Pismo deseto
- 101 Pismo jedanaesto
- 102 Pismo dvanaesto
- 103 Pismo trinaesto
- 104 Pozdrav krepostima
- 106 Pozdrav Blaženoj Djevici
- 107 Pohvale Bogu Svevišnjemu

KAZALO

- 109 Blagoslov bratu Leonu
- 110 Pohvale stvorova ili Pjesma brata Sunca
- 112 Molitva svetoga Franje
- 113 Molitva
- 114 Molitva u bolesti
- 115 Molitva Blaženoj Djevici
- 116 Pohvale za sve časove
- 120 Časoslov Muke Gospodinove

II. DIO

143 SPISI SVETE KLARE

- 145 Pravilo svete Klare
- 158 Oporuka svete Klare
- 164 Blagoslov svete Klare
- 166 Prvo pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
- 170 Drugo pismo svete Klare svetoj Janji
- 173 Treće pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
- 176 Četvrto pismo svete Klare svetoj Janji Praškoj
- 179 Pismo Ermentrudi

181 DODATAK

- 183 Pjesma “Čujte, siromašice”
- 184 Pismo vjernicima (prvo izdanje)
- 187 Uломci iz Nepotvrđenoga pravila
- 198 Pohvale Boga u mjestu Heremita
- 200 Neka diktirana djelca
- 201 O pravome i savršenome veselju

***

- 202 Kratice
- 204 Bibliografija knjiga o svetome Franji
i o svetoj Klari na hrvatskome jeziku
- 212 Kazalo osobnih imena
- 214 Kazalo mjesta
- 215 Tematsko kazalo

U IZDANJU FRAM-ZIRALA OBJAVLJENO:

- 1.-132. Pogledajte na www.fram.ba
133. Zbornik: *ZIRAL* 1970. - 2000.
134. V. Barić, *Panta rheī*
135. J. Ratzinger, *Duh liturgije: Temeljna promišljanja*
136. W. Jäger, *Kontemplacija: susret s Bogom danas*
137. Lj. Rupčić – A. A. Zvјagin, *Kreuzweg: Mysterium der allmächtigen Liebe Gottes*
138. M. Stojić, *Sirovi blues*
139. K. Milas, *Od sjetve do žetve: uspomenički zapisi*
140. B. Pandžić, *Hercegovački franjevci: sedam stoljeća s narodom*
141. A. Martić, *Igra vjetrova*
142. D. Bartulović, *Kad zemlju zemlji slegnem*
143. M. Dragić, *Od Kozigrada do Zvonigrada: hrvatske povijesne predaje i legende iz BiH (II.)*
144. Lj. Rupčić – A. A. Zvјagin, *La mère*
145. L. Padovese, *Razgovori svetaca na Trgu sv. Petra*
146. Lj. Rupčić, *Temeljne vrijednosti*
147. Lj. Rupčić – A. A. Zvјagin, *La madre*
148. S. Milić, *Putovanje u beskraj*
149. Lj. Rupčić – A. A. Zvјagin, *Mamb*
150. U. J. Lončar, *Plovidba bez povratka*
151. J. Ratzinger, *U službi istine: članci, predavanja, intervjui*
152. Ž. Medak, *Automobilski rječnik: hrvatski • engleski • njemački; croatian • english • german; kroatisch • englisch • deutsch*
153. S. M. Džaja, *Bosna i Hercegovina u Austrougarskom razdoblju (1878. – 1918.): Inteligencija između tradicije i ideolkogije*
154. Lj. Rupčić – A. A. Zvјagin, *La via cruxis: Il mistero dell'amore onnipotente di Dio*
155. Hugo M. Enomiya-Lassalle, *Meditacija kao put k iskustvu Boga*
156. *Sveta Klara Asiška: Pisma uz jubileje (1193. – 1253. – 2003.)*
157. T. Marić, *Medijska politika od indoeuropskog pranaroda do ujedinjenih naroda*
158. M. Semren, *Franjevaštvo u spisima Franje Asiškoga*
159. Lj. Rupčić, *Novi zavjet i Psalmi, sedmo izdanje Novoga zavjeta i drugo izdanje Psalama*
160. B. S. Pandžić (priredio), *Acta Franciscana Hercegovinae, Svezak II. 1700. – 1849.*
161. B. S. Pandžić (priredio), *Acta Franciscana Hercegovinae, Svezak III. 1850. – 1892.*
162. *Blagi revolucionar: Sveti Franjo Asiški*
163. B. Brkić, *Od Hercegovine do Konga*
164. M. Lončar (uredio), *Spisi svetoga Franje i svete Klare: Latinski i hrvatski jezik*
165. Lj. Rupčić, *Novi zavjet i Psalmi, osmo izdanje Novoga zavjeta i treće izdanje Psalama*
166. Lj. Rupčić, *Novi zavjet i Psalmi, deveto izdanje Novoga zavjeta i četvrto izdanje Psalama*
167. M. Lončar (uredio), *Spisi svetoga Franje i svete Klare: Hrvatski jezik*

Nakladnik
FRAM-ZIRAL
88000 MOSTAR, Put za Aluminij bb
Tel./faks: + 387 36 351 281, 351 282
Grafička priprema: 351 284
E-mail: fram@fram.ba
www.fram.ba

Za nakladnika
Fra Ivan Ševo

Oblikovanje i računalni slog
FRAM-ZIRAL

Tiskano u svibnju 2005.

Tisak
FRAM-ZIRAL

